

การสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

โดย
นางสาวชไมพร จิตรใจมั่น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคม
ศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

SYNTHESIS OF THE KNOWLEDGE FROM LOCAL CURRICULUM AND LEARNING
ACTIVITIES IN SOCIAL STUDIES SUBJECT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education TEACHING SOCIAL STUDIES
Department of Curriculum and Instruction
Academic Year 2024
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	การสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา
โดย	นางสาวชไมพร จิตรใจมั่น
สาขาวิชา	การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร. มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร. ชัยรัตน์ โตศิลา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. คณิต เขียววิชัย)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. กัลยา เทียนวงศ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร. มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. ชัยรัตน์ โตศิลา)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ดร. อิทธิพัทธ์ สวทันพรกุล)

630620016 : การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2

คำสำคัญ : องค์ความรู้, หลักสูตรท้องถิ่น, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น, สังคมศึกษา

นางสาว ชไมพร จิตรใจมั่น: การสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อาจารย์ ดร. มนัสนันท์ น้าสมบุญ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทขึ้นไปที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พิมพ์เผยแพร่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – 2565 จำนวน 24 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบประเมินคุณลักษณะงานวิจัย 2) แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย 3) แบบสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา และ 4) แบบสังเคราะห์องค์ความรู้ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัย พบว่างานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ปีที่พิมพ์งานวิจัยอยู่ในระหว่าง พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2563 มากที่สุด สถาบันที่ผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นมากที่สุด ได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากรซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาโท งานวิจัยส่วนใหญ่ทำเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลของท้องถิ่น ตัวอย่างการวิจัยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยพื้นที่ศึกษาภาคกลาง เป็นงานวิจัยที่มีตัวแปรต้นทุกงานวิจัย และส่วนใหญ่มีจำนวนตัวแปรตาม 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัยมากที่สุด ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะพิสัยมากที่สุด ได้แก่ ทักษะการปฏิบัติงาน สร้างชิ้นงาน ทักษะกระบวนการ และด้านจิตพิสัยมากที่สุด ได้แก่ เจตคติ ความพึงพอใจ และจิตลักษณะงานวิจัยส่วนใหญ่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลความถี่หรือร้อยละ และค่าเฉลี่ย มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางและความเรียง

2. ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ พบว่าการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐาน เช่น บริบทของชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม และทรัพยากรในท้องถิ่น หลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านกิจกรรมภาคปฏิบัติ เช่น การสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน การศึกษาพิพิธภัณฑ์ และการใช้แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ครอบคลุมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ อุปกรณ์การเรียนรู้ และเทคโนโลยีดิจิทัล การวัดและประเมินผลใช้แบบทดสอบ แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินผลงานเพื่อวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียน

630620016 : Major TEACHING SOCIAL STUDIES

Keyword : KNOWLEDGE, LOCAL CURRICULUM, LOCAL LEARNING ACTIVITIES, SOCIAL STUDIES

MISS Chamaiporn JITJAIMAN : SYNTHESIS OF THE KNOWLEDGE FROM LOCAL CURRICULUM AND LEARNING ACTIVITIES IN SOCIAL STUDIES SUBJECT Thesis advisor : Manasanan Namsomboon, Ph.D.

The purposes of this research were to: 1. To study the characteristics of research related to the curriculum and the organization of local learning activities in social studies at the basic education level. 2. To synthesize knowledge regarding the curriculum and the organization of local learning activities in social studies at the basic education level. The research used for synthesis consisted of master's theses and higher that were related to the curriculum and the organization of local learning activities in social studies at the basic education level, published between 2008 and 2022 (B.E. 2551–2565), totaling 24 studies. The research instruments included: 1) Research characteristics evaluation form 2) Research quality evaluation form 3) Knowledge synthesis form for the local curriculum in social studies. 4) Knowledge synthesis form for the organization of local learning activities in social studies. The statistics used in the research were frequency, percentage, and content analysis.

The findings were as follows:

1. The study on the characteristics of research concerning local curricula in social studies revealed several key trends. The majority of these research papers were published between 2008 and 2018, with a significant peak in 2020. Silpakorn University was the most prolific institution in producing research on local curricula, with most of these being master's theses. The primary focus of this research was the local curriculum within social studies subjects, and the main objective was to study local information. Most research samples involved primary and secondary school students. The Central region of Thailand was the most common study area. All studies included an independent variable, and most had dependent variables across three main domains: 1) Cognitive Domain: Primarily focused on academic achievement. 2) Psychomotor Domain: Primarily focused on performance skills, product creation, and process skills. 3) Affective Domain: Primarily focused on attitudes, satisfaction, and personality traits. The majority of these studies used frequency or percentage analysis and mean scores for data analysis. Findings were typically presented using tables and descriptive prose.

2. The synthesis of knowledge revealed that the development of local curriculum and learning activities in social studies took into account fundamental factors such as the community context, local way of life, culture, and available resources. The curriculum emphasized experiential learning through practical activities such as interviewing local wisdom holders, studying museums, and utilizing natural learning resources. Learning materials included printed media, instructional tools, and digital technologies. Assessment and evaluation methods involved tests, behavioral observation checklists, and performance-based assessments to measure student learning outcomes.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงจาก อาจารย์ ดร. มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้มีบทบาทสำคัญในการ กระตุ้นให้ผู้วิจัยมีความรับผิดชอบต่อการทำวิทยานิพนธ์อย่างเต็มความสามารถ เป็นที่ปรึกษาและคอย ช่วยเหลือให้กำลังใจมาโดยตลอดจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์

ขอบพระคุณอาจารย์ ดร. กัลยา เทียนวงศ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. ชัยรัตน์ โตศิลา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และรองศาสตราจารย์ ดร. อธิพัทธ์ สุวทันพรกุล ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และคณาจารย์สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ทุกท่านที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่อง จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ถูกต้องและ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ที่ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพียรพิทย์ โรจนบุณยา อาจารย์ ดร. ศศิพัชร จำปา และนางจิราพร จุ้ยจุลเจิม ที่กรุณาเสียสละเวลาในการตรวจเครื่องมือเพื่อให้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพ

ขอบพระคุณผู้เขียนหนังสือ ตำรา วารสาร งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ผู้วิจัยนำมาใช้ อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอบพระคุณครอบครัวจิตรใจมั่น และครอบครัวกล่อมจิตร ที่คอยส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา ในระดับปริญญาโทมาบัดนี้ เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา คอยอบรมเลี้ยงดูตลอดจนคอยเป็น กำลังใจในการเรียนให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่า ผู้วิจัยขอขอบคุณความดีทั้งมวล บุชาแต่ คุณบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ที่ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ

ชไมพร จิตรใจมั่น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
3. คำถามในการวิจัย.....	8
4. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
5. ขอบเขตการวิจัย.....	9
6. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
7. ประโยชน์ที่ได้รับ.....	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	12
1.1 ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น.....	12
1.2 ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	14
1.3 องค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่น.....	15
1.4 ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นที่ดี.....	19
1.5 ประเภทของหลักสูตรท้องถิ่น.....	22

1.6 จุดเน้นของการพัฒนาและสร้างหลักสูตรท้องถิ่น	24
1.7 ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	26
1.8 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	28
1.9 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	31
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น	35
2.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น	35
2.2 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น	36
2.3 องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น	39
2.4 ประเภทของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น	43
2.5 กระบวนการเชื่อมโยงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น	45
2.6 หลักเกณฑ์การเลือกใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น	49
2.7 ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น	53
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น	56
3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น	56
3.2 เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น	57
3.3 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น	59
3.4 สาระหลักของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น	61
3.5 มาตรฐานการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น	63
3.6 คุณภาพของผู้เรียนการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น	65
3.7 ปัญหาและแนวโน้มการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น	67
4. การสังเคราะห์งานวิจัย	68
4.1 ความหมายการสังเคราะห์งานวิจัย	68
4.2 ประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัย	69
4.3 ขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิจัย	72

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	74
5.1 งานวิจัยในประเทศ	74
5.2 งานวิจัยต่างประเทศ	76
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	80
1. งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์	80
2. การสืบค้นและคัดเลือกงานวิจัย.....	80
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการบันทึกข้อมูล	82
5. สถิติที่ใช้การวิจัย	82
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	85
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาคำถามเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชา สังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า.....	93
ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาคำถามเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	93
ส่วนที่ 2 ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	103
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาคำถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	119
ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาคำถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	119
ส่วนที่ 2 ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นใน วิชาสังคม ศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	127
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	144
สรุปผลการวิจัย.....	144

อภิปรายผล.....	146
ข้อเสนอแนะ.....	151
1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	151
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	152
รายการอ้างอิง	153
ภาคผนวก.....	171
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	172
ภาคผนวก ข ใบการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์.....	177
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	180
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	184
ภาคผนวก จ ตัวอย่างผลการวิเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัยด้านหลักสูตรท้องถิ่นและการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา.....	200
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างผลการวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา	232
ภาคผนวก ช ตัวอย่างผลการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา.....	269
ภาคผนวก ซ รายชื่องานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์.....	292
ประวัติผู้เขียน	297

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย.....	83
ตารางที่ 2 ปีที่เผยแพร่งานวิจัย.....	86
ตารางที่ 3 สถาบันที่ผลิตงานวิจัย	87
ตารางที่ 4 ลักษณะงานวิจัย.....	87
ตารางที่ 5 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	88
ตารางที่ 6 ระดับชั้นของกลุ่มตัวอย่าง	88
ตารางที่ 7 พื้นที่ศึกษา.....	89
ตารางที่ 8 ประเภทตัวแปรต้น	90
ตารางที่ 9 ประเภทตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการเรียนรู้).....	92
ตารางที่ 10 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินคุณลักษณะงานวิจัย เรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา.....	181
ตารางที่ 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย เรื่อง เรื่องการสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา	182
ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ในวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา).....	183
ตารางที่ 13 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความสอดคล้องของแบบสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา (การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา).....	183

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	8

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ความเป็นมาหรือรากเหง้าของกลุ่มคนในท้องถิ่น โดยทำให้ผู้เรียนทราบถึงต้นกำเนิดประวัติความเป็นมาของกลุ่มคน ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อหลอมอัตลักษณ์ของชุมชน (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2557: 15) การเรียนรู้เหล่านี้ไม่เพียงแต่จะสร้างความเข้าใจในอดีตเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นฐานสำคัญให้คนในท้องถิ่นปัจจุบันและในอนาคตได้สืบสาน เรียนรู้ และอนุรักษ์ไว้เพื่อส่งต่อให้คนรุ่นหลังต่อไป (อรุณี อ่อนสวัสดิ์, 2562: 5) โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาในระดับต่างๆ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการกำจัดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม การกระจายอำนาจการปกครอง และการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนท้องถิ่น ตามมติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ หมายเหตุที่ 12 มุ่งเน้นให้ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูงและมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต โดยสนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยมีโอกาสพัฒนาทักษะอย่างเต็มศักยภาพ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566: 105)

หลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเป็นชาติของทุกประเทศ เนื่องจากประเทศต่างๆ รวมตัวกันได้ด้วยพลังของความรักและความห่วงใยในภาษา ความคิด ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ความเชื่อ และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกในความรักและความห่วงใยแผ่นดินถิ่นกำเนิดของตน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2563: 89) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงส่งเสริมการอนุรักษ์ท้องถิ่นให้เป็นหลักสูตรที่สำคัญ เช่นเดียวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ปรับขยาย เพิ่ม หรือสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นใหม่ โดยมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของตนเอง อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อนำไปแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 7)

นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) ในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้กับประชาชนทุกคน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 77) เนื่องจากรัฐต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย ทุกระดับการศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคลและสนองยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รัฐจึงต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กร

เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ ในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่างๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะ กำกับ ติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ตามความพร้อมเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 77)

คำว่า “หลักสูตรท้องถิ่น” เป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในช่วงการประกาศใช้หลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในช่วงเวลานั้น มีกระแสเรียกร้องว่าหลักสูตรชาติ หรือหลักสูตร แม่บทที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดทำ โดยสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่นมิได้มีส่วนร่วมในการจัดทำ ทำให้เนื้อหาสาระไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ส่งผลให้กระทรวงศึกษาธิการ เปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นได้ โดยมีข้อกำหนดถึงรูปแบบของการพัฒนาในหลายระดับ (ศกร พรหมทา, 2557: 2)

การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องตามความต้องการของท้องถิ่นตามเงื่อนไขหรือข้อเสนอแนะ ของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว เป็นที่มาของคำว่า "หลักสูตรท้องถิ่น" ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งในส่วนนี้ เนื้อหาสาระ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น หรือตามความต้องการของท้องถิ่นที่ประชาชนและผู้แทนของชุมชนต้องการ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สามารถนำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ การจัดทำเนื้อหาสาระในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้น กระทรวงศึกษาธิการใช้คำว่า "สาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น" และได้ให้การส่งเสริมสนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และหน่วยงาน ทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน โดยเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดทำเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางใน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม ที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 3)

การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้เรียน โดยที่ หลักสูตรท้องถิ่นจะมีการบูรณาการความรู้ใหม่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ หลักสูตร เนื้อหา และรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยมองเป้าหมายหลักไปที่ผู้เรียน พยายามจะสร้างสรรค์ ความสุขให้กับการเรียนรู้และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้มากกว่าการก้าวหน้าทางความรู้เพียงอย่างเดียว มีการออกแบบการเรียนการสอนที่ตอบสนองผู้เรียนเป็นหลักทั้งความรู้ของวัฒนธรรมประเพณีที่มีใน ชุมชนมาบูรณาการกับความรู้ใหม่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 กระจายอำนาจให้โรงเรียนดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ในส่วนสาระเพิ่มเติมหรือรายวิชาเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับชีวิต ชุมชน และท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 12) สอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่าโรงเรียนแต่ละแห่งมีหน้าที่จัดการศึกษาให้เหมาะสมกับชุมชนนั้นๆ เพราะชุมชนแต่ละชุมชนมีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกัน ท้องถิ่นแต่ละที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของตนเอง (Beauchamp, 1968 อ้างถึงในศร พรหมทา, 2557: 2) โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต และความรู้ที่จำเป็นในการอยู่ร่วมในสังคม ในบริบทของประเทศไทย วิชาสังคมศึกษาเป็นหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในด้านศาสนาและวัฒนธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ โดยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนกับชุมชนและสังคมรอบตัว

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาจึงเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจในบริบทชุมชนของตนเอง ตลอดจนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับกับชีวิตจริง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เนื่องจากสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและเสริมสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2557: 35)

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้สถานศึกษาและท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตร เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง รู้จักท้องถิ่น ตลอดจนเกิดความรักความผูกพันและความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง จนผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาต่อยอดในการดำเนินชีวิตอยู่ในท้องถิ่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้เน้นการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข มีสาระเกี่ยวกับการศึกษาหลักธรรมทางศาสนา ความเป็นมาของชาติไทย ภูมิปัญญาไทย การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม รวมถึงการจัดการผลิตและการบริโภคทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทยตามระบอบการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความภาคภูมิใจและดำรงความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544: 20-22) เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 27 ที่ได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็น

สมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: 15-16)

การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นระเบียบวิธีการศึกษาหาข้อเท็จจริงเพื่อตอบปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเป็นการนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเรื่องเดียวกันมาสรุปให้ได้เป็นคำตอบที่เป็นข้อสรุปการวิจัยที่ต้องการ ทำให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์อย่างลุ่มลึกเกินกว่าระดับความรู้ความเข้าใจที่นักวิจัยจะได้จากงานวิจัยแต่ละเรื่อง โดยการสังเคราะห์การวิจัยจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือการสังเคราะห์เชิงปริมาณและการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542: 13) และความสำคัญของการสังเคราะห์งานวิจัยมีเพิ่มมากขึ้น เพราะนักวิชาการตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยและทำการวิจัยเพิ่มมากขึ้นตามเวลาที่ผ่านไป โดยปัจจุบันมีงานวิจัยจำนวนมากหลายเรื่องที่ศึกษาปัญหาเดียวกันโดยใช้รูปแบบวิธีการวิจัยและกลุ่มตัวอย่างต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยที่ผ่านมามีทั้งที่สอดคล้องและขัดแย้งกัน เป็นผลให้ผู้วิจัยทำการวิจัยสืบเนื่องและผู้ต้องการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยเกิดความสับสนและไม่สามารถหาข้อสรุปที่เป็นข้อยุติได้ ด้วยเหตุนี้ นักวิจัยจึงให้ความสำคัญกับการสังเคราะห์งานวิจัยและพยายามพัฒนาวิธีการวิเคราะห์ให้มีระบบ มีความเที่ยงตรงเชื่อถือได้ เพื่อให้ได้ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปสร้างความเจริญให้กับสังคมอย่างแท้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีผู้วิจัยไว้อย่างหลากหลายและมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยที่เชื่อถือได้ มีระเบียบวิธีการสังเคราะห์งานวิจัย ผลการสังเคราะห์งานวิจัยจะช่วยให้ได้ข้อสรุปของงานวิจัยที่เป็นความรู้ใหม่และป้องกันการทำวิจัยที่ซ้ำซ้อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านการพิมพ์และผู้วิจัย คุณลักษณะด้านเนื้อหาสาระของงานวิจัย ในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2565 ที่ได้มีการกำหนดให้สถานศึกษาได้มีการพัฒนาหลักสูตรเป็นของตนเอง โดยให้มีความสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นนั้นๆ หรือที่เรียกว่าหลักสูตรท้องถิ่น จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมากและยังมีการทำงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงทำการสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อจะได้ทราบว่าม้งงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา มีรูปแบบคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาและองค์ความรู้หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา งานวิจัยเป็นแบบใด เพื่อเป็นแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาสำหรับผู้สนใจจะทำหลักสูตรท้องถิ่นวิชาสังคมศึกษาต่อไป และงานวิจัยนี้มี

ความแตกต่างจากงานสังเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่นอื่นๆ โดยเน้นการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างองค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานงานวิชาการที่ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน มีมิติการวิเคราะห์ที่หลากหลาย และนำไปสู่ข้อเสนอแนะที่มุ่งสู่การปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการพัฒนากรอบแนวคิดในการสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้พัฒนาโดยนำสาระเนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์งานวิจัยหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาทำการสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเป็นการสำรวจตัวแปรที่จะนำมาสังเคราะห์งานวิจัยขั้นพื้นฐานทำให้กรอบแนวคิดในการสังเคราะห์งานวิจัยหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ และสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม วิชาสังคมศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ 2560: 5) หลักสูตรท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษาและชุมชนร่วมกันพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบท ความต้องการ และศักยภาพของท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2560: 12) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (สิริมาศ ฤทธิ์ธูม 2555: 89; อรุณี คงมีสุข 2562: 115)

การพัฒนาและการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษายังมีความหลากหลายและต้องการการศึกษาเพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและนำไปสู่แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม งานวิจัยนี้จึงมุ่งสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้ได้ภาพรวมของแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการดำเนินงาน และข้อค้นพบที่สำคัญ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

โดยที่การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ในการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา โดยพิจารณาจากงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ดังนี้

1. คุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

การสังเคราะห์ในส่วนนี้จะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา โดยพิจารณาจาก 1) ปีที่เผยแพร่ผลงานวิจัย เพื่อดูแนวโน้มและ

ความต่อเนื่องของการศึกษาในประเด็นนี้ในช่วงเวลาต่างๆ 2) สถาบันที่ผลิตงานวิจัย เพื่อให้ทราบถึงหน่วยงานหรือสถาบันที่มีบทบาทในการสร้างองค์ความรู้ 3) ลักษณะงานวิจัย เช่น งานวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ หรือการวิจัยและพัฒนา 4) กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา เช่น นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น และนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 5) พื้นที่ศึกษา เพื่อพิจารณาบริบททางภูมิศาสตร์และสังคมวัฒนธรรมที่งานวิจัยนั้นดำเนินการ และ 6) จำนวนตัวแปรต้น ในกรณีที่เป็งานวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้เห็นถึงความซับซ้อนของการศึกษา

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ลักษณะของงานวิจัยเพื่อทำความเข้าใจแนวโน้มและพัฒนาการขององค์ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ (บุญชม ศรีสะอาด 2560: 35; สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ 2563: 52) การวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาจะช่วยให้เห็นภาพรวมของการศึกษาที่ผ่านมาและระบุประเด็นที่ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม

2. องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

การสังเคราะห์ในส่วนนี้จะมุ่งเน้นการวิเคราะห์เนื้อหาและสาระสำคัญที่ปรากฏในงานวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

2.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น (ทีศนา แคมมณี 2556: 102; พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียร ยินดีสุข 2560: 78) การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาจะพิจารณาในประเด็นต่างๆ ได้แก่ 1) หลักการ และแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) จุดหมายหรือผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการใช้หลักสูตรท้องถิ่น 3) เนื้อหา สาระสำคัญที่ควรบรรจุในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น 4) กิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น 5) สื่อการเรียนรู้ วัสดุและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น 6) แหล่งการเรียนรู้ สถานที่ บุคคล หรือทรัพยากรในท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนรู้ 7) การวัดผลและประเมินผล วิธีการตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น 8) เวลาเรียนทั้งหมด ที่จัดสรรสำหรับการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่น และ 9) จำนวนแผนการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นสำหรับหลักสูตรท้องถิ่น

นักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรไว้หลากหลาย (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ 2559: 45; สุวิมล ว่องวาณิช 2561: 67) การสังเคราะห์องค์ความรู้ในประเด็นเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจถึงแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

2.2 องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติ (ประภาภรณ์ ดินสุลานนท์ 2558: 130; วรณิ โสมประยูร 2563: 95) การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาจะพิจารณาใน

ประเด็นต่างๆ ได้แก่ 1) จุดประสงค์การเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและบริบทท้องถิ่น 2) สาระการเรียนรู้ ที่นำมาจากท้องถิ่นและเชื่อมโยงกับหลักสูตร 3) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ที่ได้รับการพัฒนาผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่ส่งเสริมโดยกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น 5) กิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในท้องถิ่น 6) สื่อการเรียนรู้ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและมีความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่น 7) แหล่งการเรียนรู้ ในท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม และ 8) การวัดผลและประเมินผล ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์และลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น

นักการศึกษาได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นบริบทท้องถิ่น (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2556: 112; ศิริชัย กาญจนวาสี 2562: 148) การสังเคราะห์องค์ความรู้ในประเด็นเหล่านี้จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

1. คุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

- 1) ปีที่เผยแพร่งานวิจัย
- 2) สถาบันที่ผลิตงานวิจัย
- 3) ลักษณะงานวิจัย
- 4) วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
- 5) กลุ่มตัวอย่าง
- 6) พื้นที่ศึกษา
- 7) ประเภทตัวแปรต้น
- 8) ประเภทตัวแปรตาม

2. องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

2.1 หลักสูตรท้องถิ่น

- 1) หลักการ
- 2) จุดประสงค์การเรียนรู้
- 3) เนื้อหา
- 4) กิจกรรมการเรียนรู้
- 5) สื่อการเรียนรู้
- 6) แหล่งการเรียนรู้
- 7) การวัดผลและประเมินผล

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น

- 1) จุดประสงค์การเรียนรู้
- 2) สารการเรียนรู้
- 3) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
- 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 5) กิจกรรมการเรียนรู้
- 6) สื่อการเรียนรู้
- 7) แหล่งการเรียนรู้
- 8) การวัดผลและประเมินผล

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

3. คำถามในการวิจัย

3.1 คุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร

3.2 องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร

4. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาประกอบด้วย 1) หลักสูตรท้องถิ่น 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น จากวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทขึ้นไปที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาที่พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 – 2565 ในฐานข้อมูลโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLis)

5.2 ขอบเขตงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ คือ ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาจากวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทขึ้นไปที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – 2565 โดยมีวิทยานิพนธ์ทั้งหมด 24 เรื่อง ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่มีวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในฐานข้อมูลโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLis) ซึ่งงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จำนวน 24 เล่ม โดยผ่านการประเมินคุณภาพงานวิจัยทั้งจากผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาที่กำหนดดังต่อไปนี้

1) เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาที่ได้จากการสืบค้นบนฐานข้อมูลออนไลน์จากโครงการเครือข่ายห้องสมุดแห่งประเทศไทย (ThaiLis) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

2) เป็นงานวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทขึ้นไป

3) เป็นวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับ “หลักสูตรท้องถิ่น” “หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม” “แหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น” “ชุมชนเป็นฐาน” ในช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2565

4) เป็นวิทยานิพนธ์ที่สามารถสืบค้นฉบับสมบูรณ์ (Full text) ได้

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การปรับโครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน และเพิ่มรายละเอียดของมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน โดยจัดเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นที่ตนอาศัย ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น

และการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากชีวิตจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาที่พบจากการดำรงชีวิตประจำวันได้

6.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการวางแผนและดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการเนื้อหา บริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรของชุมชน เข้าไว้ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงในท้องถิ่น มีความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

6.3 การสังเคราะห์งานวิจัย หมายถึง กระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ และจัดระบบข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน โดยมุ่งเน้นการจำแนกและอธิบายคุณลักษณะสำคัญของงานวิจัย หรือสาระสำคัญร่วมที่สะท้อนลักษณะขององค์ความรู้กันอย่างชัดเจน โดยเน้นการตีความเชิงเนื้อหาและความเชื่อมโยงเชิงแนวคิด ซึ่งสามารถนำไปสังเคราะห์เป็นข้อสรุปเชิงวิชาการ หรือแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร นโยบาย หรือการจัดการเรียนรู้ในบริบทที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม

6.4 คุณลักษณะของงานวิจัย หมายถึง ลักษณะเฉพาะหรือคุณสมบัติที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของงานวิจัย ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพและความน่าเชื่อถือของงานวิจัย ทั้งในด้านกระบวนการดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลการวิจัย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการค้นหาคำตอบหรือข้อเท็จจริงในประเด็นที่ศึกษา ซึ่งเป็นคุณลักษณะของงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในรายวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วย 1) ปีที่เผยแพร่งานวิจัย 2) สถาบันที่ผลิตงานวิจัย 3) ลักษณะงานวิจัย 4) วัตถุประสงค์ของงานวิจัย 5) กลุ่มตัวอย่าง 6) พื้นที่ศึกษา 7) ประเภทตัวแปรต้น 8) ประเภทตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการเรียนรู้)

6.6 งานวิจัย หมายถึง วิทยานิพนธ์หรือปริญญานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตขึ้นไปที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่นวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 - 2565 ซึ่งได้จากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในฐานข้อมูลโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLis)

7. ประโยชน์ที่ได้รับ

7.1 ได้ข้อสรุปผลวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7.2 สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน

7.3 ผู้สอนได้แนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นหรือเพื่อการบูรณาการเกี่ยวกับการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7.4 ผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น มีความหมาย และส่งเสริมการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การสังเคราะห์งานวิจัยและแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับสังคมศึกษา โดยเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

- 1.1 ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.2 ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.3 องค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.4 ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นที่ดี
- 1.5 ประเภทของหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.6 จุดเน้นของการพัฒนาและสร้างหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.7 ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.8 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.9 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

- 2.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น
- 2.2 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น
- 2.3 องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น
- 2.4 ประเภทของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น
- 2.5 กระบวนการเชื่อมโยงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น
- 2.6 หลักเกณฑ์การเลือกใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น
- 2.7 ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น

- 3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น
- 3.2 เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น
- 3.3 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น
- 3.4 สาระหลักของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น
- 3.5 มาตรฐานการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น
- 3.6 คุณภาพของผู้เรียนการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น
- 3.7 ปัญหาและแนวโน้มนการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น

4. การสังเคราะห์งานวิจัย

- 4.1 ความหมายการสังเคราะห์งานวิจัย
- 4.2 ประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัย
- 4.3 ขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิจัย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยในประเทศ
- 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1.1 ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลากหลายมุมมอง ดังนี้

1.1.1 ความหมายจากนักวิชาการ

สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา (2558: 25) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่าเป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

ชนาธิป ท้ายแป (2560: 48) อธิบายว่า หลักสูตรท้องถิ่นคือการนำเอาเรื่องราว เนื้อหาสาระ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรในท้องถิ่น และประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นมาบูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นได้อย่างมีความสุข

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียรวิทย์ ยินดีสุข (2561: 112) กล่าวถึงหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สถานศึกษาและชุมชนร่วมกันพัฒนาขึ้น เพื่อเพิ่มเติมรายละเอียด เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ ความต้องการ และศักยภาพของท้องถิ่น

สมบัติ จำปาเงิน (2562: 76) ให้ความเห็นว่าหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นบริบทของท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในท้องถิ่นของตนเอง สามารถเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์จริง และนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นได้

นฤมล เนียมหอม (2563: 91) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่าเป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่นำเอาเนื้อหา สาระ ประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้

ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

สุวิมล ว่องวาณิช (2564: 135) เน้นย้ำว่า หลักสูตรท้องถิ่นมิได้จำกัดอยู่ เพียงเนื้อหาสาระเกี่ยวกับท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มี ปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและ พัฒนาท้องถิ่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) (2565: 32) ได้ให้ความหมายที่ ครอบคลุมว่าหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยสถานศึกษาและชุมชน เพื่อให้ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2566: 18) ได้ระบุว่าหลักสูตรท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สถานศึกษาสามารถปรับปรุงหรือเพิ่มเติมเนื้อหาสาระให้มี ความเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาท้องถิ่นเข้ากับการจัด การเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (2567: 45) อธิบาย ว่าหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการดำเนินการเพื่อให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนและชุมชน โดยส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร ที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนและความแตกต่างของแต่ละท้องถิ่น

ทิตินา แคมมณี (2568: 67) มองว่าหลักสูตรท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญใน การส่งเสริมอัตลักษณ์และความเป็นพลเมืองของท้องถิ่น โดยการนำเอาเรื่องราว ภูมิปัญญา และ วัฒนธรรมท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักและความผูกพันกับ ท้องถิ่นของตนเอง

ดังนั้นความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นจากแนวคิดและความหมาย ที่นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้กล่าวมา สรุปได้ว่าหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตร ที่พัฒนาขึ้นโดยสถานศึกษาและชุมชน โดยมีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับบริบท สภาพแวดล้อมทาง ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร และประเด็นปัญหาของท้องถิ่นนั้นๆ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง สามารถเชื่อมโยงความรู้ กับประสบการณ์จริง และพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น รวมถึงสามารถ ดำรงชีวิตและมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน

1.2 ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ความสำคัญดังกล่าวสามารถพิจารณาได้จากหลากหลายมิติ ดังนี้

1.2.1 การส่งเสริมความเข้าใจในตนเองและท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง (สุวิมล ตั้งปณิธานนท์ 2559: 87; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560: 45) ความรู้ความเข้าใจเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของ (sense of belonging) ความรักและความผูกพันต่อท้องถิ่น (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข 2561: 112) ตลอดจนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ 2562: 56) นอกจากนี้ การเรียนรู้บริบทท้องถิ่นยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนกับประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและน่าสนใจยิ่งขึ้น (Bloom, 1956 อ้างถึงใน ศิริพร แสงอรุณ 2563: 34)

การที่ผู้เรียนมีความเข้าใจในท้องถิ่นของตนเองอย่างลึกซึ้ง ยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเอง (identity formation) (Erikson, 1968 อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์ 2564: 78) เมื่อผู้เรียนเข้าใจรากเหง้าทางวัฒนธรรมและสังคมของตนเอง ก็จะสามารถสร้างความภาคภูมิใจในตนเองและท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม (สุภางค์ จันทวานิช 2565: 101)

1.2.2 การตอบสนองต่อความต้องการและความแตกต่างของท้องถิ่น

แต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันในด้านบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข 2563: 129; นิตยา ภัทรภูมิกุลชัย 2564: 67) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทำให้สามารถปรับเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับความต้องการและความแตกต่างเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม (Tyler 1949 อ้างถึงใน สุนทร สันธพานนท์ และคณะ 2566: 92) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยคำนึงถึงบริบทของท้องถิ่นจะสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด (Wheeler 1978 อ้างถึงใน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2567: 155)

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตร จะช่วยให้หลักสูตรมีความเหมาะสมและได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน (อรุณี วิริยะจิตต์ 2561: 188; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2563: 72) การเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการศึกษาของตนเองยังเป็นการส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษาและสร้างความเป็นอิสระในการบริหารจัดการหลักสูตร (ราชบัณฑิตยสภา 2559: 32)

1.2.3 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน

หลักสูตรท้องถิ่นสามารถบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะอาชีพ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืนในท้องถิ่น (UNESCO, 2015 อ้างถึงใน วรัญญา ภัทราวดี 2565: 118) การเรียนรู้จากผู้รู้และปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่นยังเป็นการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น (สิริมาศ ภิญโญอนันตพงศ์ 2566: 95)

การพัฒนาหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับการประกอบอาชีพในท้องถิ่นจะช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานและสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2567: 49) นอกจากนี้ การปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านหลักสูตรท้องถิ่นยังเป็นการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและโลก (Gough 2002 อ้างถึงใน เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย 2564: 132)

1.2.4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วมของพลเมือง

หลักสูตรท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น (Goodlad 1994 อ้างถึงใน ปราณี สังขะรักษ์ 2562: 205) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและจัดการเรียนรู้จะช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันและนำไปสู่การสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (Epstein 2011 อ้างถึงใน อัญชลีพร คุ่มภัย 2565: 147)

นอกจากนี้ หลักสูตรท้องถิ่นสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของพลเมืองที่ดี การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และการแก้ไขปัญหาของชุมชน (Banks 2004 อ้างถึงใน สมบัติ เมทะนี 2563: 160) การพัฒนาทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นจะช่วยให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (สุวิมล ว่องวาณิช 2566: 121)

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาปรากฏชัดเจนในหลายมิติ ตั้งแต่การส่งเสริมความเข้าใจในตนเองและท้องถิ่น การตอบสนองต่อความต้องการและความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน ไปจนถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วมของพลเมือง การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นจึงเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างพลเมืองที่มีความรู้ความสามารถ มีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่น และสามารถดำรงชีวิตและพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้อย่างยั่งยืน

1.3 องค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบที่สำคัญต่างๆ อย่างรอบด้าน เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ ครบคลุม และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

กับบริบทของแต่ละท้องถิ่น นักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาได้ ดังนี้

1.3.1 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการกำหนดทิศทางและเป้าหมายโดยรวมของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นบริบทของท้องถิ่น (Nicholls & Nicholls 1978 อ้างถึงใน สุวิมล ตั้งปณิธานนท์ 2559: 115) จุดมุ่งหมายนี้ควรสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาในระดับชาติ แต่มีความเฉพาะเจาะจงและสะท้อนถึงความต้องการและศักยภาพของท้องถิ่น (Taba 1962 อ้างถึงใน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2567: 178)

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการระบุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังในระดับที่ชัดเจนและสามารถวัดได้ (Mager 1962 อ้างถึงใน สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ 2566: 105) วัตถุประสงค์เหล่านี้ควรครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น (Bloom et al. 1956 อ้างถึงใน ศิริพร แสงอรุณ 2563: 45; Krathwohl et al. 1964 อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์ 2564: 92) การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจะช่วยให้การออกแบบเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลมีความสอดคล้องกันและมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน (Tyler 1949 อ้างถึงใน ปราณี สังขะรักษ์ 2562: 220)

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จุดมุ่งหมายอาจเน้นการสร้าง ความตระหนักในความเป็นพลเมืองที่ดีของท้องถิ่น การอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น การเข้าใจและอยู่ร่วมกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560: 58; กระทรวงศึกษาธิการ 2565: 50) ส่วนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมอาจจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถอธิบายประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเอง วิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจต่อท้องถิ่น หรือสามารถนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้ (นิตยา ภัทรภูมิกุลชัย 2564: 82; อรุณี วิริยะจิตต์ 2561: 200)

1.3.2 เนื้อหาสาระของหลักสูตรท้องถิ่น

เนื้อหาสาระของหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาควรมีความเชื่อมโยงกับบริบทความเป็นมา ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นๆ (สุวิมล ว่องวานิช 2566: 135; สมศักดิ์ ศรีสันติสุข 2563: 145) การคัดเลือกเนื้อหาสาระควรคำนึงถึงความสำคัญ ความน่าสนใจ ความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Wheeler 1978 อ้างถึงใน เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย 2564: 148)

เนื้อหาสาระของหลักสูตรท้องถิ่นสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายส่วน เช่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาสังคมและแนวทางการแก้ไขในท้องถิ่น การปกครองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2563: 85; สุรางค์ จันทวานิช 2565: 115) การบูรณาการเนื้อหาเหล่านี้เข้ากับสาระการเรียนรู้หลักในวิชาสังคมศึกษา เช่น ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ และประวัติศาสตร์ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่กว้างขึ้นและสามารถเชื่อมโยงกับบริบทของตนเองได้ (Banks & Banks 2010 อ้างถึงใน วรรณญา ภัทราวดี 2565: 130)

การคัดเลือกเนื้อหาสาระควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น เช่น ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชน และประชาชนชาวบ้าน ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะ เพื่อให้เนื้อหาสาระมีความถูกต้อง ครบถ้วน และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง (อรุณี วิริยะจิตต์ 2561: 202; ปราณี สังขะรักษ์ 2562: 222)

1.3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น

กิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่นควรมีความหลากหลาย เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (active learning) และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (experiential learning) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (Dewey 1938 อ้างถึงใน สิริมาส ภิญโญนนท์พงศ์ 2566: 110) กิจกรรมควรเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ตลอดจนเหมาะสมกับวัย ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน (Vygotsky 1978 อ้างถึงใน ยาวพา เดชะคุปต์ 2564: 98)

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญหรือประชาชนชาวบ้าน การทำโครงการเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมในท้องถิ่น การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น การจำลองสถานการณ์หรือบทบาทสมมติเกี่ยวกับวิถีชีวิตในอดีต การวิเคราะห์กรณีศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น การใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น และการเรียนรู้ผ่านเกมและกิจกรรมที่สร้างสรรค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2567: 75; กระทรวงศึกษาธิการ 2562: 70)

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ควรคำนึงถึงการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ (interdisciplinary approach) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างรอบด้าน (Jacobs 1989 อ้างถึงใน สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ 2566: 118) นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Johnson & Johnson 1999 อ้างถึงใน พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข 2561: 130)

1.3.4 สื่อและแหล่งเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น

สื่อและแหล่งเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและน่าสนใจ (Dale 1969 อ้างถึงใน ศิริพร แสงอรุณ 2563: 58) สำหรับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น วัสดุอุปกรณ์ที่มาจากธรรมชาติ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เอกสารและข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2563: 90; สุวิมล ตั้งปณิธานนท์ 2559: 128)

การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นจะช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับประสบการณ์จริง (authentic learning) และสร้างความเข้าใจในเนื้อหาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (Herrington & Oliver 2000 อ้างถึงใน เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย 2564: 150) นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ และสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดการเรียนรู้ (Epstein 2011 อ้างถึงใน อัญชลีพร คุ่มภัย 2565: 160)

ครูผู้สอนควรมีบทบาทในการแสวงหา พัฒนา และใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ (Goodlad 1994 อ้างถึงใน ปราณี สังขะรักษ์ 2562: 230) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ ยังสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงข้อมูลและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นที่หลากหลายและทันสมัย (Jonassen et al. 1999 อ้างถึงใน วรญา ภัทราวดี 2565: 135)

1.3.5 การวัดผลและประเมินผลของหลักสูตรท้องถิ่น

การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ และเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Scriven 1967 อ้างถึงใน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2567: 195) การวัดผลและประเมินผลในหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาควรมีความหลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของท้องถิ่น (Linn & Gronlund 2000 อ้างถึงใน สิริมาส ภิญโญอนันตพงศ์ 2566: 115)

วิธีการวัดผลและประเมินผลอาจประกอบด้วย การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การซักถาม การสนทนา การตรวจผลงาน การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน (portfolio) การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) การใช้แบบทดสอบที่สอดคล้องกับเนื้อหาและบริบทของท้องถิ่น การประเมินตนเองของนักเรียน และการประเมินโดยเพื่อน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560: 65; กระทรวงศึกษาธิการ 2565: 58)

การประเมินผลควรเน้นการให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และควรมีการประเมินผลทั้งในระหว่างการเรียนรู้ (formative assessment) และเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ (summative assessment) (Black & Wiliam 1998)

อ้างอิงใน สุวิมล ว่องวาณิช 2566: 148) นอกจากนี้ ควรมีการประเมินผลหลักสูตรโดยรวม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและประสิทธิภาพของหลักสูตรในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Stufflebeam 1983 อ้างถึงใน นิตยา ภัทรภูมิกุลชัย 2564: 90)

โดยกล่าวสรุปว่าองค์ประกอบของหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาประกอบด้วยส่วนสำคัญ ได้แก่ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงกับ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตในท้องถิ่น กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม และประสบการณ์จริง สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น และวิธีการวัดผลและประเมินผล ที่หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่มีคุณภาพจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบเหล่านี้อย่างบูรณาการและสอดคล้องกัน

1.4 ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นที่ดี

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่มีคุณภาพและสามารถส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง จำเป็นต้องมีลักษณะที่สำคัญหลายประการ ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญและนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของหลักสูตรที่ดีไว้มากมาย เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในวิชาสังคมศึกษา จะสามารถสรุปลักษณะที่พึงประสงค์ได้ดังนี้

1.4.1 ความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นที่ดีต้องมีความสอดคล้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นๆ อย่างชัดเจน (สุวิมล ตั้งปณิธานนท์ 2559: 140; สมศักดิ์ ศรีสันติสุข 2563: 160) นอกจากนี้ ยังต้องตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่น ศักยภาพของทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนปัญหาและความท้าทายที่ท้องถิ่นกำลังเผชิญอยู่ (Tyler 1949 อ้างถึงใน สุนทร ลิขิตพานนท์ และคณะ 2566: 130; Wheeler, 1978 อ้างถึงใน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2567: 210)

หลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น อาจทำให้ผู้เรียน รู้สึกว่าเนื้อหาที่เรียนรู้ไม่มีความหมายและไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของตนเอง (Dewey 1938 อ้างถึงใน ศิริพร แสงอรุณ 2563: 70) ในทางตรงกันข้าม หลักสูตรที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น สามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิม และเห็นคุณค่าของสิ่งที่อยู่รอบตัว (Bruner 1960 อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์ 2564: 110)

การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่นยังรวมถึงการพิจารณาถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา และวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น เพื่อให้หลักสูตรมีความครอบคลุมและไม่สร้างความรู้สึกแปลกแยกให้กับผู้เรียนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (Banks & Banks 2010 อ้างถึงใน วรัญญา ภัทราวดี 2565: 150)

1.4.2 ความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้

หลักสูตรท้องถิ่นที่ดีควรมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และวิธีการประเมินผลให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของท้องถิ่น และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน (Taba 1962 อ้างถึงใน ปราณี สังขะรักษ์ 2562: 250; Nicholls & Nicholls 1978 อ้างถึงใน สุวิมล ตั้งปณิธานนท์ 2559: 155) หลักสูตรที่ไม่ยืดหยุ่นอาจไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนและไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี (Rogers 1969 อ้างถึงใน เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย 2564: 165)

การเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับ บริบทของตนเองเป็นสิ่งสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2563: 105) ครูผู้สอน ควรมีอิสระในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพแวดล้อมใน ห้องเรียน โดยอิงกรอบแนวคิดและสาระสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น (Stenhouse 1975 อ้างถึงใน สิริมาส ภิญญอนันตพงศ์ 2566: 130)

ความยืดหยุ่นของหลักสูตรยังรวมถึงการเปิดโอกาสให้มีการบูรณาการเนื้อหาสาระ จากศาสตร์ต่างๆ (interdisciplinary integration) และการเชื่อมโยงกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน (community - based learning) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและ มีความหมาย (Jacobs 1989 อ้างถึงใน นิทยา ภัทรภูมิกุลชัย 2564: 105)

1.4.3 ความเป็นพลวัตและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรท้องถิ่นที่ดีไม่ควรเป็นสิ่งที่หยุดนิ่ง แต่ต้องมีการทบทวน ปรับปรุง และ พัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความรู้ และเทคโนโลยี (Goodlad 1994 อ้างถึงใน อัญชลีพร คุ่มภัย 2565: 180; Oliva 2009 อ้างถึงใน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2567: 215) การประเมินผลหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอและการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงเป็นสิ่งจำเป็น (Stufflebeam 1983 อ้างถึงใน วรัญญา ภัทราวดี 2565: 155)

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนได้มี ส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงหลักสูตร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2567: 85) การติดตามความก้าวหน้าและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของหลักสูตร และ การศึกษาแนวโน้มทางการศึกษาและสังคมที่เกี่ยวข้อง จะเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรให้ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Hilda Taba Curriculum Development Project 1967 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช 2566: 160)

การพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องยังรวมถึงการส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รับการพัฒนา ตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร สามารถนำหลักสูตรไปปฏิบัติได้อย่าง มีประสิทธิภาพ และสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและ บริบทของท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไป (Fullan 2007 อ้างถึงใน เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย 2564: 170)

1.4.4 ความเชื่อมโยงกับหลักสูตรระดับชาติและมาตรฐานการเรียนรู้

แม้ว่าหลักสูตรท้องถิ่นจะเน้นบริบทและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น แต่ก็ยังจำเป็นต้องมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ 2562: 80) การเชื่อมโยงนี้จะช่วยให้มั่นใจได้ว่าผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของการศึกษาในระดับชาติ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560: 70)

หลักสูตรท้องถิ่นสามารถเพิ่มเติมรายละเอียด ยกตัวอย่าง หรือเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยยังคงครอบคลุมสาระสำคัญและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรระดับชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2563: 110) การบูรณาการเนื้อหาท้องถิ่นเข้ากับสาระการเรียนรู้หลักในวิชาสังคมศึกษา เช่น ประวัติศาสตร์ชาติไทยที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หรือหลักเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชุมชน จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่นกับสังคมในระดับที่กว้างขึ้น (Banks 2004 อ้างถึงใน อัญชลีพร คุ่มภัย 2565: 185)

1.4.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

หลักสูตรท้องถิ่นที่ดีควรได้รับการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน และผู้เรียน (อรุณี วิริยะจิตต์ 2561: 215; ปราณี สังขะรักษ์ 2562: 260) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะช่วยให้หลักสูตรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย (Epstein 2011 อ้างถึงใน สิริมาส ภิญโญนันตพงศ์ 2566: 135)

กระบวนการมีส่วนร่วมอาจเริ่มต้นตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทและความต้องการของท้องถิ่น การกำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การคัดเลือกเนื้อหาสาระ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวางแผนการวัดผลและประเมินผล ไปจนถึงการนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลหลักสูตร (สุวิมล ว่องวาณิช 2566: 165) การเปิดเวทีให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรับฟังข้อเสนอแนะ และการสร้างความเข้าใจร่วมกัน จะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพและได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน (Fullan & Hargreaves 1992 อ้างถึงใน นิตยา ภัทรภูมิกุลชัย 2564: 110)

กล่าวโดยสรุปว่าลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นที่ดีในวิชาสังคมศึกษา สรุปได้ว่าต้องมีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ เป็นพลวัตและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความเชื่อมโยงกับหลักสูตรระดับชาติและมาตรฐานการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การพัฒนาหลักสูตรที่คำนึงถึงลักษณะเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง และสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่ดีของท้องถิ่นและสังคมโดยรวมได้อย่างยั่งยืน

1.5 ประเภทของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นสามารถจำแนกออกได้เป็นหลายประเภทตามเกณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ในการพิจารณา ซึ่งการทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของหลักสูตรท้องถิ่นจะช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรสามารถเลือกแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอแนวทางการจำแนกประเภทของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1.5.1 จำแนกตามระดับของการบูรณาการเนื้อหาท้องถิ่น

การจำแนกประเภทของหลักสูตรท้องถิ่นตามระดับของการบูรณาการเนื้อหาท้องถิ่น เข้ากับหลักสูตรแกนกลาง สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับหลัก (สุวิมล ตั้งปณิธานนท์ 2559: 170; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2563: 120)

หลักสูตรท้องถิ่นแบบเพิ่มเติม (Supplementary Local Curriculum) เป็นหลักสูตร ที่พัฒนาขึ้นเพื่อเพิ่มเติมเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น นอกเหนือไปจากเนื้อหาที่กำหนดไว้ใน หลักสูตรแกนกลาง โดยอาจจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือสอดแทรกในหน่วย การเรียนรู้บางหน่วยของรายวิชาหลัก (นิตยา ภัทรภูมิกุลชัย 2564: 120; อรุณี วิริยะจิตต์ 2561: 230) หลักสูตรประเภทนี้มีความยืดหยุ่นในการนำไปใช้ และสามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาได้ง่ายตาม ความสนใจและความต้องการของท้องถิ่น เช่น การจัดรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพิ่มเติม หรือการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นแบบบูรณาการ (Integrated Local Curriculum) เป็นหลักสูตร ที่นำเนื้อหาสาระเกี่ยวกับท้องถิ่นมาบูรณาการเข้ากับเนื้อหาของรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรแกนกลาง อย่างเป็นระบบและมีความเชื่อมโยงกัน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2567: 230; สุกนธ์ สินธพานนท์ และ คณะ 2566: 145) การบูรณาการนี้อาจทำในระดับหน่วยการเรียนรู้ ระดับรายวิชา หรือระดับกลุ่ม สาระการเรียนรู้ การบูรณาการจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ในท้องถิ่นกับ บริบทของท้องถิ่น และทำให้การเรียนรู้มีความหมายและน่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น การบูรณาการเรื่องราว บุคคลสำคัญในท้องถิ่นเข้ากับเนื้อหาประวัติศาสตร์ชาติไทย หรือการบูรณาการเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรเข้ากับเนื้อหาวิทยาศาสตร์

หลักสูตรท้องถิ่นแบบเป็นเอกเทศ (Independent Local Curriculum) เป็นหลักสูตร ที่พัฒนาขึ้นโดยเน้นเนื้อหาสาระเกี่ยวกับท้องถิ่นเป็นหลัก และอาจมีเนื้อหาจากหลักสูตรแกนกลาง เพียงบางส่วนที่เกี่ยวข้องและจำเป็น (ปราณี สังขะรักษ์ 2562: 280; เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินชัย 2564: 180) หลักสูตรประเภทนี้มักจะพัฒนาขึ้นในบริบทที่มีความต้องการและความเฉพาะเจาะจงของท้องถิ่น สูง เช่น โรงเรียนในพื้นที่พิเศษ หรือโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามแนวทางเฉพาะของท้องถิ่น การพัฒนา หลักสูตรประเภทนี้ต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ในระดับชาติ

1.5.2 จำแนกตามจุดเน้นของเนื้อหา

หลักสูตรท้องถิ่นสามารถจำแนกตามจุดเน้นของเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอและส่งเสริมในท้องถิ่นนั้นๆ ได้หลากหลายรูปแบบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560: 80; กระทรวงศึกษาธิการ 2565: 70)

หลักสูตรที่เน้นด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น: มุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่น โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญ วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่น (สุภางค์ จันทวานิช 2565: 130; วรัญญา ภัทราวดี 2565, : 165) หลักสูตรประเภทนี้มีเป้าหมายในการสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น การอนุรักษ์และสืบสาน วัฒนธรรมประเพณี และการสร้างความเข้าใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

หลักสูตรที่เน้นด้านภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น: มุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ ปัญหาสิ่งแวดล้อม และแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข 2563: 175; สุวิมล ว่องวาณิช 2566, : 175) หลักสูตรประเภทนี้มีเป้าหมายในการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมการอนุรักษ์ และการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

หลักสูตรที่เน้นด้านเศรษฐกิจและอาชีพในท้องถิ่น: มุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ รูปแบบการประกอบอาชีพ ผลผลิตท้องถิ่น ตลาดแรงงาน และทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพในท้องถิ่น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2567: 65; สิริมาส ภิญโญนนัตพงศ์ 2566: 145) หลักสูตรประเภทนี้มีเป้าหมายในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพ

หลักสูตรที่เน้นด้านสังคมและการเมืองการปกครองท้องถิ่น มุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ปัญหาทางสังคม การปกครองส่วนท้องถิ่น บทบาทหน้าที่ของพลเมือง และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น (Banks 2004 อ้างถึงใน อัญชลีพร คุ่มภัย 2565: 195; เยาวพา เดชะคุปต์ 2564: 125) หลักสูตรประเภทนี้มีเป้าหมายในการสร้างความเข้าใจในระบบสังคมและการเมืองการปกครองท้องถิ่น และส่งเสริมการเป็นพลเมืองที่ดีและมีความรับผิดชอบ

1.5.3 จำแนกตามกระบวนการพัฒนา

หลักสูตรท้องถิ่นสามารถจำแนกตามกระบวนการและผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาได้ดังนี้ (อรุณี วิริยะจิตต์ 2561: 240; ปราณี สังขะรักษ์ 2562: 285)

หลักสูตรที่พัฒนาโดยสถานศึกษา เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา โดยอาจมีการปรึกษาร่วมกับชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2563: 125) หลักสูตรประเภทนี้มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษาและผู้เรียนโดยตรง

หลักสูตรที่พัฒนาโดยหน่วยงานส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยหน่วยงานทางการศึกษาในระดับกระทรวง กรม หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเป็น กรอบแนวทางให้สถานศึกษานำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นของตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ 2565: 75) หลักสูตรประเภทนี้มีข้อดีคือมีความเป็นมาตรฐานและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ระดับสูง

หลักสูตรที่พัฒนาร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (Epstein 2011 อ้างถึงใน สิริมาส ภิญโญนันตพงศ์ 2566: 150) หลักสูตรประเภทนี้มักจะได้รับการยอมรับและการ สนับสนุนจากทุกฝ่าย และมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุปว่าหลักสูตรท้องถิ่นสามารถจำแนกได้หลากหลายประเภทตามเกณฑ์ ต่างๆ ได้แก่ ระดับของการบูรณาการเนื้อหาท้องถิ่น (แบบเพิ่มเติม แบบบูรณาการ และแบบเป็น เอกเทศ) จุดเน้นของเนื้อหา (ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ด้านภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ และด้านสังคมและการเมืองการปกครอง) และกระบวนการพัฒนา (พัฒนา โดยสถานศึกษา พัฒนาโดยหน่วยงานส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค และพัฒนาร่วมกัน) การทำความเข้าใจ ในประเภทต่างๆ ของหลักสูตรท้องถิ่นจะช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรสามารถเลือกแนวทางการพัฒนา ที่เหมาะสมกับบริบท เป้าหมาย และทรัพยากรของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 จุดเน้นของการพัฒนาและสร้างหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาและสร้างหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุ เป้าหมายของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นนั้นๆ จำเป็นต้องมีจุดเน้นที่สำคัญ หลายประการ ซึ่งนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญและเสนอแนะแนวทาง ในการพัฒนาไว้หลากหลายประการ ดังนี้

1.6.1 การเน้นบริบทและความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

จุดเน้นแรกของการพัฒนาและสร้างหลักสูตรท้องถิ่นคือ การให้ความสำคัญกับ บริบทเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นอย่างแท้จริง (สุวิมล ตั้งปณิธานนท์ 2559: 185; สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา 2560: 90) ซึ่งรวมถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความหลากหลายของผู้คนในท้องถิ่น (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2563: 190; สุภางค์ จันทวานิช 2565: 145) การทำความเข้าใจและวิเคราะห์บริบทของท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการ กำหนดเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลที่สอดคล้องและเหมาะสม (Tyler 1949 อ้างถึงใน สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ 2566: 160)

นอกจากนี้ การเน้นความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นยังเป็นการส่งเสริมความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่น การสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของ และการอนุรักษ์สืบสานสิ่งที่เป็นคุณค่าของท้องถิ่น

(พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข 2561: 150; วรรณญา ภัทราวดี 2565: 180) หลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวท้องถิ่น บุคคลสำคัญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสำเร็จของคนในท้องถิ่น เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต (Bruner 1960 อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์ 2564: 140)

1.6.2 การส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นควรเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Dewey 1938 อ้างถึงใน ศิริพร แสงอรุณ 2563: 85; Rogers 1969 อ้างถึงใน เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย 2564: 195) การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การเชิญผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านมาถ่ายทอดความรู้ การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและอาชีพในท้องถิ่น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2563: 135; อรุณี วิริยะจิตต์ 2561: 250)

การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงยังรวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในท้องถิ่น เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2567: 105; สิริมาส ภิญโญอนันตพงศ์ 2566: 160) หลักสูตรควรออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะเหล่านี้ผ่านบริบทของท้องถิ่น

1.6.3 การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรม

จุดเน้นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับการจัดการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการนวัตกรรมการและเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น (วรรณญา ภัทราวดี 2565: 190; เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย 2564: 200) ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่สั่งสมมาของคนในท้องถิ่น ซึ่งมีคุณค่าและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย (สุภางค์ จันทวานิช 2565: 150; ปราณี สังขะรักษ์ 2562: 300)

การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่เพียงแต่จะช่วยอนุรักษ์และสืบสานองค์ความรู้เหล่านี้เท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่อยู่ในท้องถิ่น และสามารถนำไปต่อยอดหรือประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2565: 85; ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2567: 245) หลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน และแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยตรง

1.6.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การพัฒนาและสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง (อรุณี วิริยะจิตต์ 2561: 260; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2563: 140) ซึ่งรวมถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการ และผู้เรียน

การมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์บริบท การกำหนดเป้าหมาย การคัดเลือกเนื้อหา การออกแบบกิจกรรม การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการประเมินผล จะช่วยให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย (Epstein 2011 อ้างถึงใน สิริมาส ภิญโญ อนันตพงศ์, 2566: 165)

การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ จะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรที่เป็นของทุกคนอย่างแท้จริง และได้รับการสนับสนุนในการนำไปปฏิบัติ (Fullan & Hargreaves, 1992 อ้างถึงใน นิตยา ภัทรภูมิกุลชัย 2564: 125)

1.6.5 การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองที่ดีของท้องถิ่นและสังคมโลก

หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาควรมุ่งเน้นในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองที่ดี ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก (Banks 2004 อ้างถึงใน อัญชลีพร คุ่มภัย 2565: 210; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560: 95) ซึ่งรวมถึง ความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบของพลเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การเคารพกฎหมายและหลักการประชาธิปไตย การตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สุวิมล ว่องวาณิช 2566: 180; เยาวพา เดชะคุปต์ 2564: 145)

หลักสูตรควรออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะเหล่านี้ผ่านบริบทของท้องถิ่น เช่น การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร การเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลายในท้องถิ่น และการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุปว่าจุดเน้นของการพัฒนาและสร้างหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาที่สำคัญได้แก่ การเน้นบริบทและความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองที่ดีของท้องถิ่นและสังคมโลก

1.7 ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในบริบทของการจัดการศึกษาปัจจุบัน ความจำเป็นดังกล่าวมีรากฐานมาจากความตระหนักถึงข้อจำกัดของหลักสูตรระดับชาติที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความแตกต่างหลากหลายของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างครอบคลุม (สุวิมล ว่องวาณิช 2560: 55; อรทัย มูลคำ 2562: 87) นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมถึงความท้าทายต่างๆ ที่ท้องถิ่นเผชิญอยู่ ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่นมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ในหลากหลายมิติ ดังนี้

1.7.1 การตอบสนองต่อความแตกต่างหลากหลายของท้องถิ่น:

แต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์และความแตกต่างกันในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตของผู้คน (Bloom, Castagna, Matuszewski White & Wiens 2017, p. 102; Gay 2018, p. 45; Ladson - Billings 2014, p. 78) หลักสูตรระดับชาติที่มีลักษณะเป็นมาตรฐานเดียวจึงอาจไม่สามารถสะท้อนและบูรณาการความแตกต่างเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ในชั้นเรียนกับประสบการณ์และความเป็นจริงในชีวิตของตนเองได้ (Banks & Banks 2019, p. 120; Nieto & Bode 2016, p. 93) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการนำเอาบริบทเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นมาเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและตระหนักถึงความเป็นมา ความเป็นอยู่ และความสำคัญของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2561: 112; นภาพร หอมจันทร์ 2563: 67)

1.7.2 การส่งเสริมความเข้าใจและสำนึกรักท้องถิ่น:

หลักสูตรท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกฝังความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นให้กับผู้เรียน (Gruenewald 2003, p. 35; Smith 2002, p. 61) การเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น บุคคลสำคัญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในรากเหง้าของตนเอง เห็นคุณค่าของทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น และเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (สุวิมล ว่องวานิช 2560: 58; อรทัย มุลคำ 2562: 90) ความรู้สึกรักและผูกพันกับท้องถิ่นนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พัฒนา และแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนเองในอนาคต (ชนานันท์ สุขเกษม 2564: 45; เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย 2565: 78)

1.7.3 การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

แต่ละท้องถิ่นมีความต้องการทักษะและสมรรถนะที่แตกต่างกันไปตามลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Brown Lauder & Ashton 2011, p. 156; Reich 2015, p. 89) หลักสูตรระดับชาติอาจไม่สามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นและเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างเพียงพอ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงเปิดโอกาสให้มีการระบุและบูรณาการทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศักยภาพของท้องถิ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2563: 102; อุษณีย์ ธโนศวรรย์ 2566: 115) ตัวอย่างเช่น ในท้องถิ่นที่มีการเกษตรเป็นอาชีพหลัก หลักสูตรอาจเน้นการพัฒนาทักษะด้านการเกษตรแบบยั่งยืน หรือในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หลักสูตรอาจส่งเสริมทักษะด้านการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการ เป็นต้น

1.7.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่มีลักษณะของการมีส่วนร่วม (Participatory Approach) โดยเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครอง ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล (Epstein & Sanders 2000, p. 287; Fullan 2016, p. 134) การมีส่วนร่วมนี้จะช่วยให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของท้องถิ่นอย่างแท้จริง และยังเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของหลักสูตรร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือในการสนับสนุนและขับเคลื่อนการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ (บุญชม ศรีสะอาด 2560: 145; พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ และเพียรวิทย์ ยินดีสุข 2562: 178)

1.7.5 การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น (Education for Sustainable Development: ESD) โดยบูรณาการประเด็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับบริบทของท้องถิ่น (UNESCO 2017, p. 25; Walshe 2019, p. 63) การเรียนรู้เกี่ยวกับความท้าทายและโอกาสในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์อนาคตที่ดีขึ้นสำหรับท้องถิ่นของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2561: 89; สุภาภรณ์ จันทวานิช 2564: 102)

กล่าวโดยสรุปความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาเป็นผลมาจากความตระหนักถึงข้อจำกัดของหลักสูตรระดับชาติในการตอบสนองต่อความแตกต่างหลากหลายของบริบทท้องถิ่น การส่งเสริมความเข้าใจและสำนึกรักท้องถิ่น การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรที่ยึดโยงกับบริบทและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อท้องถิ่น และนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่เข้มแข็งและยั่งยืนในที่สุด

1.8 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับบริบท ความต้องการ และศักยภาพของท้องถิ่นอย่างแท้จริง นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาหลายแห่งได้นำเสนอขั้นตอนและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะมีลักษณะสำคัญร่วมกันคือ การให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์บริบท การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การกำหนดเป้าหมายและเนื้อหาที่สอดคล้องกับท้องถิ่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นบริบท

ท้องถิ่น และการประเมินผลที่สะท้อนการเรียนรู้ตามเป้าหมายของหลักสูตรท้องถิ่น (สุวิมล ว่องวานิช 2560: 62; อรทัย มูลคำ 2562: 95)

เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงจำเป็นต้องมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ดังนี้

1.8.1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น

ขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นคือ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นอย่างรอบด้านและเป็นระบบ (Tyler 2013, p. 65; Wheeler 1978, p. 87) ข้อมูลที่จำเป็นในการวิเคราะห์ ได้แก่ ข้อมูลทางกายภาพ (ภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม) ข้อมูลทางสังคม (ประชากร โครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต) ข้อมูลทางเศรษฐกิจ (อาชีพ รายได้ อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว) และข้อมูลทางการเมืองการปกครอง (โครงสร้างการบริหาร นโยบายท้องถิ่น) (ศิริชัย กาญจนวาสี 2561: 134; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2563: 112) นอกจากนี้ ยังรวมถึงการศึกษาข้อมูลด้านการศึกษาในท้องถิ่น เช่น สภาพปัจจุบันของโรงเรียน ครูผู้สอน หลักสูตรที่มีอยู่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และความต้องการทางการศึกษาของชุมชน (Bloom et al. 2017, p. 115; Gay 2018, p. 58) การวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ จะช่วยให้เข้าใจถึงศักยภาพ ข้อจำกัด ปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดเป้าหมายและเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความเป็นจริง (นภาพรณ์ หอมจันทร์ 2563: 72; เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย 2565: 85)

1.8.2 การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น

เมื่อได้ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นอย่างเพียงพอแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) เป้าหมาย (Goals) และวัตถุประสงค์ (Objectives) ของหลักสูตรท้องถิ่น (Taba 1962, p. 197; Oliva 2009, p. 145) วิสัยทัศน์จะเป็นภาพรวมระยะยาวของผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เป้าหมายจะเป็นทิศทางที่กว้างขึ้นของการพัฒนาผู้เรียนและท้องถิ่น ส่วนวัตถุประสงค์จะเป็นการระบุผลการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจงและสามารถวัดได้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2561: 125; บุญชม ศรีสะอาด 2560: 158) ในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ควรพิจารณาถึงความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของท้องถิ่น และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Banks & Banks 2019, p. 135; Nieto & Bode 2016, p. 105) การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ จะช่วยให้หลักสูตรมีความชอบธรรมและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง (Fullan 2016, p. 148; Epstein & Sanders 2000, p. 302)

1.8.3 การคัดเลือกและจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระ

ในขั้นตอนนี้ จะเป็นการพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความน่าสนใจ ความเหมาะสม

กับวัยของผู้เรียน และความเชื่อมโยงกับบริบทของท้องถิ่น (Tyler 2013, p. 87; Wheeler 1978, p. 102) เนื้อหาสาระอาจประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภูมิศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2561: 98; สุภางค์ จันทวานิช 2564: 118) การจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่อง เชื่อมโยง และบูรณาการระหว่างเนื้อหาต่างๆ และเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้อื่นๆ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อรรถัย มูลคำ 2562: 102; อุษณีย์ ธโนศวรรย์ 2566: 128) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาสาระจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น (Gruenewald 2003, p. 45; Smith 2002, p. 72)

1.8.4 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการสอน

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการสอนเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการนำเนื้อหาสาระของหลักสูตรท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความหลากหลาย น่าสนใจ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่าง Active Learning (Dewey 1938; Piaget 1970) โดยเน้นการเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์จริงในท้องถิ่น การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การสืบค้นข้อมูล การปฏิบัติจริง การทำงานกลุ่ม การแก้ปัญหา และการนำเสนอผลงาน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข 2562: 192; ชนายนันท์ สุขเกษม 2564: 58) วิธีการสอนควรมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับเนื้อหา สภาพผู้เรียน และบริบทของท้องถิ่น ครูผู้สอนควรมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) มากกว่าเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แต่เพียงอย่างเดียว (Rogers, 1969) การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นก็เป็นสิ่งสำคัญในยุคปัจจุบัน (UNESCO 2017, p. 38; Walshe 2019, p. 75)

1.8.5 การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้

การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และบริบทของท้องถิ่นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้ อาจประกอบด้วย หนังสือ เอกสาร ใบงาน สื่อมัลติมีเดีย และสื่ออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น (ศิริชัย กาญจนวาสี 2561: 148; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2563: 125) แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โบราณสถาน ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ และแหล่งธรรมชาติ ควรถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างบูรณาการ (นภาพรณ หอมจันทร์ 2563: 80; เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย 2565: 92) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ จะช่วยให้สื่อเหล่านั้นมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับความเป็นจริงของท้องถิ่น (Fullan 2016, p. 162; Epstein & Sanders, 2000, p. 315)

1.8.6 การกำหนดวิธีการประเมินผล:

การประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการตรวจสอบว่าการจัดการเรียนรู้อตามหลักสูตรท้องถิ่นบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ วิธีการประเมินผลควรมีความหลากหลายและ

สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร รวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ (Tyler 2013, p. 105; Wheeler 1978, p. 118) การประเมินผลอาจประกอบด้วย การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) การประเมินจากผลงาน (Portfolio Assessment) การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การใช้แบบทดสอบ และการประเมินตนเองของผู้เรียน (บุญชม ศรีสะอาด 2560: 172; พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข 2562: 205) การประเมินผลควรครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น การนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้หลักสูตรท้องถิ่นมีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2561: 138; สุวิมล ว่องวานิช 2560: 70)

1.8.7 การนำหลักสูตรไปใช้และการติดตามประเมินผล

เมื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเสร็จสมบูรณ์แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริงในชั้นเรียน การดำเนินการนี้จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น วิธีการสอน การใช้สื่อ และการประเมินผล (Banks & Banks 2019, p. 148; Nieto & Bode 2016, p. 118) ในระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรคในการนำหลักสูตรไปใช้ (Fullan 2016, p. 175; Epstein & Sanders 2000, p. 328) ข้อมูลจากการติดตามและประเมินผลจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต (อรทัย มูลคำ 2562: 110; อุษณี ธโนศวรรย์ 2566: 135)

กล่าวโดยสรุปว่าขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ การคัดเลือกและจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการสอน การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ การกำหนดวิธีการประเมินผล และการนำหลักสูตรไปใช้และการติดตามประเมินผล ทุกขั้นตอนต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเชื่อมโยงกับบริบทของท้องถิ่น และการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการและศักยภาพของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง และส่งผลดีต่อการเรียนรู้และพัฒนาของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเอง

1.9 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา โดยมีบทบาทในการตรวจสอบว่าการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้น สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้มากน้อยเพียงใด (Gronlund &

Brookhart 2019, p. 45; Popham 2018, p. 62) การวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ทราบถึงความก้าวหน้า จุดแข็ง จุดอ่อนของผู้เรียน รวมถึงประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน และเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น (สุวิมล ว่องวาณิช 2560: 75; อรทัย มูลคำ 2562: 115)

นักการศึกษาหลายท่านได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับบริบทและเป้าหมายของหลักสูตรท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาสังคมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในท้องถิ่น การพัฒนาทักษะทางสังคม และการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การวัดและประเมินผลจึงต้องมีความหลากหลาย ครอบคลุม และสะท้อนการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน (Banks & Banks 2019, p. 160; Nieto & Bode 2016, p. 130)

1.9.1 หลักการของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในบริบทหลักสูตรท้องถิ่น

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในบริบทของหลักสูตรท้องถิ่นควรยึดหลักการสำคัญหลายประการ ดังนี้

ความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์: วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลต้องสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรท้องถิ่น (Tyler 2013, p. 120; Wheeler 1978, p. 132) หากเป้าหมายเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่น การประเมินผลก็ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงทักษะดังกล่าว

ความหลากหลายของวิธีการและเครื่องมือ: การวัดและประเมินผลควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Linn & Gronlund 2015, p. 88; McMillan 2017, p. 105) ตัวอย่างเช่น การใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ และการประเมินตนเอง

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment): การประเมินผลควรเน้นการประเมินจากสถานการณ์หรือภารกิจที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงความรู้และทักษะได้อย่างแท้จริง (Wiggins 1993, p. 206; Grant & Wiggins 2004, p. 189) ตัวอย่างเช่น การมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาปัญหาในชุมชนและนำเสนอแนวทางแก้ไข หรือการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงตามภูมิปัญญาท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของผู้เรียน: ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผล เช่น การประเมินตนเอง การประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment) และการสะท้อนการเรียนรู้ (Reflection) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเข้าใจในตนเองและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง (Andrade & Valtcheva 2009, p. 28; Boud Cohen & Sampson 2001, p. 78)

การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) การประเมินผลควรให้ข้อมูลป้อนกลับที่ชัดเจน ทันเวลา และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (Hattie & Timperley 2007, p. 81;

Shute 2008, p. 153) ข้อมูลป้อนกลับควรระบุจุดแข็งที่ควรส่งเสริมและจุดที่ควรปรับปรุง พร้อมทั้งแนวทางในการพัฒนาต่อไป

ความเชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น: การวัดและประเมินผลควรเชื่อมโยงกับบริบทและเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น เพื่อให้สามารถประเมินความเข้าใจและความตระหนักของผู้เรียนเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเหมาะสม (ชนานันท์ สุขเกษม 2564: 65; เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย 2565: 98)

1.9.2 วิธีการและเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

เพื่อให้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นมีความครอบคลุมและสะท้อนการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน สามารถนำวิธีการและเครื่องมือต่างๆ มาใช้ได้ดังนี้

การสังเกตพฤติกรรม (Observation) ครูสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการแสดงออกถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น (เช่น ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) (McMillan, 2017, p. 135; Cohen Manion & Morrison 2018, p. 387)

การสัมภาษณ์ (Interview) ครูสนทนากับผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในเนื้อหา ทศนคติ และความรู้สึกที่มีต่อท้องถิ่น (Patton 2015, p. 435; Seidman 2013, p. 79)

การตรวจผลงาน (Work Assessment) ครูตรวจผลงานของผู้เรียน เช่น รายงาน การศึกษาค้นคว้า โครงการงาน แผนผังความคิด แผ่นพับ หรือนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในท้องถิ่น (Linn & Gronlund 2015, p. 187; Popham 2018, p. 185)

การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) ครูประเมินจากผลงานที่ผู้เรียนรวบรวมไว้ตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น (Arter & Chappuis 2007, p. 33; Danielson & Abrutyn 2016, p. 58)

แบบทดสอบ (Tests) ครูใช้แบบทดสอบปรนัยหรืออัตนัย เพื่อวัดความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และประเด็นทางสังคมในท้องถิ่น (Gronlund & Brookhart 2019, p. 155; McMillan 2017, p. 198) อย่างไรก็ตาม การใช้แบบทดสอบควรเน้นการวัดความเข้าใจในเชิงลึกมากกว่าการจำเนื้อหาเพียงอย่างเดียว

การประเมินตนเอง (Self-Assessment) ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ความก้าวหน้า จุดแข็ง จุดอ่อน และสิ่งที่ต้องปรับปรุงเกี่ยวกับการเรียนรู้ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น (Andrade 2010, p. 90; Boud Cohen, & Sampson 2001, p. 102)

การประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment) ผู้เรียนประเมินผลงานหรือกระบวนการทำงานของเพื่อนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาทักษะการให้และรับฟังข้อเสนอแนะ (Topping 2009, p. 20; Falchikov 2007, p. 135)

โครงการ (Projects) การมอบหมายให้ผู้เรียนทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหรือปัญหาในท้องถิ่น เป็นวิธีการประเมินที่บูรณาการความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เรียนในการแก้ปัญหาและการนำเสนอผลงาน (Thomas 2000, p. 1; Hmelo - Silver Duncan & Chinn 2007, p. 100)

การนำเสนอผลงาน (Presentations) ผู้เรียนนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า โครงการหรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ซึ่งเป็นการประเมินทักษะการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และความเข้าใจในเนื้อหา (Brown Race & Smith 2016, p. 155; Brookfield & Preskill 2005, p. 187)

1.9.3 การนำผลการวัดและประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ผลจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่เพียงแต่เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินผลการเรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สุวิมล ว่องวาณิช 2560: 80; อรทัย มูลคำ 2562: 120) ข้อมูลจากการประเมินผลสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาว่า

เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนหรือไม่

กิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการสอนที่ใช้ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด

สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่จัดเตรียมไว้มีความเพียงพอและเหมาะสมหรือไม่

ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับใด

มีจุดแข็งและจุดอ่อนใดในกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นที่ควรได้รับการปรับปรุง

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินผลอย่างเป็นระบบ และการนำข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (เช่น ครูผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน) มาพิจารณา จะช่วยให้การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นไปอย่างตรงจุดและสอดคล้องกับความเป็นจริง (Fullan 2016, p. 188; Epstein & Sanders 2000, p. 340) การประเมินผลจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้หลักสูตรท้องถิ่นสามารถพัฒนาและตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2563, หน้า 138; อุษณีย์ ธโนศวรรย์ 2566: 145)

กล่าวโดยสรุปว่าการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา โดยมีหลักการสำคัญคือ ความสอดคล้องกับเป้าหมาย ความหลากหลายของวิธีการ การประเมินตามสภาพจริง การมีส่วนร่วมของผู้เรียน การให้ข้อมูลป้อนกลับ และความเชื่อมโยง

กับบริบทท้องถิ่น วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลควรมีความหลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน แบบทดสอบ การประเมินตนเอง การประเมินโดยเพื่อน โครงการงาน และการนำเสนอผลงาน ที่สำคัญคือ การนำผลการวัดและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้หลักสูตรท้องถิ่นสามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่น มีทักษะทางสังคม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

2.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น เป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ของท้องถิ่น ที่ตนอาศัยอยู่ โดยบูรณาการเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) เข้ากับบริบทและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นไว้หลากหลายมุมมอง ดังนี้

1. ความหมายในบริบทของการจัดการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556: 15) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนที่ครูใช้ในการดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยวิธีการ เทคนิค สื่อ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่เหมาะสมกับเนื้อหาและลักษณะของผู้เรียน

ทิตินา แหมมณี (2560: 28) อธิบายว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการออกแบบและการดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ อย่างมีความหมาย ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ และเจตคติที่พึงประสงค์

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2559: 42) ให้ความเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2. ความหมายที่เน้นบริบทของวิชาสังคมศึกษา

สุนีย์ มณีเมฆ (2558: 78) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเป็นการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจ สืบค้น วิเคราะห์ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2557: 105) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาควรเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (2562: 3) ระบุว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ของสังคม ความสัมพันธ์ของมนุษย์ และการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

3. ความหมายที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรท้องถิ่น

วิจิตร วรุตบางกูร (2561: 121) ให้ความหมายว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น คือ การนำเอาเนื้อหาสาระ ประเด็นปัญหา หรือปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นมาเป็นบริบทในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนกับประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน และเกิดความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของท้องถิ่นตนเอง

อรทัย มูลคำ (2563: 95) อธิบายว่า การบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเองอย่างลึกซึ้ง ทำให้เกิดความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

สุวิมล ว่องวานิช (2564: 147) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเป็นฐาน จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เนื่องจากเนื้อหาและกิจกรรมมีความเชื่อมโยงกับชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคย ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในสถานการณ์จริงได้

กล่าวโดยสรุปการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการออกแบบและดำเนินการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระของวิชาสังคมศึกษากับบริบทความรู้ และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง

2.2 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนในหลายด้าน ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Bloom 1956; Krathwohl Bloom & Masia 1964) การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทและประสบการณ์ของผู้เรียนในท้องถิ่นจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของผู้เรียนอย่างแท้จริง (Dewey 1938) นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาหลายแห่งได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ ดังนี้

2.2.1 ส่งเสริมความเข้าใจในตนเองและท้องถิ่น

บุญชม ศรีสะอาด (2560: 112) กล่าวว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนได้สำรวจและทำความเข้าใจเกี่ยวกับรากเหง้าทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจในอัตลักษณ์และความเป็นมาของตนเอง

สุชาติ แย้มประเสริฐ (2562: 87) อธิบายว่า การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่นจะช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติในท้องถิ่น เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และมีความผูกพันกับท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยของ สุภัทรา สุวรรณ (2563: 55 - 56) พบว่า การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นผ่านกิจกรรมที่หลากหลายช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตระหนักถึงความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม และเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (บุญชม ศรีสะอาด 2560; สุชาติ แย้มประเสริฐ 2562; สุภัทรา สุวรรณ, 2563)

2.2.2 พัฒนาความตระหนักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น:

ชนาธิป พรกุล (2561: 145) ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราว ความสำเร็จ และภูมิปัญญาท้องถิ่น จะช่วยสร้างความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และคุณค่าของท้องถิ่นตนเอง ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น

เยาวลักษณ์ อรุณรักษ์ (2564: 69) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสและเรียนรู้จากบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม จะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในสิ่งที่ท้องถิ่นมี

วิทยานิพนธ์ของ ปรีดา มาลาศรี (2565: 78 - 79) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นบริบทท้องถิ่น พบว่า ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมท้องถิ่น และมีความสำนึกในการเป็นพลเมืองที่ดีของท้องถิ่น

ดังนั้นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เน้นเรื่องราวดีงาม ภูมิปัญญา และเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ช่วยปลูกฝังความตระหนักในคุณค่าและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น (ชนาธิป พรกุล 2561; เยาวลักษณ์ อรุณรักษ์, 2564; ปรีดา มาลาศรี, 2565).

2.2.3 เชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนกับชีวิตจริง:

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) (1938) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Learning by Doing) ซึ่งการนำบริบทท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีกับสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

ทิสนา แคมมณี (2560: 52) อธิบายว่า การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมและความสนใจของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและสามารถจดจำเนื้อหาได้นานยิ่งขึ้น การใช้บริบทท้องถิ่นจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมาย

งานวิจัยของ นภาพรณ สุเกษม (2566: 92 - 93) พบว่า การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้กรณีศึกษาจากท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาทางสังคมและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตจริงได้ดีขึ้น

กล่าวโดยสรุปการใช้บริบทท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนกับประสบการณ์จริง ทำให้การเรียนรู้มีความหมาย จดจำได้นาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Dewey 1938; ทิสนา แคมมณี 2560; นภาพรณ สุเกษม 2566)

2.2.4 พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) (2560: 25) ระบุว่า ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นสามารถส่งเสริมทักษะเหล่านี้ได้

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry - Based Learning) (Bruner 1961) ที่เน้นการตั้งคำถาม การสำรวจ การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของผู้เรียน

กิจกรรมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประเด็นทางสังคมในท้องถิ่น (Social Issues Inquiry) (Banks 2008) จะส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันและการสื่อสารระหว่างผู้เรียน การมอบหมายโครงการที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น (Local - Based Project) จะส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและการจัดการ

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นสามารถบูรณาการวิธีการสอนที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560; Bruner 1961; Banks 2008)

2.2.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ภัทรพล โมหะศิริ (2563: 178) กล่าวว่า การนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้และประสบการณ์แก่

ผู้เรียน ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้มแข็งและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การเชิญปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ หรือผู้ที่มีประสบการณ์ในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร หรือการนำผู้เรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นตัวอย่างของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา (อรุณี วิริยะจิตต์ 2565: 102)

งานวิจัยของ สมใจ จันทร์เพ็ง (2564: 67 - 68) พบว่า โรงเรียนที่นำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้อย่างจริงจังได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากชุมชนมากขึ้น ส่งผลดีต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ดังนั้นการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และได้รับการสนับสนุนในการจัดการศึกษา (ภัทรพล โมทะศิริ 2563; อรุณี วิริยะจิตต์ 2565; สมใจ จันทร์เพ็ง 2564)

กล่าวโดยสรุปความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นมีความหลากหลายและครอบคลุมหลายด้าน การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในตนเองและท้องถิ่นมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมความตระหนักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นเชื่อมโยงความรู้ในท้องถิ่นกับชีวิตจริง

2.3 องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น จำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง นักวิชาการและแนวคิดทางการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้อย่างหลากหลาย (Gagne Briggs & Wager 1992; Kemp Morrison & Ross 1994) และเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นจะมีองค์ประกอบที่ควรพิจารณาเป็นพิเศษ ดังนี้

2.3.1 วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น:

โรเบิร์ต แมเกอร์ (Robert Mager) (1997) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน สามารถวัดได้ บรรลุได้ สัมพันธ์กับเนื้อหา และมีกรอบเวลาที่เหมาะสม (SMART Objectives) ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น วัตถุประสงค์การเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) (กระทรวงศึกษาธิการ 2560) และต้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระและประเด็นสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น

บลูม (Bloom 1956) และคณะ ได้จำแนกวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นควรครอบคลุมวัตถุประสงค์ในทุกด้าน เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน เช่น การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (พุทธิพิสัย) การตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น (จิตพิสัย) และ การสามารถนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทักษะพิสัย)

งานวิจัยของ ญัฐริกา สุวรรณโชติ (2564: 45 - 46) พบว่า การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจนและเชื่อมโยงกับเนื้อหาท้องถิ่น ส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมและประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และผู้เรียนมีความเข้าใจในเป้าหมายของการเรียนรู้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นต้องเริ่มต้นด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น ครอบคลุมพัฒนาการของผู้เรียนในทุกด้าน และสามารถนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมและการประเมินผลได้อย่างเหมาะสม (Mager 1997; Bloom 1956; กระทรวงศึกษาธิการ 2560; ญัฐริกา สุวรรณโชติ 2564)

2.3.2 เนื้อหาสาระที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่น

ไทเลอร์ (Tyler 1949) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการคัดเลือกเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ประสบการณ์ของผู้เรียน และความต้องการของสังคม ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น เนื้อหาสาระจะต้องบูรณาการความรู้ทางสังคมศึกษา (ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง และวัฒนธรรม) เข้ากับบริบท เนื้อหา และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (2562: 15) ได้ให้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยเน้นให้สถานศึกษาพิจารณาถึงเอกลักษณ์ จุดเด่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้

งานวิทยานิพนธ์ของ รุ่งทิพย์ ใจดี (2565: 68 - 69) พบว่า การใช้เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้อีกขึ้น และสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมได้ดีขึ้น

ดังนั้นเนื้อหาสาระของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นต้องมาจากการบูรณาการความรู้ทางสังคมศึกษากับบริบท เอกลักษณ์ ภูมิปัญญา ทรัพยากร และความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิต (Tyler 1949; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2562; รุ่งทิพย์ ใจดี 2565)

2.3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น:

เดล (Dale 1969) ได้นำเสนอกรวยแห่งประสบการณ์ (Cone of Experience) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงระดับของประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต่างกัน ตั้งแต่ประสบการณ์ตรงที่มีความหมายมากที่สุด ไปจนถึงประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมมากที่สุด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นควรมีความหลากหลาย โดยผสมผสานกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรง เช่น การสำรวจแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณี กับกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการสร้างสรรค์ เช่น การอภิปราย การแก้ปัญหา การทำโครงการเกี่ยวกับท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างหลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project - Based Learning) และการเรียนรู้โดยใช้เกม (Gamification) (Johnson Johnson & Smith 1991; Hmelo - Silver 2004; Blumenfeld et al. 1991; Kapp 2012)

งานวิจัยของ ปิยะนุช แสงภักดี (2566: 78 - 79) พบว่า การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เช่น การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริง การจำลองสถานการณ์ และการทำโครงงานชุมชน ช่วยส่งเสริมความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นควรมีความหลากหลาย ครอบคลุมประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับต่างๆ และเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning) โดยนำวิธีการสอนที่เหมาะสมกับบริบทและทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Dale, 1969; Johnson et al. 1991; Hmelo - Silver 2004; Blumenfeld et al. 1991; Kapp 2012; ปิยะนุช แสงภักดี 2566)

2.3.4 สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเกี่ยวข้องกับท้องถิ่น:

สื่อการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ควรมีการใช้สื่อที่หลากหลายและเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ แผนที่ แผนภูมิ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสังคมออนไลน์ (Smaldino Lowther & Russell 2008)

แหล่งเรียนรู้ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้อาจเป็นบุคคล (เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้นำชุมชน) สถานที่ (เช่น พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น วัด โบราณสถาน ตลาด ชุมชน) หรือวัสดุและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น (เช่น หนังสือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เอกสารโบราณ ข้อมูลทางสถิติ) การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นโดยตรงจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงและสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (อรทัย มุลคำ 2563)

งานวิทยานิพนธ์ของ สุพัตรา แสงจันทร์ (2567: 90 - 91) พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นร่วมกับสื่อประสมในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่น ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และความพึงพอใจของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นควรใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม รวมถึงการใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและสร้างความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง (Smaldino et al. 2008; ทรัพย์ มูลคำ 2563; สุพัตรา แสงจันทร์ 2567)

2.3.5 การประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบริบทท้องถิ่น:

การประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้หรือไม่ ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น การประเมินผลควรมีความหลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ อาจใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การซักถาม การตรวจผลงาน การประเมินจากโครงงาน การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และการประเมินตนเอง (Stiggins Arter Chappuis & Chappuis 2009)

การประเมินผลที่เน้นการปฏิบัติจริงและเชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น จะช่วยให้ทราบถึงความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ เช่น การประเมินจากการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชน

งานวิจัยของ ธัญญา วงศ์ษา (2565: 105 - 106) พบว่า การใช้การประเมินตามสภาพจริงที่เกี่ยวข้องกับบริบทท้องถิ่น ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน และผู้เรียนสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังนั้นการประเมินผลการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ควรมีความหลากหลาย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม เน้นการประเมินตามสภาพจริงที่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง (Stiggins et al. 2009; ธัญญา วงศ์ษา 2565)

กล่าวโดยสรุปองค์ประกอบสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น เนื้อหาสาระที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่น กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเกี่ยวข้องกับท้องถิ่น และการประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบริบทท้องถิ่น

2.4 ประเภทของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นสามารถจำแนกออกได้เป็นหลากหลายประเภท โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นตามลักษณะของกิจกรรม รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หรือแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ การทำความเข้าใจประเภทของกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถเลือกและออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และบริบทของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม (Joyce Weil & Calhoun 2015) นักการศึกษาหลายท่านได้จำแนกประเภทของกิจกรรมการเรียนรู้ไว้หลากหลายมุมมอง ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นได้ ดังนี้

2.4.1 กิจกรรมตามลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์:

กิจกรรมที่เน้นประสบการณ์ตรง (Direct Experiences): เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสและเรียนรู้จากของจริง สถานการณ์จริง หรือบุคคลจริงในท้องถิ่นโดยตรง เช่น การทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือธรรมชาติในท้องถิ่น การสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ หรือบุคคลสำคัญในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี หรือวิถีชีวิตในท้องถิ่น (Dale 1969) งานวิจัยของ อัญชลีพร วงศ์สวัสดิ์ (2563: 62 - 63) พบว่า การจัดกิจกรรมที่เน้นประสบการณ์ตรงในแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ลึกซึ้งและจดจำได้นานยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่เน้นประสบการณ์รอง (Vicarious Experiences) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ ที่จำลองหรือนำเสนอเกี่ยวกับท้องถิ่น เช่น การชมวิดีโอ ทัศน สारคดี ภาพยนตร์ หรือภาพถ่ายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ หรือวิถีชีวิตในท้องถิ่น การอ่านหนังสือ นิทาน บทความ หรือเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นทางสังคมในท้องถิ่น (Bruner 1966) สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2557: 125) กล่าวว่า การใช้สื่อที่หลากหลายช่วยกระตุ้นความสนใจและขยายประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมที่เน้นประสบการณ์เชิงปฏิบัติ (Hands-on Activities) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ สร้างสรรค์ หรือประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น เช่น การทำอาหารพื้นเมือง การประดิษฐ์งานฝีมือจากวัสดุในท้องถิ่น การจำลองเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การสร้างแบบจำลองภูมิประเทศหรือสถานที่สำคัญในท้องถิ่น (Dewey 1938) วิทยานิพนธ์ของ ณัฐพล ไชยวงศ์ (2565: 88 - 89) ศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาของผู้เรียน

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นสามารถแบ่งตามลักษณะของประสบการณ์ได้เป็นกิจกรรมที่เน้นประสบการณ์ตรง ประสบการณ์รอง และประสบการณ์เชิงปฏิบัติ ซึ่งแต่ละประเภทมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การผสมผสานกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและครอบคลุม (Dale 1969;

Bruner 1966; Dewey 1938; อัญชลีพร วงศ์สวัสดิ์ 2563; สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ 2557; ญัฐพล ไขยวงศ์, 2565)

2.4.2 กิจกรรมตามรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

กิจกรรมแบบรายบุคคล (Individual Activities) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนแต่ละคนดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองตามความสามารถและความสนใจ เช่น การศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น การทำรายงาน การเขียนเรียงความ การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น (Vygotsky 1978) ทิศนา แคมมณี (2560: 95) กล่าวว่า กิจกรรมรายบุคคลช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบและการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

กิจกรรมแบบกลุ่ม (Group Activities) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน เช่น การอภิปรายประเด็นทางสังคมในท้องถิ่น การแก้ปัญหา ร่วมกัน การทำโครงการกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Johnson Johnson & Smith 1991) งานวิจัยของ สุภาวดี ราชบุรี (2564: 76 - 77) พบว่า กิจกรรมกลุ่มช่วยส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการแก้ปัญหาของผู้เรียน

กิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Involvement Activities) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลหรือองค์กรในชุมชน เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครในท้องถิ่น การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหรือผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นสู่ชุมชน (Freire 1970) ภัทรพล โมทะศิริ (2563: 178) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นสามารถแบ่งตามรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้เป็นกิจกรรมรายบุคคล กิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมที่มีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งแต่ละรูปแบบมีประโยชน์ในการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่แตกต่างกัน การจัดกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบจะช่วยตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ที่ครอบคลุม (Vygotsky 1978; Johnson et al. 1991; Freire 1970; ทิศนา แคมมณี 2560; สุภาวดี ราชบุรี 2564; ภัทรพล โมทะศิริ 2563).

2.4.3 กิจกรรมตามแหล่งเรียนรู้ที่ใช้

กิจกรรมที่ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน (School - Based Activities) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในบริเวณโรงเรียน โดยใช้ทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ในโรงเรียน เช่น การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับท้องถิ่นในห้องเรียนหรือห้องสมุด การเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาบรรยายในโรงเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นที่โรงเรียนจัดหา (Heinich Molenda Russell & Smaldino 2002) อรทัย มูลคำ (2563: 155) กล่าวว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการสร้างความคุ้นเคยกับเรื่องราวของท้องถิ่น

กิจกรรมที่ใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน (Community - Based Activities) เป็นกิจกรรมที่นำผู้เรียนออกไปเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในท้องถิ่นโดยตรง เช่น การทัศนศึกษา พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โบราณสถาน ตลาด ชุมชน หรือสถานที่สำคัญทางธรรมชาติ การสำรวจสภาพทางภูมิศาสตร์หรือเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Dillon Rickinson Teamey Morris Choi Sanders & Benefield 2006) งานวิจัยของ กมลวรรณ ศรีสุวรรณ (2566: 94 - 95) พบว่า การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนช่วยเพิ่มความสนใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถามและความสงสัยนำไปสู่การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ใช้แหล่งเรียนรู้เสมือนจริง (Virtual Learning Activities) เป็นกิจกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นในรูปแบบเสมือนจริง เช่น การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ออนไลน์ การดูภาพสามมิติหรือวิดีโอสามร้อยหกสิบองศาเกี่ยวกับสถานที่สำคัญในท้องถิ่น การใช้แอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น (Bates, 2015) สุรศักดิ์ ปาเฮ (2567: 112 - 113) ศึกษาพบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้เสมือนจริงช่วยให้ผู้เรียนที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้จริงได้ มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นได้เช่นกัน

ดังนั้นแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นสามารถแบ่งได้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน และแหล่งเรียนรู้เสมือนจริง การเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และบริบท จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ (Heinich et al., 2002; Dillon et al. 2006; Bates 2015; อรทัย มูลคำ 2563; กมลวรรณ ศรีสุวรรณ 2566; สุรศักดิ์ ปาเฮ 2567)

กล่าวโดยสรุปประเภทของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นมีความหลากหลาย สามารถจำแนกได้ตามลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ (กิจกรรมที่เน้นประสบการณ์ตรง ประสบการณ์รอง และประสบการณ์เชิงปฏิบัติ) ตามรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (กิจกรรมรายบุคคล กิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมที่มีส่วนร่วมของชุมชน) และตามแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ (กิจกรรมที่ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน และแหล่งเรียนรู้เสมือนจริง)

2.5 กระบวนการเชื่อมโยงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

การเชื่อมโยงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษากับหลักสูตรท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบริบทและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น กระบวนการนี้มีได้เป็นเพียงการนำเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นมาสอดแทรกในบทเรียนสังคมศึกษาเท่านั้น แต่เป็นการบูรณาการอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สามารถเชื่อมโยงความรู้ในท้องถิ่นกับชีวิตจริง และเกิดความตระหนักในคุณค่าของท้องถิ่นตนเอง (สุวิมล ว่องวาณิช 2564) นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวคิดและขั้นตอน

ในการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษากับหลักสูตรท้องถิ่นได้ ดังนี้

2.5.1 การวิเคราะห์หลักสูตรและบริบทท้องถิ่น:

ไทเลอร์ (Tyler 1949) ได้เสนอขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตรคือการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน สังคม และเนื้อหาสาระของแต่ละสาขาวิชา ซึ่งในการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษากับหลักสูตรท้องถิ่น ขั้นตอนแรกคือการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) (กระทรวงศึกษาธิการ 2560) เพื่อทำความเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง ครูผู้สอนจะต้องวิเคราะห์บริบทของท้องถิ่นอย่างรอบด้าน โดยพิจารณาถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น รวมถึงแหล่งเรียนรู้และบุคคลสำคัญในท้องถิ่น (วิจิตร วรุตบางกูร 2561) งานวิจัยของ นันทิยา น้อยจันทร์ (2566: 52 - 53) พบว่า การวิเคราะห์บริบทท้องถิ่นอย่างละเอียดเป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องและมีความหมายต่อผู้เรียน

เบอร์แนค (Bernac 1993) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งในขั้นตอนการวิเคราะห์บริบทท้องถิ่น ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครอง ราษฎรชาวบ้าน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและหลากหลาย

ดังนั้นกระบวนการเชื่อมโยงเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางสังคมศึกษา เพื่อเข้าใจเป้าหมายและเนื้อหา จากนั้นจึงวิเคราะห์บริบทของท้องถิ่นในทุกมิติ โดยอาจมีการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุม ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทั้งหลักสูตรและท้องถิ่น (Tyler 1949; วิจิตร วรุตบางกูร 2561; Bernac 1993; กระทรวงศึกษาธิการ 2560; นันทิยา น้อยจันทร์ 2566)

2.5.2 การระบุประเด็นและเนื้อหาที่สามารถเชื่อมโยง

เมื่อได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์หลักสูตรและบริบทท้องถิ่นแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการระบุประเด็นและเนื้อหาในวิชาสังคมศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงกับเรื่องราว ประสบการณ์ หรือทรัพยากรในท้องถิ่นได้ ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาว่าเนื้อหาใดในหลักสูตรแกนกลางสามารถนำมาอธิบาย ขยายความ หรือให้ตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นได้บ้าง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2562)

ตัวอย่างเช่น ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ครูผู้สอนอาจเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หรือโบราณสถานที่มีอยู่ในท้องถิ่น ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องลักษณะทางกายภาพของโลก อาจเชื่อมโยงกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ หรือ

ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ในหน่วยการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจ อาจเชื่อมโยงกับอาชีพ วิถีชีวิต หรือผลิตภัณฑ์ที่สำคัญของท้องถิ่น (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ 2557) งานวิทยานิพนธ์ของ ปัทมาวรรณ แสงจันทร์ (2565: 70 - 71) ศึกษาพบว่า การระบุประเด็นและเนื้อหาที่เชื่อมโยงกันอย่าง ชัดเจน ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมที่บูรณาการความรู้ทั้งสองส่วนได้อย่างเป็น ธรรมชาติและมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นในขั้นตอนนี้ ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาเนื้อหาในหลักสูตรสังคมศึกษาและ ค้นหาความเชื่อมโยงกับประเด็น เรื่องราว หรือทรัพยากรต่างๆ ในท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นกรอบใน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการทั้งสองส่วนเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2562; สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ 2557; ปัทมาวรรณ แสงจันทร์ 2565)

2.5.3 การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการ

เมื่อระบุประเด็นและเนื้อหาที่เชื่อมโยงกันได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการออกแบบและ พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้ทางสังคมศึกษากับบริบทท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์ ครูผู้สอนจะต้องเลือกหรือสร้างกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ความสนใจ และลักษณะของ เนื้อหา โดยคำนึงถึงประเภทของกิจกรรมที่ได้กล่าวมาแล้ว (Joyce Weil & Calhoun 2015)

กิจกรรมที่ออกแบบควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ได้สำรวจ สืบค้น วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้แหล่งเรียนรู้และ ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ทิศนา แคมมณี 2560) ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การให้นักเรียนสืบค้นประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญในท้องถิ่นและนำเสนอในรูปแบบต่างๆ การจัดกิจกรรมจำลองวิถีชีวิตของคนในอดีต การสำรวจปัญหาทางสังคมในท้องถิ่นและเสนอ แนวทางแก้ไข การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

งานวิจัยของ ชนินันท์ วงศ์ใหญ่ (2567: 85 - 86) พบว่า การออกแบบกิจกรรม ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุกและใช้บริบทท้องถิ่นเป็นฐาน ช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา และความตระหนักในคุณค่าของท้องถิ่นของผู้เรียน

ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของ ผู้เรียน การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และการส่งเสริมทักษะที่จำเป็น โดยครูผู้สอนควรเลือกหรือ สร้างกิจกรรมที่เชื่อมโยงความรู้ทางสังคมศึกษากับบริบทท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม (Joyce et al. 2015; ทิศนา แคมมณี 2560; ชนินันท์ วงศ์ใหญ่ 2567)

2.5.4 การนำกิจกรรมไปใช้และการจัดการเรียนรู้

เมื่อออกแบบกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการนำกิจกรรมไปใช้ในการ จัดการเรียนรู้อยู่ในชั้นเรียน ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวก กระตุ้นการเรียนรู้ ให้คำแนะนำ และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (Rogers 1969)

ในระหว่างการทำนกิจกรรม ครูผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ข้อเสนอแนะ และปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ (Vygotsky 1978)

งานวิทยานิพนธ์ของ ศิริพร แสงทอง (2563: 98 - 99) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ครูผู้สอนที่มีความเข้าใจในบริบทท้องถิ่นและสามารถปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับกิจกรรม จะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการนำกิจกรรมไปใช้และการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนต้องมีความเป็นผู้นำความสะดว สังกัด ให้คำแนะนำ และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนความคิด (Rogers 1969; Vygotsky 1978; ศิริพร แสงทอง 2563)

2.5.5 การประเมินผลการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่น

ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการเชื่อมโยงคือ การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบริบทของท้องถิ่น การประเมินผลควรมีความหลากหลายและครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติ (Stiggins Arter Chappuis & Chappuis 2009)

วิธีการประเมินอาจรวมถึง การสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การตรวจผลงาน (เช่น รายงาน โครงงาน ชิ้นงานศิลปะ) การนำเสนอผลงาน การประเมินตามสภาพจริง (เช่น การปฏิบัติทักษะที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น) และการประเมินตนเองของผู้เรียน (อรทัย มูลคำ 2563)

การประเมินผลควรเน้นการวัดความสามารถของผู้เรียนในการเชื่อมโยงความรู้ทางสังคมศึกษากับเรื่องราวและประสบการณ์ในท้องถิ่น รวมถึงความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของท้องถิ่น (บุญชม ศรีสะอาด 2560) งานวิจัยของ สุจิตรา สมบูรณ์ (2564: 115 - 116) พบว่าการประเมินผลที่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่น ช่วยให้ครูผู้สอนทราบถึงผลกระทบของการจัดการเรียนรู้ที่มีต่อความเข้าใจและเจตคติของผู้เรียนเกี่ยวกับท้องถิ่นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังนั้นการประเมินผลการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นควรมีความหลากหลายครอบคลุมทุกด้าน และเน้นการวัดความสามารถของผู้เรียนในการบูรณาการความรู้ทางสังคมศึกษากับบริบทท้องถิ่น รวมถึงการตระหนักในคุณค่าของท้องถิ่น (Stiggins et al. 2009; อรทัย มูลคำ 2563; บุญชม ศรีสะอาด 2560; สุจิตรา สมบูรณ์ 2564)

กล่าวโดยสรุปกระบวนการเชื่อมโยงการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษากับหลักสูตรท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่เป็นระบบและมีขั้นตอน เริ่มจากการวิเคราะห์หลักสูตรและบริบทท้องถิ่น การระบุประเด็นและเนื้อหาที่สามารถเชื่อมโยง การออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการ การนำกิจกรรมไปใช้และการจัดการเรียนรู้ และสิ้นสุดที่การประเมินผลการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่น

2.6 หลักเกณฑ์การเลือกใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา สภาพของผู้เรียน และบริบทของท้องถิ่น หลักเกณฑ์สำคัญในการเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นมีดังนี้

2.6.1 ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เลือกใช้ต้องมีความสอดคล้องและส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรแกนกลาง (กระทรวงศึกษาธิการ 2551: 25) ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Bloom et al. 1956; Krathwohl et al. 1964; Simpson 1972 อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ 2560: 35 - 42) กิจกรรมควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น ได้ฝึกฝนทักษะที่จำเป็น เช่น การสังเกต การสำรวจ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การตีความ และการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น (Joyce et al. 2009, p. 15) นอกจากนี้ กิจกรรมควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของท้องถิ่นตนเอง (สุทธิพงศ์ บุญผดุง 2563: 89)

ดังนั้นการเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นได้อย่างรอบด้าน

2.6.2 ความเหมาะสมกับเนื้อหาและสาระของหลักสูตรท้องถิ่น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เลือกใช้ต้องมีความเหมาะสมกับเนื้อหาและสาระของหลักสูตรท้องถิ่นแต่ละเรื่อง (อรรถศักดิ์ คงคาสัย 2562: 112) เนื้อหาบางเรื่องอาจเหมาะสมกับการเรียนรู้ผ่านการลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน (Field Trip) การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในท้องถิ่น (Interview) หรือการสืบค้นข้อมูลจากเอกสารและภูมิปัญญาท้องถิ่น (Documentary Study) ในขณะที่เนื้อหาบางเรื่องอาจเหมาะสมกับการเรียนรู้ผ่านการจำลองสถานการณ์ (Simulation) การแสดงบทบาทสมมติ (Role - Playing) หรือการใช้เกมและการละเล่นพื้นบ้าน (Games and Folk Plays) (Dale 1969 อ้างถึงใน ธีระ รุญเจริญ 2560: 185 - 187) การเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งและมีความหมาย (Ausubel 1968)

ดังนั้นกิจกรรมที่เลือกใช้ควรสอดคล้องกับลักษณะและสาระสำคัญของเนื้อหาในหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งและมีความหมายต่อผู้เรียน

2.6.3 ความเหมาะสมกับวัยและลักษณะของผู้เรียน

การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัย พัฒนาการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนแต่ละระดับชั้น (Piaget 1970; Vygotsky 1978) ผู้เรียนในวัยเด็กอาจเหมาะสม

กับกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติ การเล่น และการสำรวจ ในขณะที่ผู้เรียนในวัยที่สูงขึ้น อาจเหมาะสมกับกิจกรรมที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน (Bruner 1960) นอกจากนี้ ควรพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) และจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน (Tomlinson 1999) การใช้กิจกรรมที่หลากหลายจะช่วยกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Gardner 1993)

ดังนั้นกิจกรรมที่เลือกใช้ต้องเหมาะสมกับวัย พัฒนาการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนแต่ละระดับชั้น รวมถึงการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมและเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

2.6.4 ความพร้อมของทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ควรพิจารณาถึงความพร้อมของทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560: 55) การใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น บุคคลสำคัญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือธรรมชาติ จะช่วยให้การเรียนรู้มีความสมจริงและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน (Dewey 1938) นอกจากนี้ การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง (เสาวลักษณ์ อังคสิงห์ และคณะ 2564: 105) กิจกรรมที่ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นควรมีความหลากหลาย เช่น การเชิญวิทยากรท้องถิ่น การทัศนศึกษา แหล่งเรียนรู้ การเรียนรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน และการใช้สื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาจากบริบทท้องถิ่น (อรทัย มูลคำ และคณะ 2559: 128)

ดังนั้นการเลือกกิจกรรมควรคำนึงถึงความพร้อมของทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อให้การเรียนรู้มีความสมจริง เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน และส่งเสริมความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

2.6.5 ความเหมาะสมกับเวลาและงบประมาณ

การวางแผนและเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงเวลาที่จัดสรรไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้และงบประมาณที่มีอยู่ (Kemmis & McTaggart 1988) กิจกรรมบางอย่างอาจต้องใช้เวลาในการเตรียมการและดำเนินการมาก ในขณะที่บางกิจกรรมอาจใช้เวลาน้อยกว่า ครูผู้สอนควรเลือกกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับเวลาที่มีอยู่และสามารถดำเนินการได้จริงภายใต้งบประมาณที่จำกัด (ราชบัณฑิตยสภา 2555: 78) การบริหารจัดการเวลาและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (สุภางค์ จันทวานิช 2556: 145)

ดังนั้นการเลือกกิจกรรมต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมกับเวลาที่จัดสรรและงบประมาณที่มีอยู่ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย

2.6.6 การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับครู และผู้เรียนกับแหล่งเรียนรู้ (Slavin, 1995) การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของผู้เรียนในกิจกรรมจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคม (Johnson & Johnson 1999) กิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม เช่น การทำงานกลุ่ม การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการนำเสนอผลงาน จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันและสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน (Bandura 1977)

ดังนั้นกิจกรรมที่เลือกใช้ควรส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างแข็งขัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและพัฒนาทักษะทางสังคม

2.6.7 ความหลากหลายของวิธีการจัดกิจกรรม

การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายจะช่วยตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนที่แตกต่างกัน และช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและศักยภาพที่หลากหลาย (Guildford 1967) การผสมผสานวิธีการจัดกิจกรรมที่เน้นการบรรยาย การอภิปราย การปฏิบัติ การสืบค้น การสร้างสรรค์ และการประเมินผลที่หลากหลาย จะช่วยให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Gagne 1985) ครูผู้สอนควรมีความยืดหยุ่นในการเลือกใช้กิจกรรมและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และลักษณะของผู้เรียน (Schon 1983)

ดังนั้นการเลือกใช้กิจกรรมที่หลากหลายจะช่วยตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน และส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ทำให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจและมีประสิทธิภาพ

2.6.8 การบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ

กิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นสามารถบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ ได้อย่างหลากหลาย เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ และเทคโนโลยี (Drake & Burns 2004) การบูรณาการจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงขององค์ความรู้ต่างๆ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Fogarty 1991) ตัวอย่างกิจกรรมที่บูรณาการ เช่น การทำโครงการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ต้องใช้ทักษะการเขียน การคำนวณ การสืบค้นข้อมูล และการนำเสนอด้วยเทคโนโลยี หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์จากวัสดุในท้องถิ่นที่ต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ และการคำนวณต้นทุน (สุวิทย์ มูลคำ และคณะ 2557, หน้า 215 - 220)

ดังนั้นการเลือกกิจกรรมที่สามารถบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงของความรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

2.6.9 การประเมินผลที่สอดคล้องกับกิจกรรม

การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ควรคำนึงถึงวิธีการประเมินผลที่สอดคล้องกัน (Biggs & Tang 2011) กิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติควรประเมินผลจากการปฏิบัติจริง กิจกรรมที่เน้นการทำงานกลุ่มควรประเมินผลจากกระบวนการทำงานกลุ่มและผลงานของกลุ่ม กิจกรรมที่เน้นการนำเสนอ

ควรประเมินผลจากความสามารถในการนำเสนอและเนื้อหาที่นำเสนอ (Stiggins 2005) การประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมจะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างรอบด้านและให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Black & Wiliam 1998)

ดังนั้นการเลือกกิจกรรมต้องพิจารณาถึงวิธีการประเมินผลที่สอดคล้องกัน เพื่อให้สามารถวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างรอบด้านและนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุปการเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่หลากหลายและมีความเชื่อมโยงกัน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน หลักเกณฑ์สำคัญประกอบด้วย

1. ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับท้องถิ่น
2. ความเหมาะสมกับเนื้อหาและสาระของหลักสูตรท้องถิ่น กิจกรรมควรสอดคล้องกับลักษณะและรายละเอียดของเนื้อหาในหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งและมีความหมาย
3. ความเหมาะสมกับวัยและลักษณะของผู้เรียน กิจกรรมต้องคำนึงถึงพัฒนาการ ความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น
4. ความพร้อมของทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นจะช่วยให้การเรียนรู้มีความสมจริง เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน และส่งเสริมความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
5. ความเหมาะสมกับเวลาและงบประมาณ การวางแผนและเลือกกิจกรรมต้องคำนึงถึงเวลาที่จัดสรรและงบประมาณที่มีอยู่จริง
6. การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน กิจกรรมที่ดีควรส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนรู้
7. ความหลากหลายของวิธีการจัดกิจกรรม การใช้กิจกรรมที่หลากหลายจะช่วยให้ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนและส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย
8. การบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ การเลือกกิจกรรมที่สามารถบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงขององค์ความรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้
9. การประเมินผลที่สอดคล้องกับกิจกรรม วิธีการประเมินผลควรสอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรม เพื่อให้สามารถวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างรอบด้านและนำไปปรับปรุงการสอนได้

กล่าวโดยสรุปการเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนต้องพิจารณาหลักเกณฑ์เหล่านี้อย่างรอบคอบและบูรณาการเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมีความหมายต่อชีวิตของพวกเขาในบริบทของท้องถิ่น

2.7 ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นนั้นก่อให้เกิดประโยชน์มากมายต่อผู้เรียน ครูผู้สอน ชุมชน และระบบการศึกษาโดยรวม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย สร้างความตระหนักในคุณค่าของท้องถิ่น และพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ (สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ 2560: 15) ประโยชน์ที่สำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นมีดังนี้

2.7.1 ส่งเสริมความเข้าใจในตนเองและท้องถิ่น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนได้สำรวจเรียนรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นตนเอง (ธารังศักดิ์ คงคาสัย 2562: 125) การเรียนรู้เกี่ยวกับรากเหง้าและบริบทของตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น (เสาวลักษณ์ อังคสิงห์ และคณะ 2564: 112) นอกจากนี้ การเข้าใจท้องถิ่นยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากอัตลักษณ์และความเชื่อของผู้คนในท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพและค่านิยมของผู้เรียน (Giddens 1991 อ้างถึงใน นันทิยาน้อยจันทร์ 2558: 38) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ตรงในท้องถิ่นจะช่วยให้ผู้เรียนสร้างความหมายและเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ausubel 1968)

ดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นผ่านกิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและบริบทแวดล้อมของตนเองได้ดียิ่งขึ้น สร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย

2.7.2 พัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ การสืบค้นข้อมูล การทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น จะช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (อรทัย มูลคำ และคณะ 2559: 145) กิจกรรม เช่น การสำรวจชุมชน การสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์หรือภูมิศาสตร์ท้องถิ่น การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับท้องถิ่น หรือการทำโครงการพัฒนาท้องถิ่น จะช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหา (Joyce et al. 2009, p. 28) ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551: 18)

ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิตที่สำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหา ซึ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21

2.7.3 ส่งเสริมความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของท้องถิ่น

การเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราว ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และทรัพยากรของท้องถิ่นผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย จะช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความหวงแหน และความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของท้องถิ่นตนเอง (สุทธิพงศ์ บุญผดุง 2563: 102) การได้สัมผัสและเรียนรู้โดยตรงจากบุคคลและสถานที่จริงในท้องถิ่นจะสร้างความรู้สึกผูกพันและเป็นเจ้าของท้องถิ่น (Dewey, 1938) ความตระหนักในคุณค่าของท้องถิ่นจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบสานและพัฒนาท้องถิ่นให้มีความยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560: 68)

ดังนั้นการจัดกิจกรรมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของท้องถิ่นเกิดความรัก ความหวงแหน และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

2.7.4 สร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เป็นการเปิดโอกาสให้โรงเรียนได้ทำงานร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิด (ราชบัณฑิตยสภา 2555: 55) การเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคคลสำคัญในชุมชน หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร หรือการนำผู้เรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Coleman & Coleman 2001) ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของทั้งสองฝ่าย และนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง (Epstein 2010)

ดังนั้นการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่นช่วยสร้างความเชื่อมโยงและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาและท้องถิ่น

2.7.5 ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นเป็นการสร้างพื้นฐานความรู้และความเข้าใจที่สำคัญซึ่งสามารถนำไปต่อยอดและเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นหรือการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต (Knowles et al. 2015) การที่ผู้เรียนมีความเข้าใจในบริบทของตนเองจะช่วยให้พวกเขาสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิม และแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับท้องถิ่นหรือประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Bruner 1960) การปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งท้องถิ่นของตนเอง จะเป็นรากฐานสำคัญของการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (Longworth & Davies 1996)

ดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นเป็นการสร้างพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2.7.6 พัฒนาความรู้สึกเป็นพลเมืองที่ดี

การเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และการปกครองของท้องถิ่น จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของพลเมืองในสังคม (Banks 2004) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาและความท้าทายของท้องถิ่น จะช่วยส่งเสริมจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นให้ดีขึ้น (Barber 1984) การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงในท้องถิ่นจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และเข้าใจความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม (Bennett 2007)

ดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นช่วยพัฒนาความรู้สึกเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

2.7.7 อนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษาศิลปะ ประเพณี และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น เป็นการช่วยอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป (เสาวลักษณ์ อังคสิงห์ และคณะ 2564: 118) การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้และเห็นคุณค่าของสิ่งเหล่านี้ จะช่วยป้องกันการสูญหายของความรู้และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (Hobsbawm & Ranger 1983) นอกจากนี้ การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นยังสามารถนำไปสู่การสร้างสรรคและพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในปัจจุบันและอนาคต (Nakashima & Roué 2002)

ดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นช่วยอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ให้คงอยู่และพัฒนาต่อไป

กล่าวโดยสรุปการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นก่อให้เกิดประโยชน์อย่างรอบด้าน โดยสรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมความเข้าใจในตนเองและท้องถิ่น ผู้เรียนเข้าใจรากเหง้า บริบท และเอกลักษณ์ของตนเองและท้องถิ่น สร้างความภาคภูมิใจ และส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย
2. พัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหา ผ่านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น
3. ส่งเสริมความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของท้องถิ่น ผู้เรียนเกิดความรัก ความหวงแหน และเห็นคุณค่าของท้องถิ่น นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนา
4. สร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เกิดความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาและท้องถิ่น
5. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ต่อเนื่องและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

6. พัฒนาความรู้สึกเป็นพลเมืองที่ดี ผู้เรียนเข้าใจสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองที่ดี พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

7. อนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม ช่วยรักษาและส่งต่อความรู้ และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้คงอยู่และพัฒนาต่อไป

โดยรวมแล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นเป็นแนวทางที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในตนเองและท้องถิ่น มีทักษะที่จำเป็น มีความตระหนักในคุณค่าของท้องถิ่น และเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น

3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการนำเอาเรื่องราว เนื้อหา สาระ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรในท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น มาเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในตนเองและสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้อย่างลึกซึ้ง มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นไว้หลากหลายมุมมอง ดังนี้

1. การเน้นบริบทและความเชื่อมโยง ดังนี้

สิริพันธุ์ สุวรรณโมลี (2558: 25) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำเอาบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในความเป็นมา ความเป็นอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นตนเอง

บุญเลิศ ทรัพย์พิบูลย์ (2560: 48) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระของวิชาสังคมศึกษากับสภาพแวดล้อมและประสบการณ์จริงของผู้เรียนในท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมและเห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562: 12) ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นการจัดการศึกษาที่นำเอาศักยภาพของท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของตนเองและท้องถิ่น

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ดังนี้

ชนาธิป พุ้ยแป (2563: 76) มองว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสำรวจ สืบค้น วิเคราะห์ และตีความเรื่องราวต่างๆ ในท้องถิ่นด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข (2564: 105) เน้นว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่รู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง และส่งเสริมให้

ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การศึกษาแหล่งเรียนรู้ การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในท้องถิ่น การทำโครงการเกี่ยวกับท้องถิ่น

วรัญญา ภัทรสุข (2565: 32) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการทำงานร่วมกัน โดยใช้ประเด็นหรือปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในท้องถิ่นเป็นฐานในการเรียนรู้

3. การพัฒนาความตระหนักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ดังนี้

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2561: 91) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นมีเป้าหมายสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น

สุวิมล ว่องวาณิช (2566: 55) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับรากเหง้าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของตนเอง ทำให้เกิดความเข้าใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

อัญชลี สังขมณี (2567: 118) ชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้รู้ในชุมชน

กล่าวโดยสรุปว่าการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระของวิชาสังคมศึกษากับบริบท สภาพแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในตนเองและสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้อย่างลึกซึ้ง มีความเชื่อมโยงกับสิ่งที่เรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต และมีความตระหนักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

3.2 เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามีได้เป็นเพียงการนำเอาเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นมาสอนเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งเน้นไปที่การบรรลุเป้าหมายที่สำคัญหลายประการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม เป้าหมายเหล่านี้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

นักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ระบุเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมความเข้าใจในตนเองและท้องถิ่น ดังนี้

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2559: 135) กล่าวว่า เป้าหมายหลักของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นคือการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น รู้จักรากเหง้าความเป็นมาของตนเองและชุมชน ตลอดจนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ทิตินา แคมมณี (2562: 88) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจและทำความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง เพื่อสร้างความตระหนักในความเป็นพลเมืองของท้องถิ่น

อรุณี อ่อนสวัสดิ์ (2565: 52) เน้นว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบศักยภาพและความสามารถของตนเองผ่านการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลสำคัญ ภูมิปัญญา และทรัพยากรในท้องถิ่น อันนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นในตนเอง

2. พัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิตดังนี้

สุนีย์ คล้ายนิล (2561: 79) ชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสืบค้นข้อมูล และการทำงานร่วมกันของผู้เรียน โดยใช้ประเด็นหรือสถานการณ์จริงในท้องถิ่นเป็นบริบทในการเรียนรู้

ธีระ รุญเจริญ (2563: 112) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อสาร การนำเสนอ และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ในชุมชน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม

นภาพร หลาวทอง (2566: 95) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการสังเกต การสำรวจ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในท้องถิ่น

3. ส่งเสริมความตระหนักในคุณค่าและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นดังนี้

ประภาศรี สีหอำไพ (2560: 167) เน้นว่า เป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นคือการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เกิดความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่นของตนเอง

วิจิตร วรุตบางกูร (2564: 41) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ส่งเสริมความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ศิริชัย กาญจนวาสี (2567: 148) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นมีเป้าหมายในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นให้ยั่งยืน โดยการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาและความท้าทายที่ท้องถิ่นกำลังเผชิญอยู่ และมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไข

4. เชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริงและการพัฒนาท้องถิ่นดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2558: 203) มองว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นมีเป้าหมายในการเชื่อมโยงความรู้และทักษะที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนรู้ไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

สุภาวค์ จันทวานิช (2562: 121) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ที่อิงกับท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นตนเอง

พิชิต ฤทธิ์จัญญ (2565: 74) เน้นว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับโอกาสและศักยภาพของท้องถิ่น เพื่อให้สามารถวางแผนการดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์อนาคตของท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุปว่าเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาครอบคลุมมิติที่หลากหลาย โดยมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมความเข้าใจในตนเองและท้องถิ่น การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต การปลูกฝังความตระหนักในคุณค่าและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริงและการพัฒนาท้องถิ่น

3.3 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจในตนเองและสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน นักวิชาการและงานวิจัยต่างๆ ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในหลากหลายมิติ ดังนี้

1. ส่งเสริมความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2559: 45) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความเป็นมา พัฒนาการ และลักษณะเฉพาะของสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและความเข้าใจในความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม

อมรา พงศาพิชญ์ (2561: 92) อธิบายว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน วิถีชีวิต ประเพณี และความเชื่อต่างๆ ที่หล่อหลอมสังคมท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจและเคารพซึ่งกันและกัน

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2564: 115) เน้นว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสและเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในท้องถิ่น ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ

2. สร้างความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนกับชีวิตจริง

วิจิตร ศรีสอ้าน (2560: 188) มองว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นช่วยลดช่องว่างระหว่างสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับโลกแห่งความเป็นจริง โดยการนำเอาเรื่องราว สถานการณ์ และปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในท้องถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและความเกี่ยวข้องของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษากับชีวิตของตนเอง

ประเสริฐ ญ นคร (2563: 67) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชนได้

รุ่งทิพา วัฒนธรรมานนท์ (2566: 39) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง การสำรวจ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและจดจำได้นาน

3. ส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21

วิจารณ์ พานิช (2558: 152) ชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นสามารถบูรณาการทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของท้องถิ่น

สมบัติ จำปาเงิน (2562: 101) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในท้องถิ่นเป็นฐาน (Problem-Based Learning) หรือการทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น (Project-Based Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน

ทิพย์พาพร ตันตีสรินทร์ (2565: 78) เน้นว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสืบค้นข้อมูล นำเสนอผลงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น

4. สร้างความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่งเสริมการอนุรักษ์

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2561: 130) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นช่องทางสำคัญในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้รู้ในชุมชนสู่เยาวชน ทำให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของความรู้และทักษะที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตนเอง

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2564: 58) กล่าวว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น และตระหนักถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

สุวิทย์ ชีรสอวต (2567: 85) เน้นว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญของระบบนิเวศและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

5. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วมของพลเมือง

ปรกรณ์ ปรียากร (2560: 212) มองว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการเชิญบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากรหรือแหล่งเรียนรู้ และการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

บัณฑิต ถิ่นนคร (2563: 145) กล่าวว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นทางสังคมและการเมืองในท้องถิ่นช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองในฐานะพลเมือง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

เดือนเพ็ญ นิคมรัตน์ (2566: 118) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นสามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความสามัคคีในชุมชน

กล่าวโดยสรุปว่าความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาปรากฏชัดเจนในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริง การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การสร้างความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์ รวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วมของพลเมือง

3.4 สารหลักของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามีสาระหลักที่สำคัญหลายประการ ซึ่งเป็นเนื้อหาและประเด็นที่ควรนำมาบูรณาการในการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองอย่างรอบด้าน สารหลักเหล่านี้ครอบคลุมมิติต่างๆ ทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยนักวิชาการและงานวิจัยได้นำเสนอสาระหลักที่ควรนำมาพิจารณาในการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น ดังนี้

1. ประวัติศาสตร์และความเป็นมาของท้องถิ่น

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2560: 72) กล่าวว่า สารหลักประการหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นคือ การศึกษาประวัติศาสตร์และความเป็นมาของท้องถิ่น ตั้งแต่ยุคสมัยต่างๆ การก่อตั้งชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจรากเหง้าและพัฒนาการของท้องถิ่นตนเอง

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2563: 105) อธิบายว่า การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ของผู้คนในท้องถิ่นในแต่ละยุคสมัย ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันได้

ธเนศวร เจริญเมือง (2566: 48) เน้นว่า การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นควรเน้นการศึกษาจากหลากหลายแหล่งข้อมูล เช่น หลักฐานทางโบราณคดี เอกสารท้องถิ่น คำบอกเล่าของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นภาพรวมที่สมบูรณ์และหลากหลายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

2. ภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมทางกายภาพของท้องถิ่น:

พรพิรุณ กิจสมพร (2559: 118) ชี้ให้เห็นว่า สารสำคัญของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นคือ การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น เช่น ที่ตั้ง อาณาเขต ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับการดำเนินชีวิตของผู้คน

ยงยุทธ โกศลกุล (2562: 85) กล่าวว่า การเรียนรู้ภูมิศาสตร์ท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมและแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

สมชาย สันติวัฒนกุล (2565: 61) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นและความสำคัญของระบบนิเวศต่อการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิต

3. วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น

อัญญา ณ ระนอง (2561: 142) กล่าวว่า สารหลักที่ขาดไม่ได้ของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น คือ การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ถิ่น อาหาร การแต่งกาย ศิลปะการแสดง ความเชื่อ และวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และคุณค่าที่ควรได้รับการสืบสาน

ศิริพร ภักดีผาสุข (2564: 97) อธิบายว่า การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมไทย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันได้อย่างเข้าใจและเคารพซึ่งกันและกัน

สุรียา รัตนวรรณ (2567: 125) เน้นว่า การจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความซึมซับและตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ของชุมชน:

ประเวศ วะสี (2558: 220) มองว่า สารสำคัญของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นคือ การศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่สั่งสมมาของคนในท้องถิ่นในการจัดการกับปัญหาและการดำเนินชีวิตในอดีตและปัจจุบัน

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2562: 165) กล่าวว่า การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความรู้และนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์จริงของคนในท้องถิ่น และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและท้องถิ่นได้

วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ (2566: 190) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้มีประสบการณ์ในท้องถิ่นโดยตรง เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะที่มีคุณค่า

5. เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในระดับท้องถิ่น:

ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2561: 178) กล่าวว่า สารหลักประการหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นคือ การศึกษาเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม โครงสร้างทางการเมือง การบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น

สังคิต พิริยะรังสรรค์ (2564: 132) อธิบายว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงปัญหาและความท้าทายที่ท้องถิ่นกำลังเผชิญอยู่ และสามารถคิดวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

สุริชัย หวันแก้ว (2567: 215) เน้นว่า การจัดการเรียนรู้ในประเด็นเหล่านี้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพลเมือง การปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น และความสำคัญของการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจ

กล่าวโดยสรุปสารหลักของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาครอบคลุม ประวัติศาสตร์และความเป็นมา ภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ของชุมชน รวมถึงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในระดับท้องถิ่น

3.5 มาตรฐานการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จำเป็นต้องมี มาตรฐานการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม และการประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐานการเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นนั้น มีนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอแนวคิดและหลักการไว้ดังนี้:

1. ความเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2560: 15 - 28) ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกรอบหลักในการจัดการเรียนรู้ในวิชานี้ มาตรฐานเหล่านี้ครอบคลุม สาระสำคัญต่างๆ เช่น ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นจึงควรมีความเชื่อมโยงและบูรณาการเข้ากับ มาตรฐานการเรียนรู้เหล่านี้ โดยนำบริบทของท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือและเนื้อหาในการพัฒนา ให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (2563: 32 - 45) ได้เน้นย้ำ ถึงความสำคัญของการนำมาตรฐานการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา โดยส่งเสริม ให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติและบริบทของ ท้องถิ่น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีความหมายและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

นิตยา แสงสนิท (256: 68) อธิบายว่า มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายของ การพัฒนาผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นจึงต้องออกแบบให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ระบุไว้ในมาตรฐาน โดยใช้เนื้อหาและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นเป็นสื่อกลาง

2. การเน้นสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) (2561: 22 - 35) ได้เสนอแนะกรอบสมรรถนะที่ สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะหลักด้านต่างๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน การใช้เทคโนโลยี และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้ ท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะเหล่านี้ผ่านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น เช่น การสืบค้นข้อมูลท้องถิ่น การวิเคราะห์ปัญหาในชุมชน การนำเสนอผลงานเกี่ยวกับท้องถิ่น และการทำงานร่วมกับคนในชุมชน

วัฒนาพร ระงับพิษ (2564: 102) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็น การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในการ เคารพสถานการณ์และแก้ปัญหาในชีวิตจริง การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นจึงควรออกแบบกิจกรรม ที่ท้าทายและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้สมรรถนะต่างๆ ในการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2567: 135) อธิบายว่า มาตรฐานการเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นควรครอบคลุมถึงการพัฒนาศมรรถนะด้านการเป็นพลเมืองที่ดี การมีส่วนร่วมในสังคม และการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ

3. การบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่น

สิริมา ภิญโญอนันตพงศ์ (2562: 79) เน้นว่า มาตรฐานการเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นควรระบุถึงความคาดหวังในการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาอย่างเหมาะสม

บุญชม ศรีสะอาด (2565: 112) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ควรพิจารณาถึงความแตกต่างและความหลากหลายของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับบริบทและเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ (2567: 168) อธิบายว่า มาตรฐานการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นกับความรู้ในระดับชาติและระดับโลก เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของสังคมและโลก

4. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น:

ทวีศักดิ์ บุญเกิด (2563: 91) ชี้ให้เห็นว่า มาตรฐานการเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การสังเกต การสำรวจ การสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลท้องถิ่น และการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น

สุพัตร์ พิบูลย์ (2566: 145) กล่าวว่า มาตรฐานการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีต่างๆ ในการเรียนรู้และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รุจิเรข วัชรพงศ์ (2567: 192) เน้นว่า มาตรฐานการเรียนรู้ควรครอบคลุมถึงการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นในการศึกษาและทำกิจกรรมเกี่ยวกับท้องถิ่น รวมถึงทักษะการสื่อสารและสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน

5. การประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น:

สมนึก ภักทิยธนี (2561: 175) กล่าวว่า มาตรฐานการเรียนรู้ควรนำไปสู่การออกแบบวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทของการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น เช่น การประเมินจากการปฏิบัติจริง การนำเสนอโครงงาน การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับท้องถิ่น และการประเมินจากผลงานที่สะท้อนความเข้าใจในท้องถิ่น

พิมลพรรณ ประเสริฐวงษ์ (2564: 148) อธิบายว่า การประเมินผลการเรียนรู้ท้องถิ่นควรเน้นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เพื่อให้สามารถวัดความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้เรียนในการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นได้

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2566: 210) เน้นว่า มาตรฐานการเรียนรู้ควรเป็นกรอบในการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน ครู และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปว่ามาตรฐานการเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ควรมีความเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เน้นการพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น และนำไปสู่การประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

3.6 คุณภาพของผู้เรียนการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา มุ่งหวังที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในหลากหลายด้าน เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน นักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ระบุถึงคุณลักษณะและคุณภาพของผู้เรียนที่พึงประสงค์อันเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองอย่างลึกซึ้ง

กฤษณา สังขจันทร์ (2560: 55) กล่าวว่า ผู้เรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เศรษฐกิจสังคม และการเมืองในระดับท้องถิ่นอย่างละเอียด สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ ในท้องถิ่นเข้ากับชีวิตประจำวันและเข้าใจความเป็นมาของตนเองและชุมชน

ปัญญา หอมแสงประเสริฐ (2563: 88) อธิบายว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความหลากหลายและความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตนเอง ตลอดจนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

ศุภชัย ยาวะประภาส (2566: 112) เน้นว่า ผู้เรียนจะสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นของตนเองกับภูมิภาคอื่นๆ และประเทศชาติ รวมถึงเข้าใจถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ต่อท้องถิ่น

2. มีทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิตที่จำเป็น

ทิตินา แหมมณี (2562: 125) ชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสืบค้นข้อมูล การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2565: 78) กล่าวว่า ผู้เรียนจะสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการเรียนรู้ท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

อัจฉรา วงศ์โสธร (2567: 145) อธิบายว่า การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงในท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการสังเกต การสำรวจ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

3. มีความตระหนักในคุณค่าและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

ประภัสสร เสวิกุล (2561: 92) เน้นว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นจะเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เกิดความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในความเป็นท้องถิ่นของตนเอง

สุนน อมรวิวัฒน์ (2564: 167) กล่าวว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับรากเหง้าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

สุมาลี นิมนานิตย์ (2566: 190) อธิบายว่า ผู้เรียนจะมีความเข้าใจและชื่นชมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข

4. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น

บวรศักดิ์ อวรรณโณ (2559: 188) มองว่า ผู้เรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นจะมีความตระหนักถึงปัญหาและความท้าทายที่ท้องถิ่นกำลังเผชิญอยู่ และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้ยั่งยืน

อนันต์ อนันตกุล (2563: 132) กล่าวว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับศักยภาพและโอกาสของท้องถิ่นช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดริเริ่มและมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์อนาคตของท้องถิ่น

เดือนฉาย แสงรัตนกุล (2567: 215) เน้นว่า ผู้เรียนจะมีความเข้าใจในหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืนและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

5. เป็นพลเมืองที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2564: 245) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของท้องถิ่นและประเทศชาติ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมืองในระดับท้องถิ่น และเคารพกฎหมายและกติกาของสังคม

เกษม วัฒนชัย (2566: 278) กล่าวว่า ผู้เรียนจะมีความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2567: 302) เน้นว่า ผู้เรียนจะมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ และพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชน

กล่าวโดยสรุปว่าคุณภาพของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาจะครอบคลุมหลากหลายมิติ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง การมีทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิตที่จำเป็น ความตระหนักในคุณค่าและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น และการเป็นพลเมืองที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

3.7 ปัญหาและแนวโน้มการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น

แม้ว่าการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาจะมีคุณค่าและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนและท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติก็ยังคงประสบปัญหาและความท้าทายหลายประการ ในขณะเดียวกันก็มีแนวโน้มที่น่าสนใจสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในอนาคต นักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาและแนวโน้มที่สำคัญ ดังนี้

1. ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น

ขาดแคลนทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2561: 102) ชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษาหลายแห่งยังขาดแคลนทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นสื่อการเรียนรู้ บุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ หรือสถานที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะ พรณี ชูทัยเจริญ (2563: 65) กล่าวว่า ครูผู้สอนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง และอาจไม่มีทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อจำกัดด้านเวลาและหลักสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 ปรับปรุง 2560) (หน้า 48-52) แม้จะเปิดโอกาสให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แต่ด้วยข้อจำกัดด้านเวลาเรียนและเนื้อหาที่ต้องครอบคลุมตามมาตรฐาน ทำให้ครูผู้สอนอาจมีเวลาไม่เพียงพอในการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นอย่างเต็มที่

การบูรณาการเนื้อหากับวิชาสังคมศึกษา สุวิมล ว่องวาณิช (2566: 98) พบว่า ครูผู้สอนบางส่วนยังประสบปัญหาในการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นเข้ากับสาระการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาได้อย่างเป็นธรรมชาติและความหมาย

การประเมินผลการเรียนรู้ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2566: 135) ชี้ให้เห็นว่า การประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นบริบทท้องถิ่นยังเป็นสิ่งที่ท้าทาย เนื่องจากต้องออกแบบวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับกิจกรรมและเนื้อหาที่หลากหลาย

ความแตกต่างและความหลากหลายของท้องถิ่น บุญเลิศ ทรัพย์พิบูลย์ (2560: 76) กล่าวว่า ความแตกต่างและความหลากหลายของแต่ละท้องถิ่นทำให้การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นที่เป็นมาตรฐานเดียวทำได้ยาก

2. แนวโน้มการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น

การใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล ชัยยศ อิสริยะอังกูร (2564: 118) มองว่า การนำเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวางและน่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น การใช้แอปพลิเคชัน แพลตฟอร์มออนไลน์ วิดีโอเสมือนจริง (VR) และภาพสามมิติ (3D)

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทิศนา แคมมณี (2562: 155) อธิบายว่า แนวโน้มการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นจะเน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสืบค้น สำรวจ และสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน

(Project - Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) และการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (Inquiry - Based Learning)

การบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ สมบัติ จำปาเงิน (2562: 130) ชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นมีแนวโน้มที่จะบูรณาการเข้ากับศาสตร์อื่นๆ มากขึ้น เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่างๆ ไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างรอบด้าน

การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ ปกรณ์ ปรียากร (2560: 245) กล่าวว่า แนวโน้มการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นจะให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนับสนุนทรัพยากร และร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นให้มีคุณภาพ

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต: วิจิตร ศรีสอาน (2560: 215) มองว่า การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการสร้างความตระหนักและความสนใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง แม้จะจบการศึกษาไปแล้ว

กล่าวโดยสรุปว่าการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษายังคงเผชิญกับปัญหาและความท้าทายหลายประการ เช่น การขาดแคลนทรัพยากร ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจ ข้อจำกัดด้านเวลาและหลักสูตร การบูรณาการเนื้อหา และการประเมินผล การตระหนักถึงปัญหาและแนวโน้มเหล่านี้ จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่น มีทักษะที่จำเป็น และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

4. การสังเคราะห์งานวิจัย

4.1 ความหมายการสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นกระบวนการที่มีระบบและเข้มงวดในการระบุ คัดเลือก ประเมิน และสรุปผลการศึกษางานวิจัยหลายชิ้นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหรือหัวข้อที่สนใจ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ครอบคลุมและน่าเชื่อถือมากกว่าการพิจารณางานวิจัยแต่ละชิ้นแยกกัน กระบวนการนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา ระบุช่องว่างในการวิจัยที่มีอยู่ และเสนอแนะแนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการสังเคราะห์งานวิจัยไว้ในลักษณะที่สอดคล้องกัน ดังนี้

Cooper (2017 p. 5) ให้คำนิยามว่า การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นการรวมผลการศึกษาเชิงประจักษ์หลายชิ้นที่มุ่งตอบคำถามวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อสรุปโดยรวมที่ชัดเจนและแม่นยำยิ่งขึ้น Littell Corcoran และ Pillai (2008 p. 3) อธิบายว่า การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นกระบวนการของการระบุ คัดเลือก ประเมิน และสังเคราะห์ (รวม) ผลการศึกษาเชิงประจักษ์ที่มีอยู่ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับคำถามวิจัยที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

Petticrew และ Roberts (2006 p. 9) มองว่า การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นการสรุปผลการศึกษามากมายขึ้นโดยใช้เทคนิคที่ชัดเจนและมีระบบ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่น่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจหรือพัฒนาองค์ความรู้ได้

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2562: 115) กล่าวว่า การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นการวิเคราะห์และตีความผลการวิจัยหลายเรื่องที่มีประเด็นเดียวกัน เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่กว้างขวางและลึกซึ้งกว่าการวิจัยแต่ละเรื่อง

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2565: 87) อธิบายว่า การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นการนำผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และสรุป เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่หรือข้อสรุปที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับหัวข้อที่ศึกษา

ศิริชัย กาญจนวาสี (2567: 162) เน้นว่า การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นการบูรณาการผลการวิจัยจากหลายแหล่ง เพื่อให้ได้ภาพรวมขององค์ความรู้ในประเด็นที่สนใจ และสามารถระบุความสอดคล้อง ความขัดแย้ง และช่องว่างของการวิจัยที่มีอยู่

การสังเคราะห์งานวิจัยมีความแตกต่างจากการทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) แม้ว่าทั้งสองกระบวนการจะเกี่ยวข้องกับการพิจารณางานวิจัยที่มีอยู่ แต่การสังเคราะห์งานวิจัยมุ่งเน้นไปที่การรวมผลการศึกษาเชิงประจักษ์ (empirical studies) และใช้เทคนิคที่เข้มงวดในการวิเคราะห์และสรุปผล ในขณะที่การทบทวนวรรณกรรมอาจรวมถึงงานวิจัยเชิงทฤษฎี แนวคิด และบทความวิจารณ์ต่างๆ และมีลักษณะการสรุปที่กว้างกว่า (Cooper 2017, p. 7; Petticrew & Roberts 2006, p. 11)

สำหรับการวิทยานิพนธ์นี้ มุ่งเน้นการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา อาจมีความเหมาะสมที่จะใช้การสังเคราะห์แบบผสมผสาน (mixed-methods synthesis) หากมีทั้งงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้อง หรืออาจเน้นการสังเคราะห์เชิงบรรยาย (narrative synthesis) เพื่อให้สามารถครอบคลุมความหลากหลายของรูปแบบการวิจัยและบริบทของท้องถิ่นที่ศึกษา

กล่าวโดยสรุปว่าการสังเคราะห์งานวิจัย หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบและเข้มงวดในการระบุ คัดเลือก ประเมิน และสรุปผลการศึกษางานวิจัยหลายชิ้นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ครอบคลุม น่าเชื่อถือ และลึกซึ้งยิ่งขึ้น

4.2 ประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัย

ดังที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้ การสังเคราะห์งานวิจัยมีหลากหลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทมีวิธีการและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน การเลือกประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัยที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับลักษณะของคำถามวิจัย ลักษณะของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ และเป้าหมายของการสังเคราะห์นั้นๆ นักวิชาการได้จำแนกประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัยไว้หลายลักษณะ ดังนี้

Cooper (2017, p. 19 - 38) ได้แบ่งประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัยตามเกณฑ์ต่างๆ เช่น เป้าหมายของการสังเคราะห์ (goal of integration) ซึ่งแบ่งออกเป็นการสังเคราะห์เพื่ออธิบายลักษณะของความสัมพันธ์ (explanatory synthesis) และการสังเคราะห์เพื่อประเมินขนาดของความสัมพันธ์ (effect - size synthesis) นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งตาม ขอบเขตของการสังเคราะห์ (scope of integration) เช่น การสังเคราะห์งานวิจัยที่มุ่งเน้นผลลัพธ์เดียว (single - study synthesis) และการสังเคราะห์งานวิจัยที่มุ่งเน้นผลลัพธ์หลากหลาย (multiple - study synthesis) และแบ่งตาม ลักษณะของข้อมูล (nature of data) เช่น การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative synthesis) และการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative synthesis)

Petticrew และ Roberts (2006, p. 23 - 45) ได้นำเสนอประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัยโดยเน้นที่ วิธีการสังเคราะห์ (synthesis methods) ได้แก่

1) Quantitative synthesis (Meta - analysis) เป็นการรวมผลการศึกษาเชิงปริมาณจากงานวิจัยหลายชิ้นโดยใช้วิธีการทางสถิติ เพื่อให้ได้ค่าประมาณผลกระทบโดยรวมที่มีความแม่นยำและน่าเชื่อถือมากขึ้น (Hedges & Olkin 2014) Meta-analysis เหมาะสำหรับงานวิจัยที่มีการวัดตัวแปรและรายงานผลในรูปแบบที่สามารถนำมาวิเคราะห์ทางสถิติร่วมกันได้

2) Qualitative synthesis เป็นการสังเคราะห์ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเคราะห์เชิงบรรยาย (narrative synthesis) การสังเคราะห์เชิงธีม (thematic synthesis) การสังเคราะห์แบบ meta - ethnography (Noblit & Hare 1988) และการสังเคราะห์แบบ realist synthesis (Pawson et al. 2005) วิธีการเหล่านี้มุ่งเน้นการตีความและสรุปประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในงานวิจัยเชิงคุณภาพ

3) Mixed-methods synthesis เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยที่รวมทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีเป้าหมายที่จะให้ความเข้าใจที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา (Creswell & Plano Clark 2018)

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2562: 120 - 125) ได้แบ่งประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัยโดยพิจารณาจาก ระดับของการวิเคราะห์ (level of analysis) ได้แก่

1) การสังเคราะห์ในระดับปฐมภูมิ (primary synthesis) เป็นการสังเคราะห์ผลการวิจัยจากรายงานการวิจัยต้นฉบับโดยตรง

2) การสังเคราะห์ในระดับทุติยภูมิ (secondary synthesis) เป็นการสังเคราะห์ผลการวิจัยจากงานสังเคราะห์อื่นๆ ที่ได้ดำเนินการไว้แล้ว เช่น การสังเคราะห์ meta - analysis ของ meta - analysis

3) การสังเคราะห์ในระดับตติยภูมิ (tertiary synthesis) เป็นการสังเคราะห์ผลการวิจัยจากงานสังเคราะห์ในระดับทุติยภูมิหลายชิ้น เพื่อให้ได้ภาพรวมขององค์ความรู้ในวงกว้าง

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2565: 90 - 95) ได้จำแนกประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัยตาม วัตถุประสงค์ของการสังเคราะห์ (purpose of synthesis) ได้แก่

- 1) การสังเคราะห์เพื่ออธิบาย (descriptive synthesis) มุ่งเน้นการสรุปและอธิบายลักษณะของปรากฏการณ์ที่ศึกษา
- 2) การสังเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบ (comparative synthesis) มุ่งเน้นการเปรียบเทียบความแตกต่างและความเหมือนของผลการวิจัยจากงานวิจัยต่างๆ
- 3) การสังเคราะห์เพื่อสร้างทฤษฎี (theory - building synthesis) มุ่งเน้นการพัฒนาหรือปรับปรุงทฤษฎีที่มีอยู่โดยอาศัยผลการวิจัยที่สังเคราะห์
- 4) การสังเคราะห์เพื่อประเมินประสิทธิผล (effectiveness synthesis) มุ่งเน้นการประเมินผลของ intervention หรือโปรแกรมต่างๆ

วรารคนา ทองมี (2565: 45) กล่าวว่า งานวิจัยเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Research) เป็นประเภทของงานวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาปรากฏการณ์ในบริบทจริงอย่างลึกซึ้ง โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต และการวิเคราะห์เอกสาร โดยไม่เน้นการวัดค่าหรือสถิติ งานวิจัยเชิงคุณลักษณะแบ่งออกเป็นหลายประเภทที่นิยมใช้ในงานศึกษาด้านการศึกษา ได้แก่

- 1) การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เป็นการศึกษาเพื่อบรรยายลักษณะและสภาพการณ์ของปรากฏการณ์โดยละเอียด โดยไม่พยายามควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงปัจจัยใดๆ (วรารคนา ทองมี, 2565: 47)
- 2) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เช่น งานวิจัย บทความ หรือกฎหมาย เพื่อนำมาสังเคราะห์องค์ความรู้ในเรื่องนั้นๆ (สมชาย อินทร์สวัสดิ์, 2564: 110)
- 3) การวิจัยกรณีศึกษา (Case Study Research) เป็นการศึกษาละเอียดในกรณีใดกรณีหนึ่งเพื่อเข้าใจบริบทและปัจจัยที่มีผลต่อปรากฏการณ์อย่างลึกซึ้ง (สุวรรณี ขจรศักดิ์, 2565: 102)
- 4) การวิจัยเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อความหรือสื่อเพื่อสรุปและตีความข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย (ณัฐธิดา ศรีบุญเรือง, 2566: 58)
- 5) การวิจัยสังเคราะห์ (Research Synthesis) คือการรวบรวมและวิเคราะห์งานวิจัยหลายชิ้น เพื่อนำมาสรุปองค์ความรู้และแนวโน้มที่สำคัญในสาขาวิชานั้น (ปิยะพร สุขเกษม, 2563: 90)

ดังนั้นงานวิจัยเชิงคุณลักษณะช่วยให้เข้าใจบริบทและความหมายของข้อมูลในเชิงลึก เหมาะสำหรับการศึกษาเรื่องที่มีความซับซ้อนหลากหลายมิติ เช่น งานวิจัยด้านการศึกษาและสังคม

กล่าวโดยสรุปว่าประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัยมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก เช่น เป้าหมาย ขอบเขต ลักษณะข้อมูล วิธีการ ระดับการวิเคราะห์ และวัตถุประสงค์ของการสังเคราะห์

4.3 ขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่น่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ นักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิจัยที่อาจมีรายละเอียดแตกต่างกันไปบ้าง แต่โดยรวมแล้วมีองค์ประกอบหลักที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

Cooper (2017, p. 10 - 18) ได้เสนอขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิจัย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

- 1) Formulating the Problem การกำหนดประเด็นคำถามวิจัยที่ต้องการสังเคราะห์ให้มีความชัดเจนและเฉพาะเจาะจง รวมถึงการกำหนดขอบเขตของการสังเคราะห์
- 2) Literature Search การดำเนินการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ฐานข้อมูลวิชาการ วารสาร รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์
- 3) Data Evaluation การประเมินคุณภาพและลักษณะของงานวิจัยที่คัดเลือกมาเพื่อพิจารณาความน่าเชื่อถือและความเหมาะสมในการนำมาสังเคราะห์
- 4) Data Analysis and Interpretation การวิเคราะห์และตีความผลการศึกษางานวิจัยที่ผ่านการประเมิน เพื่อระบุรูปแบบ แนวโน้ม ความสอดคล้อง และความขัดแย้งของผลลัพธ์
- 5) Public Presentation การนำเสนอผลการสังเคราะห์ในรูปแบบที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

Petticrew และ Roberts (2006, p. 49 - 84) ได้เสนอขั้นตอนที่ละเอียดมากขึ้นสำหรับการทำ Systematic Review ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการสังเคราะห์งานวิจัย โดยมีขั้นตอนหลักดังนี้

- 1) Framing the question การกำหนดคำถามวิจัยที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้
- 2) Identifying relevant work การระบุและสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและครอบคลุม
- 3) Study selection การคัดเลือกรายงานวิจัยที่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า
- 4) Data extraction การดึงข้อมูลที่สำคัญจากงานวิจัยที่คัดเลือกมา
- 5) Quality assessment การประเมินคุณภาพของงานวิจัยที่คัดเลือกมา เพื่อพิจารณาความเสี่ยงของความเอนเอียง (risk of bias)
- 6) Synthesizing the evidence การสังเคราะห์ผลการศึกษางานวิจัยที่คัดเลือกมาโดยใช้วิธีการที่เหมาะสม (เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ หรือแบบผสมผสาน)
- 7) Disseminating the findings การเผยแพร่ผลการสังเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2562: 126 - 132) ได้เสนอขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิจัยโดยเน้นที่กระบวนการทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

- 1) การกำหนดหัวข้อและขอบเขตการสังเคราะห์ ระบุประเด็นที่ต้องการสังเคราะห์ และกำหนดขอบเขตของงานวิจัยที่จะนำมาพิจารณา

2) การสืบค้นและรวบรวมงานวิจัย ดำเนินการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่างๆ อย่างเป็นระบบ

3) การคัดเลือกงานวิจัย กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัยที่เหมาะสมและมีคุณภาพ

4) การวิเคราะห์เนื้อหาและวิธีการวิจัย วิเคราะห์ลักษณะของงานวิจัย เช่น วัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

5) การเปรียบเทียบและตีความผลการวิจัย เปรียบเทียบผลการวิจัยจากงานต่างๆ และตีความเพื่อหาข้อสรุปหรือแนวโน้มที่สำคัญ

6) การเขียนรายงานการสังเคราะห์ นำเสนอผลการสังเคราะห์ในรูปแบบที่ชัดเจนและมีเหตุผล

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2565: 96 - 102) ได้นำเสนอขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิจัย ที่เน้นการบูรณาการองค์ความรู้ ดังนี้

1) กำหนดประเด็นปัญหาการวิจัย ระบุดำถามวิจัยที่ต้องการหาคำตอบจากการสังเคราะห์
2) สืบค้นและคัดเลือกงานวิจัย ดำเนินการสืบค้นและคัดเลือกงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องและมีคุณภาพ
3) วิเคราะห์และประเมินคุณภาพงานวิจัย พิจารณาคำถามว่าเชื่อถือและความถูกต้องของวิธีการและผลการวิจัย

4) จัดระบบข้อมูล ดึงข้อมูลที่สำคัญจากงานวิจัยและจัดระบบให้ง่ายต่อการเปรียบเทียบ
5) สังเคราะห์และตีความข้อมูล นำข้อมูลที่จัดระบบมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และตีความเพื่อหาข้อสรุป

6) นำเสนอผลการสังเคราะห์ เขียนรายงานผลการสังเคราะห์ที่ชัดเจนและครอบคลุม

สำหรับวิทยานิพนธ์นี้ ซึ่งมุ่งเน้นการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ขั้นตอนการสังเคราะห์อาจปรับให้เหมาะสมกับลักษณะของงานวิจัยและเป้าหมายของการศึกษา โดยอาจมีขั้นตอนหลักดังนี้

1) การกำหนดคำถามวิจัยและขอบเขตการสังเคราะห์ กำหนดประเด็นที่ต้องการสังเคราะห์เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา รวมถึงกำหนดช่วงเวลาและประเภทของงานวิจัยที่จะนำมาพิจารณา (เช่น งานวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ หรือทั้งสองอย่าง)

2) การสืบค้นและคัดเลือกงานวิจัย ดำเนินการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูลวิชาการต่างๆ (เช่น ERIC, Education Full Text, ProQuest Dissertation & Theses Global) รวมถึงวารสาร รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ภาษาไทย โดยใช้คำสำคัญที่เกี่ยวข้อง (เช่น การเรียนรู้ท้องถิ่น, หลักสูตรท้องถิ่น, กิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น, สังคมศึกษา) และกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัยที่ตรงประเด็นและมีคุณภาพ

3) การประเมินคุณภาพงานวิจัย ประเมินคุณภาพของงานวิจัยที่คัดเลือกมา โดยพิจารณาจากความน่าเชื่อถือของระเบียบวิธีวิจัย ความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง และความชัดเจนของการนำเสนอผลการวิจัย

4) และจัดระบบข้อมูล ดึงข้อมูลที่สำคัญจากงานวิจัยที่ผ่านการประเมิน เช่น วัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง วิธีการวิจัย ลักษณะของหลักสูตรหรือกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5) การสังเคราะห์และตีความข้อมูล วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และตีความข้อมูลที่สกัดมาเพื่อระบุรูปแบบ แนวโน้ม ประเด็นสำคัญ และข้อค้นพบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

6) การนำเสนอผลการสังเคราะห์ สรุปและนำเสนอผลการสังเคราะห์ในรูปแบบที่ชัดเจน อาจแบ่งตามประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น และอภิปรายถึงข้อค้นพบที่ได้

กล่าวโดยสรุปว่าขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิจัยเป็นกระบวนการที่เป็นระบบและมีหลายขั้นตอน ประกอบด้วย การกำหนดปัญหา การสืบค้นและคัดเลือกงานวิจัย การประเมินคุณภาพ การวิเคราะห์และตีความข้อมูล และการนำเสนอผลลัพธ์ สำหรับการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จะต้องมีการปรับขั้นตอนให้เหมาะสมกับลักษณะของงานวิจัยและเป้าหมายของการศึกษา เพื่อให้ได้ผลการสังเคราะห์ที่น่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้ในสาขาต่อไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ศกร พรหมทา (2557) ได้ทำการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศไทย โดยการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ วิทยานิพนธ์ที่พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 - 2565 ผู้วิจัยใช้การสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ ด้วยแบบบันทึกคุณลักษณะวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1. งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ระดับชั้นประถมศึกษา ใช้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น ในแต่ละหลักสูตรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 4 - 9 แผน เวลาสอน 20 - 40 ชั่วโมง นำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประมาณ 30 คน 2. องค์ความรู้ที่ได้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากการสังเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้ 1) ปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่

หลักสูตร เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น บุคลากร อาคารสถานที่ สื่อวัสดุอุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ 2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีกระบวนการสร้าง และประเมินหลักสูตร โดยผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาที่จัดทำหลักสูตรทำการตรวจสอบคุณภาพ ผู้สอนคือ ผู้วิจัยหรือผู้สอน และวิทยากรท้องถิ่น จัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติภายในและนอกห้องเรียน มีการจัดทำวัสดุหลักสูตร สื่อวัสดุและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเมินผู้เรียนโดยการทดสอบก่อน - หลังเรียน ประเมินหลักสูตรจากแบบสอบถามหรือแบบวัดเจตคติ 3) ผลที่ได้จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ รูปแบบของหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการปรับเนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีอยู่แล้วหรือพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใหม่ เนื้อหาในหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การสอนเนื้อหาที่เน้นให้เกิดทักษะโดยการสาธิตแล้วลงมือปฏิบัติหรือการสอนเนื้อหาที่เน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา สื่อการเรียนรู้และวัสดุหลักสูตร ได้แก่ สื่อวัสดุและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกหัด ผู้สอนใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในระหว่างการเรียนการสอนและหลังจากการเรียนการสอน วัดและประเมินผล การเรียนรู้ด้วยแบบสังเกตพฤติกรรม แบบทดสอบหลังเรียน แบบประเมินผลงานหรือแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน 4) งานวิจัยที่ทำการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นงานวิจัยที่ศึกษาสภาพทั่วไปในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ทำการศึกษาด้านแนวทางการดำเนินงาน ปัญหาและผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

รติ จิรนิติศัย (2561) ได้ทำการสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากสถานศึกษาต้นแบบ และ 3) สังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แหล่งข้อมูล คือ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ที่พิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2561 และจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและผู้สอนของสถานศึกษาต้นแบบ 3 แห่ง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีขั้นตอนดังนี้ 1) การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 3) การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น 4) การกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น 5) การกำหนดเวลาเรียน โดยยึดลักษณะรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ว่าเป็นการสร้างรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่หรือการบูรณาการเข้ากับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง 6) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ 7) การกำหนดวิธีและเกณฑ์การวัดและประเมินผล 8) การจัดทำเอกสารหลักสูตร 9) การตรวจสอบคุณภาพก่อนการนำไปใช้ 10) การเสนอขออนุมัติใช้หลักสูตรท้องถิ่น 11) การนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นควรมีการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรท้องถิ่น

12) การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น ควรมีการประเมินก่อนการใช้หลักสูตรระหว่างการใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตร 13) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

มณี อาสากุล (2563: 15) ได้ทำการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพวิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา 2) เพื่อสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา และ 3) เพื่อเสนอองค์ความรู้จากการวิจัยการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปของวิทยานิพนธ์ ด้วยการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ตั้งแต่รุ่นที่ 6 ถึงรุ่นที่ 12 จำนวน 228 เรื่องด้วยแบบบันทึกข้อมูลลักษณะงานวิจัย ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์วิทยานิพนธ์ ด้วยแบบบันทึก เพื่อการวิเคราะห์เอกสาร และขั้นตอนที่ 3 เสนอองค์ความรู้จากการวิจัย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพวิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา เมื่อมีการจำแนกตามแบบบันทึกข้อมูลการวิจัย พบว่า มีการทำวิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษาด้านการบริหารวิชาการมากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารงานบุคคล การบริหารการศึกษา การบริหารการศึกษาด้านอื่นๆ การบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ 2. การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา 6 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) การบริหารการศึกษา 5 หัวข้อ 2) การบริหารวิชาการ 28 หัวข้อ 3) การบริหารงานบุคคล 1 หัวข้อ 4) การบริหารงานทั่วไป 3 หัวข้อ 5) การบริหารการศึกษาด้านอื่นๆ 6 หัวข้อ และ 6) การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารการศึกษา 21 หลักพุทธธรรม 3. องค์ความรู้จากการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา 6 ประการ 1) องค์ความรู้การบริหารการศึกษา 2) องค์ความรู้การบริหารวิชาการ 3) องค์ความรู้การบริหารงานบุคคล 4) องค์ความรู้การบริหารงานทั่วไป 5) องค์ความรู้ภาวะผู้นำเชิงพุทธ และ 6) องค์ความรู้การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารการศึกษา

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Rahman & Dewi (2020 p. 45 - 58) Synthesizing Local Knowledge in Curriculum Development: A Case Study in Rural Indonesia ได้ทำการศึกษาการสังเคราะห์องค์ความรู้ท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชนบทของประเทศอินโดนีเซีย โดยมุ่งเน้นที่กระบวนการบูรณาการความรู้และวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตรสังคมศึกษา ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น พบว่างานวิจัยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการสังเคราะห์องค์ความรู้ท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการบูรณาการความรู้และวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตรระดับ

ประถมศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย 3. เพื่อระบุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของการสังเคราะห์องค์ความรู้ท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการสังเคราะห์องค์ความรู้ท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน การระบุและการจัดระบบความรู้ท้องถิ่นอย่างชัดเจน และการเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่นเข้ากับกรอบหลักสูตรระดับชาติอย่างเหมาะสม (Rahman & Dewi 2020, p. 52 - 55) งานวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Freire (1970) ที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์และความเป็นจริงของผู้เรียน รวมถึงแนวคิดของ Bruner (1960) ที่สนับสนุนการค้นพบความรู้ด้วยตนเองผ่านบริบทที่คุ้นเคย

Smith et al. (2021 p. 102 - 115) Community-Based Learning in Social Studies: Enhancing Student Engagement and Understanding of Local History ได้ทำการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning: CBL) ในวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเน้นที่ผลกระทบต่อความสนใจของนักเรียนและความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรม CBL เช่น การสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน การสำรวจสถานที่ทางประวัติศาสตร์ และการทำงานร่วมกับองค์กรท้องถิ่น ช่วยเพิ่มความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ พบว่างานวิจัยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังนี้ 1. เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานต่อความสนใจของนักเรียนในวิชาสังคมศึกษา 2. เพื่อวิเคราะห์ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานต่อความเข้าใจของนักเรียนในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 3. เพื่อระบุประเภทของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงและการเชื่อมโยงกับชุมชนช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (Smith et al. 2021, p. 110 - 112) งานวิจัยนี้สนับสนุนทฤษฎีการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ (Experiential Learning Theory) ของ Kolb (1984) และแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) ของ Ausubel (1968) ที่เน้นความสำคัญของการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับสิ่งที่ผู้เรียนคุ้นเคย

Anderson & Davis (2022, p. 78 - 91) Integrating Indigenous Knowledge and Perspectives in the Social Studies Curriculum: Challenges and Opportunities in Australia ได้ทำการสำรวจความท้าทายและโอกาสในการบูรณาการความรู้และมุมมองของชนพื้นเมืองอะบอริจินและชาวเกาะช่องแคบ Torres Strait เข้าสู่หลักสูตรสังคมศึกษาในประเทศออสเตรเลีย โดยวิเคราะห์นโยบายหลักสูตร แนวปฏิบัติของครู และประสบการณ์ของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่ามีความพยายามในการบูรณาการความรู้ของชนพื้นเมือง แต่ยังคงมีอุปสรรคในด้านความเข้าใจของครู การเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และการจัดการเรียนรู้ที่เคารพวัฒนธรรม พบว่างานวิจัยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังนี้ 1. เพื่อวิเคราะห์นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบูรณา

การความรู้และมุมมองของชนพื้นเมืองในหลักสูตรสังคมศึกษาของประเทศออสเตรเลีย 2. เพื่อศึกษาความท้าทายและอุปสรรคในการบูรณาการความรู้และมุมมองของชนพื้นเมืองในชั้นเรียนสังคมศึกษา 3. เพื่อสำรวจโอกาสและแนวทางในการส่งเสริมการบูรณาการความรู้และมุมมองของชนพื้นเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการความรู้และมุมมองของชนพื้นเมืองในหลักสูตรสังคมศึกษาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องอาศัยความเข้าใจและความมุ่งมั่นจากทุกฝ่าย การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เคารพวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและหลากหลาย (Anderson & Davis 2022, p. 86-88). งานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องพหุวัฒนธรรมนิยม (Multiculturalism) ในการศึกษา (Banks 2004) และความสำคัญของการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียน (Gay 2010)

Brown & Harris (2023 p. 123 - 136) The Role of Local Museums in Enhancing Social Studies Learning: A Study in the United Kingdom ได้ทำการตรวจสอบบทบาทของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในการส่งเสริมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในสหราชอาณาจักร โดยศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ กิจกรรมที่จัดขึ้น และการเชื่อมโยงกับหลักสูตร ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าในการทำให้เนื้อหาวิชาสังคมศึกษามีชีวิตชีวาและมีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนมากขึ้น พบว่างานวิจัยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังนี้ 1. เพื่อศึกษาการใช้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาในสหราชอาณาจักร 2. เพื่อวิเคราะห์ประเภทของกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา 3. เพื่อตรวจสอบการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์กับหลักสูตรสังคมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่าพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยการจัดแสดงวัตถุทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ และการให้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับท้องถิ่น ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเชื่อมโยงกับเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น การทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์เป็นสิ่งสำคัญในการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ (Brown & Harris 2023, p. 130 - 133) งานวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้นอกห้องเรียน (Out - of - School Learning) (Falk & Dierking 2000) และความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

Lee & Wong (2024, p. 95-108) Developing Culturally Responsive Social Studies Curriculum: Perspectives from Canadian Educators ได้ทำการสำรวจมุมมองของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในประเทศแคนาดาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียน โดยศึกษาความเข้าใจของครูเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม กลยุทธ์การสอนที่ใช้ และความท้าทายที่เผชิญ ผลการวิจัยพบว่าครูส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม แต่ยังต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติมในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรม พบว่างานวิจัยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยดังนี้ 1. เพื่อศึกษาความเข้าใจ

ของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในประเทศแคนาดาเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2. เพื่อสำรวจกลยุทธ์การสอนที่ครูใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม 3. เพื่อระบุความท้าทายและอุปสรรคที่ครูเผชิญในการพัฒนาและใช้หลักสูตรสังคมศึกษาที่ตอบสนองต่อวัฒนธรรม ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาที่ตอบสนองต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติและครอบคลุม ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ แต่ยังต้องการการสนับสนุนในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลาย การเข้าถึงแหล่งข้อมูลและสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการพัฒนาเทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน (Lee & Wong 2024, p. 103 - 105) งานวิจัยนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเชิงวัฒนธรรม (Culturally Relevant Pedagogy) (Ladson - Billings, 1995) และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เคารพและให้คุณค่าแก่ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของผู้เรียนทุกคน (Nieto & Bode 2018)

กล่าวโดยสรุปว่างานวิจัยต่างประเทศในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2558 - 2568) ได้ให้ความสำคัญกับการสังเคราะห์องค์ความรู้ท้องถิ่นและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนในวิชาสังคมศึกษา งานวิจัยเหล่านี้ครอบคลุมหลากหลายประเด็น ตั้งแต่กระบวนการบูรณาการความรู้ท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตร การใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสนใจและความเข้าใจของผู้เรียน การบูรณาการความรู้และมุมมองของชนพื้นเมือง การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์ ไปจนถึงการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียน) ผลการวิจัยเหล่านี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับประสบการณ์จริงและบริบททางวัฒนธรรมของผู้เรียน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ที่เคารพและให้คุณค่าแก่ความหลากหลายทางวัฒนธรรม แนวคิดและผลการวิจัยเหล่านี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาให้มีความหมายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในบริบทต่างๆ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา โดยใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ (Qualitative Synthesis) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์
2. การสืบค้นและคัดเลือกงานวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการบันทึกข้อมูล
5. สถิติที่ใช้การวิจัย

1. งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์

1.1 แหล่งข้อมูล คือ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทขึ้นไปที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – 2565 จำนวน 24 เรื่อง

1.2 ประชากรและตัวอย่างในการวิจัย คือ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทขึ้นไปที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พิมพ์เผยแพร่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 - 2565 จำนวน 24 เรื่อง ซึ่งคัดเลือกโดยใช้วิธีเลือกตามเกณฑ์ในการคัดเลือกรายงานวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นดังนี้

1.2.1 เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทขึ้นไปทางการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีชื่อประกอบด้วยคำว่า “หลักสูตรท้องถิ่น” หรือ “หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม” หรือ “แหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น” หรือ “ชุมชนเป็นฐาน”

1.2.2 เป็นงานวิจัยทางการศึกษาในรายวิชาสังคมศึกษา

2. การสืบค้นและคัดเลือกงานวิจัย

สำรวจรายชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ จากฐานข้อมูล ThaiLis ที่สามารถเข้าสืบค้นได้ผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตที่ใช้คำค้นเป็นงานวิจัยทางการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีชื่อประกอบด้วยคำว่า “หลักสูตรท้องถิ่น” หรือ “หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม” หรือ “แหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น” หรือ “ชุมชนเป็นฐาน”

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบบันทึกคุณลักษณะวิทยานิพนธ์การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบเครื่องมือในความครอบคลุมของประเด็นเนื้อหาและการใช้ภาษาก่อนนำไปใช้จริง เพื่อเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยการนำแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) ของแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามนิยาม

0 หมายถึง ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามนิยาม

-1 หมายถึง ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามนิยาม

แล้วนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าเฉลี่ยผลการประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยค่า IOC ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 มีความเหมาะสมหรือสอดคล้องกับจุดประสงค์

จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยและเกณฑ์ประเมินคุณภาพงานวิจัยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและครอบคลุมตามตัวแปรที่ต้องการวัด โดยพบว่าค่า IOC ทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.5 ผู้วิจัยจึงนำมาใช้ทุกข้อ จากนั้นนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญโดยผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำให้ปรับปรุงแก้ไขตามตามคำแนะนำให้ปรับตัวเลือกแต่ละชั้นควรมีตัวเลือกที่ชัดเจน และตัวเลือกที่ใช้บางข้อต้องมีการเพิ่มเติมได้ เช่น อื่นๆ เป็นต้น และเพิ่มเติมลักษณะของชิ้นงานหรือภาระงาน ให้ละเอียดมากขึ้น และผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือดังกล่าวในการรวบรวมข้อมูล เพราะงานวิจัยในครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สรุปผลการวิจัยและสังเคราะห์งานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับ ได้แก่

3.1 แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยและเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพงานวิจัย

3.2 แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย และสมุดลงรหัส (code book)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการบันทึกข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลงานวิจัยที่ทำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2565 โดยมีขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. สืบค้นรายชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – 2565 จากฐานข้อมูล ThaiLis โดยใช้คำค้น “หลักสูตรท้องถิ่น” หรือ “หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม” หรือ “แหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น” หรือ “ชุมชนเป็นฐาน”

2. คัดเลือกงานวิจัย โดยพิจารณาคุณสมบัติของงานที่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ประเมินคุณภาพงานวิจัยตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างไว้โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนดบันทึกข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัย

4. ศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

5. สถิติที่ใช้การวิจัย

1. สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่

1.1 จำนวน

1.2 คำร้อยละ

2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์คุณลักษณะด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ตารางที่ 1 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย

ที่	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ผลที่ได้รับ
1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา การสังเคราะห์งานวิจัย	ได้นิยามและแนวทางในการวิจัย
2. จัดทำกรอบที่ใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัย	เพื่อศึกษากรอบที่ใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัย	ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและกรอบที่ใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัย	ได้กรอบที่ใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัย
3. การสืบค้นงานวิจัย	เพื่อได้งานวิจัยที่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา	สำรวจและรวบรวมงานวิจัยทั้งหมดจากฐานข้อมูลออนไลน์โครงการเครือข่ายระบบห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLis) โดยใช้คำสืบค้นว่า “หลักสูตรท้องถิ่น” หรือ “หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม” หรือ “แหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น” หรือ “ชุมชนเป็นฐาน”	ได้งานวิจัยทั้งหมด 24 เรื่อง
4. สร้างเครื่องมือและรวบรวมข้อมูล	เพื่อได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้	1. นำแบบบันทึกคุณลักษณะวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปตรวจสอบความครอบคลุม	เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบบันทึกคุณลักษณะวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

ที่	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ผลที่ได้รับ
		ของประเด็น ความเหมาะสมและ ความชัดเจนของภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 2. เก็บรวบรวมข้อมูล	
5. วิเคราะห์ ข้อมูล	เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงคุณลักษณะ ทางด้านการพัฒนาหลักสูตรและ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ท้องถิ่น	วิเคราะห์ข้อมูล เบื้องต้นเพื่อคำนวณ สถิติเชิงคุณภาพ	ได้ทราบลักษณะ งานวิจัยที่นำมา สังเคราะห์
6. สรุป องค์ความรู้ ที่ได้	เพื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบจาก งานวิจัย	1. สรุปผลการสังเคราะห์ งานวิจัย 2. อภิปรายผลที่เกี่ยวข้อง กับข้อค้นพบได้ 3. ได้ข้อเสนอแนะ	สารสนเทศเกี่ยวกับ หลักสูตรและการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา โดยเป็นการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ คือ 1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยพบว่างานวิจัยที่สืบค้นได้จากการบริการระบบสืบค้นฐานข้อมูลของห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างๆ บนฐานข้อมูล ThaiLis ที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 - 2565 โดยเป็นงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 24 เรื่อง แบ่งเป็น 1. หลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 14 เรื่อง 2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น จำนวน 10 เรื่อง ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นประเด็นประกอบด้วย ปีที่เผยแพร่ผลงานวิจัย สถาบันที่ผลิตงานวิจัย ลักษณะงานวิจัย วัตถุประสงค์ของงานวิจัย ระดับชั้นของกลุ่มตัวอย่าง พื้นที่ศึกษา จำนวนตัวแปรต้น จำนวนตัวแปรตาม ประเภทตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการเรียนรู้ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย) และผลการวิจัย ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ปีที่เผยแพร่งานวิจัย จากการศึกษพบว่าปีที่เผยแพร่งานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุดใน พ.ศ. 2551 2561 และ 2563 จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 รองลงมาใน พ.ศ. 2553 2556 2557 2558 2560 และ 2564 จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.33 และน้อยที่สุดใน พ.ศ. 2554 2559 และ 2562 จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.17

ตารางที่ 2 ปีที่เผยแพร่งานวิจัย

คุณลักษณะ	ความถี่	ร้อยละ
1. ปีที่เผยแพร่งานวิจัย (N = 24)		
1.1 พ.ศ. 2551	3	12.50
1.2 พ.ศ. 2552	0	0.00
1.3 พ.ศ. 2553	2	8.33
1.4 พ.ศ. 2554	1	4.17
1.5 พ.ศ. 2555	0	0.00
1.6 พ.ศ. 2556	2	8.33
1.7 พ.ศ. 2557	2	8.33
1.8 พ.ศ. 2558	2	8.33
1.9 พ.ศ. 2559	1	4.17
1.10 พ.ศ. 2560	2	8.33
1.11 พ.ศ. 2561	3	12.50
1.12 พ.ศ. 2562	1	4.17
1.13 พ.ศ. 2563	3	12.50
1.14 พ.ศ. 2564	2	8.33
1.15 พ.ศ. 2565	0	0.00
รวม	24	100

2. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย จากการศึกษพบว่าสถาบันที่ผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.33 และน้อยที่สุดในมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏการญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.17 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สถาบันที่ผลิตงานวิจัย

คุณลักษณะ	ความถี่	ร้อยละ
2. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย (N = 24)		
2.1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1	4.17
2.2 มหาวิทยาลัยนเรศวร	1	4.17
2.3 มหาวิทยาลัยราชภัฏการญนบุรี	1	4.17
2.4 มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	1	4.17
2.5 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	2	8.33
2.6 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	1	4.17
2.7 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์	2	8.33
2.8 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	2	8.33
2.9 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	1	4.17
2.10 มหาวิทยาลัยศิลปากร	12	50.00
รวม	24	100

3. ลักษณะงานวิจัย จากการศึกษาพบว่าลักษณะงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 58.33 และ รองลงมา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 41.67 ดังตารางที่ 4 ลักษณะงานวิจัย

ตารางที่ 4 ลักษณะงานวิจัย

คุณลักษณะ	ความถี่	ร้อยละ
3. ลักษณะงานวิจัย (N = 24)		
3.1 หลักสูตรท้องถิ่น	14	58.33
3.2 การจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	10	41.67
รวม	24	100

4. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย จากการศึกษาพบว่าวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ เพื่อศึกษา จำนวน 21 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมา ได้แก่ เพื่อวิจัยและพัฒนา จำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 22.22 เปรียบเทียบ จำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.29 อื่นๆ จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.11 และน้อยที่สุด ได้แก่ เพื่อทดลองและ ประเมิน จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 9.52 ดังตารางที่ 5 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ตารางที่ 5 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

คุณลักษณะ	ความถี่	ร้อยละ
4. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (N = 63)		
4.1 ศึกษา	21	33.33
4.2 เปรียบเทียบ	9	14.29
4.3 ทดลอง	6	9.52
4.4 วิจัยและพัฒนา	14	22.22
4.5 ประเมิน	6	9.52
4.6 อื่นๆ	7	11.11
(สร้างหลักสูตรท้องถิ่น ประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจ ความเหมาะสม สร้าง และสำรวจ)		
รวม	63	100

5. ระดับชั้นของกลุ่มตัวอย่าง จากการศึกษพบว่ากลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ ประถมศึกษาปีที่ 5 ประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ รองลงมา ได้แก่ ประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.33 และน้อยที่สุด ได้แก่ มัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.17 ดังตารางที่ 6 ระดับชั้นของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 6 ระดับชั้นของกลุ่มตัวอย่าง

คุณลักษณะ	ความถี่	ร้อยละ
5. ระดับชั้นของกลุ่มตัวอย่าง (N = 24)		
ประถมศึกษาปีที่ 4	3	12.50
ประถมศึกษาปีที่ 5	4	16.67
ประถมศึกษาปีที่ 6	4	16.67
มัธยมศึกษาปีที่ 1	2	8.33
มัธยมศึกษาปีที่ 2	2	8.33
มัธยมศึกษาปีที่ 3	2	8.33
มัธยมศึกษาปีที่ 4	4	16.67
มัธยมศึกษาปีที่ 5	1	4.17
มัธยมศึกษาปีที่ 6	2	8.33
รวม	24	100

6. พื้นที่ศึกษา

6.1) พื้นที่ศึกษาด้านภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง จากการศึกษาพบว่าพื้นที่ศึกษาด้านภูมิภาคเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ ภาคกลาง จำนวน 13 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 54.17 รองลงมา ได้แก่ ภาคตะวันตก จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 20.83) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 16.67 และน้อยที่สุด ได้แก่ ภาคตะวันออก และภาคใต้ จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.17

6.2) พื้นที่ศึกษาด้านหน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง จากการศึกษาพบว่าพื้นที่ศึกษาด้านหน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 22 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 91.66 และน้อยที่สุด ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.17 ดังตารางที่ 7 พื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 7 พื้นที่ศึกษา

คุณลักษณะ	ความถี่	ร้อยละ
6. พื้นที่ศึกษา		
6.1 (ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง) (N = 24)		
6.1.1 ภาคเหนือ	0	0.00
6.1.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4	16.67
6.1.3 ภาคตะวันตก	5	20.83
6.1.4 ภาคตะวันออก	1	4.17
6.1.5 ภาคกลาง	13	54.17
6.1.6 ภาคใต้	1	4.17
รวม	24	100
6.2 (หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง) (N = 24)		
6.2.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	22	91.66
6.2.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)	1	4.17
6.2.3 สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.)	1	4.17
รวม	24	100

7. ประเภทตัวแปรต้น จากการศึกษาพบว่าตัวแปรต้นเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา มากที่สุดมีตัวแปรต้น จำนวน 24 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 100 ดังต่อไปนี้ ดังตารางที่ 8 ประเภทตัวแปรต้น ตารางที่ 8 ประเภทตัวแปรต้น

ประเภทตัวแปรต้น	
หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา
1. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเมืองโบราณบางพาน รายวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ตามเรื่องที่ 2)	1. หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชุมชนคำแคน ดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ใน ชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ตามเรื่องที่ 18)
2. การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน บ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 (ตามเรื่องที่ 9)	2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSAS (ตามเรื่องที่ 21)
3. หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องอุทยาน ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ (ตามเรื่องที่ 5)	3. การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนการสอน DACIR (ตามเรื่องที่ 22)
4. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ (ตามเรื่องที่ 10)	4. การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชา ท้องถิ่นของเรา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 (ตามเรื่องที่ 19)
5. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องคำขวัญเมืองสุพรรณ (ตามเรื่องที่ 6)	5. บทเรียนสำเร็จรูปโดยบูรณาการแหล่ง เรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง (ตามเรื่องที่ 23)
6. หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเมืองสุรินทร์ ถิ่นปราสาท (ตามเรื่องที่ 7)	6. การจัดการเรียนรู้ด้วยการทำโครงงานโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในวัดโพธิ์ (ตามเรื่องที่ 24)
7. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องพระเครื่อง (ตามเรื่องที่ 8)	7. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น (ตามเรื่องที่ 16)
8. การใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา (ตามเรื่องที่ 13)	8. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ตามเรื่องที่ 20)
9. หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องป่าชายเลน คือ ชีวิต (ตามเรื่องที่ 14)	9. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ท้องถิ่น เรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่า มะละกอ (ตามเรื่องที่ 15)
10. หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องความเชื่อของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์ (ตามเรื่องที่ 3)	10. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (ตามเรื่องที่ 17)
11. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (ตามเรื่องที่ 12)	
12. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (ตามเรื่องที่ 1)	
13. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเมืองโบราณบางคลัง	

ประเภทตัวแปรต้น	
หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น ในวิชาสังคมศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลสวรรคโลกประชาสรรค์ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย (ตามเรื่องที่ 11) 14. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ (ตามเรื่องที่ 4)	

8. ประเภทตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการเรียนรู้)

จากการวิเคราะห์งานวิจัยทั้ง 24 เรื่อง พบว่างานวิจัยมีการกำหนดตัวแปรตามเป็น 3 ลักษณะ ประกอบด้วย 1. ด้านพุทธิพิสัย 2. ด้านจิตพิสัย 3. ด้านทักษะพิสัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

8.1 ด้านพุทธิพิสัย จากการวิเคราะห์พบว่าประเภทตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการเรียนรู้) ด้านพุทธิพิสัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 24 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้สอนมีเป้าหมายเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนภายหลังการจัดการเรียนรู้ ซึ่งพบว่าเป็นตัวแปรเกี่ยวกับการวัดผลสัมฤทธิ์สำหรับวิชาสังคมศึกษาและการจัดผลการเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของท้องถิ่นตนเองมากขึ้น

8.2 ด้านทักษะพิสัยจากการวิเคราะห์พบว่าประเภทตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการเรียนรู้) ด้านทักษะพิสัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ ทักษะการปฏิบัติงาน สร้างชิ้นงาน ทักษะกระบวนการ จำนวน 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 85.71 และการมีทักษะชีวิต จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.29 ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นมักเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ เช่น การสำรวจชุมชน การสร้างชิ้นงาน หรือการใช้ทักษะกระบวนการในการแก้ปัญหา เป็นต้น ดังตารางที่ 9 ประเภทตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการเรียนรู้)

8.3 ด้านจิตพิสัยจากการวิเคราะห์พบว่าประเภทตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการเรียนรู้) ด้านจิตพิสัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ เจตคติ ทัศนคติ ความพึงพอใจ และจิตลักษณะ จำนวน 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 84.21 รองลงมา ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์หรือคุณธรรม จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.53 และน้อยที่สุด ได้แก่ ความมีเหตุผล จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.26 ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามีเป้าหมายในการปลูกฝังคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และจิตสำนึกต่อท้องถิ่น และเจตคติ ทัศนคติเป็นตัวแปรสำคัญที่สะท้อนผลลัพธ์ทางการศึกษาในเชิงคุณค่า โดยที่การประเมินด้านจิตพิสัยมีความซับซ้อนและต้องใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เช่น แบบสอบถาม หรือการสังเกตพฤติกรรม ดังตารางที่ 9 ประเภทตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการเรียนรู้)

ตารางที่ 9 ประเภทตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการเรียนรู้)

คุณลักษณะ	ความถี่	ร้อยละ
9. ประเภทตัวแปรตาม (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลการเรียนรู้)		
9.1 ด้านพุทธิพิสัย (N = 24)		
9.1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	24	100
รวม	24	100
9.2 ด้านทักษะพิสัย (N = 14)		
9.2.1 การมีทักษะชีวิต	2	14.29
9.2.2 ทักษะการปฏิบัติงาน สร้างชิ้นงาน ทักษะกระบวนการ	12	85.71
รวม	14	100
9.3 ด้านจิตพิสัย (N = 19)		
9.3.1 เจตคติ ทศนคติ ความพึงพอใจ และจิตลักษณะ	16	84.21
9.3.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์หรือคุณธรรม	2	10.53
9.3.3 ความมีเหตุผล	1	5.26
รวม	19	100

ผลการศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยพบว่างานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นปีที่พิมพ์งานวิจัยมากที่สุด คือ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2563 โดยมีสถาบัน ที่ผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยที่ ส่วนใหญ่ประเภทงานวิจัยจะเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาโท ซึ่งลักษณะงานวิจัยส่วนใหญ่คือหลักสูตรท้องถิ่น ในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลของท้องถิ่นในวิชา สังคมศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยพื้นที่ศึกษาด้านภูมิภาคของ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยหรือใช้หลักสูตรส่วนใหญ่เป็นภาคกลาง ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีตัวแปรต้นทุก งานวิจัย และส่วนใหญ่มีจำนวนตัวแปรตาม 3 ด้าน โดยแบ่งประเภทตัวแปรตาม เรื่องผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหรือผลการเรียนรู้ ออกเป็นอีก 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัยมากที่สุดคือผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน ด้านจิตพิสัยมากที่สุดคือเจตคติ ความพึงพอใจ และจิตลักษณะ ด้านทักษะพิสัยมากที่สุด คือทักษะการปฏิบัติงาน สร้างชิ้นงาน ทักษะกระบวนการ

งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลความถี่หรือร้อยละ และค่าเฉลี่ย มีการนำเสนอผลการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตาราง และความเรียง

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรท้องถิ่น) จำนวน 14 เรื่อง ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นประเด็น ประกอบด้วย หลักการ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

1. หลักการเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า หลักการส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด และหลักการอื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้ ได้แก่

1.1 หลักการส่งเสริมผู้เรียน (ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการปฏิบัติงาน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตระหนักถึงคุณค่า ห่วงแหน ภาคภูมิใจและผูกพันต่อท้องถิ่นของตนเอง) จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 27.03 ได้แก่

1.1.1 เป็นการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการปฏิบัติงาน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตระหนักถึงคุณค่า ห่วงแหน ภาคภูมิใจและผูกพันต่อท้องถิ่นของตนเอง ตลอดจนร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานมรดกอันล้ำค่า ในท้องถิ่นของตนให้คงอยู่สืบไป ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2

1.1.2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญ มีความรัก ความภาคภูมิใจและตระหนักในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3

1.1.3 สร้างและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีและภาคภูมิใจรักในความเป็นท้องถิ่นของตนเอง เรื่องปราสาทเมืองสิงห์ ตำบลสิงห์ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 5

1.1.4 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมจริยธรรมและเสริมประสบการณ์การเรียนรู้จากคำขวัญจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 6

1.1.5 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่น และประวัติความเป็นมาของจังหวัดสุรินทร์ ตลอดจนปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 7

1.1.6 เพื่อส่งเสริมด้านวิชาการ ด้านการอนุรักษ์ และเจตคติต่อพระเครื่องเมืองสุพรรณ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 8

1.1.7 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดวิเคราะห์ และสามารถประเมินสถานการณ์และคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 9

1.1.8 หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ เป็นหลักสูตรที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น มีความสามารถการจัดทำผลงานและมีความคิดที่ดีต่อการอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ของตนเองอย่างแท้จริง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 10

1.2 หลักการที่ยึดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 18.92 ได้แก่

1.2.1 เป็นการจัดการตอบสนองเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้จัดการศึกษามาจากความต้องการของผู้เรียน ชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างแท้จริง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2

1.2.2 ตอบสนองต่อเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่ให้ท้องถิ่นได้มีโอกาสในการจัดการศึกษาเพื่อให้ความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหา และสภาพความต้องการได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 4

1.2.3 เป็นหลักสูตรการจัดการศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมให้เหมาะสมตามสภาพบริบท และความต้องการของท้องถิ่นที่มีในโครงสร้าง สามารถยืดหยุ่นได้ทั้งด้านสาระ เวลาและการจัดการเรียนรู้ควบคู่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 6

1.2.4 เป็นการจัดการศึกษาเรื่อง เมืองโบราณบางพลี เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและยังเป็นการตอบสนองเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งให้ท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้การจัดการศึกษามาจากความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 11

1.3 หลักการส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่างๆ ที่สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ และแก้ปัญหาของชุมชนได้ จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 16.22 ได้แก่

1.3.1 การที่คนในท้องถิ่นนั้นๆ เข้าใจและสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาท้องถิ่นของตนได้อย่างถ่องแท้ ย่อมนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง โดยการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ย่อมส่งผลให้ท้องถิ่นนั้นได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 12

1.4 หลักการเกี่ยวกับวัฒนธรรม จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.51 ได้แก่

1.4.1 วัฒนธรรมอาหารของมอญ คลองสามวา ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 1

1.4.2 ประเพณีวัฒนธรรมความเชื่อของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์ ที่เป็นอัตลักษณ์และสืบทอดเป็นเวลายาวนาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3

1.4.3 มีกระบวนการส่งเสริม และถ่ายทอดประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ ให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นพร้อมกันนั้นยังเป็นการแก้ไขปัญหาการละเลยภูมิปัญญาท้องถิ่นของเด็กๆ และเยาวชน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 4

1.4.4 เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญในด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 6

1.4.5 เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและโบราณสถานในท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 7

1.5 หลักการเกี่ยวกับวิถีชีวิต จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.81 ได้แก่

1.5.1 วิถีชีวิตชาวมอญคลองสามวา ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 1

1.5.2 วิถีชีวิตของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3

1.5.3 เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ที่สำคัญต่างๆ ในด้านวิถีชีวิตภูมิปัญญาชาวบ้านและอื่นๆ ของจังหวัดสุพรรณบุรี ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 6

1.5.4 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตบ้านป่าแดงที่สัมพันธ์กับชีวิตของคนในอดีตและปัจจุบันในลักษณะบูรณาการ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 13

1.6 หลักการเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.11 ได้แก่

1.6.1 ประวัติความเป็นมาของชาวมอญ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 1

1.6.2 สามารถบอกเล่าอธิบายในประวัติความเป็นมาของชาวไทยเชื้อสายกูย จังหวัดสุรินทร์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3

1.6.3 ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น เรื่องอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทเมืองสิงห์ ตำบลสิงห์ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 5

1.7 หลักการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็น ร้อยละ 5.41 ได้แก่

1.7.1 เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2

1.7.2 เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกสิ่งแวดล้อมศึกษา ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 14

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่า หลักการส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ หลักการส่งเสริมผู้เรียน (ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการปฏิบัติงาน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตระหนักถึงคุณค่า ห่วงแทนภาคภูมิใจและผูกพันต่อท้องถิ่นของตนเอง) จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 27.03 รองลงมา ได้แก่ หลักการที่ยึดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 18.92 หลักการส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่างๆ ที่สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ และแก้ปัญหาของชุมชนได้ จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 16.22 หลักการเกี่ยวกับวัฒนธรรม จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.51 หลักการเกี่ยวกับวิถีชีวิต จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.81 หลักการเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา จำนวน 3 เรื่อง

คิดเป็นร้อยละ 8.11 และน้อยที่สุด ได้แก่ หลักการการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.41

2. จุดประสงค์การเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า จุดหมายส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด และมีจุดประสงค์การเรียนรู้อื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 31.82 ได้แก่

2.1.1 นักเรียนสามารถอธิบายความเป็นมาในแต่ละช่วงเวลาของชาวมอญ คลองสามวาได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 1

2.1.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ เมืองโบราณบางพาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2

2.1.3 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในประวัติความเป็นมาของชาวไทย เชื้อสายกวย จังหวัดสุรินทร์ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ที่สืบทอดและปฏิบัติใน วิถีชีวิตประจำวันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3

2.1.4 เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เรื่องอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาท เมืองสิงห์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 5

2.1.5 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ประวัติความเป็นมาของคำขวัญจังหวัดสุพรรณบุรี ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 6

2.1.6 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา โบราณสถานของท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 7

2.1.7 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและ จำแนกพิมพ์ของพระเครื่องของผไทสมณพิมพ์หน้าแก่ พิมพ์หน้ากลาง และพิมพ์หน้าหนุ่ม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 8

2.1.8 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและ จำแนกพิมพ์ของพระเครื่องของขุนแผนกรวดบ้านกร่างพิมพ์ทรงใหญ่และพิมพ์หัวเหลี่ยมอกใหญ่ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 8

2.1.9 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและ จำแนกพิมพ์ของพระเครื่องของขุนแผนกรวดพระรูปพิมพ์ไข่ผ่าซีกและพิมพ์แดงกว่าผ่าซีก ดังตัวอย่าง ที่ปรากฏในเรื่องที่ 8

2.1.10 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ โบราณสถาน และแหล่งโบราณสถานในท้องถิ่นของตน (ความรู้ - ความจำ) ดังตัวอย่างที่ปรากฏใน เรื่องที่ 10

2.1.11 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ เมืองโบราณบางช้าง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 11

2.1.12 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลและความรู้ทางประวัติศาสตร์ของ ท้องถิ่นมาเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 11

2.1.13 ผู้เรียนระบุสภาพปัญหาท้องถิ่นในปัจจุบันทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้ (พุทธิพิสัย) ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 12

2.1.14 มีความรู้ ความเข้าใจ และความภูมิใจในท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 14

2.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่า ห่วงแทน ภาคภูมิใจ เกิดจิตสำนึกที่ดี และผูกพันต่อท้องถิ่น จำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 31.82 ได้แก่

2.2.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักถึงคุณค่า ห่วงแทน ภาคภูมิใจและผูกพันต่อท้องถิ่นของตนเอง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2

2.2.2 เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ ตระหนักในความสำคัญ และคุณค่าของการดำรงวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายกวยจังหวัดสุรินทร์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3

2.2.3 เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญ ยอมรับประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิของตนเองตลอดจนเกิดเจตคติที่ดี มีความรัก ความภาคภูมิใจ และรู้คุณค่าประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิของตน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 4

2.3 เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ที่สำคัญต่างๆ ของท้องถิ่น จำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 20.45 ได้แก่

2.3.1 เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ที่สำคัญต่างๆ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีพื้นบ้าน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 6

2.3.2 เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญ เห็นคุณค่าของโบราณสถาน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม มีความภาคภูมิใจ รักและห่วงใยร่วมกันพิทักษ์ อนุรักษ์ โบราณสถานของท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 7

2.3.3 เพื่อให้นักเรียนสามารถอนุรักษ์พระเครื่องเมืองสุพรรณ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 8

2.3.4 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุในท้องถิ่นของตนเอง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 11

2.4 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.36 ได้แก่

2.4.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จารึก ตำนาน โบราณสถาน โบราณวัตถุในท้องถิ่นของตนเองมีความรู้ความเข้าใจ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2

2.5 เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนชุมชนเห็นความสำคัญ และให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.27 ได้แก่

2.5.1 เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่ต้องการนำเอา ประเพณี และศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน คือ ประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ มาบรรจุไว้ในหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 4

2.6 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.27 ได้แก่

2.6.1 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 5

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น และเพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่า ห่วงแหน ภาคภูมิใจ เกิดจิตสำนึกที่ดี และผูกพันต่อท้องถิ่น จำนวน 14 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 31.82 รองลงมา ได้แก่ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ที่สำคัญต่างๆ ของท้องถิ่น จำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 20.45 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.36 และน้อยที่สุด ได้แก่ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนชุมชน เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา และเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 2.27

3. เนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่าแนวคิดส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด และมีเนื้อหาอื่นรองลงมาดังต่อไปนี้

3.1 วิถีชีวิต จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.63 ได้แก่

3.1.1 วิถีชีวิตชาวมอญคลองสามวา ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 1

3.1.2 วิถีชีวิตชาวกุ้ยบ้านตรึม ตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3

3.2 ความเป็นมา จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 ได้แก่

3.2.1 ประวัติความเป็นมาของชาวมอญคลองสามวา ดังตัวอย่างที่ปรากฏ
ในเรื่องที่ 1

3.2.2 ประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางพาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2

3.2.3 ประวัติความเป็นมาของบ้านตรึม ตำบลตรึม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3 ประวัติความเป็นมาของชาวกุ้ย ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3

3.2.4 ประวัติความเป็นมาของคำขวัญจังหวัดสุพรรณบุรี ดังตัวอย่าง
ที่ปรากฏในเรื่องที่ 6

3.3 อนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุ จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 ได้แก่

3.3.1 แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 7

3.3.2 การอนุรักษ์พระเครื่องเมืองสุพรรณ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 8

3.3.3 การอนุรักษ์โบราณสถาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 10

3.3.4 อนุรักษ์เมืองโบราณบางคลัง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 11

3.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 ได้แก่

3.4.1 การดูแลเก็บรักษาโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 8

3.5 สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 ได้แก่

3.5.1 นิเวศน้ำรู้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 14

3.6 สังคมและวัฒนธรรม จำนวน 3 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 9.38 ได้แก่

3.6.1 วัฒนธรรมอาหารของมอญคลองสามวา ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 1

3.6.2 ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของชาวกุ้ย ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3

- 3.6.3 ประเพณีบุญเดือนหก ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 4
- 3.7 หลักฐานทางประวัติศาสตร์ จำนวน 3 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 9.38 ได้แก่
- 3.7.1 การศึกษาหลักฐานที่พบในท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2
- 3.7.2 หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบในท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2
- 3.7.3 หลักฐานชั้นต้นเมืองโบราณบางพาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2
- 3.8 ความสำคัญและเห็นคุณค่า จำนวน 3 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 9.38 ได้แก่
- 3.8.1 ความสำคัญของเมืองโบราณบางพาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2
- 3.8.2 ความหมายและความสำคัญของพระเครื่อง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 8
- 3.8.3 ความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 10
- 3.9 ลักษณะภูมิศาสตร์ จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.13 ได้แก่
- 3.9.1 ที่ตั้งและขอบเขตการปกครองของเขตคลองสามวา ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 1
- 3.9.2 ที่ตั้งเมืองโบราณบางพาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2
- 3.10 ระบุขอบเขตการใช้ประโยชน์ จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.13 ได้แก่
- 3.10.1 แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 7
- จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่าแนวคิดส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ วิถีชีวิต จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.63 รองลงมา ได้แก่ ความเป็นมา อนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 สังคมและวัฒนธรรม หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญและเห็นคุณค่า จำนวน 3 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 9.38 และน้อยที่สุด ได้แก่ ลักษณะภูมิศาสตร์ ระบุขอบเขตการใช้ประโยชน์ จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.13
4. กิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด และมีกิจกรรมการเรียนรู้อื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้
- 4.1 การบรรยาย ปฏิบัติในห้องเรียน และการเรียนรู้นอกห้องเรียน จำนวน 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 85.71 ได้แก่
- 4.1.1 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนจัดทำผลงานและแสดงผลงานเกี่ยวกับคำขวัญจังหวัดสุพรรณบุรี ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 6
- 4.1.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง โดยการนำนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ในโบราณสถานที่มีในชุมชน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 7
- 4.1.3 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 12
- 4.1.4 ขึ้นสอน โดยการนำรูปภาพบุคคลสำคัญให้นักเรียนศึกษา เป็นกิจกรรมกลุ่มจากการทำใบงาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 13
- 4.1.5 ขึ้นเก็บรวบรวมข้อมูล ลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ศูนย์ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 14

4.2 การบรรยายและปฏิบัติในห้องเรียน จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.29 ได้แก่

4.2.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาและบุคลากรในห้องถิ่น มามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ การบรรยาย ปฏิบัติในห้องเรียน และการเรียนรู้นอกห้องเรียน จำนวน 12 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 85.71 และรองลงมา คือ การบรรยายและปฏิบัติในห้องเรียน จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14.29

5. สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า สื่อการเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด และมีสื่อการเรียนรู้อื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้

5.1 ใบความรู้ แบบฝึกหัด วัสดุอุปกรณ์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 71.43 ได้แก่

5.1.1 แผนที่ แสดงอาณาเขตคลองสามวา ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 1

5.1.2 ใบความรู้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2

5.1.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 4

5.1.4 วิดีโอ เรื่องปราชญ์เมืองสิงห์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 5

5.1.5 เกม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 9

5.1.6 เอกสารความรู้ที่เกี่ยวข้อง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 9

5.2 ใบความรู้ แบบฝึกหัดและวัสดุอุปกรณ์จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.57 ได้แก่

5.2.1 ใบความรู้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2

5.2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 5

5.2.3 รูปภาพเกี่ยวกับคำขวัญของจังหวัดสุพรรณบุรี ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 6

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา พบว่าสื่อการเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ ใบความรู้ แบบฝึกหัด วัสดุอุปกรณ์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 71.43 และน้อยที่สุด ได้แก่ ใบความรู้ แบบฝึกหัดและวัสดุอุปกรณ์จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.57

6. แหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า แหล่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด และมีแหล่งการเรียนรู้อื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้

6.1 แหล่งการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย แหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 57.14 ได้แก่

6.1.1 แหล่งเรียนรู้ในชุมชนแขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 1

6.1.2 แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกสถานที่ของอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ชนบทธรรมเนียม วัฒนธรรม พระคุณของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 9

6.1.3 โบราณสถานวัดใหญ่ชัยมงคล ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 11

6.1.4 แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น “ศูนย์ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลน สรินธาราโชติ” ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 14

6.2 แหล่งการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.86 ดังตารางที่ 15 แหล่งการเรียนรู้ ได้แก่

6.2.1 ผู้รู้ในท้องถิ่นหรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2

6.2.2 วิทยากรท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 10

6.2.3 สัมภาษณ์จากผู้รู้ในชุมชน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 12

6.2.4 ผู้รู้ในท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 14

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา พบว่าแหล่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย แหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 57.14 และน้อยที่สุด ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.86

7. การวัดผลและประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษา งานวิจัยพบว่า การวัดผลและประเมินผลส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา มากที่สุด และมีการวัดผลและประเมินผลแบบอื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้

7.1 สิ่งที่มีวัดผลและประเมินผลมากที่สุด ได้แก่

7.1.1 เจตคติ จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50

1) ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2

2) เจตคติ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3

3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 9

4) ด้านคุณลักษณะ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 10

5) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม

นักเรียนรายบุคคลในด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 11

6) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 12

7) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 14

7.1.2 ทักษะ จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.71 ได้แก่

1) การสังเกตทักษะการปฏิบัติกิจกรรม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 6

2) ด้านทักษะและกระบวนการ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 11

- 3) ทักษะกระบวนการ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 12
- 4) การประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 13
- 5) ด้านกระบวนการ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 14
- 7.1.3 ความรู้ จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.14 ได้แก่
- 1) ความรู้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3
 - 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 4
 - 3) ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 9
 - 4) ด้านความรู้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 10
- 7.2 วิธีการวัดและประเมินผลมากที่สุด ได้แก่
- 7.2.1 สังเกตและสอบถาม จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 19.64 ได้แก่
- 1) การสังเกตพฤติกรรม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 1
 - 2) สังเกตการตอบคำถาม และการซักถามของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2
 - 3) สังเกตและสอบถาม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3
 - 4) สังเกตพฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 11
- 7.2.2 ผลการปฏิบัติงาน ภาระงาน จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.93 ได้แก่
- 1) รายงานผลการศึกษาชุมชน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 1
 - 2) ผลการปฏิบัติงาน ภาระงาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3
 - 3) การประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน ได้แก่ การจัดทำโครงการสิ่งประดิษฐ์การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 13
- 7.2.3 การทดสอบความรู้ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.57 ได้แก่
- 1) ทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบทดสอบ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 2
 - 2) การทดสอบความรู้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3
 - 3) การทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำขวัญจังหวัด ก่อนเรียนและหลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 6
- 7.3 เครื่องมือวัดผลและประเมินผลมากที่สุด ได้แก่
- 7.3.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 19.64 ได้แก่
- 1) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 5
 - 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 5, 7, 8, 9, 10
 - 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 12
 - 4) แบบทดสอบหลังเรียน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 13
 - 5) แบบทดสอบ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 14

7.3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50

ได้แก่

- 1) การสังเกตพฤติกรรม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 1
- 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3
- 3) แบบสังเกตการทำงาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 10
- 4) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 13
- 5) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 13
- 6) แบบสังเกตการทำงาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 14

7.3.3 แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.36 ได้แก่

- 1) แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 3
- 2) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน ดังตัวอย่าง

ที่ปรากฏในเรื่องที่ 13

ในเรื่องที่ 14

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่า

- 1) การวัดผลและประเมินผลส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วยสิ่งที่มุ่งวัดผลและประเมินผลมากที่สุด ได้แก่ เจตคติ จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 รองลงมา ได้แก่ ทักษะ จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10.71 และน้อยที่สุด ได้แก่ ความรู้ จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.14
- 2) วิธีการวัดและประเมินผลมากที่สุด ได้แก่ สังเกตและสอบถาม จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 19.64 รองลงมา ได้แก่ ผลการปฏิบัติงาน ภาระงาน จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.93 และน้อยที่สุด ได้แก่ การทดสอบความรู้ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.57
- 3) เครื่องมือวัดผลและประเมินผลมากที่สุด ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 19.64 รองลงมา ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 และน้อยที่สุด ได้แก่ แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.36

ส่วนที่ 2 ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรท้องถิ่น) จำนวน 14 เรื่อง ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นประเด็น ประกอบด้วย หลักการ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล

1. หลักการเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยผู้วิจัยพบว่า หลักการเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา เช่น การปรับหลักสูตรการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ส่งเสริมผู้เรียน

(ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการปฏิบัติงาน การเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตระหนักถึงคุณค่า ห่วงแทน ภาควิชาและผูกพันต่อท้องถิ่นของตนเอง) มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ และแก้ปัญหาของชุมชนได้ ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต และวัฒนธรรม เป็นต้น

แนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการของหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาควรออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสม โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.1 หลักการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้พวกเขามีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา

1.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

1.2.1 ใช้วิธีการเรียนรู้แบบ Active Learning เช่น การเรียนรู้ผ่านโครงการ (Project-Based Learning)

1.2.2 ส่งเสริมการตั้งคำถาม การค้นคว้าด้วยตนเอง และการทำกิจกรรมกลุ่ม

1.2.3 จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้

2. ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น

2.1 หลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจรากเหง้าของชุมชนตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญของอดีตที่ส่งผลต่อปัจจุบัน

2.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

2.2.1 จัดทัศนศึกษาไปยังสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น

2.2.2 เชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้สูงอายุมาถ่ายทอดเรื่องราวในอดีต

2.2.3 ให้ผู้เรียนค้นคว้าและจัดทำสารคดีเกี่ยวกับประวัติของชุมชน

3. วิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น

3.1 หลักการศึกษาดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจสังคมและบริบทของตนเอง

3.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้

3.2.1 จัดกิจกรรมสืบสานวิถีชีวิต ได้แก่ ฝึกทำเกษตรแบบดั้งเดิม หัตถกรรมพื้นบ้าน หรืออาหารท้องถิ่น

3.2.2 สัมภาษณ์ชาวบ้านเกี่ยวกับอาชีพ ภาษา และความเชื่อของคนในท้องถิ่น

3.2.3 เปรียบเทียบวิถีชีวิตในอดีตและปัจจุบันเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

4. วัฒนธรรมของท้องถิ่น

4.1 หลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณี และเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

4.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

4.4.1 ให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น งานบุญประจำปี หรือ เทศกาลสำคัญ

4.4.2 ฝึกปฏิบัติศิลปวัฒนธรรม เช่น ดนตรี นาฏศิลป์ หรือศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

4.4.3 จัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนในโรงเรียน

5. หลักสูตรการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

5.1 หลักการหลักสูตรต้องเป็นไปตามแนวทางของกฎหมายการศึกษาไทย ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรม

5.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

5.2.1 ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

5.2.2 ออกแบบการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับท้องถิ่น และสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน

5.2.3 ใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น โครงการพัฒนาชุมชนที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

6. การส่งเสริมผู้เรียนในด้านต่างๆ

6.1 หลักการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมถึงความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

6.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

6.2.1 ส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง เช่น การฝึกอาชีพ หรือทำโครงการพัฒนาชุมชน

6.2.2 พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความมีจิตสาธารณะ ผ่านกิจกรรมอาสาสมัคร

6.2.3 ให้ผู้เรียนจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับคุณค่าของท้องถิ่น

7. การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงและแก้ปัญหาของชุมชน

7.1 หลักการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการพัฒนาท้องถิ่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนได้

7.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

7.2.1 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไข

7.2.2 จัดโครงการ “นักพัฒนาท้องถิ่นรุ่นเยาว์” ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อชุมชน

7.2.3 ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เช่น การรณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นหลักสูตรท้องถิ่น ในวิชาสังคมศึกษาพบว่าควรมีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยใช้แนวทางที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คิดวิเคราะห์ และพัฒนาตนเอง ทั้งนี้ ควรบูรณาการหลักการสำคัญ เช่น การเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น และการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัย ผู้วิจัยพบว่าจุดประสงค์การเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา เช่น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่า ห่วงแหน ภาคภูมิใจ เกิดจิตสำนึกที่ดี และผูกพันต่อท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนชุมชนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ที่สำคัญต่างๆ ของท้องถิ่น

แนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับจุดหมายของหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนของตนเอง มีความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต รวมถึงสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ควรออกแบบให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

- 1.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสำรวจ เช่น การศึกษาภูมิหลังของชุมชนผ่านแหล่งข้อมูลต่างๆ
- 1.2 เชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้อาวุโสมาถ่ายทอดประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น
- 1.3 ให้ผู้เรียนทำโครงการวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในอดีตและปัจจุบัน

2. ส่งเสริมเจตคติที่ดี ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของท้องถิ่น

แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

2.1 ใช้กิจกรรมบูรณาการ เช่น การเล่าเรื่อง การแสดงละคร หรือการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความสำคัญของชุมชน

2.2 กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การรณรงค์อนุรักษ์วัฒนธรรม

2.3 จัดนิทรรศการหรือกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของท้องถิ่น

3. ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์

แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

- 3.1 ศึกษาเอกสาร โบราณวัตถุ และโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น
- 3.2 จัดการเรียนรู้นอกห้องเรียน เช่น การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ หรือโบราณสถาน
- 3.3 ให้ผู้เรียนทดลองศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์และสรุปข้อมูลที่ได้

4. ตอบสนองความต้องการของชุมชนและส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการศึกษา

แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

- 4.1 เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร
- 4.2 จัดโครงการที่ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับชุมชน เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น
- 4.3 สนับสนุนให้ผู้เรียนมีบทบาทในการช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน

5. พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

5.1 ใช้เทคนิคการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจลึกซึ้ง เช่น การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

5.2 ประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสะท้อนคิด หรือการนำเสนอผลงาน

5.3 ให้ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง

6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ที่สำคัญของท้องถิ่น

แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

6.1 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น การฟื้นฟูศิลปปะพื้นบ้าน หรือ การอนุรักษ์ภาษาและประเพณี

6.2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างสื่อเกี่ยวกับเอกลักษณ์ท้องถิ่น เช่น วิดีโอสารคดี หรือสื่อ อินโฟกราฟิก

6.3 ให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้นำในการเผยแพร่และรักษาวัฒนธรรมของท้องถิ่น

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่าควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจและภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง รวมถึงสามารถนำความรู้ไปพัฒนาท้องถิ่นได้ การใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้นอก ห้องเรียน การเรียนรู้จากผู้รู้ในชุมชน และการทำโครงการ จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่มีความหมายและเกิดความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

3. เนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา เช่น ความเป็นมา วิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรม ลักษณะภูมิศาสตร์ ระบุขอบเขตการใช้ประโยชน์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญและเห็นคุณค่า อนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เป็นต้น

แนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาควรมุ่งเน้นการให้ความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. ลักษณะภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น

1.1 เนื้อหาศึกษาลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ แหล่งน้ำ ทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศของท้องถิ่น

1.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

1.2.1 ใช้แผนที่หรือ Google Earth เพื่อศึกษาลักษณะภูมิศาสตร์ของชุมชน

1.2.2 จัดกิจกรรมทัศนศึกษาเพื่อสำรวจพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ เช่น

ภูเขา แม่น้ำ หรือป่าชุมชน

1.2.3 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ผลกระทบของลักษณะภูมิศาสตร์ต่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น

2. ขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.1 เนื้อหาการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร อุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัย และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

2.2.1 ศึกษาผังเมืองของท้องถิ่นและอภิปรายเกี่ยวกับการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม

2.2.2 จัดทำโครงการสำรวจรูปแบบการใช้ที่ดินในชุมชน

2.2.3 วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้ที่ดิน เช่น การบุกรุกป่า หรือปัญหาน้ำเสีย

3. ความเป็นมาของท้องถิ่น

3.1 เนื้อหาประวัติศาสตร์การก่อตั้งชุมชน บุคคลสำคัญ และเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์

3.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

3.2.1 ศึกษาประวัติหมู่บ้านหรือเมืองผ่านเอกสารโบราณ พงศาวดาร หรือคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่

3.2.2 จัดกิจกรรมเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ (Storytelling) หรือสร้างหนังสือเกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชน

3.2.3 ให้ผู้เรียนเขียนเรียงความหรือบทความเกี่ยวกับประวัติของท้องถิ่น

4. สังคมและวัฒนธรรม

4.1 เนื้อหาระบบสังคม ประเพณี ศาสนา ขนบธรรมเนียม และจารีตของชุมชน

4.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

4.2.1 จัดกิจกรรมให้นักเรียนร่วมประเพณีหรือเทศกาลสำคัญของท้องถิ่น

4.2.2 ศึกษาบทบาทของวัด โบสถ์ มัสยิด หรือสถานที่สำคัญทางศาสนาในชุมชน

4.2.3 ให้ผู้เรียนจัดทำโครงการส่งเสริมวัฒนธรรม เช่น สารคดีเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่น

5. วิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น

5.1 เนื้อหาการดำรงชีวิตของคนในชุมชน อาชีพ ภาษา การแต่งกาย อาหารท้องถิ่น

5.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

5.2.1 ให้นักเรียนสัมภาษณ์ผู้สูงอายุหรือปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับวิถีชีวิตในอดีต

	5.2.2 จัดกิจกรรมจำลองตลาดพื้นบ้าน หรือทดลองทำอาหารพื้นเมือง
	5.2.3 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในอดีตและ
ปัจจุบัน	
	6. หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น
	6.1 เนื้อหาศิลาจารึก โบราณวัตถุ เอกสารโบราณและสถานที่สำคัญทาง
ประวัติศาสตร์	
	6.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่
	6.2.1 นำนักเรียนไปศึกษาแหล่งโบราณคดีหรือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
	6.2.2 จัดกิจกรรม “นักสืบประวัติศาสตร์” ให้ผู้เรียนค้นคว้าและ
นำเสนอหลักฐานทางประวัติศาสตร์	
	6.2.3 ฝึกการอ่านและแปลเอกสารทางประวัติศาสตร์
	7. ความสำคัญและการเห็นคุณค่าของท้องถิ่น
	7.1 เนื้อหาความสำคัญของทรัพยากร วัฒนธรรม และบุคคลสำคัญของท้องถิ่น
	7.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่
	7.2.1 ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมจิตอาสาหรือโครงการพัฒนาชุมชน
ในโรงเรียน	7.2.2 จัดนิทรรศการหรือกิจกรรมเผยแพร่ความสำคัญของท้องถิ่น
	7.2.3 เชิญบุคคลสำคัญในชุมชนมาเล่าเรื่องราวเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ
บันดาลใจ	
	8. การอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุ
	8.1 เนื้อหาวิธีการดูแลรักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญของชุมชน
	8.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่
	8.2.1 ให้นักเรียนทำโครงการฟื้นฟูโบราณสถาน เช่น ทำความ
สะอาดหรือจัดทำป้ายให้ข้อมูล	
	8.2.2 จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม
	8.2.3 ศึกษาตัวอย่างโครงการอนุรักษ์โบราณสถานในพื้นที่อื่นเพื่อนำมา
เปรียบเทียบ	
	9. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
	9.1 เนื้อหาความรู้และทักษะเฉพาะของชุมชน เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผา สมุนไพร
การจักสาน	
	9.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่
	9.2.1 ให้ผู้เรียนทดลองฝึกปฏิบัติภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผู้เชี่ยวชาญ
ในชุมชน	

9.2.2 จัดนิทรรศการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่ให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้

ใหม่ได้เรียนรู้

9.2.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีสร้างสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ปัญญาท้องถิ่น

10. สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

10.1 เนื้อหาปัญหาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การศึกษา และแนวทางพัฒนาชุมชน

10.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

10.2.1 ให้ผู้เรียนสำรวจปัญหาของชุมชน เช่น ปัญหาขยะ น้ำเสีย หรือ

การจราจร

10.2.2 จัดกิจกรรมระดมสมองเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาท้องถิ่น

10.2.3 สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างสรรค์โครงการพัฒนาชุมชนและ

นำเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่าควรเน้นการเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์ตรง เช่น การศึกษาภาคสนาม การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของท้องถิ่น ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน

4. กิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา เช่น 1. กิจกรรมการบรรยายและปฏิบัติในห้องเรียน จะเน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา โดยจะเน้นการบรรยายและปฏิบัติในห้องเรียน โดยส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่ยึดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยึดตามสาระสำคัญและมาตรฐาน โดยมีตัวชี้วัดเป็นเกณฑ์ เน้นทักษะวิธีการที่หลากหลาย อาทิ วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยกิจกรรมที่จัดจะเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เน้นการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีและเห็นคุณค่าของโบราณสถานโบราณวัตถุของท้องถิ่น โดยกิจกรรมที่จัดจะยึดหลักจิตวิทยาทางการศึกษา และจิตวิทยาการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นจะสอดคล้องกับความตระหนัก รักหวงแหนท้องถิ่น และภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง 2. กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน ส่วนใหญ่จะเน้นการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มและปฏิบัติจริง โดยการลงพื้นที่ผ่านการศึกษาเรียนรู้ทั้งจากศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และจากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญช่วยให้ความรู้ในท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และทรัพยากรของท้องถิ่น โดยอาศัยกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1. การบรรยายและปฏิบัติในห้องเรียน และ 2. การบรรยาย ปฏิบัติในห้องเรียน และการเรียนรู้นอกห้องเรียน

1. การบรรยายและปฏิบัติในห้องเรียน

เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้ผ่านการบรรยาย การอภิปราย และการฝึกปฏิบัติในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง

1.1 รูปแบบการจัดกิจกรรม

1.1.1 การบรรยายและอภิปราย

1) ครูใช้สื่อการเรียนรู้ เช่น แผนที่ท้องถิ่น วิดีโอสารคดี หรือเอกสารประวัติศาสตร์ เพื่ออธิบายเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น และอภิปราย เกี่ยวกับปัญหาหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

1.1.2 การศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ

1) ใช้หนังสือ เอกสารทางประวัติศาสตร์ หรือเว็บไซต์ของ หน่วยงานท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้

2) ให้นักเรียนทำ สรุปสาระสำคัญ หรือ จัดทำแผนที่ แนวคิด (Mind Map) เกี่ยวกับข้อมูลที่ศึกษา

1.2 กิจกรรมการฝึกปฏิบัติ

1.2.1 ฝึกทักษะ ได้แก่ การเขียนรายงานประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การทำโครงการเกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่น หรือการจัดทำแผนที่ชุมชน

1.2.2 ใช้เทคนิค เกมการศึกษา หรือ สถานการณ์จำลอง เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดความสนใจและเข้าใจเนื้อหามากขึ้น

2. การบรรยาย ปฏิบัติในห้องเรียน และการเรียนรู้นอกห้องเรียน

เป็นแนวทางที่เสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการศึกษานอกสถานที่ ให้ผู้เรียนได้ สัมผัสกับของจริง ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งขึ้น

2.1 รูปแบบการจัดกิจกรรม

2.1.1 การเรียนรู้ผ่านการลงพื้นที่ (Field Trip)

1) พาผู้เรียนไปศึกษาสถานที่สำคัญ เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ ศาลากลางจังหวัด ตลาดเก่า หรือแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ให้ผู้เรียนสังเกต ถ่ายภาพ และจดบันทึกข้อมูลที่น่าสนใจ

3. การสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากชุมชน

3.1 ให้ผู้เรียนสัมภาษณ์ ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้อาวุโส หรือชาวบ้าน เพื่อศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และปัญหาของท้องถิ่น

3.2 นำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็น โครงการชุมชนศึกษา หรือ สารคดีสั้น เกี่ยวกับท้องถิ่น

4. การทำกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ท้องถิ่น

4.1 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โบราณสถาน หรือพื้นพืชมรดก เช่น การปลูกต้นไม้ การทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว หรือการจัดแสดง วัฒนธรรมพื้นบ้าน

4.2 จัดกิจกรรม “หนึ่งวันในวิถีชุมชน” ได้แก่ การทดลองทำอาหารพื้นบ้าน การเรียนรู้หัตถกรรม หรือการเข้าร่วมงานบุญของท้องถิ่น

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้พบว่าการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนและการลงมือปฏิบัติจริงจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความ เข้าใจที่ลึกซึ้ง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังช่วยปลูกฝังความ รักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

5. สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยผู้วิจัย พบว่า สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา เช่น สื่อหรือเอกสารการเรียนรู้ การสอนที่พบประกอบไปด้วย ใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด อุปกรณ์และวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งสื่อและ เอกสารการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา หรือเนื้อหาท้องถิ่น ใช้งบประมาณน้อย มีการเลือกใช้สื่อที่ร่วมสมัยวัสดุหาได้ง่ายภายในท้องถิ่น เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เช่น แผนที่ แผนที่ผังความคิด วิดีทัศน์รายการ (การละเล่น) ภาพถ่าย (การแต่งกาย บ้านเรือน วัฒนธรรม อาหาร) เอกสารประกอบการเรียน แผ่นพับ เกมบัตรภาพ ใบความรู้ และใบงาน เป็นต้น

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น และ สามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติจริง โดยจากการศึกษาพบว่า สื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในหลักสูตร ท้องถิ่นของวิชาสังคมศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1. ใบความรู้ แบบฝึกหัด วัสดุ อุปกรณ์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 2. ใบความรู้ แบบฝึกหัด และวัสดุอุปกรณ์

1. ใบความรู้ แบบฝึกหัด วัสดุอุปกรณ์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

เป็นสื่อที่มีความหลากหลาย ครอบคลุมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล ซึ่งช่วยให้การเรียน การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น

1.1 ใบความรู้

- 1.1.1 เอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 1.1.2 แผ่นพับหรือโบรชัวร์แนะนำสถานที่สำคัญในชุมชน
- 1.1.3 บทความเกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่นและแนวทางการพัฒนา

1.2 แบบฝึกหัด

- 1.2.1 แบบทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลท้องถิ่น
- 1.2.2 กิจกรรมเชื่อมโยง เช่น เติมคำในช่องว่าง หรือจับคู่ข้อมูลเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น

1.3 วัสดุอุปกรณ์

1.3.1 แผนที่ แผนผังชุมชน และแบบจำลองสถานที่สำคัญ

1.3.2 อุปกรณ์สำหรับการลงพื้นที่ เช่น สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป

1.4 อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

1.4.1 สื่อวิดีโอหรือสารคดีเกี่ยวกับท้องถิ่น

1.4.2 เว็บไซต์และแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ท้องถิ่น

1.4.3 การใช้ QR Code หรือ AR (Augmented Reality) เพื่อให้ผู้เรียน

เข้าถึงข้อมูลได้แบบโต้ตอบ

2. ใบความรู้ แบบฝึกหัด และวัสดุอุปกรณ์

เป็นสื่อที่เน้นไปที่การเรียนรู้ผ่านเอกสารสิ่งพิมพ์และอุปกรณ์พื้นฐาน โดยไม่รวมเทคโนโลยีดิจิทัล ได้แก่

2.1 ใบความรู้

2.1.1 บทความเกี่ยวกับโบราณสถานและบุคคลสำคัญของท้องถิ่น

2.1.2 อินโฟกราฟิกเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่

2.2 แบบฝึกหัด

2.2.1 กิจกรรมวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การเติมคำหรือจับผิดข้อมูลทางประวัติศาสตร์

2.2.2 แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน

2.3 วัสดุอุปกรณ์

2.3.1 แผ่นภาพหรือแผนที่เพื่อการศึกษาภูมิศาสตร์ท้องถิ่น

2.3.2 หุ่นจำลอง หรือโมเดลสถานที่สำคัญของชุมชน

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อการเรียนรู้พบว่า การเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและผู้เรียนจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยส่งเสริม ความเข้าใจ และความผูกพันของผู้เรียนที่มีต่อท้องถิ่นของตนเองได้เป็นอย่างดี

6. แหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยผู้วิจัยพบว่า แหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา สามารถแบ่งได้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ แม่น้ำ แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น ได้แก่ อุทยาน ประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน วัดประจำท้องถิ่น ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองประจำท้องถิ่น สิ่งของที่ขึ้นชื่อของท้องถิ่น อาทิ พระเครื่องของท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ผู้รู้ในท้องถิ่น อาทิวิทยาการหรือปราชญ์ชาวบ้าน

แหล่งการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของท้องถิ่น ผ่านการสังเกต ศึกษาภาคสนาม และเรียนรู้จากผู้รู้ในชุมชน จากการศึกษาพบว่า แหล่งการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่นของวิชาสังคมศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น 2 หมวดหลัก ได้แก่

1. แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง สถานที่หรือสิ่งแวดล้อมที่สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการเรียนรู้

1.1 แหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่เองในธรรมชาติและสามารถนำมาใช้เป็นแหล่งศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ภูมิศาสตร์ และระบบนิเวศ

1.1.1 ตัวอย่างแหล่งเรียนรู้

- 1) แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ – ศึกษาระบบนิเวศทางน้ำ
- 2) ภูเขา ถ้ำ น้ำตก – ศึกษาทรัพยากรธรรมชาติและภูมิศาสตร์
- 3) ป่าไม้และพื้นที่เกษตรกรรม – ศึกษาการใช้ที่ดินและ

วิถีชีวิตของชุมชน

1.1.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้

- 1) ศึกษาภาคสนาม เช่น การออกไปสำรวจธรรมชาติ
- 2) การบันทึกข้อมูลและการทดลองทางวิทยาศาสตร์
- 3) การสังเกตผลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชุมชน

1.2 แหล่งการเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น

เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตของชุมชน

1.2.1 ตัวอย่างแหล่งเรียนรู้

1) วัด ศาสนสถาน โบราณสถาน – ศึกษาประวัติศาสตร์และ

ความเชื่อของชุมชน

2) พิพิธภัณฑ์ หอสมุด – ศึกษาข้อมูลทางวัฒนธรรมและ

ความรู้เฉพาะด้าน

3) อนุสรณ์สถาน หอศิลป์ – ศึกษาผลงานศิลปะและ

บุคคลสำคัญในท้องถิ่น

1.2.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้

- 1) การทัศนศึกษาและการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้
- 2) กิจกรรมสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น พระสงฆ์
- 3) การจัดนิทรรศการแสดงผลงานที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม

นักประวัติศาสตร์

2. แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ช่องทางหรือบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน

2.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

2.1.1 ตัวอย่างแหล่งเรียนรู้

- 1) สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศของท้องถิ่น
- 2) พืชพันธุ์และสัตว์ท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์
- 3) สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีผลต่อการ

ดำรงชีวิตของคนในพื้นที่

2.1.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้

- 1) ศึกษาสภาพแวดล้อมของชุมชนผ่านกิจกรรมสำรวจ
- 2) การทดลองทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม
- 3) การจัดทำแผนที่ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น

2.2 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล

หมายถึง บุคคลในชุมชนที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับท้องถิ่น

2.2.1 ตัวอย่างแหล่งเรียนรู้

- 1) ปราชญ์ชาวบ้าน – ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำ
- 2) ผู้อาวุโสในชุมชน – ศึกษาประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลง
- 3) นักวิชาการ นักประวัติศาสตร์ – ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ

เครื่องจักสาน การทอผ้า

ของท้องถิ่น

เหตุการณ์สำคัญในอดีต

2.2.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้

- 1) การสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลจากทรัพยากรบุคคล
- 2) การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในชั้นเรียน
- 3) การสร้างโครงการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ข้อมูลจาก

ปราชญ์ชาวบ้าน

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้พบว่า การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ให้สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางสังคมศึกษากับบริบทของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด ความภาคภูมิใจและหวงแหนเอกลักษณ์ของท้องถิ่นของตนเอง

7. การวัดผลและประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษา งานวิจัยผู้วิจัยพบว่า การวัดผลและประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีข้อมูลดังนี้

1. แบบสังเกตพฤติกรรม ผู้สอนจะใช้แบบสังเกตพฤติกรรมในการบันทึกการสังเกต พฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอน โดยกำหนดประเด็นของพฤติกรรมในแบบสังเกต

พฤติกรรมซึ่งเป็นแบบ Check-List บางครั้งใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เพื่อสังเกตว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมอย่างไรในระหว่างการจัดการเรียนการสอน

2. แบบทดสอบหลังเรียน ส่วนใหญ่ในคาบเรียนสุดท้ายของการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจะให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ใช้เวลาในช่วง 30 - 60 นาที เกณฑ์ที่ใช้ประเมินคือผลการทดสอบร้อยละ 80 ขึ้นไป

3. แบบประเมินผลงานหรือแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน ผู้สอนจะทำการประเมินผลงานผู้เรียนโดยใช้แบบประเมินผลงานหรือแบบประเมินการฝึกทักษะในการปฏิบัติงาน และให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น จากนั้นผู้สอนจะนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ และสรุปผล

ในกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนจะมีการจัดสอนซ่อมเสริม คือ ผู้เรียนที่มีผลการทดสอบไม่ถึงร้อยละ 80 ผู้สอนจะจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมหรือการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติและทำการประเมินผลอีกครั้งหรือจะทำการสอนซ่อมเสริมจนกว่าผู้เรียนจะผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

หลังจากที่มีการนำหลักสูตรไปใช้สอนแล้ว ผู้สอนจะทำการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยผู้สอนจะทำการบันทึกการสอนทุกครั้ง เพื่อจะได้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางแก้ไข และการสอบถามความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรของผู้เรียน แล้วนำผลมาวิเคราะห์ทำให้ได้ทราบข้อบกพร่องหรือจุดที่ควรปรับปรุงหากจะมีการนำหลักสูตรนี้ไปใช้ต่อไป มีการประชุมติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร สำหรับสถานที่ที่ใช้ประชุม คือ หอประชุมโรงเรียน ห้องเรียน

การวัดผลและประเมินผลเป็นขั้นตอนสำคัญในการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา โดยสามารถแบ่งเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ สิ่งที่มีงวัดผลและประเมินผล วิธีการวัดและประเมินผล และเครื่องมือวัดผลและประเมินผล

1. สิ่งที่มีงวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาเน้นพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนใน 3 ด้านหลัก ได้แก่

1.1 ความรู้

1.1.1 เนื้อหาที่ต้องการวัด

- 1) ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
- 2) การรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี
- 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและการพัฒนาชุมชน

1.1.2 แนวทางการวัดผล

- 1) ใช้แบบทดสอบวัดความรู้
- 2) แบบสอบถามการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้

1.2 ทักษะ

1.2.1 เนื้อหาที่ต้องการวัด

- 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาเกี่ยวกับท้องถิ่น
- 2) ทักษะการค้นคว้าข้อมูลและนำเสนอ
- 3) ทักษะการทำงานเป็นทีมในกิจกรรมท้องถิ่น

1.2.2 แนวทางการวัดผล

- 1) การประเมินจากภาระงานและผลการปฏิบัติงาน
- 2) การสังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรม

1.3 เจตคติ

1.3.1 เนื้อหาที่ต้องการวัด

- 1) ความภาคภูมิใจและตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่น
- 2) ความร่วมมือและทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชน
- 3) ความตั้งใจและความมีส่วนร่วมในกิจกรรมท้องถิ่น

1.3.2 แนวทางการวัดผล

- 1) ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสอบถาม
- 2) การสัมภาษณ์และการอภิปรายกลุ่ม

2. วิธีการวัดและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น

2.1 การทดสอบความรู้

2.1.1 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมของท้องถิ่น

2.1.2 ข้อสอบอัตนัยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาในชุมชน

2.2 ผลการปฏิบัติงาน ภาระงาน

2.2.1 การทำโครงการเกี่ยวกับท้องถิ่น เช่น การสำรวจทรัพยากรในชุมชน

2.2.2 การนำเสนอข้อมูลท้องถิ่นผ่านการจัดนิทรรศการ

2.2.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรม

2.3 การสังเกตและการสอบถาม

2.3.1 การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างการทำกิจกรรม

2.3.2 การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับ

2.3.3 การสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ

3. เครื่องมือวัดผลและประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลต้องสอดคล้องกับวิธีการและเป้าหมายของหลักสูตร

3.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1.1 แบบทดสอบปรนัยและอัตนัย

- 3.1.2 การสอบปากเปล่าเกี่ยวกับข้อมูลท้องถิ่น
- 3.2 แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน
 - 3.2.1 แบบประเมินโครงงานและกิจกรรมกลุ่ม
 - 3.2.2 แบบประเมินการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น
- 3.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงาน
 - 3.3.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม
 - 3.3.2 แบบสังเกตความมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ พบว่าจะช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงแนวทางการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาคำถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาคำถามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการศึกษาคำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จำนวน 10 เรื่อง ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการศึกษาเป็นประเด็น ประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ (ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย) สาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยมากที่สุดและมีด้านอื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านพุทธิพิสัยมากที่สุดที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ได้แก่

1.1.1 ความเข้าใจ จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30.77 ได้แก่

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของมะพร้าวที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของคนในจังหวัดสมุทรสงครามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 19
- 2) ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องของมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22
- 3) บอกความหมาย ประเภท องค์ประกอบ และขั้นตอนการจัดทำโครงการประเภทสำรวจโดยใช้แหล่งเรียนรู้ได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 24

1.1.2 การวิเคราะห์ จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30.77 ได้แก่

- 1) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ลักษณะที่ตั้ง ขอบเขต และลักษณะภูมิประเทศ วิถีชีวิตหมู่บ้านเหล่านี้อย่างใด ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15
- 2) นักเรียนสามารถวิเคราะห์วางแผนกรอบแนวคิด ในการสร้างพัฒนาชิ้นงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพที่ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 16
- 3) ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ความสำคัญ เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง สืบค้นมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อ และสรุปความคิดรวบยอดทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับจากการศึกษา ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22
- 4) ผู้เรียนวิเคราะห์ความสำคัญมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผล ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22
- 5) ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่างของมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นบางชื่อได้ครอบคลุมและมีเหตุผล ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22

6) ผู้เรียนสืบค้นมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อได้อย่างหลากหลาย ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22

7) ระบุปัญหาที่สำคัญ และสาเหตุของปัญหาของจังหวัดเพชรบุรี เพื่อหาทางอนุรักษ์และพัฒนาได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 23

8) วิเคราะห์ปัจจัยการก่อเกิดภูมิปัญญา คุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทยที่มีต่อคนไทยได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 24

1.1.3 ความรู้ จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 23.08 ได้แก่

1) ผู้เรียนจำแนกมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อได้ถูกต้อง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22

2) ผู้เรียนระบุลักษณะมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อได้ถูกต้อง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22

3) ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอดทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับจากการศึกษา เรื่องมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อได้ถูกต้อง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22

1.1.4 การสังเคราะห์ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.69 ได้แก่

1) นักเรียนสังเคราะห์และสรุปข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแซงตามบริบทและอ้างอิงหลักฐานประวัติศาสตร์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 21

1.2 ด้านจิตพิสัยมากที่สุดที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ได้แก่

1.2.1 การตอบสนอง จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 41.67 ได้แก่

1) ร่วมกันอนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

2) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความใฝ่เรียนรู้ รักการเรียนรู้อยู่เสมอ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 19

3) ผู้เรียนนำเสนอแนวทางการอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อได้อย่างมีเหตุผล ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22

1.2.2 รองลงมา คือ การรับรู้ จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 ได้แก่

1) ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วยการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22

1.3 ด้านทักษะพิสัยมากที่สุดที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ได้แก่

1.3.1 การกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 61.54 ได้แก่

1) จัดการความรู้จากการเรียนหน่วยการเรียนรู้ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

2) นักเรียนนำเสนอและถ่ายทอดชิ้นงานที่สร้างสรรค์สู่สาธารณชน
ได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 16

3) นักเรียนตีความข้อมูลจากหลักฐานที่ค้นพบได้อย่างสมเหตุสมผล
ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 21

1.3.2 การกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.38 ได้แก่

1) วางแผนโครงการจัดการสิ่งแวดล้อม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 17

1.3.3 การเลียนแบบ จำนวน 1 เรื่อง ร้อยละ 7.69 ได้แก่

1) ผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากการศึกษาท้องถิ่น ดังตัวอย่าง
ที่ปรากฏในเรื่องที่ 20

1.3.4 การลงมือกระทำตามคำสั่ง จำนวน 1 เรื่อง ร้อยละ 7.69 ได้แก่

1) จัดเก็บและจัดกระทำข้อมูลจากการลงพื้นที่ ดังตัวอย่างที่ปรากฏ
ในเรื่องที่ 20

1.3.5 การแสดงออก จำนวน 1 เรื่อง ร้อยละ 7.69 ได้แก่

1) นักเรียนนำเสนอและถ่ายทอดชิ้นงานที่สร้างสรรค์สู่สาธารณชน
ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 16

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้
ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่า

1) จุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านพุทธิพิสัยมากที่สุดที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชา
สังคมศึกษา ได้แก่ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30.77 รองลงมาความรู้
ความจำ จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 23.08 การสังเคราะห์ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 7.69
และน้อยที่สุด ได้แก่ การประเมินค่า จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 3.85

2) จุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านจิตพิสัยมากที่สุดที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชา
สังคมศึกษา ได้แก่ การตอบสนอง จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 41.67 รองลงมา ได้แก่ การรับรู้
จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 การกำหนดคุณลักษณะ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 16.67
และน้อยที่สุด ได้แก่ การสร้างค่านิยม การกำหนดคุณลักษณะ จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.33

3) จุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านทักษะพิสัยมากที่สุดที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชา
สังคมศึกษา ได้แก่ การกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 61.54 รองลงมา
ได้แก่ การกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 15.38 และน้อยที่สุด ได้แก่
การเลียนแบบ การลงมือกระทำตามคำสั่ง การแสดงออก จำนวน 1 เรื่อง (ร้อยละ 7.69)

2. สาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา
จากการศึกษางานวิจัยพบว่า สาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด
และสาระการเรียนรู้อื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้

2.1 ประวัติศาสตร์ จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30.43 ได้แก่

2.1.1 เรื่องเก่าเล่าขานตำนานมะพร้าว ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 19

2.1.2 ประวัติความเป็นมาของเขตนองจอก ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 20

- 2.1.3 คลองกระแซงในหลักฐานประวัติศาสตร์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 21
- 2.1.4 ข้อมูลจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 21
- 2.1.5 มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22
- 2.1.6 ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัดโพธิ์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 24
- 2.1.7 พัฒนาการของภูมิปัญญาไทยในวัดโพธิ์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 24
- 2.2 เศรษฐศาสตร์ จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 26.09 ได้แก่
- 2.2.1 ความสัมพันธ์ของหมู่บ้านเหล่านะละกะอกกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15
- 2.2.2 เรื่องเศรษฐศาสตร์เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดกาญจนบุรีได้ประกาศเป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การเพิ่มศักยภาพของพื้นที่ คือ การส่งเสริมด้านอาชีพ โดยพัฒนาความรู้ ทักษะ สร้างมูลค่าให้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้นด้วยการสร้างสรรค์งานหรือผลิตชิ้นงานตามความสนใจ ความสามารถและความพร้อมของตนเองการประดิษฐ์ของใช้ของตกแต่งจากเศษวัสดุในท้องถิ่น การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 16
- 2.2.3 เศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของท้องถิ่นเขตหนองจอก ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 20
- 2.2.4 บอกโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในจังหวัดเพชรบุรีได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 23
- 2.2.5 การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ ในจังหวัดเพชรบุรีได้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 23
- 2.2.6 การบริหารจัดการทรัพยากรทางภูมิปัญญาไทยวัดโพธิ์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 24
- 2.3 ภูมิศาสตร์ จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.74 ได้แก่
- 2.3.1 มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา บทบาทขององค์การและการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศ กฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 17
- 2.3.2 การมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 17
- 2.3.3 ปฏิบัติตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 18
- 2.3.4 สภาพภูมิศาสตร์ของเขตหนองจอก ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 20
- 2.3.5 ทำเลที่ตั้ง อาณาเขตวัดโพธิ์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 24
- 2.4 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.04 ได้แก่
- 2.4.1 วิถีชีวิตหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านะละกะอก ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

2.4.2 วิถีชีวิตและภูมิปัญญาของท้องถิ่นเขตหนองจอก ดังตัวอย่างที่ปรากฏ
ในเรื่องที่ 20

2.4.3 ปัจจัยการเกิดภูมิปัญญาไทย ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 24

2.5 ศาสนา ศิลธรรม และจริยธรรม จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.70 ได้แก่

2.5.1 หลักธรรมจากวิถีชีวิตของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

2.5.2 ประเพณีและความเชื่อของท้องถิ่นเขตหนองจอก ดังตัวอย่างที่ปรากฏ
ในเรื่องที่ 20

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้
ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่าสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา
ได้แก่ ประวัติศาสตร์ จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30.43 รองลงมา ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ จำนวน 6
เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 26.09 ภูมิศาสตร์ จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.74 หน้าที่พลเมือง
วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.04 และน้อยที่สุด ได้แก่ ศาสนา
ศีลธรรม และจริยธรรม จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.70

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา
จากการศึกษางานวิจัยพบว่า สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา
มากที่สุด และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนอื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้

3.1 ความสามารถในการคิด จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 31.25 ได้แก่

3.1.1 การคิดวิเคราะห์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

3.1.2 การคิดสร้างสรรค์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

3.1.3 ความสามารถในการคิด ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 16

3.2 ความสามารถในการสื่อสาร จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 ได้แก่

3.2.1 การอธิบาย ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

3.2.2 การสัมภาษณ์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

3.2.3 การนำเสนอ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

3.2.4 ความสามารถในการสื่อสาร ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 16

3.3 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 18.75 ได้แก่

3.3.1 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 17, 18, 19

3.4 ความสามารถในการแก้ปัญหา จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 ได้แก่

3.4.1 ความสามารถในการแก้ปัญหา ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 16

3.4.2 ความสามารถในการแก้ปัญหา ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 17

3.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50 ได้แก่

3.5.1 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 16, 21

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่าสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นใน
วิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการคิด จำนวน 5 เรื่อง (ร้อยละ 31.25) รองลงมา

ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 18.75 และน้อยที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์อื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้

- 4.1 ใฝ่เรียนรู้ จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.74 ได้แก่
ใฝ่เรียนรู้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15, 17, 19, 21, 22
- 4.2 มีจิตสาธารณะ จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.74 ได้แก่
มีจิตสาธารณะ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 17, 21, 22
- 4.3 มุ่งมั่นในการทำงาน จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.39 ได้แก่
มุ่งมั่นในการทำงาน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15, 16, 21, 22,
- 4.4 มีวินัย จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.04 ได้แก่
มีวินัย ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 16, 21, 22
- 4.5 รักความเป็นไทย จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.04 ได้แก่
รักความเป็นไทย ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 21, 22, 23
- 4.6 อยู่อย่างพอเพียง จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.70 ได้แก่
อยู่อย่างพอเพียง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15, 23
- 4.7 ซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.35 ได้แก่
ซื่อสัตย์สุจริต ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22

จากการศึกษางานวิจัยคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ ใฝ่เรียนรู้ มีจิตสาธารณะ จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.74 รองลงมา ได้แก่ มุ่งมั่นในการทำงาน จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.39 มีวินัย รักความเป็นไทย จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 13.04 อยู่อย่างพอเพียง จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 8.70 และน้อยที่สุด ได้แก่ ซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 1 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 4.35

5. กิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา และมีกิจกรรมอื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้

5.1 การบรรยาย ปฏิบัติในห้องเรียน และการเรียนรู้นอกห้องเรียน จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 60 ได้แก่

5.1.1 การค้นหาความรู้ โดยการจัดกิจกรรมเรียนรู้วิถีอยู่อย่างพอเพียงหมู่บ้านเหล่านะละกอ และตามรอยพ่อหลวงสู่ฐานการเรียนรู้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

5.1.2 การสร้างและการแสวงหาความรู้ โดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตหมู่บ้านเหล่านะละกอ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

5.1.3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ โดยการจัดกิจกรรมถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

5.2 การบรรยายและปฏิบัติในห้องเรียน จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40 ได้แก่

5.2.1 ครูให้นักเรียนทำใบงานเรื่องภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว และร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับเป็นแผนผังความคิด ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 19

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ การบรรยาย ปฏิบัติในห้องเรียน และการเรียนรู้นอกห้องเรียน จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 60 และน้อยที่สุด ได้แก่ การบรรยายและปฏิบัติในห้องเรียน จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40

6. สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด และสื่อการเรียนรู้อื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้

6.1 ใบความรู้ แบบฝึกหัด วัสดุอุปกรณ์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 80 ได้แก่

6.1.1 วิดีทัศน์ เรื่องการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 16

6.1.2 สื่อประกอบการสอน Power Point ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 17

6.1.3 ภาพจากดาวเทียมในเว็บไซต์ Google earth ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 20

6.1.4 เอกสารพระราชบัญญัติโอนการปกครอง อำเภอนองจอกมาขึ้นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2475 ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 20

6.1.5 แผนที่ชุมชนเกาะรัตนโกสินทร์ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 24

6.2 ใบความรู้ แบบฝึกหัดและวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 20 ได้แก่

6.2.1 แบบทดสอบ เรื่องประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านะละกอ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

6.2.2 ใบความรู้เรื่องภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 19

6.2.3 ซื่อบทความ 13 บทความสำคัญของมะพร้าวพืชแห่งชีวิต ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 19

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่าสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด

ได้แก่ ใบความรู้ แบบฝึกหัด วัสดุอุปกรณ์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 80 และน้อยที่สุด ได้แก่ ใบความรู้ แบบฝึกหัดและวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 20

7. แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด และมีแหล่งการเรียนรู้อื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้

7.1 แหล่งเรียนรู้ที่ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากร จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 60 ได้แก่

7.1.1 แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

7.1.2 ปราชญ์ชาวบ้าน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

7.1.3 แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 16

7.1.4 ผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 17

7.1.5 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติน้ำพองน้ำตกห้วยเข ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 18

7.2 แหล่งการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40 เช่น

7.2.1 ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดสมุทรสงคราม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 19

7.2.2 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสาคร ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 19

7.2.3 แหล่งการเรียนรู้ในห้องสมุด เช่น คู่มือติดต่อราชการเขตบางซื่อ สถานที่ท่องเที่ยวและของดีเขตบางซื่อ อินเทอร์เน็ต ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22

7.2.4 แหล่งเรียนรู้ในเขตบางซื่อ เช่น วัด คลอง ถนน สะพาน สถานีรถไฟ ตลาดชุมชน ฯลฯ ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 22

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่า แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากร จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 60 และน้อยที่สุด ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40

8. การวัดผลและประเมินผลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า การวัดผลและประเมินผลที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด และมีการวัดผลและประเมินผลอื่นรองลงมา ดังต่อไปนี้

8.1 เครื่องมือประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และแบบสังเกตพฤติกรรม จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 70 ได้แก่

8.1.1 การประเมินก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

8.1.2 การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมโดยใช้แบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้และการสังเกตพฤติกรรม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

8.1.3 การประเมินหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 15

8.2 เครื่องมือประกอบด้วย แบบทดสอบหลังเรียนและแบบสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30 ดังตารางที่ 24 การวัดผลและประเมินผล ได้แก่

8.2.1 การเขียนตอบหลังเรียน การสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเรื่องที่ 24

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่าผลการวัดผลและประเมินผลที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ เครื่องมือประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และน้อยที่สุด ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรม จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 70 เครื่องมือประกอบด้วย แบบทดสอบหลังเรียนและแบบสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30

ส่วนที่ 2 ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จำนวน 10 เรื่อง ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาเป็นประเด็น ประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ (ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย) สาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยผู้วิจัยพบว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ของการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่าการให้ความสำคัญใน 3 ด้านหลัก คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย

ความเข้าใจและการวิเคราะห์ มีสัดส่วนสูงที่สุด เนื่องจากการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จำเป็นต้องให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทของพื้นที่ และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนได้ในการสร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

ลักษณะการเรียนรู้ เน้นการจดจำ ทำความเข้าใจ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล กิจกรรมที่เหมาะสม การบรรยาย วิเคราะห์แหล่งข้อมูล ศึกษาภาคสนาม

2. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

การกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เช่น กิจกรรมท้องถิ่น การสังเกต และการมีส่วนร่วมในชุมชน เป็นต้น การกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ รองลงมา

โดยเน้นการปฏิบัติที่มีความถูกต้องและชำนาญ และการเลียนแบบและการแสดงออก มีสัดส่วนน้อยที่สุด เนื่องจากเป็นทักษะที่พัฒนาขึ้นต้นในการเรียนรู้

ลักษณะการเรียนรู้ ฝึกฝนการปฏิบัติและแสดงออก

กิจกรรมที่เหมาะสม การจำลองสถานการณ์ การสำรวจพื้นที่จริง การนำเสนอผลงาน

3. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain)

การตอบสนอง เน้นให้ผู้เรียนมีการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมและทัศนคติที่ดีต่อชุมชน เป็นการรับรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของชุมชนท้องถิ่น เพื่อกำหนดคุณลักษณะ และการสร้างค่านิยม มีสัดส่วนน้อย เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาปลูกฝังและประเมิณผล

ลักษณะการเรียนรู้ สร้างทัศนคติที่ดีต่อท้องถิ่นและความรับผิดชอบต่อสังคม

กิจกรรมที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมในโครงการท้องถิ่น กิจกรรมจิตอาสา

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้พบว่าควรบูรณาการทั้ง 3 ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ครอบคลุม สามารถนำไปใช้ได้จริง และเกิดความตระหนักในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

2. สารการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยผู้วิจัยพบว่าสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา สามารถแบ่งได้เป็น 5 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ 1. ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3. เศรษฐศาสตร์ 4. ประวัติศาสตร์ และ 5. ภูมิศาสตร์

1. ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม เช่น หลักธรรมจากวิถีชีวิตของท้องถิ่น อธิบายความสัมพันธ์ของสินค้าประจำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ต่อมีอิทธิพลต่อศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ประเพณีและความเชื่อของท้องถิ่น

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ศาสนา ส่วนใหญ่ทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่อง ดังนี้

1. หลักธรรมจากวิถีชีวิตของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ
2. อธิบายความสัมพันธ์ของมะพร้าวที่มีความสัมพันธ์ของมะพร้าวที่มีอิทธิพลต่อศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. ศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด
2. เชิญผู้นำศาสนาให้ความรู้
3. วิเคราะห์กรณีศึกษาด้านคุณธรรมในชุมชน

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระบบการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปณิธาน ค่านิยม ด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิต อย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก เช่น วิถีชีวิตหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของท้องถิ่น การอนุรักษ์ การส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยการเกิดภูมิปัญญาไทย คุณค่าและความสำคัญภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยใน ท้องถิ่น อธิบายความสัมพันธ์ของสินค้าประจำท้องถิ่น และการดำรงชีวิตในสังคม

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ส่วนใหญ่ ทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่อง ดังนี้

1. วิถีชีวิตหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
2. อนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. อธิบายความสัมพันธ์ของมะพร้าวที่มีต่อวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคม
4. ความหมายภูมิปัญญา
5. ประเภทของภูมิปัญญาไทยในวัดโพธิ์
6. ปัจจัยการเกิดภูมิปัญญาไทย
7. คุณค่าและความสำคัญภูมิปัญญาไทยในวัดโพธิ์
8. แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยในวัดโพธิ์

โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. ศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น การละเล่น การแสดงพื้นเมือง
2. ฝึกปฏิบัติกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น งานบุญประเพณี
3. ศึกษาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ความสัมพันธ์ของท้องถิ่นกับ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการผลิตสินค้า

และการประกอบอาชีพ การสร้างมูลค่าให้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้นด้วยการสร้างสรรค์งานหรือผลิตชิ้นงานตามความสนใจ ประโยชน์และความสำคัญของทรัพยากร การบริหารจัดการทรัพยากรทางภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น รู้และเข้าใจระบบเศรษฐศาสตร์ของสินค้าในท้องถิ่น

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ ส่วนใหญ่ทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่อง ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ของหมู่บ้านเหล่านี้อะละกะกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 2. การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ
 3. ประโยชน์และความสำคัญของทรัพยากร
 4. รู้และเข้าใจระบบเศรษฐศาสตร์ของมะพร้าว
 5. เดินตามรอยเท้าเศรษฐกิจพอเพียงเคียงคู่เพชรบุรี
 6. สินค้าเมืองเพชร
 7. อาชีพของคนเมืองเพชร
 8. ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมเมืองเพชร
 9. การบริหารจัดการทรัพยากรทางภูมิปัญญาไทยวัดโพธิ์
- โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. สำรวจและศึกษาตลาดหรือวิสาหกิจชุมชน
2. จัดโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง
3. จำลองการทำธุรกิจขนาดเล็กในชุมชน

4. ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก เช่น วิถีชีวิตของท้องถิ่น มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ประวัตินี้และความเป็นมาของชุมชน สภาพสังคมของชุมชน ประวัตินี้และผลงานของคนดีสร้างชื่อเสียงของชุมชน ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญา พัฒนาการของภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมา และอิทธิพลของสินค้าประจำท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมไทย

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ส่วนใหญ่ทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่อง ดังนี้

1. วิถีชีวิตหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านี้อะละกะ
2. ประวัตินี้ความเป็นมาของชุมชนคำแคน
3. ผลงานและความสำคัญของคนดีในอดีต

4. ประวัติและผลงานของคนดีศรีคำแคน
5. ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
6. อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี
7. ความหมาย ประเภทของภูมิปัญญา
8. การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญา
9. ประวัติและการเดินทางไปในน้ำตกห้วยเข
10. รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมา และอิทธิพลของมะพร้าวในจังหวัด

สมุทรสงครามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

11. ประวัติความเป็นมาของเขตหนองจอก
 12. ประเพณีและความเชื่อของชุมชนในเขตหนองจอก
 13. วิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชุมชนเขตหนองจอก
 14. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแซง
 15. ความเป็นมาและการตั้งถิ่นฐานของบางซื่อ
 16. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของบางซื่อ
 17. มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางซื่อ
 18. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัดโพธิ์
 19. พัฒนาการของภูมิปัญญาไทยในวัดโพธิ์
- โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. สำรวจและศึกษาสถานที่ทางประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน
2. สัมภาษณ์ผู้สูงอายุหรือบุคคลสำคัญของชุมชน
3. สร้างแผนที่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพของโลก การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ปัญหาทางกายภาพและภัยพิบัติ ความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกัน แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ การใช้ภูมิสารสนเทศ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ความร่วมมือด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในประเทศและระหว่างประเทศ และการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น ลักษณะที่ตั้งขอบเขต และลักษณะภูมิประเทศ ของท้องถิ่น แผนที่การเดินทางภายในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้แผนที่ศึกษาข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพของท้องถิ่น การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น อนุรักษ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ผลกระทบจากการกระทำของมนุษย์ การตรวจสอบสภาพปัญหาหรือแนวทางการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ สาเหตุของปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ การมีส่วนร่วมและ

ส่งเสริมคุณภาพทรัพยากร หลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากร ปฏิบัติตาม
แนวทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รู้และเข้าใจวิธีการสร้าง และการดูแลสินค้าประจำท้องถิ่น

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ ส่วนใหญ่ทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่อง ดังนี้

1. ลักษณะที่ตั้ง ขอบเขต และลักษณะภูมิประเทศ ของหมู่บ้านเหล่านะลอก
2. การจัดการสิ่งแวดล้อม
3. การใช้แผนที่ศึกษาข้อมูลทางภูมิศาสตร์
4. ลักษณะทางกายภาพของน้ำตกห้วยเข
5. การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า
6. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนคำแคน
7. อนุรักษ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืช
8. ผลกระทบจากการกระทำของมนุษย์
9. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม
10. การสำรวจสภาพปัญหาหรือแนวทางการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ
11. สาเหตุของปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ
12. การมีส่วนร่วมและส่งเสริมคุณภาพทรัพยากร
13. หลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
14. แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากร
15. ปฏิบัติตามแนวทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
16. ศิลปะกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
17. รู้และเข้าใจวิธีการปลูก การดูแลรักษาต้นมะพร้าว
18. ทำเลที่ตั้ง อาณาเขตวัดโพธิ์
19. แผนที่วัดโพธิ์

โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. สำรวจแผนที่และสภาพแวดล้อมในพื้นที่จริง
2. จัดโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า การรักษาแหล่งน้ำ
3. ศึกษาผลกระทบจากภัยพิบัติธรรมชาติและการป้องกัน

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้สาระท้องถิ่นพบว่า
ควรเน้นการศึกษาผ่านกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถ
นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา
จากการศึกษางานวิจัยผู้วิจัยพบว่าสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคม
ศึกษา เน้นพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการคิด การสื่อสาร และการใช้ทักษะชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ

ปรับตัวและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนถึงสำคัญของการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและความเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อชุมชน ดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการคิด

สมรรถนะที่ได้รับการเน้นมากที่สุด สะท้อนถึงสำคัญของการคิดเชิงวิเคราะห์ การสังเคราะห์ข้อมูล และการประยุกต์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบริบทท้องถิ่น

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถรับสารและส่งสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน และนำเสนอข้อมูล

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. ฝึกการพูดในที่สาธารณะเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. ให้ผู้เรียนเขียนเรียงความหรือรายงานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
3. จัดกิจกรรมอภิปรายหรือโต้วาทีเกี่ยวกับปัญหาสังคมในท้องถิ่น
4. ให้ผู้เรียนสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านแล้วนำเสนอผลการเรียนรู้

2. ความสามารถในการสื่อสาร

สมรรถนะนี้เน้นการถ่ายทอดข้อมูล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการนำเสนอ มุมมองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในสังคม

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างมีเหตุผล คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และเชื่อมโยง ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสม

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. ใช้กรณีศึกษาทางประวัติศาสตร์หรือสังคมเพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น
2. ให้ผู้เรียนออกแบบโครงการพัฒนาชุมชนโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเปรียบเทียบวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองกับภูมิภาคอื่น
4. ใช้แผนที่ความคิด (Mind Map) และแผนภาพเหตุและผล (Cause and Effect Diagram) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนจัดระบบความคิด

3. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

การเรียนรู้ผ่านหลักสูตรท้องถิ่นช่วยส่งเสริมทักษะการปรับตัว การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการตัดสินใจในสถานการณ์จริงในชุมชน

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถระบุปัญหา วิเคราะห์หาทางเลือก และเสนอแนวทางแก้ไข ปัญหาในบริบทของท้องถิ่น

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. ให้ผู้เรียนร่วมกันค้นหาปัญหาท้องถิ่น เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมเสื่อมถอย หรือปัญหาเศรษฐกิจชุมชน
2. จัดกิจกรรมระดมความคิด (Brainstorming) และฝึกการคิดแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์

3. ให้นักเรียนจัดทำโครงงานหรือโครงการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน
4. จำลองสถานการณ์ปัญหาในห้องเรียนและฝึกให้ผู้เรียนแก้ไขปัญหาเป็นกลุ่ม

4. ความสามารถในการแก้ปัญหา

แม้จะมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน แต่สมรรถนะนี้ได้รับการพัฒนาน้อยในงานวิจัย เนื่องจากการเรียนรู้ในบริบทท้องถิ่นมักเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติในชีวิตประจำวันมากกว่าการแก้ปัญหาเชิงซับซ้อน

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณธรรม

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมจิตอาสา เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน
2. ฝึกการทำงานเป็นทีมผ่านกิจกรรมกลุ่ม เช่น การสำรวจแหล่งเรียนรู้
3. จัดกิจกรรม Role-Playing ให้ผู้เรียนฝึกตัดสินใจในสถานการณ์ทางสังคม
4. ฝึกการบริหารจัดการเวลาและความรับผิดชอบผ่านโครงงานท้องถิ่น
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

สมรรถนะนี้พบได้น้อยที่สุดในงานวิจัย เนื่องจากการเรียนรู้ที่เน้นบริบทท้องถิ่นมักมุ่งเน้นกิจกรรมปฏิบัติจริงที่เกี่ยวข้องกับชุมชน มากกว่าการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. ให้ผู้เรียนใช้สื่อออนไลน์ในการค้นคว้าและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. ฝึกการใช้แอปพลิเคชันแผนที่ดิจิทัล (Google Maps) เพื่อวิเคราะห์ภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น
3. ให้ผู้เรียนสร้างเนื้อหาออนไลน์ (เช่น Vlog หรือ Infographic) เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. ใช้โปรแกรมตัดต่อวิดีโอหรือซอฟต์แวร์นำเสนอ เช่น Canva หรือ PowerPoint เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนพบว่าควรมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยผู้วิจัยพบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ส่งเสริมผ่านหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา พบว่า

1. **ซื่อสัตย์สุจริต** เป็นคุณลักษณะที่ถูกปลูกฝังผ่านการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมและการอยู่ร่วมกันในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในความถูกต้อง และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. จัดกิจกรรม Role-Playing เกี่ยวกับสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจระหว่างความถูกต้องกับผลประโยชน์ส่วนตัว

2. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ผลกระทบของการทุจริตในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
3. ปลูกฝังวินัยด้านความซื่อสัตย์ผ่านระบบให้รางวัลสำหรับพฤติกรรมที่ดี
4. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนโปร่งใส เช่น งบประมาณโรงเรียน

2. **มีวินัย และรักความเป็นไทย** การเรียนรู้ผ่านบริบทท้องถิ่นช่วยส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎระเบียบและการรักษาความเป็นไทยผ่านการเรียนรู้ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพกติกา และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. ให้ผู้เรียนกำหนดกฎกติกาในชั้นเรียนร่วมกันและปฏิบัติตาม
2. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการตรงต่อเวลา เช่น การบันทึกเวลามาเรียนหรือทำงานกลุ่ม
3. ให้ผู้เรียนรับผิดชอบหน้าที่ เช่น เป็นหัวหน้ากลุ่มดูแลความสะอาดของโรงเรียน
4. ฝึกการเข้าแถวและปฏิบัติตามขั้นตอนในกิจกรรมโรงเรียน

3. **ใฝ่เรียนรู้ และมีจิตสาธารณะ** เป็นคุณลักษณะที่พบมากที่สุด เนื่องจากหลักสูตรท้องถิ่นมักเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมและชุมชน รวมถึงปลูกฝังการมีจิตสำนึกต่อสังคม กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ตลอดชีวิต

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. ให้ผู้เรียนทำโครงงานศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่น
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ หอสมุดชุมชน
3. ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การค้นคว้าข้อมูลออนไลน์และการเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน

ชั้น

4. สร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่สนับสนุนการตั้งคำถามและการทดลอง

4. **อยู่อย่างพอเพียง** หลักสูตรที่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างรู้คุณค่า สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอนให้ผู้เรียนรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนบริหารจัดการงบประมาณจำลอง เช่น กิจกรรมใช้เงิน 100 บาท
อย่างไรให้คุ้มค่า

2. ให้ผู้เรียนศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและนำเสนอแนวทางประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง
3. จัดโครงการปลูกผักสวนครัวในโรงเรียนและดูแลต่อเนื่อง
4. ส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ประโยชน์และนำกลับมาใช้ใหม่

5. มุ่งมั่นในการทำงาน หลักสูตรทองถิ่นเน้นการพัฒนาทักษะในการปฏิบัติจริงและการทำโครงการ ทำให้ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพยายาม อดทน และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. ให้ผู้เรียนทำโครงการที่ต้องใช้ระยะเวลาต่อเนื่อง เช่น โครงการพัฒนาชุมชน
2. สร้างสถานการณ์สมมติให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาแล้วฝึกแก้ไขปัญหา
3. เชิญบุคคลต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในอาชีพต่างๆ มาบรรยาย
4. ให้รางวัลหรือการยกย่องนักเรียนที่แสดงความพยายามในการทำงาน

6. รักความเป็นไทย ปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. จัดกิจกรรมวันสำคัญทางวัฒนธรรม เช่น วันลอยกระทง วันสงกรานต์
2. ให้ผู้เรียนศึกษาและนำเสนอเรื่องราวของศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น
3. ฝึกการเล่นไทย เช่น รีรข้าวสาร ตะกร้อ ว้าวไทย
4. ให้ผู้เรียนสวมชุดไทยหรือชุดพื้นเมืองในโอกาสสำคัญ

7. มีจิตสาธารณะ ปลูกฝังความมีน้ำใจ ช่วยเหลือสังคม และทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น

1. ส่งเสริมการทำกิจกรรมอาสาสมัคร เช่น การเก็บขยะในชุมชน
2. ให้ผู้เรียนทำโครงการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น การบริจาคสิ่งของ
3. ฝึกการทำงานเป็นทีมผ่านกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการช่วยเหลือกัน
4. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ เช่น งานบุญ งานประเพณี

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์พบว่าต้องอาศัยกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม รักการเรียนรู้ และมีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง

ซึ่งสอดคล้องกับการเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีจิตสำนึกต่อชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

5. กิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา คือ การบรรยาย ปฏิบัติในห้องเรียน และการเรียนรู้นอกห้องเรียน จำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 60 และการบรรยายและปฏิบัติในห้องเรียน จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การบรรยายและปฏิบัติในห้องเรียน จะเน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา โดยส่วนใหญ่ผู้สอนจะเป็นผู้บรรยายชี้แจงให้ทราบรายละเอียดของเนื้อหาที่จะเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผู้สอนจะใช้วิธีสอนโดยการบรรยายและสาธิตให้ผู้เรียนได้เห็นและปฏิบัติตามทีละขั้นตอน มีการใช้คำถามการยกตัวอย่าง จากนั้นจะแจกใบความรู้และใบงานให้กับผู้เรียน เพื่อฝึกปฏิบัติจริง โดยผู้สอนจะให้คำแนะนำและช่วยเหลือตลอดการจัดกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และยังมีการเชิญวิทยากรหรือปราชญ์ท้องถิ่นมาบรรยายในคาบเรียนด้วย และการปฏิบัติในห้องเรียนส่วนใหญ่ผู้สอนจะทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น โดยเป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนศึกษาจากใบความรู้ การเล่นเกมรูปแบบต่างๆ จากนั้นสมาชิกในกลุ่มจะต้องช่วยกันแสดงความคิดเห็นและสรุปข้อมูลที่ได้มานำเสนอในรูปแบบแผนผังมโนทัศน์ (Mind mapping) พร้อมกับแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนกลุ่มอื่น มีการให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติ การเล่าเรื่อง การให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลในเรื่องนั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ตลอดจนเกิดการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ได้

2. การเรียนรู้นอกห้องเรียน เช่น การให้ผู้เรียนได้ไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลกับบุคคลในท้องถิ่น เช่น ปราชญ์ชาวบ้านหรือวิทยากรประจำสถานที่ (บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น) เช่น เจ้าหน้าที่อุทยาน บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาทางภาษา เพลงพื้นบ้าน พิธีกรรมต่างๆ บุคคลตัวอย่าง และศิลปินแห่งชาติ เป็นต้น และให้ผู้เรียนออกไปทัศนศึกษานอกโรงเรียนตามแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ

จากการศึกษางานวิจัย พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามีแนวทางหลักดังต่อไปนี้

1. การบรรยายและปฏิบัติในห้องเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบนี้เน้นการให้ความรู้ผ่านการบรรยายของครู ร่วมกับการปฏิบัติในห้องเรียน เช่น

1.1 การอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาท้องถิ่น

1.2 การศึกษาค้นคว้าและการทำงานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3 การใช้สื่อการสอน เช่น วิดีโอ เอกสาร หรือแผนที่ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

1.4 การทำกิจกรรมกลุ่มหรือโครงการเกี่ยวกับปัญหาในชุมชน

2. การบรรยาย ปฏิบัติในห้องเรียน และการเรียนรู้นอกห้องเรียน

การจัดกิจกรรมในแนวทางนี้เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ออกไปสัมผัสแหล่งเรียนรู้จริงนอกห้องเรียน เช่น

1.1 การศึกษานอกสถานที่ เช่น วัด โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์วัฒนธรรม

1.2 การสัมภาษณ์ผู้อาวุโสหรือผู้รู้ในท้องถิ่นเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

1.3 การสังเกตและวิเคราะห์ปัญหาหรือปรากฏการณ์ทางสังคมในชุมชน

1.4 การทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมสินค้าท้องถิ่น

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่าสามารถดำเนินการได้ทั้งในและนอกห้องเรียน การบูรณาการทั้งสองแนวทางเข้าด้วยกันจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง เห็นความสำคัญของท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ คือ ใบความรู้ แบบฝึกหัด วัสดุอุปกรณ์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 80 และใบความรู้ แบบฝึกหัดและวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 20

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สื่อการเรียนรู้สามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. ใบความรู้ ประกอบด้วยเนื้อหา ภาพประกอบ ออกแบบให้มีสีสันสวยงาม น่าอ่าน ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน โดยผู้สอนจะแจกใบความรู้ให้ผู้เรียนศึกษาในชั้นสอน เช่น คู่มือประกอบการเรียนเป็นสมุดคู่มือเล่มเล็ก ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นหรือเนื้อหาท้องถิ่น ใช้งบประมาณน้อย มีการเลือกใช้สื่อที่ร่วมสมัย วัสดุหาได้ง่ายภายในท้องถิ่น เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2. ใบงาน ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนหรือวิธีการต่างๆ มีการออกแบบให้มีสีสันสวยงาม น่าอ่าน ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน โดยผู้สอนจะแจกใบงานให้ผู้เรียนในชั้นสอน แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตามข้อมูลในใบงาน เพื่อฝึกการวิเคราะห์ สรุปองค์ความรู้ ประเพณี และความเชื่อ เป็นต้น

3. แบบฝึกหัด มีลักษณะเป็นแบบอัตนัยและแบบปรนัย แต่ส่วนใหญ่ที่พบเป็นแบบอัตนัย โดยมีข้อความเกี่ยวข้องกับความรู้เนื้อหาที่เรียนและเว้นที่ว่างไว้ให้เขียนตอบ แบบปรนัยโดยให้ผู้เรียนทำการสรุปเป็นแผนผังมโนทัศน์ (Mind mapping) ผู้สอนจะแจกแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนหลังจากขั้นสรุปแล้วให้ผู้เรียนนำมาส่งในคาบเรียนถัดไป และยังมีการทำแบบฝึกหัดแบบชิ้นงาน เช่น การจัดทำป้ายนิเทศ และโครงการ เป็นต้น

4. วัสดุอุปกรณ์ เช่น หนังสือเรียน เครื่องมือในการประดิษฐ์หรือจัดทำผลิตภัณฑ์หรือชิ้นงาน สมุดบันทึกการเดินทาง ภาพสัญลักษณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น อาทิ ภาพสินค้า ภาพประเพณี ภาพแผนที่ ภาพอาชีพ ภาพสถานที่สำคัญ ฯลฯ

5. อิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิดีทัศน์ทั้งที่ผู้สอนทำเอง และจาก Youtube Channel เฟซบุ๊กห้องเรียนออนไลน์ประจำแต่ละท้องถิ่น บทความอิเล็กทรอนิกส์ รายการสารคดี เทปบันทึกเสียง สไลด์ประกอบการบรรยาย (Power point) ฯลฯ

จากการศึกษางานวิจัยพบว่าสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามี 2 กลุ่มหลัก ได้แก่

1. กลุ่มที่ใช้สื่อหลากหลายประเภท

สื่อการเรียนรู้ในกลุ่มนี้ประกอบด้วย

1.1 ใบความรู้ – เอกสารที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เช่น ประวัติชุมชน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี

1.2 ใบงาน – แบบฝึกปฏิบัติ เช่น ตารางเปรียบเทียบข้อมูล หรือคำถามที่ให้ผู้เรียนสืบค้นจากแหล่งข้อมูลในท้องถิ่น

1.3 แบบฝึกหัด – แบบทดสอบหรือกิจกรรมประเมินความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาท้องถิ่น

1.4 วัสดุอุปกรณ์ – เช่น แผนที่ แผนภูมิ ภาพถ่ายโบราณ หรือวัตถุทางวัฒนธรรมจากชุมชน

1.5 อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ – เช่น วิดีโอสารคดีเกี่ยวกับชุมชน โปรแกรมแผนที่ออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อการเรียนรู้พบว่าเพื่อให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ใช้ใบงานร่วมกับวิดีโอสั้น โดยการพิจารณาทรัพยากรที่มีอยู่ หากโรงเรียนมีอุปกรณ์พร้อม ควรใช้เทคโนโลยีเสริมเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีกว่าเพื่อบ่มเพาะการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น การลงพื้นที่สำรวจชุมชน หรือการทำโครงการเกี่ยวกับท้องถิ่น โดยที่การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและโรงเรียน จะช่วยทำให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจและเข้าใจได้ง่ายขึ้นจนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริงได้ดียิ่งขึ้น

7. แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา
จากการศึกษางานวิจัยพบว่า แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา คือ แหล่งเรียนรู้ที่ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรจำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 60 และแหล่งการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น จำนวน 4 เรื่อง (ร้อยละ 40)

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แหล่งการเรียนรู้สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้จากประสบการณ์จริง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ลำคลอง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนดาวตก น้ำท่วม แผ่นดินไหว เป็นต้น

2. แหล่งการเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น จะมีทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วอีกด้วย

2.1 แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ห้องเรียน ห้องสมุด ศูนย์วิชาการ ห้องปฏิบัติการต่างๆ สวนธรรมชาติ สนามกีฬา เป็นต้น

2.2 แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ได้แก่ ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ สถาบันวิจัย สถานประกอบการ แหล่งวิทยากร สวนสาธารณะ สวนสัตว์ หอศิลป์ ห้องสมุดประชาชน รถห้องสมุดเคลื่อนที่ ศูนย์กีฬา ศูนย์การค้า เครือข่ายสารสนเทศ ห้องสมุดประชาชน สำนักงานเกษตรประจำอำเภอ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางพลับ เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ผู้สอน ผู้ปกครอง ประชาชนชาวบ้าน หรือวิทยากรประจำสถานที่ (บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น) เช่น เจ้าหน้าที่อุทยาน บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาทางภาษา เพลงพื้นบ้าน พิธีกรรมต่างๆ บุคคลตัวอย่าง และศิลปินแห่งชาติ เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้กับบริบทของชุมชนตนเองได้ดีขึ้น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งในธรรมชาติ ที่มนุษย์สร้างขึ้น และบุคคลในชุมชน นอกจากนี้ การเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายจะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษานั้นมีความสำคัญในการช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น ทั้งในแง่ของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิศาสตร์ ดังนั้นการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ซึ่งแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามีดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (Natural Learning Resources)
แหล่งเรียนรู้ประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติหรือในสภาพแวดล้อมท้องถิ่นที่นักเรียนสามารถสัมผัสและเรียนรู้ได้จากการสำรวจ เช่น

1.1 ภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้จากการศึกษาภูมิประเทศ เช่น ภูเขา แม่น้ำ หรือพื้นที่ทางธรรมชาติที่มีความสำคัญในท้องถิ่น

1.2 การศึกษาเกี่ยวกับพืชและสัตว์ในท้องถิ่น นักเรียนสามารถศึกษาพืชพันธุ์หรือสัตว์ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.3 แหล่งประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในชุมชน เช่น วัด โบราณสถาน และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของท้องถิ่น

2. แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น (Structured or Created Learning Resources)
แหล่งเรียนรู้ประเภทนี้มักจะเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่มีการวางแผนหรือสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เช่น

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น การใช้แผนที่, สื่อดิจิทัล หรือการจัดกิจกรรมการสอนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.2 การพัฒนาศึกษา การจัดกิจกรรมพัฒนาศึกษานอกสถานที่ เช่น การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ หรือสถานที่ทางประวัติศาสตร์

2.3 สื่อการเรียนการสอนดิจิทัล การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบวนการเรียนรู้ เช่น การใช้โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในประเด็นท้องถิ่น

3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล (Human Resource Learning) การใช้บุคคลที่มีความรู้เฉพาะด้านในท้องถิ่นสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจท้องถิ่นในเชิงลึกมากขึ้น เช่น

3.1 การเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ การเชิญวิทยากรที่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือภูมิศาสตร์ท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน

3.2 การเรียนรู้จากผู้นำชุมชน นักเรียนสามารถเรียนรู้จากผู้นำท้องถิ่นหรือผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนที่มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

3.3 การสัมภาษณ์ชาวบ้าน การทำกิจกรรมสัมภาษณ์หรือพูดคุยกับชาวบ้านในท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ประเพณี และกิจกรรมทางสังคมในท้องถิ่น

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่าควรใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ, แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล การใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภทจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและการเลือกใช้อย่างถูกต้องจะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจและเชื่อมโยงกับสิ่งที่เรียนรู้ในชีวิตจริงได้ดียิ่งขึ้น

8. การวัดผลและประเมินผลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่า การวัดผลและประเมินผลที่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา คือ เครื่องมือประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และแบบสังเกตพฤติกรรม จำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 70 เครื่องมือประกอบด้วย แบบทดสอบหลังเรียนและแบบสังเกตพฤติกรรม จำนวน 3 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เครื่องมือการวัดผลและประเมินผล สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน ส่วนใหญ่จะทำแบบทดสอบก่อนเรียนในคาบเรียนแรกและทดสอบหลังเรียนในคาบเรียนคาบเรียนสุดท้ายของการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจะให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยหรืออัตนัย ใช้เวลาในช่วง 30-60 นาที เกณฑ์ที่ใช้ประเมินคือได้ผลการทดสอบร้อยละ 80 ขึ้นไป

ในกรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนจะมีการจัดสอนซ่อมเสริม คือ ผู้เรียนที่มีผลการทดสอบไม่ถึงร้อยละ 80 ผู้สอนจะจัดให้มีการสอบซ่อมเสริมหรือการให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติและทำการประเมินผลอีกครั้งหรือจะทำการสอนซ่อมเสริมจนกว่าผู้เรียนจะผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. แบบสังเกตพฤติกรรม ผู้สอนจะใช้แบบสังเกตพฤติกรรมในการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอน โดยกำหนดประเด็นของพฤติกรรมในแบบสังเกต

พฤติกรรมซึ่งเป็นแบบ Check-list บางครั้งใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เพื่อสังเกตว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมอย่างไรในระหว่างการจัดการเรียนการสอน เช่น การลงศึกษาพื้นที่ชุมชน

3. แบบประเมินผลงานหรือแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน ผู้สอนจะทำการประเมินผลงานผู้เรียนโดยใช้แบบประเมินผลงานหรือแบบประเมินการฝึกทักษะในการปฏิบัติงานและให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น จากนั้นผู้สอนจะนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปผลและแสดงผลการประเมินผลงานไว้ที่ป้ายประชาสัมพันธ์ในชั้นเรียน เช่น การนำเสนอผลงานโดยการนำเสนอแผนผังความคิด สมุดเล่มเล็ก โครงการ โครงงาน ใบงาน การจัดทำแผนที่เดินทาง ประดิษฐ์ นวัตกรรม เป็นต้น ป้ายนิเทศ และการตอบคำถามระหว่างการปฏิบัติงาน เช่น การตอบปากเปล่า การอภิปราย การเขียนตอบ เป็นต้น

โดยที่การวัดผลและประเมินผลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามีการใช้เครื่องมือหลายประเภทที่ช่วยประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนดังนี้

1. แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

การใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการประเมินความรู้ของผู้เรียน ทั้งก่อนและหลังการเรียนรู้ เพื่อวัดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของผู้เรียนในด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับท้องถิ่น

1.1 แบบทดสอบก่อนเรียน ช่วยให้ครูสามารถประเมินระดับความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนที่จะเริ่มการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น เพื่อเข้าใจถึงความเข้าใจที่มีอยู่ก่อนการเรียนรู้

1.2 แบบทดสอบหลังเรียน ใช้เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากที่ผู้เรียนได้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้สาระท้องถิ่นแล้ว โดยประเมินว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาท้องถิ่นได้ดีเพียงใด

2 แบบสังเกตพฤติกรรม

การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างการจัดการเรียนการสอนเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่สำคัญในการประเมินผล โดยครูสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนขณะทำกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น เช่น

2.1 การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2.2 การแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น

2.3 การแสดงออกทางความคิด เช่น การตั้งคำถามหรือการวิจารณ์ประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.4 การสังเกตพฤติกรรมจะช่วยให้ครูสามารถประเมินทักษะการสื่อสารความคิดสร้างสรรค์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสภาพแวดล้อมจริงได้

3. ผลงานหรือทักษะการปฏิบัติงาน

การประเมินผ่านผลงานหรือทักษะการปฏิบัติงานจะช่วยให้ครูสามารถวัดผลการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ความรู้ท้องถิ่นในชีวิตจริง เช่น

3.1 การทำโครงงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

3.2 การศึกษาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

3.3 การสร้างสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

3.4 การประเมินผ่านผลงานจะช่วยให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะต่างๆ ที่ผู้เรียนได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น

4. แบบทดสอบหลังเรียน

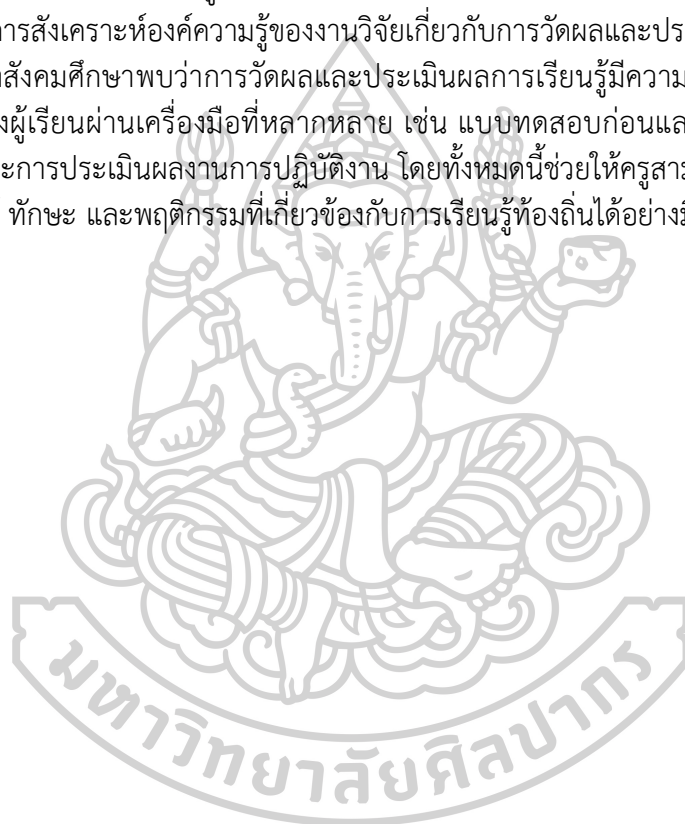
แบบทดสอบหลังเรียนในส่วนนี้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้นไปแล้ว โดยจะเน้นที่การวัดความเข้าใจในเนื้อหาท้องถิ่น เช่น

4.1 ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2 การทดสอบความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้เรียนรู้ไป

4.3 แบบทดสอบหลังเรียนจะช่วยครูในการประเมินว่าเนื้อหาที่เรียนรู้ได้ถูกถ่ายทอดและได้รับการเข้าใจจากผู้เรียนหรือไม่

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ของงานวิจัยเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้สาระท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้มีความสำคัญในการติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน แบบสังเกตพฤติกรรม และการประเมินผลงานการปฏิบัติงาน โดยทั้งหมดนี้ช่วยให้ครูสามารถประเมินการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งจะใช้การสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ คือ 1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างปีพุทธศักราช 2551 – 2565 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทขึ้นไปเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – 2565 ที่ได้จากการสืบค้นบนฐานข้อมูลออนไลน์จากโครงการเครือข่ายห้องสมุดแห่งประเทศไทย (ThaiLis) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สำหรับเครื่องมือการวิจัย คือ แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสังเคราะห์องค์ความรู้หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมนงานวิจัยด้วยตนเองพร้อมกับการบันทึกรายละเอียดข้อมูลต่างๆ ตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยจะทำการดาวน์โหลดวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ (Fulltext) จากฐานข้อมูลออนไลน์ 2. ผู้วิจัยทำการอ่านวิจัยตลอดทั้งเรื่องให้ละเอียดในทุกส่วนของงานวิจัย 3. บันทึกข้อมูลของงานวิจัยลงแบบบันทึกคุณลักษณะวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา 4. นำข้อมูลจากแบบบันทึกคุณลักษณะวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา มาทำการศึกษาต่อไป ต่อมาเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลออกมาในรูปของการสังเคราะห์เชิงปริมาณและการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ จากนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายเพื่อสรุปผลการวิจัยตามเนื้อหาสาระหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับสถิติที่ใช้คือการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะขอสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท ในช่วงปี พ.ศ. 2551 2561 และ 2563 ซึ่งถือเป็นช่วงที่มีการบูรณาการความรู้ท้องถิ่นเข้าสู่งการเรียนการสอนในโรงเรียน มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นสถาบันที่ผลิตงานวิจัยในด้านนี้มากที่สุด

วัตถุประสงค์หลักของงานวิจัยส่วนใหญ่คือการศึกษาข้อมูลท้องถิ่นเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในรายวิชาสังคมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้มักเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งพื้นที่ศึกษามักกระจุกตัวอยู่ในภูมิภาคภาคกลางของประเทศไทย งานวิจัยเกือบทั้งหมดมีการกำหนดตัวแปรต้นที่ชัดเจน และมีการวัดผลตัวแปรตาม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะพิสัยประกอบด้วยทักษะในการปฏิบัติงานหรือการสร้างสรรค์ชิ้นงาน และด้านจิตพิสัยประกอบด้วยเจตคติและความพึงพอใจ

นอกจากนี้ งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย พร้อมการนำเสนอผลการวิจัยผ่านตารางและคำบรรยายประกอบ ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มและความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความหลากหลายทั้งด้านเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนรู้ และบริบทของพื้นที่ศึกษา ทั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่นยังคงเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชาสังคมศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการวิจัยที่สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น โดยเน้นการใช้ข้อมูลท้องถิ่นเป็นฐานของการเรียนรู้ เช่น วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้ง 5 สาระ ได้แก่ ศาสนา หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาที่พบในงานวิจัย ประกอบด้วย การกำหนดแนวคิด หลักการ และจุดหมายของหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี และมีจิตสำนึกต่อท้องถิ่นของตน รวมถึงสามารถใช้ความรู้ในการดำรงชีวิตและแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ โดยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มีทั้งในและนอกห้องเรียน เช่น การบรรยาย การปฏิบัติ การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริง และการเรียนรู้จากปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน

ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ทักษะพิสัย ได้แก่ ทักษะปฏิบัติ และจิตพิสัย ได้แก่ คุณธรรมและเจตคติ โดยเนื้อหาการเรียนรู้จะยึดโยงกับภูมิปัญญาและบริบทของชุมชน เช่น การผลิตสินค้าท้องถิ่น

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้จากศาสนสถาน หรือการเข้าใจปัญหาทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ ซึ่งมีการใช้สื่อการเรียนรู้หลากหลาย อาทิ ใบงาน แบบฝึกหัด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ จากท้องถิ่น ตลอดจนแหล่งการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งธรรมชาติ สิ่งทีจัดสร้างขึ้น และทรัพยากรบุคคล ในชุมชน

สำหรับการวัดผลและประเมินผลในหลักสูตรและกิจกรรมท้องถิ่นนั้น นิยมใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ได้แก่ แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินผลงาน หรือทักษะ ซึ่งมีการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ผ่านการบันทึกการสอน การประชุม สรุปผล และการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เรียน เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นในการนำไปใช้จริง

โดยสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเหล่านี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการเชื่อมโยงความรู้กับบริบทท้องถิ่น อันจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มีจิตสำนึกรักท้องถิ่น และสามารถเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมในอนาคต

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะของงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่างานวิจัยที่นำมาส่วนใหญ่พิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2563 อาจเป็นเพราะจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กระจายอำนาจให้โรงเรียนดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ในส่วนสาระเพิ่มเติมหรือรายวิชาเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับชีวิต ชุมชนและท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่าโรงเรียนแต่ละแห่งมีหน้าที่จัดการศึกษาให้เหมาะสมกับชุมชนนั้นๆ เพราะชุมชนแต่ละชุมชนมีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกัน ท้องถิ่นแต่ละที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของตนเอง สอดคล้องตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่กล่าวว่าหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้กับประชาชนทุกคนเป็นพันธกิจที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษาโดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่างๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมจัดการศึกษา เสนอแนะกำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษา

ในรูปแบบต่างๆ ตามความพร้อมเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 77)

วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาที่มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยเป็นประเภทงานวิจัยระดับปริญญาโท ในรูปแบบการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหรือรายวิชาเพิ่มเติม เป็นส่วนใหญ่ อาจเป็นเพราะว่ามหาวิทยาลัยศิลปากรมีการจัดการเรียนการสอนสาขาการศึกษา สังคมศึกษา และมีนักศึกษาให้ความสนใจกับการหลักสูตรท้องถิ่นมาก จึงทำให้นักศึกษาทำวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษามากขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของอัญญา ชัยพร (2568: 123) กล่าวว่าผู้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นควรมีความรู้ด้านสังคมศึกษาและเข้าใจบริบทท้องถิ่นอย่างแท้จริง และปิยาภรณ์ ศิริชัย (2567: 98) กล่าวว่าหากผู้วิจัยหลักสูตรมีความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ เช่น สังคมศึกษา จะสามารถออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วิทยานิพนธ์ที่ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลของท้องถิ่นทั้งจากการบรรยายในห้องเรียน เชิญวิทยากรให้ความรู้ และการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลจากพื้นที่จริง โดยที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีในการที่จะปลูกฝังความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่นของตนเองตั้งแต่ประถมศึกษา เพราะจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น โดยที่การเรียนหลักสูตรท้องถิ่นวิชาสังคมศึกษา ในช่วงมัธยมศึกษาเป็นช่วงสำคัญของผู้เรียน เพราะผู้เรียนจะอยู่ในช่วงของการตัดสินใจในการเรียน หากมีการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นของตนเอง จะทำให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดความรู้ในการนำไปประกอบอาชีพได้ สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐกานต์ ศรีสุข (2566: 58) ที่กล่าวว่า การปลูกฝังอัตลักษณ์ท้องถิ่นในวัยเด็กจะช่วยสร้างพื้นฐานความรักและการรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และเมื่อศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้เรียนกำลังตัดสินใจเรื่องการศึกษาและอาชีพ โดยพชรพล บุญประเสริฐ (2565: 112) กล่าวว่าประสบการณ์เรียนรู้จากชีวิตจริงในท้องถิ่นสามารถต่อยอดสู่แนวทางอาชีพหรือการประกอบอาชีพในอนาคต โดยพื้นที่ศึกษาด้านภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยหรือใช้หลักสูตรท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นภาคกลาง เพราะภาคกลางมีวัฒนธรรม วิถีชีวิต และสถานที่สำคัญมากกว่าภูมิภาคอื่นจึงทำให้ภาคกลางมีคนสนใจทำหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้กาญจนา สุขเจริญ (2564: 77) กล่าวว่าภาคกลางเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ทำให้เหมาะสมสำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความชัดเจนและเชื่อมโยงกับชุมชนได้จริง

จากผลการศึกษาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาพบว่างานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ทั้งหมด มีตัวแปรต้นทุกงานวิจัย และส่วนใหญ่มีจำนวนตัวแปรตาม 3 ด้าน โดยที่ครอบคลุมพฤติกรรม การเรียนรู้ประเภทตัวแปรตามทั้ง 3 ด้าน และแต่ละด้านที่มีการศึกษามากที่สุด คือ 1. ด้านทักษะเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียน คือ ด้านพุทธิพิสัย ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน

และหลังเรียน ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาความรู้ของผู้เรียนหลังใช้หลักสูตรท้องถิ่น โดยชุดิมา คำเกษม (2565: 91) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจลึกซึ้งในเนื้อหาวิชา ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น 2. ด้านจิตพิสัยเกี่ยวกับการศึกษา ความพึงพอใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา คือ ด้านจิตพิสัย ส่วนใหญ่จัดรูปแบบการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้นิษภา เรืองรอง (2566: 47) กล่าวว่าการบูรณาการบริบทท้องถิ่นลงในบทเรียนส่งผลต่อเจตคติและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนในเชิงบวก 3. ด้านทักษะพิสัย เกี่ยวกับการสร้างชิ้นงาน และการปฏิบัติงาน ทั้งตอนอยู่ในห้องและตอนที่ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลจริง คือ ด้านทักษะพิสัย เน้นการสร้างชิ้นงานและการปฏิบัติงาน เช่น การออกภาคสนาม การทำโครงงาน หรือกิจกรรมชุมชน สอดคล้องกับภัทรมน แก้วรักษา (2564: 118) กล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่มีส่วนร่วมกับท้องถิ่นทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการทำงาน การคิดวิเคราะห์ และความรับผิดชอบอย่างเป็นรูปธรรม

2. ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

1) องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา มีแนวคิดที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับสภาพความเป็นมา วิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรม ลักษณะภูมิศาสตร์ ระบุขอบเขตการใช้ประโยชน์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญและเห็นคุณค่า อนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556) ที่กล่าวว่าหลักสูตรท้องถิ่นควรมีการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ วิถีชีวิต ของชุมชนหรือท้องถิ่น เพื่อให้หลักสูตรท้องถิ่นมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่น โดยหลักการของการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในรายวิชาสังคมศึกษาจะเป็นการปรับจากหลักสูตรแกนกลางเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้ และแก้ปัญหาของชุมชนได้ ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต และวัฒนธรรม จึงทำให้ภาพรวมของจุดหมายของการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ไปในทิศทางเดียวกัน คือ 1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น 2. เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่า ห่วงแหน ภาคภูมิใจ เกิดจิตสำนึกที่ดี และผูกพันต่อท้องถิ่น 2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ 3. เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนชุมชนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา 4. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 5. เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ที่สำคัญต่างๆ ของท้องถิ่น สอดคล้องกับชวลิต ชูกำแพง (2561: 13) กล่าวว่าเมื่อจัดการเรียนรู้บนฐานชุมชน ผู้เรียนจะตระหนักรู้ รู้จักท้องถิ่น เกิดความรักภูมิใจ และสามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่าการจัดทำหรือปรับเนื้อหาสาระ การจัดทำหรือปรับกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ การจัดทำหรือปรับสื่อการเรียน

การสอน มีความสอดคล้องกับแนวคิดของสมปอง ศรีสุวรรณ (2565: 48) กล่าวว่าหลักสูตรท้องถิ่นควรเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสออกไปเรียนรู้ชีวิตจริงในชุมชน เพื่อเกิดประสบการณ์ตรง และสามารถสัมผัสและลงมือปฏิบัติจริงในบริบทท้องถิ่นอย่างแท้จริง รวมทั้งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้นๆ โดยการปรับเนื้อหา กิจกรรม และสื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อความสะดวกและลดความซับซ้อนในการจัดทำหลักสูตรใหม่ทั้งหมด มีความสอดคล้องกับแนวคิดของสุดารัตน์ เกตุแก้ว (2566: 73) ที่ได้กล่าวว่าแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วย 1) การปรับ เพิ่ม หรือขยายเนื้อหาสาระในหลักสูตรแม่บท 2) การปรับ เพิ่ม หรือขยายกิจกรรมการสอนและกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ และ 3) การปรับ เพิ่ม หรือขยายสื่อการเรียนการสอนที่มีการจัดทำขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและบริบทท้องถิ่น

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นส่วนใหญ่จะมีการวัดผลและประเมินผลที่จะครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย โดยโครงสร้างเวลาเรียน วิธีการและเกณฑ์การวัดและประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นที่ปรับจากหลักสูตรแกนกลาง โดยรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจะมีการกำหนดเวลาเรียนทั้งหมดของหลักสูตรท้องถิ่น การกำหนดจำนวนแผนการจัดการเรียนรู้ การกำหนดจำนวนแผนการเรียนรู้ และการกำหนดวิธีและเกณฑ์การวัดและประเมินผล ซึ่งจากผลการศึกษาการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่น พบว่ามีการสร้างรายวิชาเพิ่มเติมใหม่ และด้านกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการเรียนรู้นอกสถานที่และมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริง

2) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา มีจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านพุทธิพิสัย เน้นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านการเปรียบเทียบผลก่อน-หลังเรียน เป็นไปตามที่วิศิรา สีประเสริฐ (2567: 34) กล่าวว่าการใช้วิธีการเปลี่ยนแปลงคะแนนก่อนหลังเรียนเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางความรู้ของผู้เรียนอย่างชัดเจน จิตพิสัยเกี่ยวกับความพึงพอใจและเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้ศรีจันทร์ รัตนวิทย์ (2566: 58) กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นตัวกระตุ้นแรงจูงใจในการเรียนรู้ และส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าขององค์ความรู้ท้องถิ่นในระยะยาว และทักษะพิสัย หมายถึงกิจกรรมเชิงปฏิบัติ เช่น การสร้างชิ้นงาน ลงพื้นที่ภาคสนาม และการมีส่วนร่วมกับชุมชน สอดคล้องกับกัญญาพร ศรีสุวรรณ (2565: 112) ให้ความคิดเห็นว่าการลงมือปฏิบัติจริงในบริบทท้องถิ่นช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองลงมือทำของผู้เรียน แต่ส่วนใหญ่เน้นด้านพุทธิพิสัย ความเข้าใจและการวิเคราะห์ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจจนสามารถวิเคราะห์และเห็นคุณค่าของท้องถิ่นและได้รับการปลูกฝังอย่างต่อเนื่องให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป

โดยที่จุดประสงค์การเรียนรู้จะสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ซึ่งสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษามีทั้งหมด 5 สาระการเรียนรู้ได้แก่ 1. ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3. เศรษฐศาสตร์ 4. ประวัติศาสตร์ และ 5. ภูมิศาสตร์ พบว่าส่วนใหญ่ทำหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาในสาระประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับเรื่องราวประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรม ภูมิปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง โดยเกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่พบมากในด้านความสามารถในการคิด กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ส่วนใหญ่พบมากในด้านการเรียนรู้มีจิตสาธารณะ โดยผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่มีความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในขั้นตอนกระบวนการการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่าผลการวิจัยทุกเรื่อง ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการนำปราชญ์ชาวบ้านหรือวิทยากรท้องถิ่น มาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควบคู่กับผู้สอน อีกทั้งผู้สอนได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยการพาผู้เรียนสู่แหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้สอดคล้องกับปาริชาติ ศรีสมบูรณ์ (2565: 45) ที่กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่นควรใช้หลักการของทฤษฎีเชิงระบบโดยเน้นการเรียงลำดับกระบวนการหาความรู้ การนำความรู้ไปปรับใช้ และการแสดงผลความรู้เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสมกับวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้พบว่าสื่อการเรียนรู้ที่นำมาพัฒนาการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา คือ คู่มือประกอบการเรียน ใบงานฝึกเพื่อสรุปองค์ความรู้ ภาพสื่อประกอบการเรียนรู้ บทความอิเล็กทรอนิกส์ และรายการสารคดี เป็นต้น เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มีการใช้สื่อการเรียนรู้ คือ ใบความรู้ แบบฝึกหัด วัสดุอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ และส่วนใหญ่เป็นสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีความหลากหลาย แสดงให้เห็นว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันทำให้เกิดการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสามารถเลือกใช้ได้อย่างหลากหลายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนรวมทั้งช่วยพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุจุดหมายของหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาเพราะสื่อการเรียนรู้เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ส่งเสริมให้การพัฒนาเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยที่แหล่งเรียนรู้ คือ อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ลำคลอง ห้องเรียน ห้องสมุด ศูนย์วิชาการห้องปฏิบัติการต่างๆ สวนธรรมชาติ สนามกีฬา ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ สถาบันวิจัย สถานประกอบการ แหล่งวิทยากร สวนสาธารณะ สวนสัตว์ หอศิลป์ ห้องสมุดประชาชน รถห้องสมุดเคลื่อนที่ ศูนย์กีฬา ศูนย์การค้า เครือข่ายสารสนเทศ ห้องสมุดประชาชน สำนักงานเกษตรประจำอำเภอ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางพลับ ผู้สอน ผู้ปกครอง ปราชญ์ชาวบ้านหรือวิทยากรประจำสถานที่ (บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น)

เช่น เจ้าหน้าที่อุทยาน บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาทางภาษา เพลงพื้นบ้าน พิธีกรรมต่างๆ บุคคลตัวอย่าง และศิลปินแห่งชาติ เป็นต้น โดยภาพรวมพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ลำคลอง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนดาวตก น้ำท่วม แผ่นดินไหว เป็นต้น และแหล่งเรียนรู้ที่เป็น ทรัพยากรบุคคล เช่น ได้แก่ ผู้สอน ผู้ปกครอง ประชาชนชาวบ้านหรือวิทยากรประจำสถานที่ (บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น) เช่น เจ้าหน้าที่อุทยาน บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาทางภาษา เพลงพื้นบ้าน พิธีกรรมต่างๆ บุคคลตัวอย่าง และศิลปินแห่งชาติ เป็นต้น

ส่วนวิธีการวัดผลและประเมินผลพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มีการวัดและประเมินผล หลายรูปแบบ อาทิ แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนโดยเกณฑ์ที่ใช้ประเมินคือได้ผลการทดสอบร้อยละ 80 ขึ้นไปถือว่าผ่าน แบบสังเกตพฤติกรรม แบบ Check - list บางครั้งใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เพื่อสังเกตว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมอย่างไรในระหว่างการจัดการเรียนการสอน เช่น การลงศึกษาพื้นที่ชุมชน เป็นต้น แบบประเมินผลงานหรือแบบประเมินทักษะการปฏิบัติงาน ผู้สอนจะทำการประเมินผลงานผู้เรียนโดยใช้แบบประเมินผลงานหรือแบบประเมินการฝึกทักษะในการปฏิบัติงาน และให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น จากนั้น ผู้สอนจะนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปผลและแสดงผลการประเมินผลงานไว้ที่ป้าย ประชาสัมพันธ์ในชั้นเรียน เช่น การนำเสนอผลงาน (แผนผังความคิด สมุดเล็ก โครงการ โครงงาน ใบงาน การจัดทำแผนที่เดินทาง ประดิษฐ์ นวัตกรรม) ป้ายนิเทศ และการตอบคำถามระหว่างการปฏิบัติงาน (การตอบปากเปล่า, อภิปราย, การเขียนตอบ) พบว่าภาพรวมของงานวิจัยส่วนใหญ่ มีการวัดผลและประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่ประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบสังเกตพฤติกรรม ผลงานหรือทักษะการปฏิบัติงาน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา ผู้สอนควรจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และควรมีการนำประชาชนชาวบ้านหรือวิทยากร ท้องถิ่น มาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือครูผู้สอนอาจจัดกิจกรรมที่พานักเรียนออกนอกห้องเรียน เพื่อเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา ณ สถานที่จริง เพื่อให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ

1.2 สถาบันผลิตครูสาขาวิชาสังคมศึกษาอาจจะมีการให้ความรู้ความเข้าใจ แก่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาและควรมีการกำกับ ติดตามประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

1.3 กระทรวงศึกษาธิการควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รวบรวมและจัดเก็บงานวิจัยทางด้านการศึกษาของประเทศไทยโดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสะดวกในการศึกษาค้นคว้าและการนำผลการวิจัยมาใช้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา โดยบูรณาการเทคโนโลยี เช่น การใช้แอปพลิเคชันเรียนรู้ภาษาถิ่น หรือการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาชุมชนในรูปแบบดิจิทัล เป็นต้น

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านหลักสูตรท้องถิ่น โดยผู้วิจัยควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดปีการศึกษา เพื่อเป็นการถอดบทเรียนและเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษาต่อไป

รายการอ้างอิง

- Anderson, M., & Davis, K. (2022). Integrating Indigenous Knowledge and Perspectives in the Social Studies Curriculum: Challenges and Opportunities in Australia. *The Australian Journal of Indigenous Education*, 51(1), 78-91.
- Anderson, M., & Davis, K. (2022). Integrating Indigenous Knowledge and Perspectives in the Social Studies Curriculum: Challenges and Opportunities in Australia. *The Australian Journal of Indigenous Education*, 51(1), 78-91.
- Andrade, H. G. (2010). What does research on formative assessment tell us about practice?. *Phi Delta Kappan*, 91(5), 87-92.
- Andrade, H. G., & Valtcheva, A. (2009). Promoting learning with rubrics. *Educational Leadership*, 66(6), 27-31.
- Arter, J., & Chappuis, J. (2007). *Creating and using rubrics to improve student learning*. ASCD.
- Ausubel, D. P. (1968). *Educational psychology: A cognitive view*. Holt, Rinehart and Winston.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, Prentice Hall.
- Banks, J. A. (2004). Citizenship education and diversity: Implications for teacher education. *Journal of Teacher Education*, 55(1), 5-16.
- Banks, J. A. (2004). Multicultural education: Characteristics and goals. In J. A. Banks & C. A. M. Banks (Eds.), *Handbook of research on multicultural education* (2nd ed., pp. 3-30). Jossey-Bass.
- Banks, J. A. (2008). *An introduction to multicultural education* (4th ed.). Pearson/Allyn & Bacon.
- Banks, J. A., & Banks, C. A. M. (Eds.). (2019). *Multicultural education: Issues and perspectives* (10th ed.). Wiley.
- Barber, B. R. (1984). *Strong democracy: Participatory politics for a new age*. University of California Press.
- Bates, A. W. (2015). *Teaching in a digital age: Guidelines for designing teaching and learning*. Tony Bates Associates Ltd.
- Bennett, M. J. (2007). *Becoming interculturally competent*. In J. S. Wurzel (Ed.), *Toward multiculturalism: A reader in multicultural education* (2nd ed., pp. 62 - 77).

Intercultural Resource Corporation.

- Bernac, J. P. (1993). Local curriculum development: A process for needs assessment and program planning. *ERIC Clearinghouse on Rural Education and Small Schools*.
- Biggs, J., & Tang, C. (2011). *Teaching for quality learning at university: What the student does*. McGraw Hill.
- Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7-74.
- Bloom, B. S. (Ed.). (1956). *Taxonomy of educational objectives, handbook I: The cognitive domain*. David McKay Co Inc.
- Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of educational objectives, handbook I: The cognitive domain*. David McKay Co Inc.
- Bloom, J. W., Castagna, C., Matuszewski, J. M., White, T., & Wiens, G. (2017). *Teaching to diversity: Culturally responsive teaching*. Rowman & Littlefield.
- Blumenfeld, P. C., Soloway, E., Marx, R. W., Krajcik, J. S., Guzdial, M., & Palincsar, A. (1991). Motivating project-based learning: Sustaining the doing, supporting the learning. *Educational Psychologist*, 26(3-4), 369-398.
- Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. T., & Rothstein, H. R. (2009). *Introduction to meta-analysis*. John Wiley & Sons.
- Boud, D., Cohen, R., & Sampson, J. (2001). Peer learning in higher education: Learning from and with each other. *Kogan Page*. (p. 78, 102)
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Brookfield, S. D., & Preskill, S. (2005). *Discussion as a way of teaching: Tools and techniques for democratic classrooms (2nd ed.)*. Jossey-Bass. (p. 187)
- Brown, G., Race, P., & Smith, K. (2016). *500 tips for assessment (3rd ed.)*. Routledge. (p. 155)
- Brown, L., & Harris, M. (2023). The Role of Local Museums in Enhancing Social Studies Learning: A Study in the United Kingdom. *Journal of Educational Research*, 16(2), 123-136.
- Brown, P., Lauder, H., & Ashton, D. (2011). *The global auction: The hidden battle for*

- the world's talent*. Princeton University Press.
- Bruner, J. S. (1960). *The process of education*. Harvard University Press.
- Bruner, J. S. (1966). *Toward a theory of instruction*. Harvard University Press.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). Routledge. (p. 387)
- Coleman, J. S., & Coleman, T. H. (2001). Social capital and the creation of human capital. In A. H. Halsey, H. Lauder, P. Brown, & A. S. Wells (Eds.), *Education: Culture, economy, and society* (pp. 181-203). Oxford University Press.
- Cooper, H. M. (2017). *Integrating research: A guide for literature reviews*. Sage publications.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). Sage publications.
- Dale, E. (1969). *Audio-visual methods in teaching* (3rd ed.). Holt, Rinehart and Winston.
- Danielson, C., & Abrutyn, L. (2016). *An educator's guide to working with the Next Generation Science Standards*. Corwin. (p. 58)
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Collier Books.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Kappa Delta Pi.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.
- Dillon, J., Rickinson, M., Teamey, K., Morris, M., Choi, M. Y., Sanders, D., & Benefield, P. (2006). The value of outdoor learning: a systematic review and meta-analysis. *Research in Science Education*, 36(3), 217-244.
- Drake, S. M., & Burns, R. C. (2004). Meeting standards through integrated curriculum. *Association for Supervision and Curriculum Development*.
- Epstein, J. L. (2010). School, family, and community partnerships: *Your handbook for action* (3rd ed.). Corwin Press.
- Epstein, J. L., & Sanders, M. G. (2000). School, family, and community partnerships: Linking theory to practice. In R. Soda (Ed.), *Handbook of research on urban education* (pp. 285-327). Jossey-Bass.
- Falchikov, N. (2007). The place of peers in learning and assessment. In D. Boud & N. Falchikov (Eds.), *Rethinking assessment in higher education: Learning for the longer term* (pp. 129-145). Routledge. (p. 135)

- Falk, J. H., & Dierking, L. D. (2000). *Learning from museums: Visitor experiences and the making of meaning*. AltaMira Press.
- Fogarty, R. (1991). *The mindful school: How to integrate the curricula*. Skylight Publishing.
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed*. Herder and Herder.
- Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press.
- Gagne, R. M. (1985). *The conditions of learning* (4th ed.). Holt, Rinehart and Winston.
- Gagne, R. M., Briggs, L. J., & Wager, W. W. (1992). *Principles of instructional design* (4th ed.). Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
- Gardner, H. (1993). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. Basic Books.
- Gay, G. (2010). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice* (2nd ed.). Teachers College Press.
- Gay, G. (2018). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice* (3rd ed.). Teachers College Press.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age*. Stanford University Press.
- Grant, W., & Wiggins, G. P. (2004). *Understanding by design* (Expanded 2nd ed.). Pearson/Merrill Prentice Hall. (p. 189)
- Gronlund, N. E., & Brookhart, S. M. (2019). *Gronlund's measurement and assessment in teaching* (12th ed.). Pearson Education. (p. 45, 155)
- Gruenewald, D. A. (2003). The best of both worlds: A critical pedagogy of place. *Educational Researcher*, 32(4), 3-12.
- Guildford, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. McGraw-Hill.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81-112. (p. 81)
- Hedges, L. V., & Olkin, I. (2014). *Statistical methods for meta-analysis*. Academic press.
- Heinich, R., Molenda, M., Russell, J. D., & Smaldino, S. E. (2002). *Instructional media and technologies for learning* (7th ed.). Merrill Prentice Hall.
- Hmelo-Silver, C. E. (2004). Problem-based learning: What and how do students learn?. *Educational Psychology Review*, 16(3), 235-266.

- Hmelo-Silver, C. E., Duncan, R. G., & Chinn, C. A. (2007). Scaffolding and articulation in problem-based learning. *Cognition and Instruction*, 25(1), 83-129. (p. 100)
- Hobsbawm, E., & Ranger, T. (Eds.). (1983). *The invention of tradition*. Cambridge University Press.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1999). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning* (5th ed.). Allyn and Bacon.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Smith, K. A. (1991). *Cooperative learning: Increasing college faculty instructional productivity*. ASHE-ERIC Higher Education Report No. 4.
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2009). *Models of teaching* (8th ed.). Pearson Education.
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2015). *Models of teaching* (9th ed.). Pearson Education.
- Kapp, K. M. (2012). *The gamification of learning and instruction: Game-based methods and strategies for training and education*. Pfeiffer.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The action research planner* (3rd ed.). Deakin University Press.
- Kemp, J. E., Morrison, G. R., & Ross, S. M. (1994). *Designing effective instruction*. Merrill.
- Knowles, M. S., Holton III, E. F., & Swanson, R. A. (2015). *The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development* (8th ed.). Routledge.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., & Masia, B. B. (1964). *Taxonomy of educational objectives, handbook II: The affective domain*. David McKay Co Inc.
- Ladson-Billings, G. (1995). Toward a theory of culturally relevant pedagogy. *American Educational Research Journal*, 32(3), 465-491.
- Ladson-Billings, G. (2014). *Dreamkeepers: Successful teachers of African American children* (2nd ed.). Jossey-Bass.
- Lee, S., & Wong, C. (2024). Developing Culturally Responsive Social Studies Curriculum: Perspectives from Canadian Educators. *Canadian Journal of Education*, 47(1), 95-108.
- Linn, R. L., & Gronlund, N. E. (2015). *Measurement and assessment in teaching* (12th ed.). Pearson Education. (p. 88, 187)

- Littell, J. H., Corcoran, J., & Pillai, V. K. (2008). *Systematic reviews and meta-analysis*. Oxford University Press. (p. 3)
- Longworth, N., & Davies, W. K. (1996). *Lifelong learning*. Kogan Page.
- McMillan, J. H. (2017). *Classroom assessment: Principles and practice for effective instruction* (7th ed.). Pearson Education. (p. 105, 135, 198)
- Nakashima, D. J., & Roué, M. (2002). Indigenous knowledge, peoples and sustainable practice. In N. J. Abel, M. K. Luckert, & S. M. Ross (Eds.), *Northern lights: People, products and connectivity* (pp. 23-40). University of Alberta Press.
- Nieto, S., & Bode, P. (2016). *Affirming diversity: The sociopolitical context of multicultural education* (7th ed.). Pearson.
- Nieto, S., & Bode, P. (2018). *Affirming diversity: The sociopolitical context of multicultural education* (7th ed.). Teachers College Press.
- Noblit, G. W., & Hare, R. D. (1988). *Meta-ethnography: Synthesizing qualitative studies*. Sage publications.
- Oliva, P. F. (2009). *Developing the curriculum* (7th ed.). Pearson Education. (p. 145)
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). Sage publications. (p. 435)
- Pawson, R., Greenhalgh, T., Tilley, N., & Wong, G. (2005). Realist review—a new method of systematic review aimed at theory development. *Journal of health services research & policy*, 10(Suppl 1), 21-34.
- Petticrew, M., & Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences: A practical guide*. Blackwell Publishing. (p. 23-45)
- Piaget, J. (1970). *Genetic epistemology*. Columbia University Press.
- Popay, J., Roberts, H., Sowden, A., Proctor & Duffy, S. (2006). *Guidance on the conduct of narrative synthesis in systematic reviews: A product from the ESRC Methods Programmer*.
- Popham, W. J. (2018). *Classroom assessment: What teachers need to know* (9th ed.). Pearson Education. (p. 62, 185)
- Rahman, A., & Dewi, S. (2020). Synthesizing Local Knowledge in Curriculum Development: A Case Study in Rural Indonesia. *Journal of Curriculum Studies*, 52(1), 45-58.

- Reich, R. B. (2015). *Saving capitalism: For the many, not the few*. Vintage.
- Rogers, C. R. (1969). *Freedom to learn*. Charles E. Merrill Publishing Company.
- Schön, D. A. (1983). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. Basic Books.
- Seidman, I. (2013). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences* (4th ed.). 1 Teachers College Press. (p. 79)
- Simpson, E. J. (1972). *The classification of educational objectives in the psychomotor domain*. Gryphon House.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory, research, and practice* (2nd ed.). Allyn and Bacon.
- Smith, G. A. (2002). Place-based education: Learning as living. *Phi Delta Kappan*, 83(8), 584-594.
- Smith, R., Johnson, T., & Williams, P. (2021). Community-Based Learning in Social Studies: Enhancing Student Engagement and Understanding of Local History. *Social Studies Research and Practice*, 16(1), 102-115.
- Stiggins, R. J. (2005). *Student-involved assessment for learning* (4th ed.). Pearson Education.
- Stiggins, R. J., Arter, J. A., Chappuis, J., & Chappuis, S. (2009). *Classroom assessment for student learning: Doing it right-using it well* (2nd ed.). Pearson Education.
- Tomlinson, C. A. (1999). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. University of Chicago Press.
- UNESCO. (2017). *Education for sustainable development goals: Learning objectives*. UNESCO Publishing. (p. 25)
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Walshe, N. (2019). *Education for sustainability: Becoming a green school*. Routledge. (p. 63)
- กมลวรรณ ศรีสุวรรณ. (2566). ผลของการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา*

ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
2 (หน้า 15-28)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.

กฤษณา สังขจันทร์. (2560). สังคมวิทยาการศึกษา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกษม วัฒนชัย. (2566). การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย. มูลนิธิโกลบอลทีฟ.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2562). วัฒนธรรมชุมชนกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. สถาบันวิจัยสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชนาธิป หุ้ยแป. (2560). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.

ชนาธิป หุ้ยแป. (2563). กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมศึกษา. โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮาส์.

ชนานันท์ สุขเกษม. (2564). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาสังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมจิตสำนึก
ความเป็นพลเมืองในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. กรุงเทพฯ.

ชนินันท์ วงศ์ใหญ่. (2567). ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้บริบทท้องถิ่นเป็นฐานต่อการคิด
วิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา และความตระหนักในคุณค่าของท้องถิ่นของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. ชลบุรี.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). เทคโนโลยีการศึกษาและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้. สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2561). การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2567). การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร. สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2567). การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร. สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชัยยศ อิสริยะอังกูร. (2564). เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2559). รัฐ ชุมชน ท้องถิ่น: พลวัตและความท้าทาย. มูลนิธิชัยอนันต์สมุทวณิช.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2560). ประวัติศาสตร์และการเมืองไทยร่วมสมัย. มูลนิธิโครงการตำรา

สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ณัฐพล ไชยวงศ์. (2565). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวคิด STEM Education เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ]. กรุงเทพฯ.

ณัฐริกา สุวรรณโชติ. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. นครปฐม.

เดือนฉาย แสงรัตนกุล. (2567). การพัฒนาที่ยั่งยืน: หลักการและแนวปฏิบัติ. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เดือนเพ็ญ นิคมรัตน์. (2566). การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทวีศักดิ์ บุญเกิด. (2563). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทิพย์พาพร ตันตีสรินทร์. (2565). เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทิตนา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 21). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิตนา แคมมณี. (2562). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิตนา แคมมณี. (2568). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 22). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทียมจันทร์ พานิชย์พลินไชย. (2564). การศึกษาเพื่อความยั่งยืน. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 20(3), 125-138.

เทียมจันทร์ พานิชย์พลินไชย. (2565). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาสังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ความเป็นไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์]. กรุงเทพฯ.

ธัญญา วงศ์ษา. (2565). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการประเมินตามสภาพจริงเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในวิชาสังคมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]. ขอนแก่น.

ธเนศวร เจริญเมือง. (2566). การเมืองท้องถิ่นไทย: พลวัตและอนาคต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- চারাক্তী কঙ্গাস্য. (2562). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2567). *ความเป็นพลเมืองศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2560). *ศาสตร์การสอน: เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่ยั่งยืน*. บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ธีระ รุญเจริญ. (2563). *คู่มือการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่อิงมาตรฐานและท้องถิ่น*. บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- นภาพรณ สุเกษม. (2566). *ผลของการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้กรณีศึกษาจากท้องถิ่นต่อความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและการประยุกต์ใช้ความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. กรุงเทพฯ.
- นภาพรณ หลาวทอง. (2566). *การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นภาพรณ หอมจันทร์. (2563). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. นครปฐม.
- นฤมล เนียมหอม. (2563). *หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา*. โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- นันทิยา น้อยจันทร์. (2558). *สังคมวิทยา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นันทิยา น้อยจันทร์. (2566). *การพัฒนาคู่มือการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับครูผู้สอนระดับประถมศึกษา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. เชียงใหม่.
- นิตยา ภัทรภูมิกุลชัย. (2564). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 44(2), 55-70.
- นิตยา แสงสนิท. (2565). *หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิตติ เอียวศรีวงศ์. (2563). *ประวัติศาสตร์ไทยฉบับสังเขป*. สำนักพิมพ์มติชน.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2559). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550: คำอธิบายเชิงหลักการและแนวความคิด*. สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- บัณฑิต ถิ่นนคร. (2563). *การเมืองการปกครองท้องถิ่นไทย*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรและการสอน*. สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *วิธีการสอนสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2565). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2565). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

บุญเลิศ ทรัพย์พิบูลย์. (2560). *การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21*. สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปกรณ์ ปริยากร. (2560). *ประชาสังคมและการพัฒนา*. มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

ปกรณ์ ปริยากร. (2560). *ประชาสังคมและการพัฒนา*. มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

ประภัสสร เสวิกุล. (2561). *วัฒนธรรมไทย: พลวัตและการเปลี่ยนแปลง*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

ประภาศรี สีหอำไพ. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

ประเวศ วะสี. (2558). *ศาสตร์แห่งชีวิต*. มูลนิธิหมอชาวบ้าน.

ประเสริฐ ณ นคร. (2563). *ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมไทย*. สำนักพิมพ์อมรินทร์.

ปราณี สังขะรักษ์. (2562). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร. *วารสารวิชาการและ
วิจัยสังคมศาสตร์*, 14(2), 195-210.

ปราณี สังขะรักษ์. (2562). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร. *วารสารวิชาการและวิจัย
สังคมศาสตร์*, 14(2), 195-210.

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ. (2567). *การบูรณาการเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา*.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปรีดา มาลาศรี. (2565). ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นบริบทท้องถิ่นต่อเจตคติ
ต่อท้องถิ่นและความสำนึกในการเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. นครปฐม.

ปัญญา หอมแสงประเสริฐ. (2563). *ภูมิศาสตร์ประเทศไทย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัทมวรรณ แสงจันทร์. (2565). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่น
เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองนครปฐม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. [วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. นครปฐม.

ปิยะนุช แสงภักดี. (2566). ผลของการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายตามบริบท
ท้องถิ่นต่อความสนใจและการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา]. ชลบุรี.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2561). *เศรษฐกิจการเมืองไทย*. สำนักพิมพ์ openworlds.

พรพิรุณ กิจสมพร. (2559). *ภูมิศาสตร์กายภาพ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พรรณี ชูทัยเจริญ. (2563). *การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21*.
สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2565). *หลักการสอนสังคมศึกษา*. เข้าส์ ออฟ เคอร์มิสท์ จำกัด.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2557). *วิธีการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21*.

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2561). *การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์*.

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2561). *ทักษะการคิดขั้นสูงทางสังคมศึกษา*.

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2562). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: นิยาม รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2564). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*.

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์พรรณ ประเสริฐวงศ์. (2564). *การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง*. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

ไพฑูรย์ สินดารัตน์. (2559). *คู่มืออาชีพ*. วัฒนาพานิช.

ภัทรพล โมทะศิริ. (2563). *การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่: นวัตกรรม การขับเคลื่อน การปฏิรูปการศึกษา*.

มูลนิธิสยามกัมมาจล.

มณี อาสากุล. (2563). การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต. *วิชาการ* 9(2), 15-23.

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2566). *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ยงยุทธ โกศลกุล. (2562). *ภูมิศาสตร์มนุษย์*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2564). *จิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เยาวลักษณ์ อรุณรักษ์. (2564). *การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*.

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รติ จิรนิติศัย. (2561). *การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. กรุงเทพฯ.

ราชบัณฑิตยสภา. (2555). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสภา พ.ศ. 2554*. นานมีบุ๊คส์.

ราชบัณฑิตยสภา. (2559). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. ราชบัณฑิตยสภา.

รุ่งทิพย์ ใจดี. (2565). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. เชียงใหม่.

รุ่งทิวา วัฒนธรรมานนท์. (2566). *การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- รุจิเรข วัชรพงศ์. (2567). *การเรียนรู้แบบร่วมมือ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โรเบิร์ต แมเกอร์. (1997). *การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม*. (แปลจาก Preparing instructional objectives). บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.
- วรรณญา ภัทรสุข. (2565). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาสังคมศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรรณญา ภัทราวดี. (2565). การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 9(1), 110-125.
- วัฒนาพร ระงับพิช. (2564). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะ*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). *การเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิจิตร วรตบางกูร. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.
- วิจิตร วรตบางกูร. (2564). *สังคมวิทยาการศึกษา*. โอเดียนสโตร์.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2560). *อุดมการณ์และปรัชญาการศึกษาไทย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2565). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์. (2566). *การจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น*. สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- ศกร พรหมทา. (2557). *การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. กรุงเทพฯ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2561). *ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและพัฒนา*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2567). *การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร รักดีผาสุข. (2564). *มานุษยวิทยาเบื้องต้น*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริพร แสงทอง. (2563). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์]. นครสวรรค์.
- ศิริพร แสงอรุณ. (2563). *จิตวิทยาการศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2566). *โลกาภิวัตน์กับสังคมไทย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมใจ จันท์เพ็ง. (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา]. นครราชสีมา.
- สมชาย สันติวัฒนกุล. (2565). *นิเวศวิทยาเบื้องต้น*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมนึก ภัททิยธนี. (2561). การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบัติ จำปาเงิน. (2562). การพัฒนาการคิดขั้นสูง. สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.

สมบัติ จำปาเงิน. (2562). นวัตกรรมการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2567). จริยธรรมและคุณธรรมสำหรับนักบริหาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบัติ เมทะนี. (2563). การพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 12(1), 150-165.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2561). การบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2561). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2563). สังคมวิทยาการศึกษา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ สินธุระเวช. (2559). การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2558). นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2564). รัฐกับสังคม. สำนักพิมพ์ openworlds.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). คู่มือการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แนวทางการนำมาตรฐานการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ

ในระดับสถานศึกษา. สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). แนวทางการดำเนินงานหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2564. โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตาม บริบท ของสถานศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). ร่างกรอบแนวทางการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาที่อิงมาตรฐานและบริบทท้องถิ่น. (อยู่ระหว่างดำเนินการ).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. พิมพ์ครั้งที่ 1 แอนด์ พับลิชชิง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). รายงานการวิจัยและพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในบริบทประเทศไทย. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). รายงานผลการวิจัยและพัฒนากรอบแนวคิดและ ทิศทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 ที่สอดคล้องกับ ศตวรรษที่ 21. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). กรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานการวิจัยและพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้ตามบริบท ท้องถิ่น. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). รายงานผลการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). รายงานการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2567). รายงานผลการศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิง.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.

สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2558). หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สิริพันธุ์ สุวรรณโมลี. (2558). สังคมศึกษาในประเทศไทย: พลวัตและความท้าทาย. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (หน้า 25)

- สิริมา ภิญโญนันตพงศ์. (2562). *การออกแบบการเรียนรู้สังคมศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริมาส ภิญโญนันตพงศ์. (2566). *ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, ประยูรศรี เกิดสุข, และสายใจ มีทรัพย์. (2566). *หลักสูตรและการสอน*. โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- สุจิตรา สมบูรณ์. (2564). *การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงในวิชาสังคมศึกษาที่บูรณาการหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]. ขอนแก่น.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2562). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. เพ็ญฟ้า พรีนติ้ง.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2563). *การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนีย์ คล้ายนิล. (2561). *การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนีย์ มณีเมฆ. (2558). *การสอนสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด.
- สุพัตร์ พิบูลย์. (2566). *เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์.
- สุพัตรา แสงจันทร์. (2567). *ผลของการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นร่วมกับสื่อประสมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยทักษิณ]. สงขลา.
- สุภัทรา สุวรรณ. (2563). *ผลของการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นต่อความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. สงขลา.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2556). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2562). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2564). *สังคมวิทยาการพัฒนาระบบและโลกาภิวัตน์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2565). *สังคมวิทยาวัฒนธรรม*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาวดี ราชบุรี. (2564). *ผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และทักษะการทำงานกลุ่มในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. นครปฐม.

- สุนน อมรวิวัฒน์. (2564). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี นิมนานินต์. (2566). *มานุษยวิทยาวัฒนธรรม*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2567). *การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เสมือนจริงเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. เชียงใหม่.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2567). *ประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชน*. สำนักพิมพ์ openworlds.
- สุริยา รัตนวรรณ. (2567). *นาฏศิลป์ไทยและการแสดงพื้นบ้าน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิทย์ อธิศาสตร์. (2567). *การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวิทย์ มูลคำ, และคณะ. (2557). *21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. บริษัท ภาพพิมพ์จำกัด.
- สุวิทย์ มูลคำ, และสุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2560). *คู่มือครู การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain-based Learning)*. บริษัท ภาพพิมพ์ จำกัด.
- สุวิทย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ. (2557). *21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด*. ภาพพิมพ์.
- สุวิมล ตั้งปณิธานนท์. (2559). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ตั้งปณิธานนท์. (2559). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2564). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2564). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2566). *การวิจัยทางการศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2566). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสังคมศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. (2564). *วิธีวิทยาการสอนสังคมศึกษา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เสาวลักษณ์ อังศุสิงห์, และคณะ. (2564). *การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ท้องถิ่น*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อนันต์ อนันตกุล. (2563). *การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2561). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ในประเทศไทย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรทัย มูลคำ, และคณะ. (2559). *นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21*. บริษัท ภาพพิมพ์ จำกัด.
- อรทัย มูลคำ. (2562). *หลักสูตรและการสอน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- อรรถัย มูลคำ. (2563). *หลักสูตรและการสอน*. บริษัท ภาพพิมพ์ จำกัด.
- อรุณี วิริยะจิตต์. (2561). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 20(พิเศษ), 180-192.
- อรุณี วิริยะจิตต์. (2565). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดการเรียนรู้*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรุณี อ่อนสวัสดิ์. (2565). *จิตวิทยาการศึกษา*. บริษัท ชิงค์ ปียอนด์ บุ๊คส์ จำกัด.
- อัญจรา วงศ์โสธร. (2567). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชญา ณ ระนอง. (2561). *ภาษาและวัฒนธรรม*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัญชลี สังขมณี. (2567). *นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัญชลีพร คุ่มภัย. (2565). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 23(1), 155-168.
- อัญชลีพร วงศ์สวัสดิ์. (2563). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาและความตระหนักในคุณค่าของท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2561). *ภูมิปัญญาชาวบ้าน: แนวคิด ทฤษฎี และการประยุกต์ใช้*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุษณี ธโนศวรรย์. (2566). *แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา]. ชลบุรี.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2564). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม*. สำนักพิมพ์มติชน.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2564). *สองนคราประชาธิปไตย*. สำนักพิมพ์มติชน.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพียรพิทย์ โรจนปัญญา อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. อาจารย์ ดร.ศศิพัชร จำปา อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. นางจิราพร จุ้ยจุลเจิม หัวหน้ากลุ่มดำเนินการและประสานการวิจัย
ภารกิจวิจัยและนวัตกรรมการบริหารงานบุคคล
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา

ที่ อว 8612/ 4594

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

10 พฤศจิกายน 2566

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพียรพิทย์ โรจนบุณยา

ด้วย นางสาวชไมพร จิตใจมั่น รหัสประจำตัว 630620016 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในรายวิชาสังคมศึกษา "

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการดำเนินการวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์
โทร.0 3425 5095

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

โทร.0 3425 5095

ที่ อว 8612/ 1820

วันที่ 10 พฤศจิกายน 2566

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ศศิพัชร จำปา

ด้วย นางสาวชไมพร จิตรใจมั่น รหัสประจำตัว 630620016 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในรายวิชาสังคมศึกษา "

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการดำเนินการวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชฉัตรนรชัย)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ อว 8612/ 4598

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

๑๐ พฤศจิกายน 2566

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน นางจิราพร จุ้ยจุลเจิม

ด้วย นางสาวไมพร จิตรใจมัน รหัสประจำตัว 630620016 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการวิทยานิพนธ์ เรื่อง "
การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในรายวิชาสังคมศึกษา "

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว
เพื่อประกอบการดำเนินการวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์
โทร.0 3425 5095

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานบริหารการวิจัย นวัตกรรมและการสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภายใน 216004

ที่ อว 8603.16/ 6322

วันที่ 19 ธันวาคม 2566

เรื่อง ผลการพิจารณาการขอรับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เรียน นางสาวไมพร จิตรใจมั่น (นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์)
ผ่านอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์

ตามที่ท่านได้ส่งโครงการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในรายวิชา สังคมศึกษา (เลขที่โครงการ REC 66.1212-201-10724) ไปยังสำนักงานบริหารการวิจัย นวัตกรรม และการสร้างสรรค์ เพื่อขอรับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากรแล้ว นั้น

บัดนี้ สำนักงานบริหารการวิจัยฯ ขอแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเข้าข่าย โครงการวิจัยที่ได้รับการยกเว้นการพิจารณา (Exemption review) จึงออกหนังสือรับรองให้กับโครงการวิจัยดังกล่าว ตามเอกสารแนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ หากผู้วิจัยมีข้อสงสัยสามารถสอบถามเพิ่มเติมได้ที่นางสาวพัชรณัฐ เสาร์หงษ์ ไทร (เบอร์สำนักงาน) 098-5479738 ภายใน 216004

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อัครมงคลพร)
ประธานกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยสกลนคร

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

รหัสโครงการ: REC 66.1212-201-10724

ชื่อโครงการ (ภาษาไทย): การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในรายวิชาสังคมศึกษา

ชื่อโครงการ (ภาษาอังกฤษ): SYNTHESIS OF KNOWLEDGE ON LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT IN SOCIAL STUDIES

ผู้วิจัยหลัก: นางสาวชไมพร จิตรใจมั่น

สังกัด: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร

อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร.มนัสนันท์ น้าสมบูรณ์

สังกัด: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร

เอกสารที่รับรอง:

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เวอร์ชัน 01 ฉบับลงวันที่ 12 ธันวาคม 2566
2. แบบเสนอโครงการวิจัยเพื่อพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ฉบับภาษาไทย) เวอร์ชัน 01 ฉบับลงวันที่ 12 ธันวาคม 2566

ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยสกลนคร โดยยึดหลักเกณฑ์ตามคำประกาศ เฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki) และมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมายข้อบังคับ และข้อกำหนดภายในประเทศ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อัครมิ่งคพล)
ประธานกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยสกลนคร

หมายเลขใบรับรอง COE 66.1213-114

วันที่รับรอง: 13 ธันวาคม พ.ศ. 2566

สำนักงานบริหารการวิจัย นวัตกรรมและการสร้างสรรค์

6 ถนนราชมรรคาใน ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

โทร 0-3425-5808 โทรสาร (Fax) : 0-3425-5808

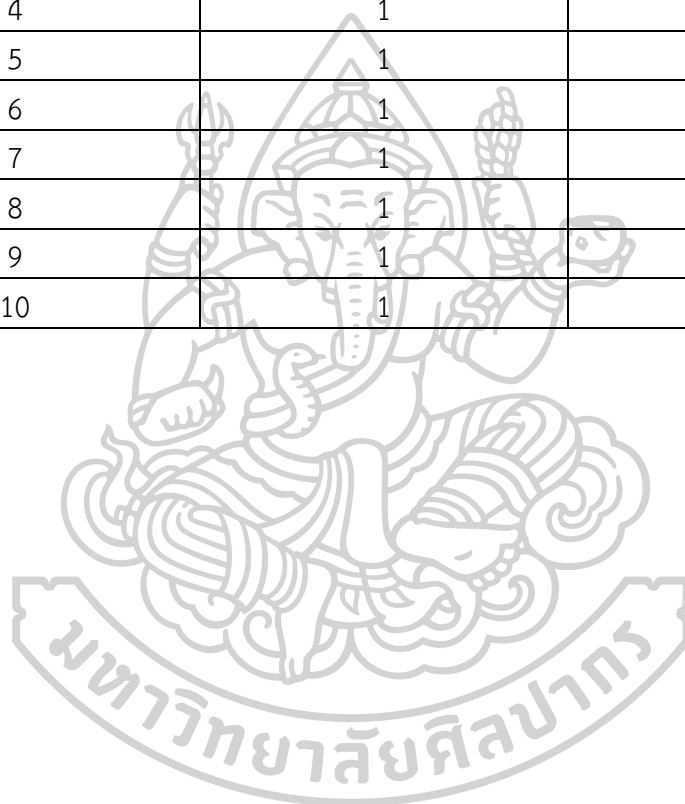
email: humanethics@su.ac.th

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 10 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินคุณลักษณะงานวิจัย
เรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นใน
วิชาสังคมศึกษา

ข้อ	IOC	แปลค่า
1	1	ใช้ได้
2	1	ใช้ได้
3	1	ใช้ได้
4	1	ใช้ได้
5	1	ใช้ได้
6	1	ใช้ได้
7	1	ใช้ได้
8	1	ใช้ได้
9	1	ใช้ได้
10	1	ใช้ได้

ตารางที่ 11 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย เรื่องเรื่องการสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

ข้อ	IOC	แปลค่า
1	1	ใช้ได้
2	1	ใช้ได้
3	1	ใช้ได้
4	1	ใช้ได้
5	1	ใช้ได้
6	1	ใช้ได้
7	1	ใช้ได้
8	1	ใช้ได้
9	0.67	ใช้ได้
10	0.67	ใช้ได้
11	1	ใช้ได้
12	1	ใช้ได้
13	1	ใช้ได้
14	1	ใช้ได้
15	1	ใช้ได้
16	1	ใช้ได้
17	1	ใช้ได้
18	1	ใช้ได้
19	1	ใช้ได้
20	1	ใช้ได้
21	1	ใช้ได้
22	1	ใช้ได้
23	1	ใช้ได้
24	1	ใช้ได้
25	1	ใช้ได้

ตารางที่ 11 (ต่อ) ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย เรื่องเรื่องการสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น ในวิชาสังคมศึกษา

ข้อ	IOC	แปลค่า
26	1	ใช้ได้
27	1	ใช้ได้
28	1	ใช้ได้

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ในวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา)

ข้อ	IOC	แปลค่า
1	1	ใช้ได้
2	1	ใช้ได้
3	1	ใช้ได้
4	1	ใช้ได้
5	1	ใช้ได้
6	1	ใช้ได้
7	1	ใช้ได้

ตารางที่ 13 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความสอดคล้องของแบบสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา (การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา)

ข้อ	IOC	แปลค่า
1	1	ใช้ได้
2	1	ใช้ได้
3	1	ใช้ได้
4	1	ใช้ได้
5	1	ใช้ได้
6	1	ใช้ได้
7	1	ใช้ได้
8	1	ใช้ได้

ตัวอย่าง

รหัสงานวิจัย

แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตร
และกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

ปีที่พิมพ์

สถาบันที่ผลิตงานวิจัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับลักษณะงานวิจัยที่ประเมิน

ลักษณะที่ประเมิน	ผลการประเมิน				
	4	3	2	1	0
ส่วนที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย					
1. ชื่อเรื่องวิจัยมีความชัดเจน					
ส่วนที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง					
9. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีปริมาณมากพอ					
ส่วนที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย					
3.1 ระเบียบวิธีวิจัย					
12. การออกแบบงานวิจัย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย					
3.3 เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล					
17. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเหมาะสมและมีคุณภาพ					
ส่วนที่ 4 การนำเสนอผลการวิจัย					
20. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเหมาะสมชัดเจนตามหลักการวิจัย					
ส่วนที่ 5 ประโยชน์ของงานวิจัย					
25. ประโยชน์ในการวิจัยสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างกว้างขวาง					
ส่วนที่ 6 คุณภาพงานวิจัย					
27. การเขียนรายงานการวิจัยถูกต้องตามหลักวิชาการ					

รวมคะแนนทั้งหมด/112 คิดเป็นร้อยละ

เกณฑ์การประเมินคุณภาพงานวิจัย

ส่วนที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

1. ชื่อเรื่องวิจัยมีความชัดเจน
 - 0 หมายถึง ชื่อเรื่องไม่ระบุถึงปัญหาวิจัย
 - 1 หมายถึง ชื่อเรื่องระบุถึงปัญหาวิจัยเท่านั้น
 - 2 หมายถึง ชื่อเรื่องระบุถึงปัญหาวิจัย ระบุตัวแปรสำคัญที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรต้นหรือตัวแปรตาม เพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง
 - 3 หมายถึง ระบุถึงปัญหาวิจัย ระบุตัวแปรสำคัญที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม
 - 4 หมายถึง ระบุถึงปัญหาวิจัย ระบุตัวแปรสำคัญที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม และระบุกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอย่างครบถ้วน
2. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาชัดเจนสอดคล้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย
 - 0 หมายถึง ไม่ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
 - 1 หมายถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย ไม่ระบุให้เห็นประเด็นของปัญหาและความสำคัญในการทำวิจัย
 - 2 หมายถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาแสดงให้เห็นถึงประเด็นปัญหาและความสำคัญในการทำวิจัยแต่ไม่ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษาและเนื้อความไม่ต่อเนื่องสอดคล้อง
 - 3 หมายถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาแสดงให้เห็นถึงประเด็นปัญหาและความสำคัญในการทำวิจัยครอบคลุมประเด็นที่ศึกษามีเหตุผลสนับสนุนแต่เนื้อความไม่ต่อเนื่องสอดคล้อง
 - 4 หมายถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาแสดงให้เห็นถึงประเด็นปัญหาและความสำคัญในการทำวิจัยครอบคลุมประเด็นที่ศึกษามีเหตุผลสนับสนุนเนื้อหา มีความกระชับตรงประเด็น
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัยสอดคล้องกับชื่อเรื่องถูกต้องตามหลักการวิจัย
 - 0 หมายถึง วัตถุประสงค์ไม่สอดคล้องกับชื่อเรื่อง
 - 1 หมายถึง วัตถุประสงค์สอดคล้องกับชื่อเรื่อง
 - 2 หมายถึง วัตถุประสงค์สอดคล้องกับชื่อเรื่อง ระบุตัวแปรสำคัญที่ศึกษา
 - 3 หมายถึง วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับชื่อเรื่อง ระบุตัวแปรสำคัญที่ศึกษา ระบุวิธีที่ศึกษา
 - 4 หมายถึง วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับชื่อเรื่อง ระบุกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ระบุตัวแปรสำคัญที่ศึกษา ระบุวิธีที่ศึกษา
4. เหตุผลและความจำเป็นในการทำวิจัยมีความสมเหตุสมผล
 - 0 หมายถึง เป็นเรื่องที่ไม่มีความจำเป็นในการทำวิจัย
 - 1 หมายถึง เป็นเรื่องที่น่าสนใจเพียงอย่างเดียว
 - 2 หมายถึง เป็นเรื่องที่ได้อรรถความรู้ใหม่และไม่มีผู้ใดเคยทำมาก่อน

- 3 หมายถึง เป็นเรื่องที่น่าสนใจได้องค์ความรู้ใหม่และไม่มีผู้ใดเคยทำมาก่อน
- 4 หมายถึง เป็นเรื่องที่น่าสนใจได้องค์ความรู้ใหม่ไม่มีผู้ใดเคยทำมาก่อนและเป็นปัญหาเร่งด่วน
- 5 สมมติฐานการวิจัยถูกต้องชัดเจนตามหลักการวิจัย
 - 0 หมายถึง ไม่ระบุสมมติฐานการวิจัย
 - 1 หมายถึง ระบุสมมติฐานการวิจัยแต่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และไม่มีประเด็นเฉพาะเพื่อคาดว่าจะเป็นการตอบที่ได้จากการวิจัย
 - 2 หมายถึง ระบุสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์แต่ไม่มีประเด็นเฉพาะเพื่อคาดว่าจะเป็นการตอบที่ได้จากการวิจัยหรือไม่สมเหตุผลไม่ระบุที่มาของสมมติฐานการวิจัย
 - 3 หมายถึง ระบุสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมเหตุผลระบุที่มาของสมมติฐานแต่สมมติฐานการวิจัยบางข้อไม่มีประเด็นเฉพาะเพื่อคาดว่าจะเป็นการตอบที่ได้จากการวิจัย
 - 4 หมายถึง ระบุสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมเหตุผลระบุที่มาของสมมติฐาน มีประเด็นเฉพาะในแต่ละข้อเพื่อที่จะเป็นการตอบที่ได้จากการวิจัย
6. กำหนดขอบเขตของการวิจัยได้อย่างสมเหตุผลโดยครอบคลุมสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย
 - 0 หมายถึง ไม่ระบุขอบเขตของการวิจัย
 - 1 หมายถึง ระบุขอบเขตของการวิจัยไม่ครอบคลุมตัวแปรที่สำคัญหรือประชากรที่ศึกษาโดยระบุเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น
 - 2 หมายถึง ระบุขอบเขตของการวิจัยครอบคลุมตัวแปรที่สำคัญ และประชากรที่ศึกษา
 - 3 หมายถึง ระบุขอบเขตของการวิจัยครอบคลุมตัวแปรที่สำคัญ ประชากรที่ศึกษาและบริบทหรือช่วงเวลาการศึกษา
 - 4 หมายถึง ระบุขอบเขตของการวิจัยครอบคลุมตัวแปรที่สำคัญ ประชากรที่ศึกษาและบริบทหรือช่วงเวลาการศึกษาและมีหลักการหรือเหตุผลรองรับโดยสามารถอธิบายเหตุผลในการกำหนดขอบเขตของการวิจัยได้อย่างสมเหตุผล
7. การนิยามศัพท์เฉพาะมีความชัดเจน
 - 0 หมายถึง ไม่มีการนิยามศัพท์เฉพาะ
 - 1 หมายถึง มีการนิยามศัพท์เฉพาะเฉพาะตัวแปรสำคัญที่ศึกษาแต่ไม่ครบถ้วน
 - 2 หมายถึง มีการนิยามศัพท์เฉพาะเฉพาะตัวแปรสำคัญที่ศึกษาอย่างครบถ้วน
 - 3 หมายถึง มีการนิยามศัพท์เฉพาะนิยามเชิงปฏิบัติการเฉพาะตัวแปรสำคัญที่ศึกษาแต่ไม่ครบถ้วน
 - 4 หมายถึง มีการนิยามศัพท์เฉพาะนิยามเชิงปฏิบัติการเฉพาะตัวแปรสำคัญที่ศึกษาอย่างครบถ้วน
8. กรอบแนวคิดในการวิจัยมีความถูกต้องเหมาะสมชัดเจนตามหลักการวิจัย
 - 0 หมายถึง ไม่ระบุกรอบแนวคิดหรือระบุกรอบแนวคิดแต่ไม่แสดงทฤษฎีหรือหลักฐานที่มาของกรอบแนวคิด

- 1 หมายถึง แสดงทฤษฎีหรือหลักฐานที่มาของกรอบแนวคิดบางส่วนไม่มีการสังเคราะห์สร้างกรอบแนวคิดให้เห็น
- 2 หมายถึง ระบุกรอบแนวคิดโดยแสดงทฤษฎีหรือหลักฐานที่มาของกรอบแนวคิดนั้นแต่ไม่มีการสังเคราะห์สร้างกรอบแนวคิดให้เห็น
- 3 หมายถึง ระบุกรอบแนวคิดโดยแสดงทฤษฎีหรือหลักฐานที่มาของกรอบแนวคิดนั้นมีการสังเคราะห์สรุปกรอบแนวคิดแต่ไม่มีแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือแสดงแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ไม่ถูกต้อง
- 4 หมายถึง ระบุกรอบแนวคิดโดยแสดงทฤษฎีหรือหลักฐานที่มาของกรอบแนวคิดนั้นมีการสังเคราะห์สรุปกรอบแนวคิดแสดงแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอย่างถูกต้อง

ส่วนที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีปริมาณมากพอ

- 0 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและต่างประเทศรวมกันมีจำนวนน้อยกว่า 5 เรื่อง
- 1 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและต่างประเทศรวมกันมีจำนวน 5 - 9 เรื่อง
- 2 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและต่างประเทศรวมกันมีจำนวน 10 - 14 เรื่อง
- 3 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและต่างประเทศรวมกันมีจำนวน 15 - 19 เรื่อง
- 4 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและต่างประเทศรวมกันมีจำนวน 20 เรื่องขึ้นไป

10. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีความทันสมัยเชื่อมโยงกับการวิจัยในอดีต

- 0 หมายถึง ไม่มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีอายุระหว่าง 1 - 5 ปีเลย
- 1 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีอายุระหว่าง 1 - 5 ปีมีปริมาณน้อยกว่า 30 %
- 2 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีอายุระหว่าง 1 - 5 ปีมีปริมาณมากกว่า 30 % แต่ไม่ถึง 50 %
- 3 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีอายุระหว่าง 1 - 5 ปีมีปริมาณมากกว่า 50 % แต่ไม่ถึง 70 %
- 4 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีอายุระหว่าง 1 - 5 ปีมีปริมาณ 70 %

11. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับปัญหาวิจัยหรือวัตถุประสงค์การวิจัย

- 0 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่สอดคล้องกับปัญหาวิจัยใช้ประโยชน์ไม่ได้
- 1 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับปัญหาวิจัยแต่ให้รายละเอียดไม่ชัดเจนไม่มีการสังเคราะห์สรุปเนื้อหา
- 2 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับปัญหาวิจัยให้รายละเอียดชัดเจนมีการสังเคราะห์สรุปเนื้อหาในบางส่วน

- 3 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับปัญหาวิจัยให้รายละเอียดชัดเจน มีการสังเคราะห์สรุปเนื้อหาทุกหัวข้อแต่ข้อความไม่กระชับอ่านเข้าใจยาก
- 4 หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับปัญหาวิจัยให้รายละเอียดชัดเจน มีการสังเคราะห์สรุปเนื้อหาทุกหัวข้อข้อความกระชับอ่านเข้าใจง่าย

ส่วนที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

12. การออกแบบการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

- 0 หมายถึง การออกแบบวิจัยไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- 1 หมายถึง การออกแบบวิจัยทำให้ได้แนวทางการวิจัยที่จะได้คำตอบตรงประเด็นกับ วัตถุประสงค์การวิจัย
- 2 หมายถึง การออกแบบวิจัยทำให้ผลของการวิจัยมีความตรงภายในหรือความตรงภายนอก อย่างใดอย่างหนึ่ง
- 3 หมายถึง การออกแบบวิจัยทำให้ผลของการวิจัยมีความตรงภายในและความตรงภายนอก แต่ได้คำตอบไม่ตรงประเด็นกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- 4 หมายถึง การออกแบบวิจัยทำให้ผลของการวิจัยมีความตรงภายในและความตรงภายนอก และได้คำตอบตรงประเด็นกับวัตถุประสงค์การวิจัย

13. ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยมีความชัดเจน

- 0 หมายถึง ไม่มีการอธิบายขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย
- 1 หมายถึง อธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยไม่ครบถ้วน
- 2 หมายถึง อธิบายวิธีดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนแต่ไม่ชัดเจนทุกขั้นตอน
- 3 หมายถึง อธิบายวิธีดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนอย่างเหมาะสมและชัดเจนทุกขั้นตอน แต่ไม่มีแผนภูมิแสดงขั้นตอนการดำเนินงาน
- 4 หมายถึง อธิบายวิธีดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนอย่างเหมาะสมและชัดเจนทุกขั้นตอน รวมทั้งมีแผนภูมิแสดงขั้นตอนการดำเนินงาน

3.2 เกณฑ์การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

14. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาวิจัย

- 0 หมายถึง ไม่ระบุกลุ่มประชากรและไม่ระบุกลุ่มตัวอย่าง
- 1 หมายถึง ไม่ระบุกลุ่มประชากรแต่ระบุกลุ่มตัวอย่าง
- 2 หมายถึง ระบุกลุ่มประชากร ระบุกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่มีการสุ่มตัวอย่าง
- 3 หมายถึง ระบุกลุ่มประชากร ระบุกลุ่มตัวอย่าง ระบุการสุ่มตัวอย่างแต่ให้รายละเอียด ในการสุ่มตัวอย่างไม่ชัดเจน
- 4 หมายถึง ระบุกลุ่มประชากร ระบุกลุ่มตัวอย่าง ระบุการสุ่มตัวอย่างให้รายละเอียดในการสุ่ม ตัวอย่างที่ชัดเจนเข้าใจง่าย

15. การเลือกกลุ่มตัวอย่างมีความเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

- 0 หมายถึง ไม่ระบุหลักการในการเลือกกลุ่มตัวอย่างและขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน
- 1 หมายถึง เลือกกลุ่มตัวอย่างได้อย่างสมเหตุสมผล แต่ขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่เหมาะสมที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
- 2 หมายถึง เลือกกลุ่มตัวอย่างได้อย่างสมเหตุสมผล ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเหมาะสมที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนแต่ไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
- 3 หมายถึง เลือกกลุ่มตัวอย่างได้อย่างครอบคลุม มีความสมเหตุสมผล ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเหมาะสมที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรแต่การสุ่มกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นขั้นตอนที่ชัดเจน
- 4 หมายถึง เลือกกลุ่มตัวอย่างได้อย่างครอบคลุมมีความสมเหตุสมผลมีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน กลุ่มตัวอย่างมีขนาดเหมาะสมที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติและเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร
16. การสุ่มกลุ่มตัวอย่างและเกณฑ์ในการคัดเลือกมีความถูกต้องเหมาะสม
- 0 หมายถึง ไม่มีการระบุการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง
- 1 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกอย่างเจาะจง
- 2 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น
- 3 หมายถึง เลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรซึ่งได้มาจากการสุ่มโดยอาศัยความน่าจะเป็น
- 4 หมายถึง เลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรซึ่งได้มาจากการสุ่มโดยอาศัยความน่าจะเป็นและมีที่มาของการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล**
17. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพ
- 0 หมายถึง ไม่ระบุที่มาของเครื่องมือวิจัย
- 1 หมายถึง ระบุที่มาวิธีสร้างเครื่องมือแต่ไม่บอกคุณภาพหรือวิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
- 2 หมายถึง ระบุที่มาวิธีสร้างเครื่องมืออย่างชัดเจนเป็นขั้นตอนบอกวิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือบางส่วนแต่ไม่มีการทดลองนำไปใช้งาน
- 3 หมายถึง ระบุที่มาวิธีสร้างเครื่องมือวิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมืออย่างชัดเจนเป็นขั้นตอนมีการทดลองนำไปใช้งานแต่ไม่บอกการปรับปรุงเครื่องมือ
- 4 หมายถึง ระบุที่มาวิธีสร้างเครื่องมือวิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมืออย่างชัดเจนเป็นขั้นตอนมีการทดลองนำไปใช้งานและมีการปรับปรุงเครื่องมือ
18. กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความชัดเจนและเหมาะสม
- 0 หมายถึง ไม่ระบุถึงกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1 หมายถึง ระบุถึงกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ไม่เหมาะสมกับปัญหาวิจัย ไม่ระบุเป็นขั้นตอน

- 2 หมายถึง ระบุถึงกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมกับปัญหาวิจัยเป็นขั้นตอน แต่ให้รายละเอียดไม่ชัดเจน
- 3 หมายถึง ระบุถึงกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมกับปัญหาวิจัยเป็นขั้นตอน แต่ข้อความไม่กระชับ อ่านเข้าใจยากแต่ระบุแหล่งหรือสถานที่ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม
- 4 หมายถึง ระบุถึงกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมกับปัญหาวิจัยเป็นลำดับขั้นตอน อย่างเป็นระบบ อ่านเข้าใจง่ายและระบุแหล่งหรือสถานที่ระยะเวลาในการเก็บรวบรวม

3.4 การออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล

19. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องและเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล
 - 0 หมายถึง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 - 1 หมายถึง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยบางส่วน
 - 2 หมายถึง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและระดับข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์
 - 3 หมายถึง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและระดับข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์มีการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นที่ใช้
 - 4 หมายถึง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและระดับข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์มีการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นที่ใช้และปรับแก้ข้อมูลให้สามารถนำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐานได้

ส่วนที่ 4 การนำเสนอผลการวิจัย

20. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเหมาะสมชัดเจนตามหลักการวิจัย
 - 0 หมายถึง ไม่มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 1 หมายถึง นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรจะนำเสนอแต่ไม่ครบถ้วน
 - 2 หมายถึง นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรจะนำเสนออย่างครบถ้วนแต่วิธีนำเสนอไม่เหมาะสม เช่น แสดงเป็นข้อความอ่านเข้าใจยาก
 - 3 หมายถึง นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรจะนำเสนออย่างครบถ้วนโดยวิธีนำเสนอเหมาะสม เช่น นำเสนอในรูปตารางแต่ไม่มีการอธิบายผลการวิเคราะห์
 - 4 หมายถึง นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรจะนำเสนออย่างครบถ้วนวิธีนำเสนอเหมาะสม เช่น นำเสนอในรูปตารางมีการอธิบายผลการวิเคราะห์
21. แปลความหมายและสรุปผลการวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้องชัดเจน
 - 0 หมายถึง ไม่มีการแปลความหมายหรือสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 1 หมายถึง มีการแปลความหมายหรือสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นบางส่วนเท่านั้นและอธิบายไม่ชัดเจนตามผลการวิเคราะห์ที่ได้
 - 2 หมายถึง แปลความหมายหรือสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นบางส่วนและบางส่วนไม่ถูกต้อง ไม่สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ที่ได้

3 หมายถึง แปลความหมายหรือสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลครบทุกส่วนแต่บางส่วนไม่ถูกต้อง ไม่สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ที่ได้

4 หมายถึง แปลความหมายหรือสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลครบทุกส่วนและถูกต้องสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ที่ได้

22. สรุปผลการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

0 หมายถึง ไม่มีการสรุปผลการวิจัย

1 หมายถึง สรุปผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยหรือข้อมูลที่ได้จากการค้นพบ

2 หมายถึง สรุปผลการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยบางส่วนไม่ครอบคลุมทุกหัวข้อ

3 หมายถึง สรุปผลการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยตอบปัญหาวิจัยครอบคลุมทุกหัวข้อ แต่ข้อความไม่กระชับ อ่านเข้าใจยาก ไม่เข้าใจถึงประเด็นที่ชัดเจนที่ต้องการสรุปในหัวข้อนั้นๆ

4 หมายถึง สรุปผลการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยตอบปัญหาวิจัยครอบคลุมทุกหัวข้อ ใช้ข้อความกระชับอ่านเข้าใจง่ายอ่านแล้วเข้าใจถึงประเด็นที่ต้องการสรุปในหัวข้อนั้นๆ อย่างชัดเจน

23. การอภิปรายผลการวิจัยที่ได้กับผลงานวิจัยในอดีตและครอบคลุมประเด็นปัญหาวิจัย

0 หมายถึง ไม่มีการอภิปรายผลการวิจัยที่ได้กับผลงานวิจัยในอดีต

1 หมายถึง มีการอภิปรายผลการวิจัยที่ได้กับผลงานวิจัยในอดีตแต่เป็นข้อคิดเห็นส่วนตัวของผู้วิจัยไม่ครอบคลุมทุกประเด็นปัญหาวิจัย

2 หมายถึง มีการอภิปรายผลการวิจัยที่ได้กับผลงานวิจัยในอดีตอย่างสมเหตุผล ไม่ครอบคลุมทุกประเด็นปัญหาวิจัย

3 หมายถึง มีการอภิปรายผลการวิจัยที่ได้กับผลงานวิจัยในอดีตอย่างสมเหตุผล แต่ไม่ครอบคลุมทุกประเด็นปัญหาวิจัย

4 หมายถึง มีการอภิปรายผลการวิจัยที่ได้กับผลงานวิจัยในอดีตอย่างสมเหตุผล และครอบคลุมทุกประเด็นปัญหาวิจัย

24. ข้อเสนอแนะมีความชัดเจนและเป็นประโยชน์

0 หมายถึง ไม่มีการเขียนข้อเสนอแนะถึงการนำผลการวิจัยไปใช้หรือข้อเสนอแนะถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ไม่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำวิจัย

1 หมายถึง ข้อเสนอแนะถึงการนำผลการวิจัยไปใช้เกี่ยวกับเรื่องที่ทำวิจัยแต่เป็นข้อคิดเห็นส่วนตัวของผู้วิจัยไม่ได้มาจากผลการวิจัย

2 หมายถึง ข้อเสนอแนะถึงการนำผลการวิจัยไปใช้เกี่ยวกับเรื่องที่ทำวิจัยมาจากผลการวิจัย แต่ไม่มีเหตุผลรองรับอย่างเพียงพอ

3 หมายถึง ข้อเสนอแนะถึงการนำผลการวิจัยไปใช้เกี่ยวกับเรื่องที่ทำวิจัยมาจากผลการวิจัย มีเหตุผลรองรับเพียงพอ แต่ไม่มีข้อเสนอแนะแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์

4 หมายถึง ข้อเสนอแนะถึงการนำผลการวิจัยไปใช้มาจากผลการวิจัย มีเหตุผลรองรับเพียงพอ มีข้อเสนอแนะแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์

ส่วนที่ 5 ประโยชน์ของงานวิจัย

25. ประโยชน์ของงานวิจัยสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างกว้างขวาง

- 0 หมายถึง ผลการวิจัยไม่สร้างองค์ความรู้ใหม่หรือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในทางปฏิบัติเฉพาะตัวผู้วิจัย
- 1 หมายถึง ผลการวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในทางปฏิบัติต่อผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารในสถาบันหรือหน่วยงานของผู้วิจัย
- 2 หมายถึง ผลการวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในทางปฏิบัติต่อผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารในสถาบันหรือหน่วยงานในอำเภอหรือจังหวัด
- 3 หมายถึง ผลการวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในทางปฏิบัติต่อผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารในสถาบันหรือหน่วยงานในระดับเขตพื้นที่การศึกษา
- 4 หมายถึง ผลการวิจัยสร้างองค์ความรู้ใหม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในทางปฏิบัติต่อผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารในสถาบันหรือหน่วยงานในระดับภูมิภาคหรือประเทศ

26. ประโยชน์ในงานวิจัยสามารถนำไปใช้ได้ในการวิชาการ

- 0 หมายถึง มีประโยชน์ในด้านวิชาการเฉพาะตัวผู้วิจัย
- 1 หมายถึง มีประโยชน์ในด้านวิชาการระดับการประยุกต์ทฤษฎีเพื่อนำไปใช้
- 2 หมายถึง มีประโยชน์ในด้านวิชาการระดับที่ต้ององค์ความรู้ใหม่
- 3 หมายถึง มีประโยชน์ในด้านวิชาการระดับที่ต้ององค์ความรู้ใหม่ปรับปรุงทฤษฎีและแนวคิด
- 4 หมายถึง มีประโยชน์ในด้านวิชาการระดับที่ต้ององค์ความรู้ใหม่ปรับปรุงทฤษฎีและแนวคิด รวมไปถึงการประยุกต์ทฤษฎีเพื่อนำไปใช้

ส่วนที่ 6 คุณภาพงานวิจัย

27. การเขียนรายงานการวิจัยถูกต้องตามหลักวิชาการ

- 0 หมายถึง รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยถูกต้องเพียง 1 ส่วน
- 1 หมายถึง รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยถูกต้อง 2 ส่วน
- 2 หมายถึง รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยถูกต้อง 3 ส่วน
- 3 หมายถึง รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยถูกต้อง 4 ส่วน
- 4 หมายถึง รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยถูกต้อง 5 ส่วน

28. คุณภาพงานวิจัยในภาพรวม

- 0 หมายถึง คุณภาพงานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับต้องปรับปรุง
- 1 หมายถึง คุณภาพงานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้
- 2 หมายถึง คุณภาพงานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
- 3 หมายถึง คุณภาพงานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับดี
- 4 หมายถึง คุณภาพงานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
แบบบันทึกคุณลักษณะของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตร
และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

1. รหัสงานวิจัย	(1 - 3)
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย	(4 - 5)
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย	(6 - 7)
4. ลักษณะงานวิจัย	(9)
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	
5.1 ศึกษา	(10)
5.2 เปรียบเทียบ	(11)
5.3 ทดลอง	(12)
5.4 วิจัยและพัฒนา	(13)
5.5 ศึกษาความสัมพันธ์	(14)
5.6 สังเคราะห์	(15)
5.7 ประเมิน	(16)
5.8 อื่นๆ	(17)
6. กลุ่มตัวอย่าง	(18)
7. พื้นที่ศึกษา	
7.1 ภูมิภาคที่มาของกลุ่มตัวอย่าง	(19)
7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง	(20)
8. ประเภทตัวแปรต้น	(21)
9. ประเภทตัวแปรตาม	
9.1 พุทธิพิสัย	
9.1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	(23)
9.1.2 ความรู้ความเข้าใจ	(24)
9.1.3 ความสามารถในการนำไปใช้	(25)
9.1.4 การคิดวิเคราะห์	(26)
9.1.5 ความคิดสร้างสรรค์	(27)
9.2 จิตพิสัย	
9.2.1 ค่านิยม	(28)
9.2.2 พฤติกรรม	(29)

9.2.3 เจตคติ ทศนคติ ความพึงพอใจ และจิตลักษณะ	☐ (30)
9.2.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์หรือคุณธรรม	☐ (31)
9.2.5 ความมีเหตุผล	☐ (32)
9.2.6 ความรับผิดชอบ	☐ (33)
9.3 ทักษะพิสัย	
9.3.1 การมีทักษะชีวิต	☐ (34)
9.3.2 ทักษะการปฏิบัติงาน สร้างชิ้นงาน ทักษะกระบวนการ	☐ (35)

คู่มือลงรหัสสำหรับแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย (Code Book)

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร (ภาษาอังกฤษ)	ค่าของตัวแปร
1. รหัสงานวิจัย	CODE	001 - 999
2. ปีที่เผยแพร่งานวิจัย	YEAR	เลข 2 ตัวท้ายของปี พ.ศ. ที่พิมพ์งานวิจัย
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย	UNIVER	1 = จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 = มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 3 = มหาวิทยาลัยขอนแก่น 4 = มหาวิทยาลัยทักษิณ 5 = มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 6 = มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 7 = มหาวิทยาลัยนเรศวร 8 = มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ 9 = มหาวิทยาลัยบูรพา 10 = มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 11 = มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 12 = มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 13 = มหาวิทยาลัยรังสิต 14 = มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 15 = มหาวิทยาลัยราชภัฏการญนบุรี 16 = มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ 17 = มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 18 = มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 19 = มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี 20 = มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 21 = มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช 22 = มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 23 = มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 24 = มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ 25 = มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 26 = มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 27 = มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 28 = มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 29 = มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย (ต่อ)	UNIVER	

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร (ภาษาอังกฤษ)	ค่าของตัวแปร
		30 = มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 31 = มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 32 = มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 33 = มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร 34 = มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 35 = มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 36 = มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 37 = มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 38 = มหาวิทยาลัยศิลปากร 39 = สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
4. ลักษณะงานวิจัย	FSTU	1 = หลักสูตรท้องถิ่นหรือรายวิชาเพิ่มเติม ท้องถิ่น 2 = การจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระการเรียนรู้ ท้องถิ่นหรือแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย 5.1 ศึกษา 5.2 เปรียบเทียบ 5.3 ทดลอง 5.4 วิจัยและพัฒนา 5.5 ศึกษาความสัมพันธ์ 5.6 สังเคราะห์ 5.7 ประเมิน 5.8 อื่นๆ	RESOBJ	0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่ 0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่ 0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่ 0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่ 0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่ 0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่ 0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่ 0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่
6. กลุ่มตัวอย่าง	GRADE	1 = ประถมศึกษาตอนต้น 2 = ประถมศึกษาตอนปลาย 3 = มัธยมศึกษาตอนต้น 4 = มัธยมศึกษาตอนปลาย 5 = ปวช. 6 = ปวส. 7 = อื่นๆ

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร (ภาษาอังกฤษ)	ค่าของตัวแปร
8. พื้นที่ศึกษา 8.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง 8.2 หน่วยงานที่สังกัด ของกลุ่มตัวอย่าง	REGION	1 = ภาคเหนือ 2 = ภาคกลาง 3 = ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 = ภาคตะวันออก 5 = ภาคตะวันตก 6 = ภาคใต้ 1 = สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) 2 = สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) 3 = กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) 4 = สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) 5 = องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) 6 = สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) 7 = สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สอศ.)
9. ประเภทแปรต้น	NUMDV	01 – 99 00 = ไม่มีตัวแปรต้นหรือไม่ระบุตัวแปรต้น
10. ประเภทตัวแปรตาม 10.1 ประเภทผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหรือ ผลการเรียนรู้ 10.1.1 พุทธิพิสัย 10.1.2 จิตพิสัย 10.1.3 ทักษะพิสัย 10.1.1 พุทธิพิสัย	DV TYPEACHI LEARNACHI	0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่ 0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่ 0 = ไม่ใช่ 1 = ใช่ 01 = ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 02 = ความสามารถในการนำไปใช้ 03 = การคิดวิเคราะห์ 04 = ความคิดสร้างสรรค์

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร (ภาษาอังกฤษ)	ค่าของตัวแปร
10.1.2 ทักษะพิสัย	LEARNACHI	06 = การมีทักษะชีวิต 07 = ทักษะการปฏิบัติงาน สร้างชิ้นงาน ทักษะกระบวนการ
10.1.3 จิตพิสัย	LEARNACHI	08 = ค่านิยม 09 = พฤติกรรม 10 = เจตคติ ทศนคติ ความพึงพอใจ และจิตลักษณะ 11 = คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หรือคุณธรรม 12 = ความมีเหตุผล 13 = ความรับผิดชอบ

ภาคผนวก จ
ตัวอย่างผลการวิเคราะห์คุณลักษณะงานวิจัยด้านหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ในวิชาสังคมศึกษา

1. รหัสงานวิจัย 1
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2562
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5.1 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องวิถีมอญคลองสามวา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศเบญจมราชูทิศ

5.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

5.3 เพื่อศึกษาความภาคภูมิใจในชุมชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

7. พื้นที่ศึกษา

- 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคกลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร

- 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

8. ประเภทตัวแปรต้น

- 1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

9. ประเภทตัวแปรตาม

- 2 ตัวแปรตาม ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลการเรียนรู้ เรื่อง วิถีมอญคลองสามวา

2. ด้านจิตพิสัย คือ

2.1 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

2.2 ความภาคภูมิใจในชุมชนมอญคลองสามวา

1. รหัสงานวิจัย 2
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2563
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเมืองโบราณบางพาน รายวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 - 5.2 เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เมืองโบราณบางพาน รายวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 - 5.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เมืองโบราณบางพาน รายวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคกลาง จังหวัดกำแพงเพชร
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
8. ประเภทตัวแปรต้น
 - 1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เมืองโบราณบางพาน รายวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
9. ประเภทตัวแปรตาม
 - 2 ตัวแปรตาม ดังนี้
 1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 2. ด้านจิตพิสัย คือ

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เมืองโบราณบางพาน รายวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. รหัสงานวิจัย 3
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2559
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องความเชื่อของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1

5.2 เพื่อศึกษาคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องความเชื่อของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต 1 ในด้านต่างๆ ดังนี้

5.2.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นตามเกณฑ์ 80/80

5.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องความเชื่อของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์

5.2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องความเชื่อของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์

5.2.4 ความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องความเชื่อของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์

6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

7. พื้นที่ศึกษา

7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดสุรินทร์

7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

8. ประเภทตัวแปรต้น

1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องความเชื่อของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์

9. ประเภทตัวแปรตาม

2 ตัวแปรตาม ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย คือ ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย

1.1 ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

1.3 ความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่น

2. ด้านจิตพิสัย คือ

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น

1. รหัสงานวิจัย 4
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2560
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 - 5.2 เพื่อสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 - 5.3 เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องประเพณีเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 - 5.4 เพื่อประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
6. กลุ่มตัวอย่าง
 - นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง
 - ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดชัยภูมิ
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง
 - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
8. ประเภทตัวแปรต้น
 - 1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ
9. ประเภทตัวแปรตาม
 - 2 ตัวแปรตาม ดังนี้
 - ประสิทธิภาพหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ โดยพิจารณาจาก
 1. ด้านพุทธิพิสัย คือ
 - 1.1 ความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ
 - 1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ
 2. ด้านจิตพิสัย คือ ความคิดเห็นต่อหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย
 - 2.1 ความคิดเห็นของนักเรียน
 - 2.2 ความคิดเห็นของครูผู้สอน

2.3 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

2.4 ความคิดเห็นของปราชญ์ชาวบ้าน

1. รหัสงานวิจัย 5
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2558
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องอุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์

5.2 เพื่อพัฒนาร่างและตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องอุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์

5.3 เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องอุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์

5.4 เพื่อประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องอุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์

6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

7. พื้นที่ศึกษา

7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคตะวันตก จังหวัดกาญจนบุรี

7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

8. ประเภทตัวแปรต้น

1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องอุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์

9. ประเภทตัวแปรตาม

1 ตัวแปรตาม ดังนี้

ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องอุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์

ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

1. รหัสงานวิจัย 6
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2554
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องคำขวัญเมืองสุพรรณ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 - 5.2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องคำขวัญเมืองสุพรรณ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6
 - 5.3 เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องคำขวัญเมืองสุพรรณ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6
 - 5.4 เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องคำขวัญเมืองสุพรรณ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6
6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคกลาง จังหวัดสุพรรณบุรี
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)
8. ประเภทตัวแปรต้น
 - 1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องคำขวัญเมืองสุพรรณ
9. ประเภทตัวแปรตาม
 - 3 ตัวแปรตาม ดังนี้
 1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 2. ด้านทักษะพิสัย คือ

ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
 3. ด้านจิตพิสัย คือ

เจตคติต่อการเรียน

1. รหัสงานวิจัย 7
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2556
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเมืองสุรินทร์ถิ่นปราสาท สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

5.2 เพื่อศึกษาคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเมืองสุรินทร์ถิ่นปราสาท สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านต่อไปนี้

5.2.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเมืองสุรินทร์ถิ่นปราสาท สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80

5.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลัง การเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเมืองสุรินทร์ ถิ่นปราสาท สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

5.2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนรู้หลักสูตร ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเมืองสุรินทร์ถิ่นปราสาท

5.2.4 ความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเมืองสุรินทร์ถิ่นปราสาท สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

7. พื้นที่ศึกษา

7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดสุรินทร์

7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

8. ประเภทตัวแปรต้น

1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเมืองสุรินทร์ถิ่นปราสาท

9. ประเภทตัวแปรตาม

2 ตัวแปรตาม ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2 ประสิทธิภาพของหลักสูตร

1.3 ความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่น

2. ด้านจิตพิสัย คือ

ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น

1. รหัสงานวิจัย 8
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2556
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องพระเครื่องเมืองสุพรรณ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 - 5.2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องพระเครื่องเมืองสุพรรณ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 - 5.3 เพื่อทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องพระเครื่องเมืองสุพรรณ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 - 5.4 เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องพระเครื่องเมืองสุพรรณ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคกลาง จังหวัดสุพรรณบุรี
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
8. ประเภทตัวแปรต้น
 - 1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องพระเครื่อง
9. ประเภทตัวแปรตาม
 - 2 ตัวแปรตาม ดังนี้
 1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 2. ด้านทักษะ คือ

ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
 3. ด้านจิตพิสัย คือ

ความพึงพอใจต่อหลักสูตร

1. รหัสงานวิจัย 9
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2551
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5.1 เพื่อพัฒนาและตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

7. พื้นที่ศึกษา

7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคใต้ จังหวัดสงขลา

7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

8. ประเภทตัวแปรต้น

1 ตัวแปรต้น คือ การเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3

9. ประเภทตัวแปรตาม

2 ตัวแปรตาม ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข

2. ด้านจิตพิสัย คือ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. รหัสงานวิจัย 10
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2557
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา
 - 5.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนการเรียน และหลังการเรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
 - 5.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา
6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคกลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
8. ประเภทตัวแปรต้น
 - 1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์
9. ประเภทตัวแปรตาม
 - 2 ตัวแปรตาม ดังนี้
 1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 2. ด้านจิตพิสัย คือ

ความพึงพอใจ

1. รหัสงานวิจัย 11
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2557
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเมืองโบราณบางขลัง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลสวรรคโลกประชาสรรค์ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
 - 5.2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเมืองโบราณบางขลัง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลสวรรคโลกประชาสรรค์ อำเภอสวรรคโลก
6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคกลาง จังหวัดสุโขทัย
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
8. ประเภทตัวแปรต้น
 - 1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเมืองโบราณบางขลัง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลสวรรคโลกประชาสรรค์ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
9. ประเภทตัวแปรตาม
 - 1 ตัวแปรตาม ดังนี้

ด้านพุทธิพิสัย คือ

ประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเมืองโบราณบางขลัง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลสวรรคโลกประชาสรรค์ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย โดยพิจารณาจากเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 คะแนนผลงานกลุ่มผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 และ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

1. รหัสงานวิจัย 12
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2558
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 เพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยจัดการการเรียนรู้แบบโครงงาน
 - 5.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน
 - 5.3 เพื่อศึกษาความสามารถในการทำโครงงาน เรื่องการพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 - 5.4 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน
6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคกลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
8. ประเภทตัวแปรต้น
 - 1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน
9. ประเภทตัวแปรตาม
 - 3 ตัวแปรตาม ดังนี้
 1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 2. ด้านทักษะพิสัย คือ
 - 2.1 ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 - 2.2 ความสามารถในการทำโครงงานเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 3. ด้านจิตพิสัย คือ

ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

1. รหัสงานวิจัย 13
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2567
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา
 - 5.2 เพื่อสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา
 - 5.3 เพื่อทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา
 - 5.4 เพื่อประเมินหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา
6. กลุ่มตัวอย่าง
 - นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง
ภาคกลาง จังหวัดเพชรบูรณ์
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
8. ประเภทตัวแปรต้น
 - 1 ตัวแปรต้น คือ การใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา
9. ประเภทตัวแปรตาม
 - 1 ตัวแปรตาม ดังนี้
ด้านพุทธิพิสัย คือ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องป่าแดงบ้านเรา

1. รหัสงานวิจัย 14
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2561
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ลักษณะงานวิจัย หลักสูตรท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชายเลน คือ ชีวิต
 - 5.2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชายเลน คือ ชีวิต
 - 5.3 เพื่อทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชายเลน คือ ชีวิต
 - 5.4 เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชายเลน คือ ชีวิต
- เกี่ยวกับผลการเรียนรู้ เรื่อง ป่าชายเลนมีชีวิต ความสามารถในการทำโครงการ และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชายเลน คือ ชีวิต
6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคตะวันตก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
8. ประเภทตัวแปรต้น
 - 1 ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชายเลน คือ ชีวิต
9. ประเภทตัวแปรตาม
 - 3 ตัวแปรตาม ดังนี้
 1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลการเรียนรู้ เรื่อง ป่าชายเลน คือ ชีวิต
 2. ทักษะพิสัย

ความสามารถในการทำโครงการ
 3. จิตพิสัย

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร

1. รหัสงานวิจัย 15
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2561
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ลักษณะงานวิจัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5.1 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

5.2 เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

5.3 เพื่อศึกษาความสามารถการจัดการความรู้ เรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

5.4 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

7. พื้นที่ศึกษา

7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคตะวันตก จังหวัดราชบุรี

7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

8. ประเภทตัวแปรต้น

1 ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

9. ประเภทตัวแปรตาม

3 ตัวแปรตาม ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลการเรียนรู้ เรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

2. ด้านทักษะพิสัย คือ

ความสามารถการจัดการความรู้ เรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น

3. ด้านจิตพิสัย คือ

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้
ท้องถิ่น เรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. รหัสงานวิจัย 16
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2564
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ลักษณะงานวิจัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างสรรค์ชิ้นงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
 - 5.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียน เรื่องเศรษฐกิจการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
 - 5.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคตะวันตก จังหวัดกาญจนบุรี
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
8. ประเภทตัวแปรต้น

1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
9. ประเภทตัวแปรตาม

3 ตัวแปรตาม ดังนี้

 1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลการเรียน เรื่องเศรษฐศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ
 2. ด้านทักษะพิสัย คือ

ความสามารถในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน
 3. ด้านจิตพิสัย คือ

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

1. รหัสงานวิจัย 17
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2561
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ลักษณะงานวิจัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
 - 5.2 ศึกษาพฤติกรรมการวางแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หลังเรียนและระหว่างเรียน
 - 5.3 ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคกลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
8. ประเภทตัวแปรต้น

1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
9. ประเภทตัวแปรตาม

3 ตัวแปรตาม ดังนี้

 1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม
 2. ด้านทักษะพิสัย คือ

พฤติกรรมการวางแผน
 3. ด้านจิตพิสัย คือ

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1. รหัสงานวิจัย 18
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2553
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
4. ลักษณะงานวิจัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5.1 พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเขโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5.2 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

7. พื้นที่ศึกษา

7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น

7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

8. ประเภทตัวแปรต้น

1 ตัวแปรต้น คือ หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

9. ประเภทตัวแปรตาม

1 ตัวแปรตาม ดังนี้

ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเข โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. รหัสงานวิจัย 19

2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2564

3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

4. ลักษณะงานวิจัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น

5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5.2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5.3 เพื่อทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5.3.1 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเราก่อนและหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5.3.2 เพื่อศึกษาความสามารถในการทำโครงงานหลังการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5.3.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้หลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5.4 เพื่อปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา ด้วยวิธีการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

7. พื้นที่ศึกษา

7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคกลาง จังหวัดสมุทรสงคราม

7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

8. ประเภทตัวแปรต้น

1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

9. ประเภทตัวแปรตาม

3 ตัวแปรตาม ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา

2. ด้านทักษะพิสัย คือ

ความสามารถในการทำโครงการ

3. ด้านจิตพิสัย

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา โดยใช้
วิธีการจัดการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. รหัสงานวิจัย 20
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2563
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ลักษณะงานวิจัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์
 - 5.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง หนองจอกบางกอกสุตบุรพาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์
 - 5.3 เพื่อศึกษาความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์
6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคกลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
8. ประเภทตัวแปรต้น
 - 1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์
9. ประเภทตัวแปรตาม
 - 3 ตัวแปรตาม ดังนี้
 1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลการเรียนรู้ เรื่องหนองจอกบางกอกสุตบุรพา
 2. ด้านทักษะพิสัย คือ

ความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์
 3. ด้านจิตพิสัย

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. รหัสงานวิจัย 21
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2563
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ลักษณะงานวิจัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแซงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSAS ก่อนเรียนและหลังเรียน
 - 5.2 เพื่อศึกษาพัฒนาการของกระบวนการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSAS
 - 5.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแซงตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้
6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคตะวันตก จังหวัดเพชรบุรี
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
8. ประเภทตัวแปรต้น
 - 1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSAS
9. ประเภทตัวแปรตาม
 - 3 ตัวแปรตาม ดังนี้
 1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแซงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSAS
 2. ด้านทักษะพิสัย คือ

กระบวนการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแซงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSAS
 3. ด้านจิตพิสัย

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแซงตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSAS

1. รหัสงานวิจัย 22
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2560
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ลักษณะงานวิจัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5.1 เพื่อศึกษาการเรียนรู้โน้ตค้นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนการสอน DACIR

5.2 เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้โน้ตค้นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนการสอน DACIR ก่อนเรียนและหลังเรียน

5.3 เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้โน้ตค้นทางประวัติศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนการสอน DACIR กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบปกติ

6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

7. พื้นที่ศึกษา

7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคกลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร

7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.)

8. ประเภทตัวแปรต้น

1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนการสอน DACIR

9. ประเภทตัวแปรตาม

1 ตัวแปรตาม ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

การเรียนรู้โน้ตค้นทางประวัติศาสตร์

1. รหัสงานวิจัย 23
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2553
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ลักษณะงานวิจัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5.1 เพื่อพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป โดยบูรณาการแหล่งเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเคียงคู่เพชรบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

5.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเคียงคู่เพชรบุรี โดยบูรณาการแหล่งเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

5.3 เพื่อประเมินความสามารถในการสร้างผลงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเคียงคู่เพชรบุรี โดยบูรณาการแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับใด

6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

7. พื้นที่ศึกษา

7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคตะวันออก จังหวัดเพชรบุรี

7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

8. ประเภทตัวแปรต้น

1 ตัวแปรต้น คือ บทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา โดยบูรณาการแหล่งเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเคียงคู่เพชรบุรี

9. ประเภทตัวแปรตาม

2 ตัวแปรตาม ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเคียงคู่เพชรบุรี

2. ด้านทักษะพิสัย คือ

ความสามารถในการสร้างผลงาน

1. รหัสงานวิจัย 24
2. ปีที่พิมพ์เผยแพร่งานวิจัย 2551
3. สถาบันที่ผลิตงานวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ลักษณะงานวิจัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่น
5. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย
 - 5.1 ศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการเรียนรู้ด้วยการทำโครงการงานโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในวัดโพธิ์
 - 5.2 ศึกษาความสามารถในการทำโครงการงาน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในวัดโพธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 - 5.3 ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการทำโครงการงาน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในวัดโพธิ์
6. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
7. พื้นที่ศึกษา
 - 7.1 ภูมิภาคของกลุ่มตัวอย่าง

ภาคกลาง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
 - 7.2 หน่วยงานที่สังกัดของกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
8. ประเภทตัวแปรต้น
 - 1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ด้วยการทำโครงการงานโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในวัดโพธิ์
9. ประเภทตัวแปรตาม
 - 3 ตัวแปรตาม ดังนี้
 1. ด้านพุทธิพิสัย คือ

ผลการเรียนรู้ด้วยการทำโครงการงาน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในวัดโพธิ์
 2. ด้านทักษะพิสัย คือ

ความสามารถในการทำโครงการงาน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในวัดโพธิ์
 3. ด้านจิตพิสัย

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการทำโครงการงาน

**แบบสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตร
และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา
(หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา)**

รหัสงานวิจัย.....

หัวข้อ	ประเด็น
1. หลักการ	1. การเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. ประวัติความเป็นมา 3. วิถีชีวิต 4. วัฒนธรรม 5. หลักสูตรการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 6. ส่งเสริมผู้เรียน (ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการปฏิบัติงาน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตระหนักถึงคุณค่า ห่วงแหน ภาคภูมิใจและ ผูกพันต่อท้องถิ่นของตนเอง) 7. มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการ ดำเนินชีวิตได้ และแก้ปัญหาของชุมชนได้
2. จุดประสงค์การเรียนรู้	1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา แนวทางการพัฒนาท้องถิ่น 2. เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ตระหนักถึงคุณค่าและเห็นคุณค่า ห่วงแหน ภาคภูมิใจ เกิดจิตสำนึกที่ดี และผูกพันต่อท้องถิ่น 3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ 4. เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนชุมชน เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา 5. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 6. เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ที่สำคัญต่างๆ ของท้องถิ่น
3. เนื้อหา	1. ลักษณะภูมิศาสตร์ 2. ระบุขอบเขตการใช้ประโยชน์ 3. ความเป็นมา 4. สังคมและวัฒนธรรม 5. วิถีชีวิต 6. หลักฐานทางประวัติศาสตร์ 7. ความสำคัญและเห็นคุณค่า 8. อนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุ 9. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

หัวข้อ	ประเด็น
	10. สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น
4. กิจกรรมการเรียนรู้	1. การบรรยายและปฏิบัติในห้องเรียน 2. การบรรยาย ปฏิบัติในห้องเรียน และการเรียนรู้นอกห้องเรียน
5. สื่อและแหล่งเรียนรู้	1. ใบความรู้ แบบฝึกหัด วัสดุอุปกรณ์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 2. ใบความรู้ แบบฝึกหัดและวัสดุอุปกรณ์
6. การวัดผลและประเมินผล	1. แหล่งการเรียนรู้ประกอบด้วย 1.1 แหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ 1.2 แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น 2. แหล่งเรียนรู้ประกอบด้วย 2.1 แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น 2.2 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล
7. การวัดผลและประเมินผล	1. สิ่งที่มีวัดผลและประเมินผล 1.1 ความรู้ 1.2 ทักษะ 1.3 เจตคติ 2. วิธีการวัดและประเมินผล 2.1 การทดสอบความรู้ 2.2 ผลการปฏิบัติงาน ภาระงาน 2.3 สังเกตและสอบถาม 3. เครื่องมือวัดผลและประเมินผล 3.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.2 แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน 3.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน

ภาคผนวก ฉ
ตัวอย่างผลการวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

รหัสงานวิจัย 1

1. หลักการ

เพื่อศึกษาข้อมูลของชุมชนเขตคลองสามวา ดังนี้

- 1.1 ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ
- 1.2 ประวัติความเป็นมาของชาวมอญ
- 1.3 วิถีชีวิตชาวมอญคลองสามวา
- 1.4 วัฒนธรรมอาหารของมอญ คลองสามวา
- 1.5 เทศกาลและงานประเพณีของมอญคลองสามวา

2. จุดหมาย

- 2.1. นักเรียนสามารถออกแบบ วางแผนการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตมอญคลองสามวาได้
- 2.2 นักเรียนสามารถระบุขอบเขตและอาณาเขตติดต่อของคลองสามวาได้
- 2.3 นักเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อดี - ข้อเสียของการตั้งชุมชนมอญคลองสามวาได้พอสังเขป
- 2.4 นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งถิ่นฐานของมอญคลองสามวาตั้งแต่อดีตได้
- 2.5 นักเรียนสามารถอธิบายพัฒนาการการเคลื่อนย้ายของมอญในประเทศไทย
- 2.6 นักเรียนสามารถอธิบายความเป็นมาในแต่ละช่วงเวลาของชาวมอญคลองสามวาได้
- 2.7 นักเรียนสามารถสรุปผังเส้นทางการอพยพของชาวมอญได้
- 2.8 นักเรียนสามารถอธิบายลักษณะวิถีชีวิตสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ได้อย่างน้อย 4 ประเด็น
- 2.9 นักเรียนสามารถวิเคราะห์วิถีชีวิตที่ยังคงมีการสืบทอดมาจนปัจจุบัน
- 2.10 นักเรียนเห็นคุณค่า และบอกแนวทางการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ในคลองสามวาสืบไป
- 2.11 นักเรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นของวัฒนธรรมอาหารของชาวมอญได้
- 2.12 นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์อาหารกับปัจจัยทางกายภาพและเทศกาลประเพณี

ได้อย่างน้อย 1 อย่าง

- 2.13 นักเรียนสามารถอธิบายเทศกาลและประเพณีของมอญคลองสามวาได้
- 2.14 นักเรียนสามารถทำสื่อ รายงาน จัดการแสดง นำเสนอข้อมูลสู่สาธารณชนได้
- 2.15 นักเรียนบอกความภาคภูมิใจในด้านต่างๆ ได้

3. เนื้อหา

1. ที่ตั้งและขอบเขตการปกครองของเขตคลองสามวา
2. ประวัติความเป็นมาของชาวมอญคลองสามวา
3. วิถีชีวิตชาวมอญคลองสามวา
- 3.4 วัฒนธรรมอาหารของมอญคลองสามวา
- 3.5 เทศกาลและงานประเพณีของมอญคลองสามวา

4. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา สมาชิกกลุ่มปรึกษาร่วมกันเพื่อกำหนดหัวข้อ ทำความเข้าใจหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย จากนั้นกำหนดปัญหาให้ถูกต้องและชัดเจน โดยมีครูตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นที่ 2 วางแผนการทำงาน สมาชิกกลุ่มร่วมกันวางแผนการทำงาน เช่น การกำหนดขั้นตอนการทำงาน การวางแผนเรื่องการใช้เวลา การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบสืบค้นข้อมูลในแต่ละหัวข้อ ปัญหาของขั้นที่ 1

ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ สมาชิกกลุ่มแยกย้ายกันสืบค้นข้อมูลในหัวข้อที่ตนได้รับมอบหมาย ในการสืบค้นข้อมูล นักเรียนสามารถเลือกสืบค้นได้จากเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ตที่ครูแนะนำให้หรือออกสำรวจเพื่อสืบค้นเก็บข้อมูลพื้นที่ชุมชน

ขั้นที่ 4 จัดกระทำข้อมูล สมาชิกแต่ละคนนำข้อมูลที่สืบค้นได้มาในเสนอในที่ประชุมกลุ่ม สมาชิกร่วมกันอภิปรายตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ และให้นักเรียนทุกกลุ่มเตรียมจัดแสดงผลงาน เพื่อนำเสนอผลการศึกษา

ขั้นที่ 5 นำเสนอข้อมูล ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอสาระสำคัญตามประเด็นต่างๆ หน้าชั้นเรียนตามลำดับ กำหนดเวลาในการนำเสนอ จากข้อมูลที่นักเรียนได้ทำการสำรวจ สัมภาษณ์ ที่รวบรวมจากชุมชนคลองสามวา

5. สื่อการเรียนรู้

- 5.1 แผนที่ แสดงอาณาเขตคลองสามวา
- 5.2 แผนที่ แสดงอาณาเขตสามวาตะวันตก
- 5.3 แผนที่ ผังความคิด
- 5.4 แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 5.5 วิดีทัศน์รายการ กระเจ๊กหักด้าน ตอนมอญสามโคก
- 5.6 แผนที่ ผังแสดงลำดับเวลาการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย
- 5.7 ภาพการแต่งกายของชาวมอญ
- 5.8 ภาพบ้านเรือนของชาวมอญ
- 5.9 บัตรภาพวัฒนธรรมอาหารของชาวมอญ (ข้าวตอกมอญ กาละแม)
- 5.10 วิดีทัศน์ “การเล่นสะบ้า”

6. แหล่งการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ในชุมชนแขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร

7. การวัดผลและประเมินผล

- 7.1 ถาม - ตอบ และการสรุปประเด็นความรู้
- 7.2 จัดทำแผนที่ ผังความคิด
- 7.3 รายงานผลการศึกษาร่วมกัน
- 7.4 การปฏิบัติกิจกรรม

7.5 การสังเกตพฤติกรรม

7.6 การนำเสนอผลงาน

7.7 การตอบคำถาม

7.8 การปฏิบัติกิจกรรม

รหัสงานวิจัย 2

1. หลักการ

1.1 เป็นการจัดการตอบสนองเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้จัดการศึกษามาจากความต้องการของผู้เรียน ชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างแท้จริง

1.2 เป็นการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการปฏิบัติงาน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตระหนักถึงคุณค่า ห่วงแหน ภาคภูมิใจและผูกพันต่อท้องถิ่นของตนเอง ตลอดจนร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานมรดกอันล้ำค่า ในท้องถิ่นของตนให้คงอยู่สืบไป

1.3 เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณบางพาน

2.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จารึก ตำนาน โบราณสถาน โบราณวัตถุในท้องถิ่นของตนเองมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการปฏิบัติงาน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.3 เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของโบราณสถาน โบราณวัตถุที่พบในท้องถิ่นของตน

2.4 เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักถึงคุณค่า ห่วงแหน ภาคภูมิใจและผูกพันต่อท้องถิ่นของตนเอง

2.5 เพื่อให้ผู้เรียนนำข้อมูลความรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นมาเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น

3. เนื้อหา

3.1 ยุคสมัยเมืองโบราณบางพาน

3.1.1 การศึกษายุคสมัยเมืองโบราณบางพาน

3.1.2 นับช่วงเวลายุคสมัยเมืองโบราณบางพาน

3.2 เมืองโบราณบางพาน

3.2.1 ประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางพาน

3.2.2 ที่ตั้งเมืองโบราณบางพาน

3.2.3 ความสำคัญของเมืองโบราณบางพาน

3.2.4 ถนนพระร่วงเส้นทางโบราณ

3.3 การศึกษาหลักฐานที่พบในท้องถิ่น

3.3.1 หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบในท้องถิ่น

3.3.2 หลักฐานชั้นดินเมืองโบราณบางพาน

1) โบราณสถาน โบราณวัตถุ

2) จารึกและบันทึกโบราณ

3.4 มรดกเมืองโบราณบางพาน

3.4.1 เปิดมรดกเมืองโบราณบางพาน

3.4.2 การนำเสนอข้อมูลเมืองโบราณบางพาน

4. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน คือการกำหนดขอบเขตของเรื่องหรือหัวข้อที่เป็นประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาหรือค้นคว้าตามความสงสัยและความสนใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นรวบรวมหลักฐาน คือ การรวบรวมหลักฐานประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหรือหัวข้อที่จะศึกษา เช่น หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือหลักฐานที่เป็นถ้อยคำ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูล หมายถึง การตรวจสอบวิเคราะห์เพื่อหาความน่าเชื่อถือและความถูกต้องตลอดจนประเมินคุณค่าภายนอกและภายในของข้อมูลหลักฐานประเภทต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้

ขั้นที่ 4 ขั้นตีความและสังเคราะห์ข้อมูล คือ การพิจารณาเนื้อหาสาระหรือข้อมูลลักษณะต่างๆ ที่อยู่ในหลักฐานเพื่อให้ได้ความหมายหรือเจตคติที่แท้จริงของผู้สร้างหลักฐาน และดำเนินการสรุปข้อมูลที่ผ่านการพิจารณาแล้วนำมาผสมผสานให้เกิดความสัมพันธ์กันของข้อมูลทั้งหมดในเชิงเหตุและผลให้เป็นเรื่องเดียวกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นนำเสนอข้อมูล คือ การถ่ายทอดข้อเท็จจริงที่ผ่านขั้นตอนต่างๆ ตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ขั้นที่ 1 - 4 มาแล้ว เพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยการเรียบเรียงผลงานให้น่าสนใจมีคุณค่ามีความต่อเนื่องแสดงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ต่างๆ โดยอยู่บนพื้นฐานที่น่าเชื่อถือ

5. สื่อการเรียนรู้

5.1 เอกสารประกอบการเรียน

5.2 ใบความรู้

5.3 ใบงาน

5.4 รูปภาพ

5.5 แผนที่

6. แหล่งการเรียนรู้

6.1 ผู้รู้ในท้องถิ่นหรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

6.2 แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เมืองโบราณบางพาน

7. การวัดผลและประเมินผล

7.1 ทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบทดสอบ

7.2 สังเกตการตอบคำถาม และการซักถามของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

7.3 ประเมินความสามารถในการศึกษาประวัติศาสตร์โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์

7.4 สังเกตความสนใจการเข้าร่วมกิจกรรมและพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

- 7.5 ประเมินสมรรถนะสำคัญของนักเรียนด้านความสามารถในการสื่อสาร
- 7.6 ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยใช้แบบวัด

รหัสงานวิจัย 3

1. หลักการ

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ความเชื่อของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถบอกเล่าอธิบายในประวัติความเป็นมาของชาวไทยเชื้อสายกูยจังหวัดสุรินทร์ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ที่เป็นอัตลักษณ์และสืบทอดเป็นเวลานาน เห็นคุณค่าและความสำคัญ มีความรัก ความภาคภูมิใจและตระหนักในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในประวัติความเป็นมาของชาวไทยเชื้อสายกูย จังหวัดสุรินทร์ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ที่สืบทอดและปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

2.2 เพื่อให้มีทักษะในการสืบค้น ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ในความเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายกูย จังหวัดสุรินทร์ สามารถนำเสนอข้อมูลและอธิบายได้

2.3 เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการดำรงวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายกูยจังหวัดสุรินทร์

3. เนื้อหา

3.1 ประวัติความเป็นมาของบ้านต๋อม ตำบลต๋อม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

3.1.1 ประวัติความเป็นมาของบ้านต๋อม

3.2 ประวัติความเป็นมาของชาวกูย

3.2.1 ประวัติความเป็นมาของชาวกูย

3.3 วิถีชีวิตชาวกูยบ้านต๋อม ตำบลต๋อม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

3.3.1 ความเชื่อเรื่องปู่ตาตะกวด

3.3.2 ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของชาวกูย

3.4 ความเชื่อของชาวกูยบ้านต๋อม ตำบลต๋อม อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

3.4.1 ความเชื่อเรื่องผี

3.4.2 ความเชื่อเรื่องพระพุทธศาสนาและความเชื่อทั่วไป

3.5 ความเชื่อเรื่องปู่ตาตะกวดกับวิถีชีวิตของชาวกูย

3.5.1 พิธีกรรมเช่นผีปู่ตา

3.5.2 พิธีกรรมเกี่ยวกับการทำนา

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของนักเรียนและชุมชน

4.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการในการทำงานกลุ่ม

4.4 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาและบุคลากรในท้องถิ่น มามีส่วนร่วมในการให้ความรู้ และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น

5. สื่อการเรียนรู้

5.1 เอกสารประกอบการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องความเชื่อของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์

5.2 ใบความรู้

5.3 ใบกิจกรรมการสอบถามหรือสัมภาษณ์

6. แหล่งการเรียนรู้

6.1 วิทยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.2 แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนบ้านต๋อม

7. การวัดผลและประเมินผล

7.1 สิ่งที่มีวัดผลและประเมินผล

7.1.1 ความรู้

7.1.2 ทักษะ

7.1.3 เจตคติ

7.2. วิธีการวัดและประเมินผล

7.2.1 การทดสอบความรู้

7.2.2 ผลการปฏิบัติงาน ภาระงาน

7.2.3 สังเกตและสอบถาม

7.3. เครื่องมือวัดผลและประเมินผล

7.3.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7.3.2 แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน

7.3.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงาน

7.4. เกณฑ์การวัดผลและประเมินผล

7.4.1 นักเรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด

7.4.2 นักเรียนต้องได้รับการประเมินการทดสอบ และภาระงานตามเกณฑ์ที่กำหนด

รหัสงานวิจัย 4

1. หลักการ

การนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยให้ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ หรือปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการส่งเสริม และถ่ายทอดประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ ให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นพร้อมกันนั้น ยังเป็นการแก้ไขปัญหาการละเลยภูมิปัญญาท้องถิ่นของเด็กๆ และเยาวชน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริม คุณค่าอันดีงามของศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันมีค่ายิ่งของชุมชนท้องถิ่น เพื่อตอบสนองต่อ เป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ให้ท้องถิ่นได้มีโอกาส ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหา และสภาพความต้องการได้

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่ต้องการนำเอาประเพณี และศิลปวัฒนธรรม อันดีงามของชุมชน คือ ประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ มาบรรจุไว้ในหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ ของสถานศึกษา

2.2 เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญ ยอมรับประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ ของตนเองตลอดจนเกิดเจตคติที่ดี มีความรัก ความภาคภูมิใจ และรู้คุณค่าประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิของตน

2.3 ชุมชนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา สนับสนุนให้มีการนำ ประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ และปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น รวมถึงเป็นการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามและถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษต่อไป

3. เนื้อหา

3.1 หน่วยประเพณีศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

3.2 ประเพณีบุญเดือนหก

3.3 คุณค่าบวรศรี

3.4 ประเพณีบุญเดือนหกที่คงคุณค่า

4. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาค้นคว้าและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

1.1 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เริ่มจาก การศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม

1.2 การศึกษาความคิดเห็นและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ ของผู้บริหาร ครูโรงเรียนนิมพลวิทยา นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร

1.3 การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ จากสถานการณ์จริง เรื่องประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร

2.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการสร้างโครงสร้างหลักสูตร

2.2 การสร้างโครงสร้างของหลักสูตร

2.3 การตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตร

2.4 ปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

เป็นการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเป็นการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

3.1 หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.3 แบบวัดผลการเรียนรู้ด้านเจตคติต่อประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ

3.4 แบบประเมินความเหมาะสมของการใช้หลักสูตรท้องถิ่น

3.5 แผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

5. สื่อการเรียนรู้

5.1 เอกสารประกอบการเรียนรู้

5.2 ภาพวิทัศน์

5.3 สื่อจากของจริง, รูปภาพ, การนำเสนอภาพนิ่ง (Power Point)

5.4 ใบความรู้

5.5 ใบงาน

5.6 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. แหล่งการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น เรื่องประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ ตำบลโนนสำราญ อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

7. การวัดผลและประเมินผล

7.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ประเพณีบุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ โดยวัดจากการทำแบบทดสอบ การเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน การร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม และใบงานที่มอบหมาย

7.2 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรท้องถิ่น เกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ประเพณี บุญเดือนหกจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งประกอบด้วย

- 7.2.1 ความคิดเห็นต่อหลักสูตรของนักเรียน
- 7.2.2 ความคิดเห็นของครูผู้สอน
- 7.2.3 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนฉิมพลีวิทยา
- 7.2.4 ความคิดเห็นของปราชญ์ชาวบ้าน

รหัสงานวิจัย 5

1. หลักการ

เพื่อให้เห็นความสำคัญของแหล่งโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทเมืองสิงห์ ผู้จัดทำจึงมองเห็นถึงความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อชุมชน ผู้จัดทำจึงจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทเมืองสิงห์ ตำบลสิงห์ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของนักเรียนนอกจากนี้ยังสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีและภาคภูมิใจรักในความเป็นท้องถิ่นของตนเอง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เรื่องอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทเมืองสิงห์
- 2.2 เพื่อให้เกิดทักษะและกระบวนการในการเรียนรู้
- 2.3 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 2.4 เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น

3. เนื้อหา

- 3.1 เล่าเรื่องเมืองสิงห์
- 3.2 แหล่งเรียนรู้โบราณสถานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์
- 3.3 ท่องอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทเมืองสิงห์
- 3.4 อุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทเมืองสิงห์ของฉัน

4. กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 วิธีการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry) 5Es

เป็นการตั้งคำถามเพื่อสอบถามความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทเมืองสิงห์และลักษณะทางภูมิศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 กระบวนการเรียนรู้

ครูจะนำรูปภาพปราสาทเมืองสิงห์กับปราสาทหินพิมายมาให้ให้นักเรียนศึกษาแล้วสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับรายละเอียดของทั้งสองสถานที่ และให้นักเรียนยกตัวอย่างเกี่ยวกับปราสาทเมืองสิงห์กับปราสาทหินพิมายที่นักเรียนสนใจ และให้นักเรียนทำกิจกรรมใบงานเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ปราสาทเมืองสิงห์กับปราสาทหินพิมาย

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อเชื่อมโยงความคิดของนักเรียนให้เข้าใจปราสาทเมืองสิงห์กับปราสาทหินพิมายผ่านการศึกษาภาพ แล้วให้นักเรียนนำเสนอผลงานกลุ่มที่นักเรียนศึกษาประเด็นความรู้เกี่ยวกับประวัติและความสำคัญของทั้งปราสาทเมืองสิงห์กับปราสาทหินพิมาย

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เทคนิคผังกราฟิก mind mapping

ครูให้นักเรียนทำผังความคิดที่เป็นผลงานของตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเป็นรายบุคคล และให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยการให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องที่ได้เรียนรู้เรื่องอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทเมืองสิงห์ และสะท้อนถึงคุณค่าและความสำคัญของปราสาทเมืองสิงห์

5. สื่อการเรียนรู้

5.1 ใบความรู้ เรื่องอุทยานประวัติศาสตร์ปราสาทเมืองสิงห์

5.2 รูปภาพอุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์

5.3 วิดีโอ เรื่องปราสาทเมืองสิงห์

5.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. แหล่งการเรียนรู้

อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์

7. การวัดผลและประเมินผล

7.1 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน

7.2 ตรวจใบกิจกรรมของผู้เรียน

รหัสงานวิจัย 6

1. หลักการ

1.1 เป็นหลักสูตรการจัดการศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมให้เหมาะสมตามสภาพบริบท และความต้องการของท้องถิ่น

1.2 เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ที่สำคัญต่างๆ ในด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีพื้นบ้าน วิถีชีวิตภูมิปัญญาชาวบ้านและอื่นๆ

1.3 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมจริยธรรม และเสริมประสบการณ์การเรียนรู้จากคำขวัญจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้าง สามารถยืดหยุ่นได้ทั้งด้านสาระ เวลาและการจัดการเรียนรู้

1.5 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาควบคู่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ประวัติความเป็นมาของคำขวัญจังหวัดสุพรรณบุรี

2.2 เพื่อให้นักเรียนตระหนักและเห็นคุณค่าของเอกลักษณ์ที่สำคัญของจังหวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีศิลปวัฒนธรรมที่มีมาแต่สมัยโบราณ

2.3 เพื่อให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกที่ดี ให้รู้จักัญญต่อแผ่นดินที่มีแหล่งโบราณคดีที่สำคัญเป็นเมืองอู่ข้าวอู่น้ำ เป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมที่มีมาแต่สมัยโบราณ

2.4 เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ที่สำคัญต่างๆ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีพื้นบ้าน และสามารถพัฒนาความรู้

2.5 เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีและเกิดกับตนเองให้มากที่สุด ในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์เป็นสาธารณสมบัติที่ทรงคุณค่าของท้องถิ่นและของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 เพื่อให้นักเรียนสามารถนำข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับคำขวัญจังหวัดสุพรรณบุรีมาเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น

3. เนื้อหา

3.1 ความหมาย ความสำคัญ และประวัติความเป็นมาของคำขวัญจังหวัดสุพรรณบุรี

3.2 คำขวัญเรื่อง เมืองยุทธหัตถี

3.3 คำขวัญเรื่อง วรรณคดีขึ้นชื่อ

3.4 คำขวัญเรื่อง เลื่องลือพระเครื่อง

3.5 คำขวัญเรื่อง รุ่งเรืองเกษตรกรรม

3.6 คำขวัญเรื่อง สูงล้ำประวัติศาสตร์

3.7 คำขวัญเรื่อง แหล่งปราชญ์ศิลปิน

3.8 คำขวัญเรื่อง ภาษาถิ่นชวนฟัง

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนยืดหยุ่นตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

4.3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนนักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลมาอภิปรายซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันภายในกลุ่ม และนำมาเรียบเรียงเป็นผลงานต่างๆ และนำเสนอผลงาน

4.4 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นให้ปฏิบัติจริง โดยการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ตามแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับคำขวัญ ได้แก่ อนุสรณ์ดอนเจดีย์ วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร วัดพระรูป วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ พิพิธภัณฑสถานชาวนาไทย ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง และประตูเมือง

4.5 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนจัดทำผลงานและแสดงผลงานเกี่ยวกับคำขวัญจังหวัดสุพรรณบุรี

4.6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยสอนสอดแทรกให้นักเรียนมีเจตคติที่ดี ตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่น เกิดความรักความผูกพันและภาคภูมิใจในท้องถิ่น

5. สื่อการเรียนรู้

5.1 เอกสารตำรา เกี่ยวกับเอกลักษณ์ที่สำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรี

5.2 ใบความรู้และใบงาน

5.3 รูปภาพเกี่ยวกับคำขวัญของจังหวัดสุพรรณบุรี

5.4 แผนที่จังหวัดสุพรรณบุรี

5.5 อุปกรณ์การจัดหนังสือ Pop-up

5.6 อินเทอร์เน็ต วิดีโอ โทรศัพท์

6. แหล่งการเรียนรู้

โบราณสถาน เช่น อนุสรณ์ดอนเจดีย์ วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดพระรูป พิพิธภัณฑสถานชาวนาไทย ประตูเมือง

7. การวัดผลและประเมินผล

7.1. การทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำขวัญจังหวัด ก่อนเรียนและหลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่น

7.2. การสังเกตทักษะการปฏิบัติกิจกรรม

รหัสงานวิจัย 7

1. หลักการ

หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เมืองสุรินทร์ ถิ่นปราสาท เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ตรงกับชีวิตในด้านสังคม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นอย่างแท้จริงโดยมีหลักการดังต่อไปนี้

1.1 เป็นการศึกษาที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

1.2 เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและโบราณสถานในท้องถิ่น

1.3 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นและประวัติความเป็นมาของจังหวัดสุรินทร์

2.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาโบราณสถานของท้องถิ่น

2.3 เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญ เห็นคุณค่าของโบราณสถาน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม มีความภาคภูมิใจ รักและหวงแหนร่วมกันพิทักษ์ อนุรักษ์โบราณสถานของท้องถิ่น

2.4 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะและกระบวนการในการปฏิบัติกิจกรรมตามวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีระเบียบวินัยในการทำงาน มีความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น และมีความสามารถในการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ชุมชนและสังคม

2.5 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลและความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการดำรงชีวิต และเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

3. เนื้อหา

3.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดสุรินทร์

3.2 ความรู้เกี่ยวกับปราสาทเมืองสุรินทร์

3.3 ความรู้เกี่ยวกับตำนานและประเพณีของปราสาทที่สำคัญในจังหวัดสุรินทร์

3.4 แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถาน

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการคำนึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

4.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยการศึกษาค้นคว้าแล้วนำมาอภิปรายซักถาม และเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน

4.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง โดยการนำนักเรียนไปทัศนศึกษา นอกสถานที่ในโบราณสถานที่มีในชุมชน

4.4 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยสอดแทรกให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงสำคัญของประวัติศาสตร์ความเป็นมา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม มีความภาคภูมิใจ รักและหวงแหน ร่วมกันพิทักษ์ อนุรักษ์โบราณสถานในท้องถิ่นที่ตนเองอาศัย

5. สื่อการเรียนรู้

5.1 ใบความรู้

5.2 ใบงาน

5.3 รูปภาพปราสาทในจังหวัดสุรินทร์

5.4 วีดิทัศน์

5.5 เอกสารประกอบหลักสูตรท้องถิ่น

6. แหล่งการเรียนรู้

6.1 วิทยากรท้องถิ่น

6.2 การทัศนศึกษาปราสาทในจังหวัดสุรินทร์

7. การวัดผลและประเมินผล

7.1 สังเกตการตอบคำถาม และการซักถามของนักเรียน

7.2 สังเกตความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

7.3 สังเกตความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม

7.4 ตรวจผลงานจากการศึกษาค้นคว้า และการทำกิจกรรม

7.5 สอบถามความคิดเห็นนักเรียน

7.6 ทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รหัสงานวิจัย 8

1. หลักการ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องพระเครื่องเมืองสุพรรณบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมทักษะในด้านการสังเกต การฝึกปฏิบัติกิจกรรมศึกษานอกสถานที่ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ให้กว้างขวางอย่างหลากหลาย ทั้งด้านวิชาการ ด้านการอนุรักษ์ และเจตคติต่อพระเครื่องเมืองสุพรรณ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของพระเครื่อง สามารถจำแนกประเภทและวัสดุที่ใช้ทำพระเครื่องในท้องถิ่นของตนเอง

2.2 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและจำแนกพิมพ์ของพระเครื่องของผุ้สุพรรณพิมพ์หน้าแก่ พิมพ์หน้ากลาง และพิมพ์หน้าหนุ่ม

2.3 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและจำแนกพิมพ์ของพระเครื่องของขุนแผนกรูวัดบ้านกร่างพิมพ์ทรงใหญ่และพิมพ์ห้าเหลี่ยมอกใหญ่

2.4 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและจำแนกพิมพ์ของพระเครื่องของขุนแผนกรูวัดพระรูปพิมพ์ไข่ผ่าซีกและพิมพ์แดงกว่าผ่าซีก

2.5 เพื่อให้นักเรียนสามารถอนุรักษ์พระเครื่องเมืองสุพรรณ

2.6 เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อพระเครื่องของท้องถิ่น

2.7 เพื่อให้นักเรียนมีความตระหนัก รัก ห่วงแหน ผูกพันต่อท้องถิ่นและนำเสนอผลงานด้วยความภาคภูมิใจ

3. เนื้อหา

3.1 พระเครื่อง

3.1.1 ความหมายและความสำคัญของพระเครื่อง

3.1.2 ประเภทของพระเครื่อง

3.1.3 ประเภทของวัสดุที่ใช้ทำพระเครื่อง

3.2 พระเครื่องเมืองสุพรรณ (พระผุ้สุพรรณ)

3.2.1 ประวัติความเป็นมาของพระผุ้สุพรรณ

3.2.2 พระผุ้สุพรรณพิมพ์หน้าแก่ พระผุ้สุพรรณพิมพ์หน้ากลาง และพระผุ้สุพรรณพิมพ์หน้าหนุ่ม

3.2.3 การใช้กลองส่องพระ

- 3.3 พระเครื่องเมืองสุพรรณ (พระขุนแผนกรุวัดบ้านกร่าง)
 - 3.3.1 ประวัติความเป็นมาของพระขุนแผนกรุวัดบ้านกร่าง
 - 3.3.2 พระขุนแผนกรุวัดบ้านกร่าง พิมพ์ทรงพลใหญ่และพระขุนแผนกรุวัดบ้านกร่าง พิมพ์หัวเหลี่ยมอกใหญ่
- 3.4 พระเครื่องเมืองสุพรรณ (พระขุนแผนกรุวัดพระรูป)
 - 3.4.1 ประวัติความเป็นมาของพระขุนแผนกรุวัดพระรูป
 - 3.4.2 พระขุนแผนกรุวัดพระรูป พิมพ์ไข่มุก และพระขุนแผนกรุวัดพระรูป พิมพ์แดงกว่าผ่าซีก
- 3.5 การอนุรักษ์พระเครื่องเมืองสุพรรณ
 - 3.5.1 การดูแลเก็บรักษาโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3.5.2 การใส่กรอบพระ (กรอบสแตนเลส)
 - 3.5.3 ศึกษาเอกสารสถานที่ (สำรวจพระเครื่องเมืองสุพรรณตลาดนัดพระเครื่องสามชุก ตลาดร้อยปี)
- 3.6. การจัดทำผลงาน
 - 3.6.1 จัดทำหนังสือเล่มเล็ก
4. กิจกรรมการเรียนรู้
 - 4.1 สังเกตการตอบคำถาม
 - 4.2 สังเกตความสนใจการเข้าร่วมกิจกรรมและการทำงานกลุ่ม
 - 4.3 ตรวจผลงานนักเรียน
 - 4.4 การสอบถามความคิดเห็น
 - 4.5 ทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน
5. สื่อการเรียนรู้
 - 5.1 เอกสารตำรา
 - 5.2 ใบความรู้
 - 5.3 ใบงาน
 - 5.4 รูปภาพ
 - 5.5 ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 5.6 แผ่นพับ
 - 5.7 พระเครื่องของท้องถิ่น
 - 5.8 วีดิทัศน์
6. แหล่งการเรียนรู้
 - 6.1 สำรวจพระเครื่องเมืองสุพรรณตลาดนัดพระเครื่องสามชุกตลาดร้อยปี
 - 6.2 วัดบ้านกร่าง

6.3 วัดพระรูป

7. การวัดผลและประเมินผล

- 7.1 สังเกตการตอบคำถาม และการซักถามของนักเรียน
- 7.2 สังเกตความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
- 7.3 สังเกตความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม
- 7.4 ตรวจผลงานจากการศึกษาค้นคว้า และการทำกิจกรรม
- 7.5 สอบถามความคิดเห็นนักเรียน
- 7.6 ทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รหัสงานวิจัย 9

1. หลักการ

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการเสริมสร้างความสมานฉันท์และสันติสุข ชั้นประถมศึกษาปีที่4 อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยปรับสาระการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพและปัญหาในท้องถิ่น ซึ่งมีหลักการดังนี้

- 1.1 เพื่อผู้เรียน รู้และเข้าใจปัญหาของชุมชน พร้อมทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาของชุมชน
- 1.2 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด การคิดวิเคราะห์ และสามารถประเมินสถานการณ์และคิด แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน
- 1.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีแนวคิดและการปฏิบัติตนที่ดีเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนและ ประเทศชาติต่อไป

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ในชุมชนที่มีความหลากหลาย ของวัฒนธรรม
- 2.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนของผู้เรียน
- 2.3 เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตนที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติ

3. เนื้อหา

- 3.1 จินตนาการอยู่
- 3.2 แตกต่างแต่ไม่แตกแยก
- 3.3 ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 3.4 สถานการณ์ฉุกเฉิน
- 3.5 พลเมืองดี
- 3.6 เราอยู่ร่วมกัน

4. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งลงพื้นที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร

นำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 คือการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เพื่อ ทำเป็นแนวทางในการร่างหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพร่างหลักสูตร

นำเสนอหลักสูตรที่ร่างขึ้นต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรทั้งฉบับ ก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยเป็นผู้นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร

ประเมินหลังการทดลองใช้หลักสูตร

1. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 6 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

นำข้อมูลที่ได้จากผลการประเมินหลักสูตรและข้อเสนอแนะมาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรและปรับปรุงแผนการเรียนรู้ เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

5. สื่อการเรียนรู้

5.1 ใบความรู้

5.2 ใบงาน

5.3 รูปภาพ

5.4 แผนที่

5.5 เกม

5.6 เอกสารความรู้ที่เกี่ยวข้อง

5.7 โทรศัพท์ วิทยุ วิดีทัศน์

6. แหล่งการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกสถานที่ของอำเภोजันนะ จังหวัดสงขลา เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ชนบธรรมเนียม วัฒนธรรม พระคุณของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

7. การวัดผลและประเมินผล

7.1 ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ โดยใช้วิธีการดังนี้

7.1.1 ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7.1.2 สัมภาษณ์ ชักถาม

7.1.3 ตรวจผลงาน และการรายงาน

7.1.4 สังเกตการณ์อภิปราย และแสดงความคิดเห็น

7.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

7.2.1 วัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

รหัสงานวิจัย 10

1. หลักการ

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ เป็นหลักสูตรที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น มีความสามารถการจัดทำผลงานและมีความคิดที่ดีต่อการอนุรักษ์โบราณสถาน เขตสัมพันธวงศ์ของตนเองอย่างแท้จริง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน และแหล่งโบราณสถานในท้องถิ่นของตน (ความรู้ - ความจำ)

2.2 เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของคุณค่าโบราณสถานของท้องถิ่น และสามารถแยกแยะพฤติกรรมที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถานได้ (วิเคราะห์)

2.3 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และการทำลายโบราณสถาน (การนำไปใช้)

2.4 เพื่อให้ผู้เรียนให้เหตุผลในการอนุรักษ์โบราณสถาน เกิดความรัก ผูกพัน ห่วงแหนภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง และสามารถแนะนำสถานที่สำคัญในเขตสัมพันธวงศ์ (ความรัก)

2.5 เพื่อให้ผู้เรียนสรุปภาพรวมของการอนุรักษ์โบราณสถานในท้องถิ่นของตนเองได้ (สังเคราะห์)

3. เนื้อหา

3.1 ประวัติเขตสัมพันธวงศ์

3.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโบราณสถาน

3.3 ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์

3.4 ความสำคัญของการอนุรักษ์โบราณสถาน

3.5 การอนุรักษ์โบราณสถาน

3.6 การจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 ยึดหยุ่นตามสภาพความต้องการของท้องถิ่น

4.2 ใช้วิทยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.3 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.4 เน้นกิจกรรมกลุ่ม

4.5 ปฏิบัติจริง

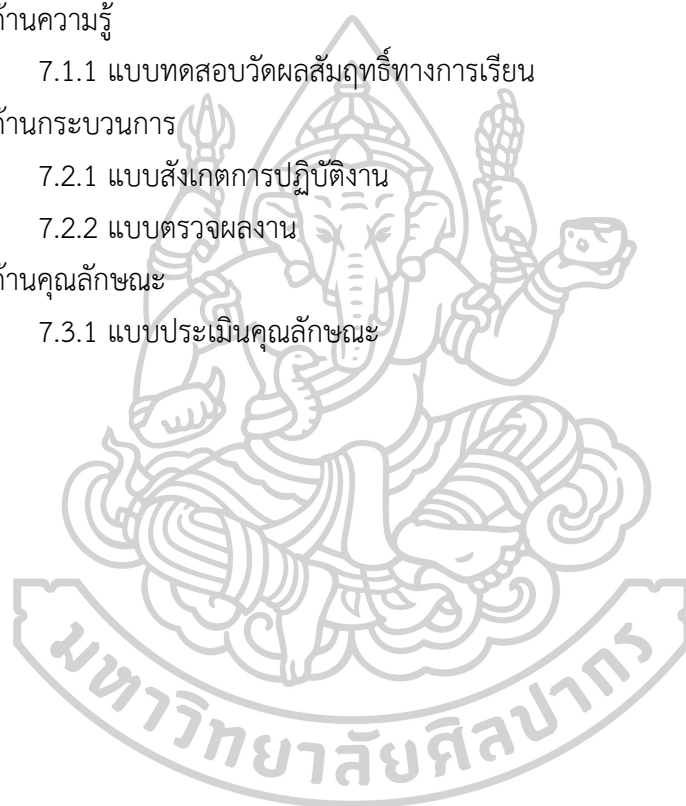
4.6 นำเสนอผลงานของนักเรียน

4.7 สอดแทรกความรักหวงแหนท้องถิ่นและภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง

5. สื่อการเรียนรู้

5.1 เอกสารใบความรู้

- 5.2 ใบงาน
- 5.3 รูปภาพ
- 5.4 แผ่นพับ
- 6. แหล่งการเรียนรู้
 - 6.1 วิทยากรท้องถิ่น
 - 6.2 โบราณสถาน
 - 6.3 ลงพื้นที่ศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของชุมชนเขตสัมพันธวงศ์
- 7. การวัดผลและประเมินผล
 - 7.1 ด้านความรู้
 - 7.1.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 7.2 ด้านกระบวนการ
 - 7.2.1 แบบสังเกตการปฏิบัติงาน
 - 7.2.2 แบบตรวจผลงาน
 - 7.3 ด้านคุณลักษณะ
 - 7.3.1 แบบประเมินคุณลักษณะ

รหัสงานวิจัย 11

1. หลักการ

1.1 เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและยังเป็นการตอบสนองเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งให้ท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้การจัดการศึกษามาจากความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง

1.2 เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ มีความรัก และความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นของตนเอง ตลอดจนร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานมรดกอันล้ำค่าในท้องถิ่นของตนให้คงอยู่สืบไป

1.3 เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณบางคลัง

2.2 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโบราณสถานโบราณวัตถุในท้องถิ่นของตนเอง

2.3 เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของโบราณสถานโบราณวัตถุในท้องถิ่นของตนเอง

2.4 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุในท้องถิ่นของตนเอง

2.5 เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนัก รัก ห่วงแหน ภาคภูมิใจและผูกพันต่อท้องถิ่นของตนเอง

2.6 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลและความรู้ทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมาเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น

3. เนื้อหา

3.1 ย้อนอดีตเมืองโบราณบางคลัง

3.2 เมืองโบราณบางคลังยุคใหม่

3.3 ความรู้ทั่วไปเรื่องโบราณสถานโบราณวัตถุ

3.4 ของโบราณเมืองบางคลัง

3.5 เทียวเมืองโบราณบางคลัง

3.6 อนุรักษ์เมืองโบราณบางคลัง

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามสภาพความต้องการของท้องถิ่น

4.2 ใช้วิทยากรในท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้

4.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความสามารถ ความเข้าใจ และสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพของตนเอง

4.4 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทักษะกระบวนการคิด กระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักเคารพบทบาทหน้าที่ทั้งของตนเองและของผู้อื่น รู้จักชั้น ของการทำงานร่วมกัน รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะแก่เพื่อนร่วมงานได้ซึ่งจะทำให้ ผู้เรียนสามารถทำงานและดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

4.5 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยจัดประสบการณ์ตรงและจัดการศึกษาออกสถานที่ให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากสถานที่จริงและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.6 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีและเห็นคุณค่าของโบราณสถาน โบราณวัตถุของตนเอง

4.7 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

4.8 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

5. สื่อการเรียนรู้

5.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ

5.2 ใบความรู้

5.3 ใบงาน

5.4 เฉลยใบงาน

5.5 หนังสือ “ที่นี่...เมืองบางซ่ง (ปฐมบทแห่งการสร้างบ้านแปลงเมือง) ฉบับการ์ตูน”

5.6 บัตรคำถาม

5.7 คำขวัญตำบลเมืองบางซ่ง

5.8 บัตรหมายเลข 1 - 5

5.9 สีไม้

5.10 รูปภาพเกี่ยวกับโบราณสถานโบราณวัตถุ แผนที่ตำบลเมืองบางซ่ง

5.11 วีดิทัศน์ งานแสดงแสงสีเสียงประจำปีของตำบลเมืองบางซ่ง

5.12 ของที่ระลึก

5.13 ผลงานนักเรียน

5.14 กล้องถ่ายรูป

5.15 บัตรเชิญ

5.16 คอมพิวเตอร์

5.17 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ

6. แหล่งการเรียนรู้

6.1 แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

6.2 ห้องสมุด

6.3 ห้องจัดแสดงผลงาน

6.4 ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ต.เมืองบางซ่ง

6.5 โบราณสถานวัดใหญ่ชัยมงคล

6.6 โบราณสถานวัดโบสถ์

6.7 วิทยาการท้องถิ่น

7. การวัดผลและประเมินผล

7.1. ด้านความรู้ ใช้วิธีการดังนี้

7.1.1 แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

7.1.2 ตรวจผลงานและชิ้นงาน

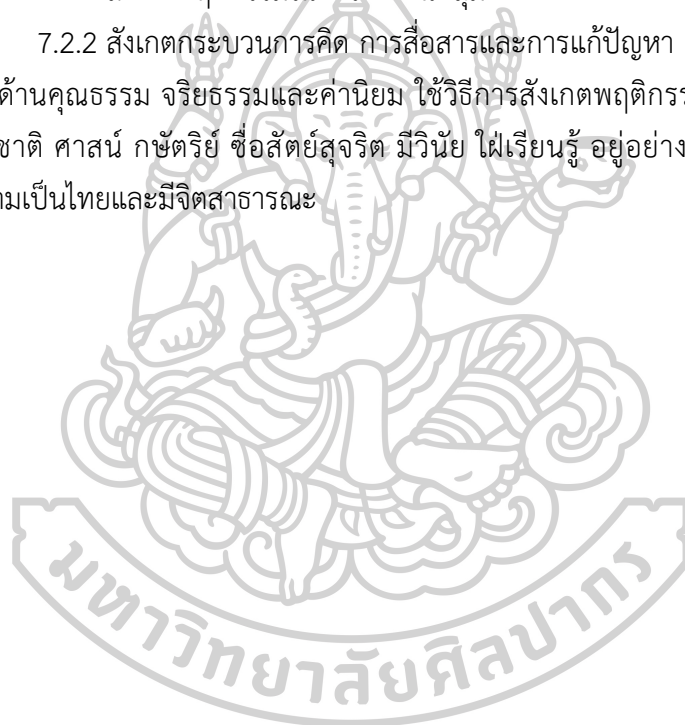
7.1.3 สังเกตการอภิปราย การซักถาม และแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน

7.2. ด้านทักษะและกระบวนการ ใช้วิธีการดังนี้

7.2.1 สังเกตพฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม

7.2.2 สังเกตกระบวนการคิด การสื่อสารและการแก้ปัญหา

7.3. ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคลใน
ด้านความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งเน้นในการ
ทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ

รหัสงานวิจัย 12

1. หลักการ

การที่คนในท้องถิ่นนั้นๆ เข้าใจและสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาท้องถิ่นของตนได้อย่างถ่องแท้ ย่อมนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง โดยการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ย่อมส่งผลให้ท้องถิ่นนั้นได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1. ผู้เรียนอธิบายความหมายของตลาดในระบบเศรษฐกิจ อุปสงค์ อุปทาน กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และระบบสหกรณ์ได้ (พุทธิพิสัย)

2.2. ผู้เรียนอธิบายกฎอุปสงค์และกฎอุปทาน และหลักการสำคัญของระบบสหกรณ์ได้ (พุทธิพิสัย)

2.3. ผู้เรียนวิเคราะห์ลักษณะของตลาดในระบบเศรษฐกิจประเภทต่างๆ ปัจจัยในการกำหนดอุปสงค์ ปัจจัยในการกำหนดอุปทาน การกำหนดราคาในระบบเศรษฐกิจ คุณลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาในระบบตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์ สาเหตุของปัญหาท้องถิ่นทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ปัญหาท้องถิ่นโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ (พุทธิพิสัย)

2.4. ผู้เรียนสรุปลักษณะสำคัญของตลาดในระบบเศรษฐกิจประเภทต่างๆ กฎอุปสงค์ และกฎอุปทานได้ (พุทธิพิสัย)

2.5. ผู้เรียนระบุสภาพปัญหาท้องถิ่นในปัจจุบันทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้ (พุทธิพิสัย)

2.6. ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของการมีตลาดในระบบเศรษฐกิจประเภทต่างๆ ในท้องถิ่นของตน และตระหนักถึงข้อดีและข้อเสียของกลไกราคาที่มีต่อระบบเศรษฐกิจในท้องถิ่นของตนได้ (จิตพิสัย)

2.7. ผู้เรียนตระหนักถึงสาเหตุของปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นตนเอง และเห็นคุณค่าของการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับท้องถิ่นของตน และแก้ไขพัฒนาท้องถิ่นของตนได้ (จิตพิสัย)

2.8. ผู้เรียนนำเสนอลักษณะของตลาดในระบบเศรษฐกิจประเภทต่างๆ หลักกลไกราคาในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์ ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหาท้องถิ่นทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้ แนวทางการแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ (ทักษะพิสัย)

3. เนื้อหา

3.1 ความหมายอุปสงค์และอุปทาน

3.2 กฎอุปสงค์และอุปทาน

3.3 ปัจจัยในการกำหนดอุปสงค์ และปัจจัยในการกำหนดอุปทาน

3.4 กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

- 3.5 การเปลี่ยนแปลงด้านอุปสงค์และการเปลี่ยนแปลงด้านอุปทาน
- 3.6 ความหมายของตลาดในระบบเศรษฐกิจ
- 3.7 ประเภทของตลาดในระบบเศรษฐกิจ
- 3.8 ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.9 แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.10 ความหมายของระบบสหกรณ์
- 3.11 หลักการสำคัญของระบบสหกรณ์
- 3.12 แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาในระดับตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ

4. กิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเลือกหัวข้อ

ขั้นที่ 2 การวางแผนโครงงาน

ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 5 การสรุปผล

ขั้นที่ 6 การนำเสนอผลงาน

ขั้นที่ 7 การประเมินผลงาน

5. สื่อการเรียนรู้

5.1 โฆษณา “คุณพอใจดี ตามหาโน้ตบุ๊กมือสองที่ Kaidee.com”

5.2 ภาพบรรยากาศงานมหกรรมหนังสือระดับชาติ

5.3 ภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครจำนวน 5 ภาพ ประกอบด้วย ภาพที่ 1 การจราจรติดขัด ภาพที่ 2 มลพิษทางอากาศ ภาพที่ 3 ขีโมเตอร์บนทางเท้า ภาพที่ 4 ขังขยะไม่ถูกที่ และภาพที่ 5 อาชญากรรม

6. แหล่งการเรียนรู้

สัมภาษณ์จากผู้รู้ในชุมชน

7. การวัดผลและประเมินผล

7.1 ความรู้

7.1.1 การตอบปากเปล่า

7.1.2 ใบงาน

7.1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7.1.4 ป้ายนิเทศ

7.2 ทักษะกระบวนการ

7.2.1 การวัดทักษะชีวิต

- 7.2.2 การประเมินความสามารถในการทำโครงการ
- 7.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 7.3.1 การสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
 - 7.3.2 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รหัสงานวิจัย 13

1. หลักการ

การจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องป่าแดงบ้านเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม เพื่อให้ผู้เรียน เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตบ้านป่าแดงที่สัมพันธ์กับชีวิตของคนในอดีตและปัจจุบันในลักษณะ บูรณาการ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันท้องถิ่นของตนเองเป็นการปลูกฝัง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้อยู่คู่สังคมแห่งการเรียนรู้และชุมชนสืบต่อไป

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 เป็นผู้ที่มีความรัก ความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นของตนเอง
- 2.2 เป็นผู้ที่ชื่นชมบุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องราวของท้องถิ่น
- 2.3 เป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น
- 2.4 เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา จารีตประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. เนื้อหา

- 3.1 บุคคลสำคัญในท้องถิ่น
- 3.2 แหล่งน้ำพระทอง
- 3.3 เชื้อนป่าแดง
- 3.4 โรงเรียนนายร้อยป่าแดง
- 3.5 แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- 3.6 การจัดทำโครงการสิ่งประดิษฐ์

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 ขั้นนำ

ครูอธิบายถึงความเป็นมาของบ้านป่าแดงในอดีต ในเรื่องของบุคคลสำคัญในท้องถิ่น

4.2 ขั้นสอน

โดยการนำรูปภาพบุคคลสำคัญให้นักเรียนศึกษา เป็นกิจกรรมกลุ่มจากการทำใบงาน

4.3 ขั้นสรุป

ครูให้นักเรียนเขียนความรู้สึกรักของตนเองต่อบ้านป่าแดงและบุคคลสำคัญในท้องถิ่น

5. สื่อการเรียนรู้

- 5.1 เอกสาร ตำรา โรงเรียนนายร้อยป่าแดง
- 5.2 เอกสารประวัติบุคคลสำคัญในท้องถิ่นบ้านป่าแดง
- 5.3 เอกสารบันทึกประเพณีแหล่งน้ำพระทอง
- 5.4 ใบความรู้ 12 เรื่อง
- 5.5 ใบงาน

6. แหล่งการเรียนรู้

6.1 วิทยากร 2 คน

6.2 เชื้อนป่าแดง

6.3 แหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านป่าแดง

7. การวัดผลและประเมินผล

7.1 การประเมินด้วยการสื่อสารส่วนบุคคล ได้แก่ การถาม - ตอบ ระหว่างทำกิจกรรม การสนทนาพูดคุยกับนักเรียน โดยใช้การสังเกตจากการตอบคำถามและซักถามของนักเรียน

7.2 การประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน ได้แก่ การจัดทำโครงงานสิ่งประดิษฐ์ การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น โดยเครื่องมือการวัดและประเมินผล คือ ใช้แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนแบบสังเกตการณ์นำเสนอผลงานแบบประเมินโครงงานสิ่งประดิษฐ์แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

7.3 การประเมินตามสภาพจริงโดยประเมินจากการปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่เป็นจริงของผู้เรียน เช่น การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในการทำงานกลุ่ม เป็นต้น โดยเครื่องมือการวัดและประเมินผลคือใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มแบบทดสอบหลังเรียน

รหัสงานวิจัย 14

1. หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนสนองต่อพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สนองต่อเป้าหมายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น จึงกำหนดหลักการของหลักสูตร ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มีการจัดการเรียนรู้ ที่ผสมผสานความรู้ คุณธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ค่านิยม 12 ประการ และสร้างจิตสำนึกสิ่งแวดล้อมศึกษา
2. เป็นหลักสูตรที่ยึดหยุ่นในด้านโครงสร้างเวลาเรียน และสาระในการจัดการเรียนรู้
3. เป็นหลักสูตรที่ให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้
4. เป็นหลักสูตรที่จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล โดยใช้กระบวนการในการทำโครงการเป็นฐาน
5. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกสิ่งแวดล้อมศึกษา

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นกำลังสำคัญของท้องถิ่น ในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีจิตสำนึกสิ่งแวดล้อมศึกษา ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

2.1 มีความรู้ คุณธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยม 12 ประการ เพื่อสร้างจิตสำนึกสิ่งแวดล้อมศึกษา

2.2 มีความรู้ ความเข้าใจ และความภูมิใจในท้องถิ่น

2.3 มีความสามารถพื้นฐานในการดำเนินชีวิต เกิดทักษะในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

2.4 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ จิตสำนึกสิ่งแวดล้อมศึกษาในทรัพยากรท้องถิ่น

3. เนื้อหา

3.1 คนสร้างป่า

3.2 ตามรอยเท้าพ่อ

3.3 นิเวศน่ารู้

3.4 ชุมชนเข้มแข็ง

3.5 โครงการพาเพลิน

4. กิจกรรมการเรียนรู้

4.1 ขั้ววางแผน

ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดเรื่องและประเด็นที่จะศึกษาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ ศูนย์ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี

4.2 ขั้วเก็บรวบรวมข้อมูล

ลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ศูนย์ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี ในประเด็น เส้นทางศึกษาระบบนิเวศ พรรณไม้ สถานที่สำคัญในป่าชายเลนปากน้ำปราณบุรี จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การจดบันทึกด้วยวิธีการต่างๆ

4.3 ขั้นสรุปผลการเรียนรู้

สรุปความรู้โดยการสร้างแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ตามรูปแบบที่ต้องการ ในประเด็นเรื่องความสำคัญของศูนย์ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี และให้นักเรียนนำเสนอแผนที่ความคิด และอธิบายประกอบ โดยครูและนักเรียนจะร่วมกันสรุปเนื้อหา

4.4 ขั้นประเมินผล

สอบถามความคิดเห็นในการไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

5. สื่อการเรียนรู้

5.1 ใบความรู้ ใบงาน

5.2 กิจกรรมแบบ Active Learning

5.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และมัลติมีเดีย

5.4 หนังสืออ่านเพิ่มเติม

5.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้

6. แหล่งการเรียนรู้

6.1 แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น “ศูนย์ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลน สิรินาถราชินี”

6.2 ผู้รู้ในท้องถิ่น

7. การวัดผลและประเมินผล

เน้นกระบวนการประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยให้ความสำคัญกับความรู้ กระบวนการได้มาซึ่งความรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านความรู้ : การตอบคำถาม ภาระงาน ชิ้นงาน แบบทดสอบ

ด้านกระบวนการ : ประเมินการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม การทำโครงการ

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ : การสังเกตการทำงาน แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แบบสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการสังเคราะห์องค์ความรู้ของหลักสูตร
และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา
(การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา)

รหัสงานวิจัย.....

หัวข้อ	ประเด็น
1. จุดประสงค์การเรียนรู้	พุทธิพิสัย 1. ความรู้ ความจำ 2. ความเข้าใจ 3. การประยุกต์ 4. การวิเคราะห์ 5. การสังเคราะห์ 6. การประเมินค่า ทักษะพิสัย 1. การเลียนแบบ 2. การลงมือกระทำตามคำสั่ง 3. การกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ 4. การแสดงออก 5. การกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ จิตพิสัย 1. การรับรู้ 2. การตอบสนอง 3. การสร้างค่านิยม 4. การจัดระบบค่านิยม 5. การกำหนดคุณลักษณะ
2. สาระการเรียนรู้	1. ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม 2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3. เศรษฐศาสตร์ 4. ประวัติศาสตร์ 5. ภูมิศาสตร์
3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	1. ความสามารถในการสื่อสาร 2. ความสามารถในการคิด 3. ความสามารถในการแก้ไขปัญหา 4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
4. คุณลักษณะอันพึง	1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

หัวข้อ	ประเด็น
ประสงค์	2. ซื่อสัตย์สุจริต 3. มีวินัย 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่นในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย 8. มีจิตสาธารณะ
5. กิจกรรมการเรียนรู้	1. การบรรยายและปฏิบัติในห้องเรียน 2. การบรรยาย ปฏิบัติในห้องเรียน และการเรียนรู้นอกห้องเรียน
6. สื่อการเรียนรู้	1. ใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกหัด วัสดุอุปกรณ์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 2. ใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกหัดและวัสดุอุปกรณ์
7. แหล่งการเรียนรู้	1. แหล่งการเรียนรู้ประกอบด้วย 1.1 แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ 1.2 แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น 2. แหล่งเรียนรู้ประกอบด้วย 2.1 แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น 2.2 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล
8. การวัดผลและประเมินผล	1. เครื่องมือประกอบด้วย 1.1 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน 1.2 แบบสังเกตพฤติกรรม 1.3 ผลงานหรือทักษะการปฏิบัติงาน 2. เครื่องมือประกอบด้วย 2.1 แบบทดสอบหลังเรียน 2.2 แบบสังเกตพฤติกรรม

ภาคผนวก ข
ตัวอย่างผลการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นในวิชาสังคมศึกษา

รหัสงานวิจัย 15

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 พุทธิพิสัย

1.1.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ลักษณะที่ตั้ง ขอบเขต และลักษณะภูมิประเทศ
วิถีชีวิตหมู่บ้านเหล่านะละกอ

1.1.2 อธิบายความสัมพันธ์ของหมู่บ้านเหล่านะละกอกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 ทักษะพิสัย

1.2.1 ร่วมกันอนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 จิตพิสัย

1.3.1 จัดการความรู้จากการเรียนหน่วยการเรียนรู้ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านะละกอ

2. สารการเรียนรู้

2.1 สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม

หลักธรรมจากวิถีชีวิตของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านะละกอ

2.2 สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง

2.2.1 วิถีชีวิตหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านะละกอ

2.2.2 อนุรักษ์ ส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์

2.3.1 ความสัมพันธ์ของหมู่บ้านเหล่านะละกอกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

3.1 ความสามารถในการสื่อสาร

3.1.1 การอธิบาย

3.1.2 การสัมภาษณ์

3.1.3 การนำเสนอ

3.2 ความสามารถในการคิด

3.2.1 การอภิปราย

3.2.2 การคิดวิเคราะห์

3.2.3 การคิดสร้างสรรค์

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.1 ใฝ่เรียนรู้

4.2 มุ่งมั่นในการทำงาน

4.3 อยู่อย่างพอเพียง

5. กิจกรรมการเรียนรู้

5.1 การค้นหาความรู้ โดยการจัดกิจกรรมเรียนรู้วิถีอยู่อย่างพอเพียงหมู่บ้านเหล่านะละกอ
และตามรอยพ่อหลวงสู่ฐานการเรียนรู้

5.2 การสร้างและการแสวงหาความรู้ โดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตหมู่บ้าน
เหล่ามะละกอ

5.3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ โดยการจัดกิจกรรมถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง

5.4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ โดยการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงาน

5.5 การเข้าถึงความรู้ โดยการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงาน

5.6 การแบ่งปันและเปลี่ยนความรู้ โดยการจัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานสู่ชุมชน

5.7 การเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานสู่ชุมชน

6. สื่อการเรียนรู้

6.1 แบบทดสอบก่อนเรียน

6.2 แบบทดสอบ เรื่องประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

6.3 ใบงานที่ 1 แบบบันทึกการสังเกตครั้งที่ 1

6.4 ใบงานที่ 2 แบบบันทึกการสังเกตครั้งที่ 2

6.5 ใบงานที่ 3 แบบบันทึกการลงพื้นที่

6.6 ใบงานที่ 4 แผนผังหมู่บ้าน

7. แหล่งการเรียนรู้

7.1 แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่ามะละกอ

7.2 ปรากฏ์ชาวบ้าน

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 การประเมินก่อนการจัดกิจกรรมโดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน

8.2 การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมโดยใช้แบบประเมินความสามารถการจัดการความรู้
และการสังเกตพฤติกรรม

8.3 การประเมินหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้แบบทดสอบหลังเรียน

รหัสงานวิจัย 16

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 พุทธิพิสัย

1.1.1 นักเรียนสามารถวิเคราะห์วางแผนกรอบแนวคิด ในการสร้างพัฒนาชิ้นงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพที่ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นได้

1.2 ทักษะพิสัย

1.2.1 นักเรียนสามารถสร้างชิ้นงานที่ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นได้

1.3 จิตพิสัย

1.3.1 นักเรียนสามารถอภิปรายคุณค่าและประโยชน์จากชิ้นงานได้

1.3.2 นักเรียนนำเสนอและถ่ายทอดชิ้นงานที่สร้างสรรค์สู่สาธารณชนได้

2. สารการเรียนรู้

2.1 สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

จังหวัดกาญจนบุรีได้ประกาศเป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การเพิ่มศักยภาพของพื้นที่ คือ การส่งเสริมด้านอาชีพโดยพัฒนาความรู้ ทักษะ สร้างมูลค่าให้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมีมูลค่าเพิ่มขึ้นด้วยการสร้างสร้งงานหรือผลิตชิ้นงานตามความสนใจ ความสามารถและความพร้อมของตนเองการประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งจากเศษวัสดุในท้องถิ่น การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

3.1 ความสามารถในการสื่อสาร

3.2 ความสามารถในการคิด

3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา

3.4 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.1 มีวินัย

4.2 ใฝ่เรียนรู้

4.3 มุ่งมั่นในการทำงาน

5. กิจกรรมการเรียนรู้

5.1 ขั้นเตรียมปฏิบัติภาระงาน (Pre - Task) เนื้อหาสภาพ บริบทของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ เตรียมข้อมูลตามตัวชี้วัด และวิเคราะห์พื้นที่กำหนดพื้นที่ให้นักเรียนได้ศึกษา

5.2 ขั้นปฏิบัติภาระงาน (Task) ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เนื้อหาการส่งเสริมอาชีพในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี โดยการให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาข้อมูล และให้นักเรียนสร้างสรรค์ชิ้นงานของกลุ่มตัวเองพร้อมทั้งออกมาบรรยาย

5.3 ขั้นหลังปฏิบัติการงาน (Post - Task) ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เนื้อหา การสร้างสรรค์ชิ้นงานเพื่อพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี โดยการนำ ต้นแบบการสร้างสรรค์ชิ้นงานแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม และนำเสนอชิ้นงานและขั้นตอนการสร้างสรรค์ ชิ้นงานโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานร่วมกับการเรียนรู้ในท้องถิ่น

6. สื่อการเรียนรู้

6.1 วิดีทัศน์ เรื่องการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษกาญจนบุรี

6.2 Power Point เรื่องลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตำบลบ้านเก่า

6.3 Power Point เรื่องลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตำบลแก่งเสี้ยน

7. แหล่งการเรียนรู้

7.1 เอกสารแบบเรียน เศรษฐศาสตร์กับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

7.2 แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น

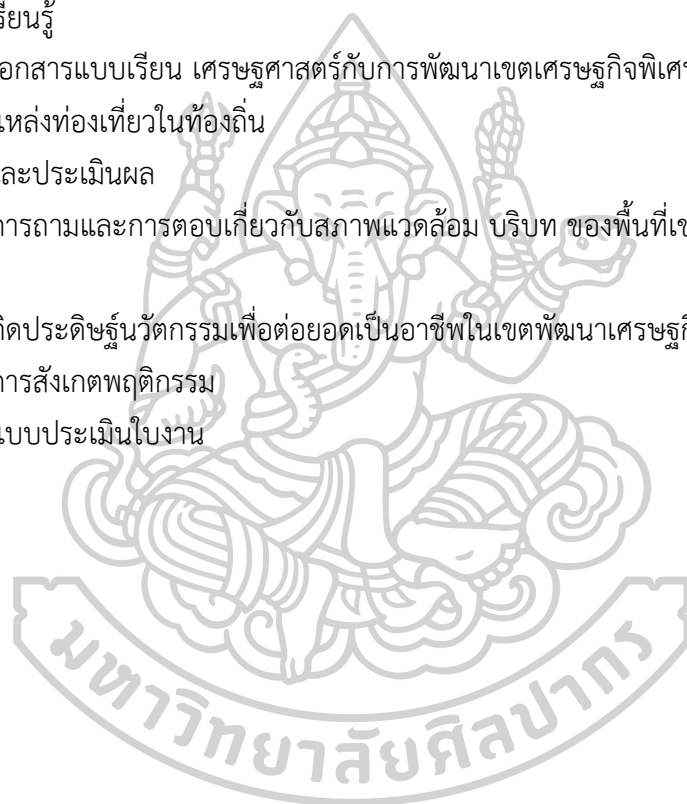
8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 การถามและการตอบเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม บริบท ของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กาญจนบุรี

8.2 คิดประดิษฐ์นวัตกรรมเพื่อต่อยอดเป็นอาชีพในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

8.3 การสังเกตพฤติกรรม

8.4 แบบประเมินใบงาน

รหัสงานวิจัย 17

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 พุทธิพิสัย

1.1.1 ผู้เรียนสามารถระบุมาตรการป้องกันและแก้ไขการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยได้

1.1.2 ผู้เรียนสามารถอธิบายบทบาทขององค์กรและการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมได้

1.1.3 ผู้เรียนสามารถบอกความหมายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้

1.2 ทักษะพิสัย

1.2.1 จากกรณีตัวอย่างหรือสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนสามารถอธิบายกฎหมายที่ใช้ในการแก้ไขได้

1.2.2 จากการวางแผนการสำรวจชุมชน ผู้เรียนสามารถรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้

1.2.3 ผู้เรียนสามารถอภิปรายข้อมูล เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมจากการสำรวจชุมชนได้

1.2.4 ผู้เรียนสามารถวางแผนโครงการการจัดการสิ่งแวดล้อมได้ครบทุกขั้นตอน

1.3 จิตพิสัย

1.3.1 ผู้เรียนตระหนักถึงวิกฤตการณ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยร่วมเสนอแนะแนวทางไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.3.2 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. สารการเรียนรู้

2.1 สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

2.1.1 มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา บทบาทขององค์กรและการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศ กฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.1.2 การมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

3.1 ความสามารถในการสื่อสาร

3.2 ความสามารถในการคิด

3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา

3.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.1 ใฝ่เรียนรู้

4.2 มีจิตสาธารณะ

5. กิจกรรมการเรียนรู้

5.1 ขั้นเตรียมการ

5.1.1 นักเรียนศึกษาความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่จะลงไปศึกษา

5.1.2 สร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต เพื่อศึกษาชุมชน

5.1.3 วางแผนในการศึกษาสภาพชุมชน

5.2 ขั้นการปฏิบัติการ

5.2.1 ลงพื้นที่ศึกษาสภาพชุมชน โดยปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้

5.2.2 เขียนแผนที่เดินดิน เพื่อให้เห็นภาพรวมของชุมชนที่ลงพื้นที่ศึกษา

5.2.3 รวบรวมข้อมูลจากการลงสำรวจสภาพชุมชน

5.3 ขั้นสะท้อนคิด

5.3.1 ร่วมกันอภิปรายปัญหาของแต่ละกลุ่ม

5.3.2 ร่วมกันวางแผนในการเขียนโครงร่างโครงการการจัดการสิ่งแวดล้อม

5.4 ขั้นนำผลสู่ชุมชน

5.4.1 แต่ละกลุ่มนำเสนอโครงการการจัดการสิ่งแวดล้อม

5.4.2 ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการ

5.4.3 นำโครงการของแต่ละกลุ่มไปเผยแพร่สู่ชุมชน

6. สื่อการเรียนรู้

6.1 หนังสือเรียน ภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

6.2 สื่อประกอบการสอน Power Point

6.3 รูปภาพสัญลักษณ์องค์กรต่างๆ

6.4 ใบงานที่ 4.1 เรื่องมาตรการในการจัดการวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6.5 ใบงานที่ 4.2 เรื่ององค์กรที่มีบทบาทในการแก้ไขวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7. แหล่งการเรียนรู้

7.1 ผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน

7.2 ศึกษาสภาพชุมชน

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

8.2 การลงศึกษาพื้นที่ชุมชน

8.3 โครงการสิ่งแวดล้อม

รหัสงานวิจัย 18

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 พุทธิพิสัย

1.1.1 ปฏิบัติตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้

1.2 ทักษะพิสัย

1.2.1 แสดงผลงานทางศิลปะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้

1.3 จิตพิสัย

1.3.1 มีความภาคภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน

2. สารการเรียนรู้

2.1 สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

2.2.1 ปฏิบัติตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น

2.2.2 ศิลปะกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

3.1 ความสามารถในการสื่อสาร

3.2 ความสามารถในการคิด

3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา

3.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.1 ใฝ่เรียนรู้

4.2 รักความเป็นไทย

4.3 มีจิตสาธารณะ

5. กิจกรรมการเรียนรู้

5.1 ชี้นำเสนอ

5.1.1 อภิปรายร่วมกัน

5.1.2 เสนอวิธีการใช้แหล่งเรียนรู้โดยการไปทัศนศึกษานอกสถานที่

5.2 ขั้นการวางแผน

5.2.1 เชิญเจ้าหน้าที่หน่วยอุทยานแห่งชาติน้ำพองน้ำตกห้วยเข

5.3 ขั้นดำเนินการ

5.3.1 ไปทัศนศึกษา

5.3.2 สร้างผลงานทางศิลปะ

5.4 ขั้นสรุปและประเมินผล

5.4.1 สรุป ส่งผลงาน

6. สื่อการเรียนรู้

6.1 แผนที่เส้นทางการไปทัศนศึกษา

6.2 สมุดบันทึกการเดินทาง

7. แหล่งการเรียนรู้

7.1 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติน้ำพองน้ำตกห้วยเข

7.2 แหล่งเรียนรู้ น้ำตกห้วยเข

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

8.2 การประเมินผลงานกลุ่ม

8.3 การประเมินผลงานรายบุคคล

รหัสงานวิจัย 19

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 พุทธิพิสัย

1.1.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของมะพร้าวที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของคนในจังหวัดสมุทรสงครามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.1.2 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริงจากการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

1.2 ทักษะพิสัย

1.2.1 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการทำโครงการ

1.3 จิตพิสัย

1.3.1 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความใฝ่เรียนรู้ รักการเรียนรู้อยู่เสมอ

2. สารการเรียนรู้

2.1 สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม

2.1.1 เรื่องอันมะพร้าว หนุนสุขคู่กาล

2.2 สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

2.2.1 เรื่องสืบสานภูมิปัญญาคุณค่าจากมะพร้าว

2.3 สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์

2.3.1 เรื่องสุขโข สารพรรณมะพร้าว

2.4 สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

2.4.1 เรื่องเก่าเล่าขานตำนานมะพร้าว

2.5 สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

2.5.1 เรื่องพัฒนาการเติบโตของมะพร้าว

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

3.1 ความสามารถในการคิด

3.2 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.1 ใฝ่เรียนรู้

5. กิจกรรมการเรียนรู้

5.1 ขั้ววางแผนหรือเตรียมการ

5.1.1 ครูทบทวนความรู้เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เดิมโดยใช้คำถาม

5.1.2 ครูให้นักเรียนดูวิดีโอที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยด้านต่างๆ

5.2 ขั้วดำเนินการ

5.2.1 ครูถามคำถามนักเรียน

5.2.2 ครูให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องภูมิปัญญาต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว

5.2.3 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจาก Internet

5.2.4 ครูอธิบายเพิ่มเติมสิ่งที่ให้นักเรียนยกตัวอย่าง และร่วมกันตอบคำถามเพื่อให้นักเรียนเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5.3 ขั้นประเมินผล

5.3.1 ครูให้นักเรียนทำใบงานเรื่องภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว

5.3.2 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับเป็นแผนผังความคิด

5.3.3 ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

6. สื่อการเรียนรู้

6.1 ใบความรู้เรื่องภูมิปัญญาด้านต่างๆ ในการดำเนินชีวิตที่ได้รับอิทธิพลจากมะพร้าว

6.2 ชื่อบทความ 13 บทความสำคัญของมะพร้าวพืชแห่งชีวิต

7. แหล่งการเรียนรู้

7.1 ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดสมุทรสงคราม

7.2 สำนักงานเกษตรอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสาคร

7.3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสาคร

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 คำถาม

8.2 ใบความรู้

8.3 แผนผังความคิด

8.4 การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

8.5 แบบประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้

รหัสงานวิจัย 20

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 พุทธิพิสัย

- 1.1.1 ผู้เรียนสามารถอธิบายและสรุปความรู้เรื่องสภาพภูมิศาสตร์ของเขตหนองจอกได้
- 1.1.2 ผู้เรียนสามารถอธิบายและสรุปความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของเขตหนองจอกได้
- 1.1.3 ผู้เรียนสามารถอธิบายและสรุปความรู้เรื่องประเพณีและความเชื่อของท้องถิ่นในเขตหนองจอกได้

1.1.4 ผู้เรียนสามารถอธิบายและสรุปความรู้เรื่องวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของท้องถิ่นเขตหนองจอกได้

1.1.5 ผู้เรียนสามารถอธิบายและสรุปความรู้เรื่องเศรษฐกิจและอาชีพของท้องถิ่นในเขตหนองจอกได้

1.2 ทักษะพิสัย

- 1.2.1 ผู้เรียนสามารถสืบค้นสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ประกอบการเรียนรู้ได้
- 1.2.2 ผู้เรียนสามารถวางแผนและสำรวจพื้นที่ในการศึกษาท้องถิ่นตามประเด็นที่สนใจได้
- 1.2.3 ผู้เรียนสามารถจัดเก็บและจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ศึกษาท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ

1.2.4 ผู้เรียนสามารถผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากการศึกษาท้องถิ่นได้

1.3 จิตพิสัย

- 1.3.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ผลงานความรู้ที่ได้จากการศึกษาท้องถิ่นหนองจอกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. สารการเรียนรู้

2.1 สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม

2.1.1 ประเพณีและความเชื่อของท้องถิ่นเขตหนองจอก

2.2 สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม ละการดำเนินชีวิต

2.2.1 วิถีชีวิตและภูมิปัญญาของท้องถิ่นเขตหนองจอก

2.3 สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์

2.3.1 เศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของท้องถิ่นเขตหนองจอก

2.4 สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

2.4.1 ประวัติความเป็นมาของเขตหนองจอก

2.5 สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

2.5.1 สภาพภูมิศาสตร์ของเขตหนองจอก

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

-

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

-

5. กิจกรรมการเรียนรู้

5.1 ขั้นวางแผนเตรียมความพร้อม

5.1.1 ให้ความรู้เรื่องชุมชนกับผู้เรียน โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในกิจกรรมการเรียนการสอน

5.1.2 ผู้เรียนสืบค้นสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพิ่มเติมความรู้

5.1.3 วางแผนการศึกษาชุมชนเพื่อผลิตผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์

5.2 ขั้นดำเนินกิจกรรมเรียนรู้ชุมชน

5.2.1 ลงพื้นที่ศึกษาชุมชน เพื่อเก็บข้อมูลจัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์

5.3 ขั้นสะท้อนคิด

5.3.1 อภิปราย สรุปผล ข้อมูลจากการลงพื้นที่ชุมชน

5.3.2 จัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำเสนอผลงาน

5.4 ขั้นประเมินผล

5.4.1 ประเมินผลผู้เรียนจากการนำเสนอผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากการ

ลงพื้นที่ชุมชน

6. สื่อการเรียนรู้

6.1 ภาพจากดาวเทียมในเว็บไซต์ Google earth

6.2 เอกสาร “แจ้งความกระทรวงนครบาล” ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 19: 464

6.3 เอกสารประกาศเรื่องยุบรวมท้องที่บางมณฑลและบางจังหวัด

6.4 เอกสารพระราชบัญญัติโอนการปกครอง อำเภอหนองจอกมาขึ้นจังหวัดพระนคร พ.ศ. 2475

6.5 รายการสารคดี BANGKOK STORIES เทียวตลาดร้อยปีเรียนรู้วิถีชุมชนเก่า เขตหนองจอก

6.6 สื่อประกอบการสอน Power Point

7. แหล่งการเรียนรู้

7.1 ลงพื้นที่ศึกษาสภาพชุมชน

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

8.2 การค้นคว้าสื่ออิเล็กทรอนิกส์

8.3 การจัดทำแผนที่เดินดิน

8.4 การลงพื้นที่เพื่อศึกษาชุมชน

8.5 การประเมินความสามารถในการสร้างผลงานสื่ออิเล็กทรอนิกส์

รหัสงานวิจัย 21

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 พุทธิพิสัย

1.1.1 นักเรียนอธิบายความหมายและความเป็นมาของภูมิหลังของท้องถิ่นคลองกระแซงได้อย่างสมเหตุสมผล

1.1.2 นักเรียนสังเคราะห์และสรุปข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแซงตามบริบทและอ้างอิงหลักฐานประวัติศาสตร์

1.2 ทักษะพิสัย

1.2.1 นักเรียนออกแบบชิ้นงานเพื่อนำเสนอองค์ความรู้ที่สะท้อนถึงสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้อย่างสร้างสรรค์

1.3 จิตพิสัย

1.3.1 นักเรียนตั้งคำถามสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่นำไปสู่การสืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้อย่างสมเหตุสมผล

1.3.2 นักเรียนตีความข้อมูลจากหลักฐานที่ค้นพบได้อย่างสมเหตุสมผล

2. สารการเรียนรู้

2.1 สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

2.1.1 คลองกระแซงในหลักฐานประวัติศาสตร์

2.1.2 ข้อมูลจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

3.1 ความสามารถในการสื่อสาร

3.2 ความสามารถในการคิด

3.3 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

3.4 ความสามารถในการแก้ปัญหา

3.5 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.1 มีวินัย

4.2 ใฝ่เรียนรู้

4.3 มุ่งมั่นในการทำงาน

4.4 มีจิตสาธารณะ

4.5 รักความเป็นไทย

5. กิจกรรมการเรียนรู้

5.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลท้องถิ่น และวิเคราะห์ประเด็นคำถามทางประวัติศาสตร์

5.2 ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลหลักฐาน

5.3 ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ตีความข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบด้วยบริบทและมุมมองทางประวัติศาสตร์

5.4 ขั้นตอนที่ 4 การสังเคราะห์และสรุปข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

6. สื่อการเรียนรู้

6.1 เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแซง

6.2 Power Point เรื่องเรือกระแซง

6.3 Power Point เรื่องคลองกระแซงในหลักฐานประวัติศาสตร์

6.4 ใบงานที่ 1.1 เรื่องความเป็นมาของท้องถิ่นคลองกระแซง

6.5 ใบงานที่ 1.2 เรื่องคลองกระแซงในหลักฐานทางประวัติศาสตร์

6.6 ใบงานที่ 1.3 เรื่องคลองกระแซงในประวัติศาสตร์บอกเล่า

6.7 ใบงานที่ 1.4 เรื่องคลองกระแซงในมุมมองทางประวัติศาสตร์

7. แหล่งการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ในตำบลคลองกระแซง เช่น วัดพลับพลาชัย แม่น้ำเพชรบุรี ศาลาประชาคมวาปีนพน เป็นต้น

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 การตั้งคำถามที่เชื่อมโยงวิธีการหาคำตอบ (Regulation) ใช้กับใบงานที่ 1 คาบเรียนที่ 1

8.2 การสืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Investigation) ใช้กับใบงานที่ 2 คาบเรียนที่ 2

8.3 การจัดกระทำข้อมูลเพื่อการตีความ (Interpretation) ใช้กับใบงานที่ 3 คาบเรียนที่ 3

8.4 การวางแผนสู่การสร้างองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Production) ใช้กับใบงานที่ 4 คาบเรียนที่ 4

รหัสงานวิจัย 22

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 พุทธิพิสัย

1.1.1 ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องของมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อ

- 1) ผู้เรียนจำแนกมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อได้ถูกต้อง
- 2) ผู้เรียนระบุลักษณะมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อได้ถูกต้อง
- 3) ผู้เรียนอธิบายเกี่ยวกับมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อ

ได้ถูกต้อง

1.2 ทักษะพิสัย

1.2.1 ผู้เรียนวิเคราะห์ความสำคัญ เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างสืบค้นมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อ และสรุปความคิดรวบยอดทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับจากการศึกษา

- 1) ผู้เรียนวิเคราะห์ความสำคัญมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผล
- 2) ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่างของมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นบางชื่อได้ครอบคลุมและมีเหตุผล
- 3) ผู้เรียนสืบค้นมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อได้อย่างหลากหลาย
- 4) ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอดทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับจากการศึกษาเรื่องมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อได้ถูกต้อง

1.3 จิตพิสัย

1.3.1 ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วยการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์

- 1) ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อที่มีต่อตนเอง ชุมชน และประเทศได้อย่างมีเหตุผล
- 2) ผู้เรียนนำเสนอแนวทางการอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อได้อย่างมีเหตุผล

2. สารการเรียนรู้

2.1 สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

2.1.1 มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อ

1) มรดกทางธรรมชาติ

1.1) แม่น้ำเส้นเลือดใหญ่ของไทย

1.2) คลองสายใยแห่งชาติ

2) มรดกทางวัฒนธรรม

- 2.1) โบราณสถาน โบราณวัตถุ
- 2.2) ศิลปหัตถกรรมและงานช่าง
- 2.3) ภาษาและวัฒนธรรม
- 2.4) การละเล่นพื้นบ้าน นาฏศิลป์ และดนตรี
- 2.5) ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ
- 2.6) ขนบธรรมเนียมประเพณี

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 3.1 ความสามารถในการสื่อสาร
- 3.2 ความสามารถในการคิด
- 3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา
- 3.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
- 3.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 4.1 มีวินัย
- 4.2 ซื่อสัตย์สุจริต
- 4.3 ใฝ่เรียนรู้
- 4.4 มุ่งมั่นในการทำงาน
- 4.5 รักความเป็นไทย
- 4.6 มีจิตสาธารณะ

5. กิจกรรมการเรียนรู้

- 5.1 ขั้นตอนที่ 1 ขั้นอภิปรายเพื่อกำหนดประเด็นศึกษา
- 5.2 ขั้นตอนที่ 2 ขั้นวิเคราะห์หลักฐาน
- 5.3 ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเปรียบเทียบข้อมูล
- 5.4 ขั้นตอนที่ 4 ขั้นปฏิสัมพันธ์กับหลักฐานประวัติศาสตร์

6. สื่อการเรียนรู้

6.1.1 เอกสารประกอบการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบางซื่อ

6.1.2. PowerPoint รูปภาพประเพณีท้องถิ่นบางซื่อ

6.1.3. PowerPoint ตัวอย่างเรื่องราวจากเอกสารต่างๆ ที่แสดงนัยของความคิดเห็นกับข้อมูล

6.1.4. ใบความรู้ที่ 1 เรื่องมรดกของท้องถิ่นบางซื่อ (ประเพณีแห่เรือชักพระ)

6.1.5 ใบงานที่ 1 เรื่องมรดกของท้องถิ่นบางซื่อ

6.1.6 ใบความรู้ที่ 2 เรื่องมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางซื่อ

6.1.7 PowerPoint เรื่องมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อ

6.1.8 ใบความรู้ที่ 2 เรื่องมรดกของท้องถิ่นบางชื่อ

6.1.9 ใบความรู้ที่ 3 เรื่องมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อที่ปรากฏ
ในหลักฐานประวัติศาสตร์

6.1.10 PowerPoint เรื่องมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อที่ปรากฏ
ในหลักฐานประวัติศาสตร์

6.1.11 ใบความรู้ที่ 3 เรื่องมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นบางชื่อที่ปรากฏ
ในหลักฐานประวัติศาสตร์

6.1.12 ใบงานที่ 4 การเปรียบเทียบ วิเคราะห์ และตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์มรดก
ของท้องถิ่นบางชื่อ

6.1.13 ใบงานที่ 5 การวิเคราะห์ ตีความ และเชื่อมโยงข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์
มรดกของท้องถิ่นบางชื่อ

6.1.14 ใบงานที่ 6 สรุปบทเรียนเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติท้องถิ่นบางชื่อ
สถานที่ท่องเที่ยวและของดีเขตบางชื่อ อินเทอร์เน็ต

6.1.15 มุมหนังสือประวัติศาสตร์ในห้องสมุดโรงเรียน

6.1.16 แหล่งการเรียนรู้ในห้องสมุด เช่น คู่มือติดต่อราชการเขตบางชื่อ สถานที่ท่องเที่ยว
และของดีเขตบางชื่อ อินเทอร์เน็ต

7. แหล่งการเรียนรู้

7.1 แหล่งการเรียนรู้ในห้องสมุด เช่น คู่มือติดต่อราชการเขตบางชื่อ สถานที่ท่องเที่ยวและ
ของดีเขตบางชื่อ อินเทอร์เน็ต

7.2 แหล่งเรียนรู้ในเขตบางชื่อ เช่น วัด คลอง ถนน สะพาน สถานีรถไฟ ตลาด ชุมชน ฯลฯ

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 การตอบคำถาม

8.2 การมีส่วนร่วมในการทำงาน และการอภิปรายในประเด็นต่างๆ

8.3 ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

8.4 การนำเสนอผลงาน

รหัสงานวิจัย 23

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 พุทธิพิสัย

1.1.1 อธิบายสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรี ที่มีความสัมพันธ์ต่อคนเมืองเพชร ด้านการประกอบอาชีพ การผลิตสินค้าในท้องถิ่นและการสร้างสรรค์ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมเพชร

1.1.2 บอกหลักการและเป้าหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้

1.1.3 บอกโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในจังหวัด เพชรบุรีได้

1.1.4 บอกความจำเป็นถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ รวมถึงด้านประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมได้

1.1.5 ระบุปัญหาที่สำคัญ และสาเหตุของปัญหาของจังหวัดเพชรบุรี เพื่อหาทาง อนุรักษ์และพัฒนาได้

1.2 ทักษะพิสัย

1.2.1 เสนอแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการประกอบ อาชีพของครอบครัวผู้เรียน และชุมชนของผู้เรียนได้

2. สารการเรียนรู้

2.1 สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์

2.1.1 อธิบายสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรี ที่มีความสัมพันธ์ต่อคนเมืองเพชร ทั้งด้านการประกอบอาชีพ ที่ส่งผลต่อการผลิตสินค้าในแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างสรรค์ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม ให้มีลักษณะเด่นของจังหวัดเพชรบุรีได้

2.1.2 บอกโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในจังหวัด เพชรบุรีได้

2.1.3 บอกความจำเป็นถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นแบบยั่งยืน ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ รวมถึงด้านประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมได้

2.1.4 ระบุปัญหาที่สำคัญและสาเหตุของปัญหาของจังหวัดเพชรบุรี เพื่อหาทาง อนุรักษ์และพัฒนาได้

2.1.5 การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ ในจังหวัดเพชรบุรีได้

2.1.6 การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพของ คนเมืองเพชร

2.1.7 ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมเมืองเพชร

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 3.1 ความสามารถในการสื่อสาร
- 3.2 ความสามารถในการคิด
- 3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา
- 3.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 4.1 มีความพอเพียง
- 4.2 รักความเป็นไทย

5. กิจกรรมการเรียนรู้

- 5.1 ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ จากการใช้คำถามเพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์
- 5.2 ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน ครูจะนัดหมายนักเรียนเกี่ยวกับการลงพื้นที่เก็บข้อมูลแหล่งเรียนรู้
- 5.3 ขั้นตอนที่ 3 สำรวจและค้นหา เป็นการฝึกทักษะการสืบค้นความรู้ ครูพานักเรียนไปแหล่งเรียนรู้ นักเรียนจะได้ฝึกการสังเกต การสัมภาษณ์ การคิดวิเคราะห์ การจัดเก็บข้อมูล การวางแผนกระบวนการกลุ่ม และการมีส่วนร่วม เป็นต้น ในการลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้เพื่อเก็บข้อมูล พร้อมทั้งจดบันทึก และบันทึกภาพ เพื่อนำไปอภิปรายร่วมกัน

5.4 ขั้นตอนที่ 4 อภิปราย และสรุปผล ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ และออกมานำเสนอพร้อมทั้งให้ครูและนักเรียนร่วมประเมินพร้อมกัน

6. สื่อการเรียนรู้

- 6.1.1 ใบความรู้ เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 6.1.2 ใบงาน เรื่องตามรอยพ่อเศรษฐกิจพอเพียงเคียงคู่เพชรบุรี
- 6.1.3 แบบประเมินการทำงานกลุ่ม

7. แหล่งการเรียนรู้

7.1 หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - ม.3). โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

7.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รสเด็ดที่เพชรบุรี. ม.ป.ป.

7.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี. ม.ป.ป.

7.4 สำนักพิมพ์สารคดี. นักเดินทางเพื่อความเข้าใจในแผ่นดิน: กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาคารพิมพ์, 2547

7.5 สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรีเมืองงาม งามวัฒนธรรมประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 2 เพชรบุรี : องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี, 2552

7.6 สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรีเมืองงาม งามงานสกุลช่างเมืองเพชร. พิมพ์ครั้งที่ 3. เพชรบุรี : องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี, 2552

7.7 นางเยาว์ แสนโกศิก และคณะ. เพชรบุรี ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรม. ด้านสุทธ
ธการพิมพ์, กรุงเทพฯ : 2543

7.8 พรพิศ ดาษดীন. เพชรบุรี. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ, 2543.

7.9 นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว. เล่าเรื่องเมืองเพชร. กรุงเทพฯ : พิมพ์คำ, 2550

7.10 สอนง ประกอบชาติ. เอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชา ส072 ท้องถิ่นของเรา 2
(จังหวัดเพชรบุรี). ม.ป.ป.

7.11 เว็บไซต์เศรษฐกิจพอเพียง

8. การวัดผลและประเมินผล

8.1 การตอบคำถามปากเปล่า

8.2 การอภิปราย

8.3 แบบประเมินผังความคิด เรื่องตามรอยเท้าพ่อเศรษฐกิจพอเพียง

8.4 แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความพอเพียง

รหัสงานวิจัย 24

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 พุทธิพิสัย

1.1.1 บอกความหมาย ประเภท องค์ประกอบ และขั้นตอนการจัดทำโครงการประเภทสำรวจโดยใช้แหล่งเรียนรู้ได้

1.1.2 ระบุความสำคัญ และประโยชน์ของการทำโครงการที่มีต่อชีวิตประจำวันได้

1.1.3 บอกประวัติความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ของวัดโพธิ์ได้

1.1.4 บอกความหมาย ประเภทของภูมิปัญญาไทยในวัดโพธิ์ได้

1.1.5 วิเคราะห์ปัจจัยการก่อเกิดภูมิปัญญา คุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาไทยที่มีต่อคนไทยได้

1.1.6 ยกตัวอย่างแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย รวมทั้งการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.2 ทักษะพิสัย

1.2.1 จัดทำโครงการประเภทสำรวจ และนำเสนอผลงาน เรื่องภูมิปัญญาไทยวัดโพธิ์อย่างเป็นระบบขั้นตอนได้

1.3 จิตพิสัย

1.3.1 นักเรียนมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความร่วมมือ มีวิถีประชาธิปไตย และความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการจัดทำโครงการ

2. สารการเรียนรู้

2.1 สารที่ 2 หน้าที่พลเมืองฯ

2.1.1 ความหมายภูมิปัญญา

2.1.2 ประเภทของภูมิปัญญาไทยในวัดโพธิ์

2.1.3 ปัจจัยการเกิดภูมิปัญญาไทย

2.1.4 คุณค่าและความสำคัญภูมิปัญญาไทยในวัดโพธิ์

2.1.5 แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทยในวัดโพธิ์

2.2 สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์

2.2.1 การบริหารจัดการทรัพยากรทางภูมิปัญญาไทยวัดโพธิ์

2.3 สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

2.3.1 ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัดโพธิ์

2.3.2 พัฒนาการของภูมิปัญญาไทยในวัดโพธิ์

2.4 สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

2.4.1 ทำเลที่ตั้ง อาณาเขตวัดโพธิ์

2.4.2 แผนที่วัดโพธิ์

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

-

5. กิจกรรมการเรียนรู้

- 5.1 ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อม หรือศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
- 5.2 ขั้นที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์ และเลือกเรื่องที่จะศึกษา
- 5.3 ขั้นที่ 3 การวางแผนการจัดทำโครงงาน
- 5.4 ขั้นที่ 4 ดำเนินการตามแผนงาน และเตรียมเครื่องมือการศึกษา
- 5.5 ขั้นที่ 5 สืบหาข้อมูล และลงมือปฏิบัติภาคสนาม
- 5.6 ขั้นที่ 6 รวบรวม และสรุปข้อมูล
- 5.7 ขั้นที่ 7 นำเสนอผลงาน และประเมินผลงาน

6. สื่อการเรียนรู้

- 6.1 ภาพสถานที่สำคัญของวัดโพธิ์ (พระอุโบสถ พระพุทธไสยาสน์ พระมหาเจดีย์ 4 รัชกาล)
- 6.2 วีดิทัศน์ชุดกบนอกกะลา เรื่อง การเดินทางของปูเค็ม
- 6.3 วีดิทัศน์ เรื่อง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติวัดโพธิ์
- 6.4 แผนที่ชุมชนเกาะรัตนโกสินทร์

7. แหล่งการเรียนรู้

- 7.1 แหล่งเรียนรู้วัดโพธิ์
- 7.2 พระวิทยากรวัดโพธิ์ และวิทยากรโรงเรียนนวมวัดโพธิ์
- 7.3 ห้องสมุด

8. การวัดผลและประเมินผล

- 8.1 สังเกตการตอบคำถาม
- 8.2 การเขียนตอบ
- 8.3 สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- 8.4 แบบประเมินความสามารถการทำโครงงาน
- 8.5 สังเกตเจตคติคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 8.6 ประเมินความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

ภาคผนวก ซ
รายชื่องานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์

รายชื่องานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์

- กมลลา ดีคำ. (2557). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเมืองโบราณบางขลัง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลสวรรคโลกประชาสรรค์ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
- กวินนาฏ กล้าหนองกก. (2557). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเขตสัมพันธวงศ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุหลาบวิทยา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- กัญญาพร ศรีสุวรรณ. (2565). ผลของกิจกรรมเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับท้องถิ่นต่อพัฒนาทักษะนักเรียนระดับประถมศึกษา. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา สุขเจริญ. (2564). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามบริบทภูมิภาค: กรณีศึกษาในภาคกลาง. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จกกลณี ภัทรกังวาน. (2561). “การศึกษาพฤติกรรมการวางแผน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จักรพันธ์ แต้มทอง. (2559). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ความเชื่อของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ขวลิต ชูกำแพง. (2561). การวิจัยหลักสูตรและการสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ชุดิมา คำเกษม. (2565). ผลของหลักสูตรท้องถิ่นต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฐานิยา คล้ายทอง. (2551). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องการเสริมสร้างความสามัคคีและสันติสุข สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐกานต์ ศรีสุข. (2566). อัตลักษณ์ท้องถิ่นในวัยเรียน: แนวทางพัฒนาในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐธิดา ศรีบุญเรือง. (2566). การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรและคู่มือครู: แนวทางและกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยการศึกษาไทย.
- ณิชภา เรืองรอง. (2566). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเจตคติในการเรียนรู้ของนักเรียน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ดวงใจ เปลี่ยนศรี. (2561). “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่าละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิมกุล คำงาม. (2560). “ผลของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนการสอน DACIR ที่มีต่อการเรียนรู้โน้ตศัทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นพรัตน์ พลเสน. (2556). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องพระเครื่องเมืองสุพรรณ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.” วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- นิชาภัทร พะงามตุนต์. (2556). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเมืองสุรินทร์ถิ่นปราสาท สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
- นิสากรณ์ ฉิมมี. (2562). “การพัฒนาผลการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม เรื่องวิถีมอญคลองสามวาด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เบญจมราชาลัย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุปผา สิงห์สถิตย์. (2554). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง คำขวัญเมืองสุพรรณ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ประนอม ทั้งจันทร์แดง. (2553). “การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ชุมชนคำแคนดินแดนน้ำตกห้วยเขโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปาริชาติ ศรีสมบุรณ์. (2565). การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น ตามทฤษฎีเชิงระบบ: กรณีศึกษาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิจัยและพัฒนการศึกษา, 10(1), 38–52.
- ปิยะพร สุขเกษม. (2563). การสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษา: แนวคิดและวิธีการ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยาภรณ์ ศิริชัย. (2567). คุณสมบัติของผู้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พชรพล บุญประเสริฐ. (2565). การเรียนรู้จากชีวิตจริงในระดับมัธยมศึกษา กับแนวทางอาชีพ. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- พรพนา รัตนพงษ์ไชย. (2558). “การพัฒนาทักษะชีวิตเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พวงรัตน์ คุ่มคง. (2560). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ประเพณีบุญเดือนหก จังหวัดชัยภูมิ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยชัยภูมิ.
- พิณทกานต์ นิมนานุกุญ. (2564). “การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทรมน แก้วรักษา. (2564). กิจกรรมการเรียนรู้ท้องถิ่นเชิงปฏิบัติกับการพัฒนาทักษะนักเรียนระดับประถมศึกษา. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- วรางคณา ทองมี. (2565). งานวิจัยเชิงคุณลักษณะ: วิจัยวิจัยเพื่อเข้าใจบริบท. กรุงเทพฯ: มูลนิธิวิชาการเพื่อสังคม.
- วรศรา สีประเสริฐ. (2567). การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วไลลักษณ์ พัสตร. (2553). “การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป โดยบูรณาการแหล่งเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเคียงคู่เพชรบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิไล เดชคุ้ม. (2551). “การศึกษาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการทำโครงงานโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในวัดโพธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิศวะ เชียงห่อง. (2561). “การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชายเลนคือชีวิต.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วุฒิชัย เทียมยศ. (2563). “การจัดการเรียนรู้ท้องถิ่นศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วุฒิสาร ทองรักษ์ สิงห์ทอง กล้วยหอมทอง และสุทัศน์ ธิยานันท์. (2551). “การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ป่าแดงบ้านเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.” การศึกษาค้นคว้าอิสระวิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ศราวดี ธารพร. (2564). “การพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ชิ้นงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานร่วมกับใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดกาญจนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สัณญา ตีลังจิต. (2563). “การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคลองกระแซงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SSAS.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมชาย อินทร์สวัสดิ์. (2564). *การวิจัยเอกสารในงานวิจัยทางการศึกษา*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมปอง ศรีสุวรรณ. (2565). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นบนฐานชุมชน: กรณีศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ, 12(1), 45–60.
- สามารถ สีทอง. (2563). “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เมืองโบราณบางพาน รายวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สุดารัตน์ เกตุแก้ว. (2566). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามบริบทชุมชน: กรณีศึกษาการปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน*. วารสารวิชาการการศึกษา, 14(2), 65–80.
- สุวรรณ ขจรศักดิ์. (2565). *กรณีศึกษาในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์*. ขอนแก่น: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อักรินทร์ รัตนวิทย์. (2566). *การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัญญา ชัยพร. (2568). *แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในรายวิชาสังคมศึกษา*. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไอริน มีเท. (2558). “การวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านยางโทน จังหวัดกาญจนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวชไมพร จิตรใจมั่น

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2562

สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต

สาขาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

พ.ศ. 2568

สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

